

**T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANA BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**PTT PUL MÜZESİNDE YER ALAN TASVİRLİ OSMANLI POSTA
PULLARININ SANAT TARİHİ ÇERÇEVESİNDE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Nurgül AKTAŞ

**Ocak-2025
BATMAN**

**T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANA BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**PTT PUL MÜZESİNDE YER ALAN TASVİRLİ OSMANLI POSTA
PULLARININ SANAT TARİHİ ÇERÇEVESİNDE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Nurgül AKTAŞ

**Danışman
Doç. Dr. Hazal Ceylan ÖZTÜRKER DEMİR**

Diğer Jüri Yeleri

**Doç. Dr. Hazal Ceylan ÖZTÜRKER DEMİR Doç. Dr. Zekai ERDAL
Dr. Öğr. Üyesi Ebru ORAL**

**Ocak-2025
BATMAN**

TEZ KABUL VE ONAYI

Nurgül Aktaş tarafından hazırlanan “PTT Pul Müzesinde Yer Alan Tasvirli Osmanlı Posta Pullarının Sanat Tarihi Çerçevesinde Değerlendirilmesi” adlı tez çalışması 30/12/2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Doç. Dr. Zekai ERDAL

.....

Danışman

Doç. Dr. Hazal Ceylan Öztürker DEMİR

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Ebru ORAL

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

.....
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYANI

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını beyan eder, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sorumluluğu kabullendiğimi bildiririm.

ETHICAL DECLARATION

I declare that all the information in this thesis has been obtained within the framework of ethical behavior and academic rules, and that the source of any statements and information that do not belong to me in this study prepared in accordance with the thesis writing rules has been fully cited, and I declare that I accept all kinds of legal responsibility in case of any contrary situation.

Nurgül AKTAŞ
Tarih: 30.12.2024

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

PTT PUL MÜZESİNDE YER ALAN TASVİRLİ OSMANLI POSTA PULLARININ SANAT TARİHİ ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Nurgül Aktaş

Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Hazal Ceylan ÖZTÜRKER DEMİR

2025, 197 Sayfa

Pul, posta ücretinin ödendiğini göstermek amacıyla kullanılan, bir yüzü yapışkanlı, diğer yüzü ise genellikle resim ve yazılarla süslenmiş bir kâğıt etikettir. Bu işlevsel obje, posta gönderilerini ücretlendirme amacıyla tarihte ilk kez 6 Mayıs 1840 tarihinde Birleşik Krallık'ta kullanılmaya başlanmıştır. İlk posta pulu, 1 Mayıs 1840 tarihinde basılan ve üzerinde genç Kraliçe Victoria'nın resmini taşıyan, "Penny Black" adıyla bilinen puldur. Türkiye'de posta pullarının kullanımı Osmanlı İmparatorluğu dönemine uzanmaktadır. İlk Osmanlı pulları, Sultan Abdülaziz döneminde, 1 Ocak 1863 tarihinde çıkarılmış ve "Birinci Emisyon Tuğralı Pullar" olarak adlandırılmıştır. Bu pullar, Darphane-i Âmir'e'de taş baskı (litografi) tekniğiyle üretilmiş, elle boyanarak zamlanmıştır. İlk Türk posta pulları olarak kabul edilen bu eserlerin, üç ayrı emisyonu bulunmakta olup, dönemin teknolojik imkanları doğrultusunda son derece dikkatlice tasarlanmış ve üretilmiştir. Pul, yalnızca bir iletişim ve haberleşme aracı olarak kalmamış, aynı zamanda dünyadaki ücretlendirme sisteminin en zarif örneklerinden biri haline gelmiştir. Pul, üretildiği toplumun kültürünü, geleneklerini, siyasi yapısını ve tarih boyunca geçirdiği değişimleri yansıtan bir sanat objesi olarak da önem kazanmıştır. Bu estetik ve tarihsel değeri dolayısıyla, posta pullarını, onlara eşlik eden zarfları ve benzeri nesneleri toplama eylemi zamanla bir hobiye dönüşmüş, bu hobi ise "pul koleksiyonculuğu" veya "filateli" adını almıştır. Pul koleksiyonculuğu yapan kişilere ise "filatelist" denilmektedir. Pul, dünyada dolaşımı olan hem en küçük hem de en etkileyici obje olarak kabul edilmektedir. Bu, pulların zaman içinde nasıl eşsiz birer sanat eserine dönüştüğünü ve tasarlanırken estetik kaygılarla ele alındığını da ortaya koymaktadır. Ancak, pul görsellerinin Sanat Tarihi perspektifinden ele alınması ve tasvir edilmesi gibi bir çalışma, bugüne kadar kapsamlı bir şekilde gerçekleştirilmemiştir. Bu bağlamda, çalışmamızın amacı, Osmanlı Dönemi tasvirli posta pullarını Sanat Tarihi disiplini çerçevesinde incelemektir. Çalışma kapsamında, PTT Pul Müzesi'nde sergilenen Osmanlı dönemi pullarının süsleme öğeleri, Sanat Tarihçisi bakış açısıyla ve tasvirleme yöntemleri kullanılarak açıklanacaktır. Bunun yanı sıra, söz konusu pulların tarihçesi, terminolojisi, baskı teknikleri, tasarımcıları ve dönemin kültürel bağlamı hakkında da bilgi sunulacaktır. Bu değerlendirme, sınırlı bir yetkinlik alanı içinde yapılacak olup, bu durum çalışmanın kapsamını ve sonuçlarını anlamada göz önünde bulundurulmalıdır. Bu çalışma, Osmanlı dönemi tasvirli posta pullarının estetik ve tarihsel değerini Sanat Tarihi perspektifinden ele alarak, pul tasarımında kullanılan süsleme öğelerini ve bu öğelerin dönemin kültürel yapısıyla olan ilişkisini derinlemesine incelemeyi hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Posta Pulu, Osmanlı Dönemi Tasvirli Pulları, Baskı Yöntemleri, Sanat Tarihi.

ABSTRACT

MASTER THESIS

EVALUATION OF THE DESCRIBED OTTOMAN POSTAGE STAMPS IN THE PTT STAMP MUSEUM WITHİN FRAMEWORK OF ART HISTORY

Nurgül AKTAŞ

Batman University Graduate Education Institute

Art History Department of Science

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Hazal Ceylan ÖZTÜRKER DEMİR

2025, 165 Pages

Stamp is a kind of tag, one side is sticky and there is a picture or a text written on the other side. It shows posting fee was paid before. It was used in UK for the first time on 6th May 1840. The first postal stamp's name is "Penny Black" on which young Queen Victoria's picture was pressed on 1st May 1840. In Türkiye during Ottoman Period on the 1st January 1863 the first Ottoman stamps (the first emission stamps which are inscribed with the imperial signature) are made ready to be used. These stamps which were the first Turkish stamps was pressed at royal mint of which its special ottoman name was "Darphane-i Amire". These stamps were pressed by a stone press technique which is called lithography and they were painted and coated with glue by hand. In addition to this there are three different emissions of these stamps. Except for transmission and communication stamp is an elegant way of pricing postal fee and actually they are art objects reflecting societies' culture, traditions, political structure and their variation through history. As a matter of fact there are people collecting stamps, related envelopes and similar objects in the World. This is called as stamp collecting. Stamp collectors are called as philatelists. It is definite that the smallest objects and the most effective materials are stamps. This reality shows us in the course of time the worldwide stamps are unique art works. Besides these stamps are designed considering aesthetic care. Explaining stamp images by portroyals in terms of art history haven't been done before. This study should be evaluated considering there is limited competence area. In this study's content Ottoman Period depicted postal stamps located in PTT Stamp Museum are searched explaining adornment components on them. Also these explanations will be interpreted by art historian's point of view and art history depiction method. In addition to these involved stamps' history, terminology, press method, designer etc. will be mentioned in the study.

Key words: Postal stamp, Ottoman Period depicted stamps, Press methods, Art history.

ÖNSÖZ

PTT Değerli Kâğıtlar Daire Başkanlığı, Pul Planlama Şube Müdürlüğünde 2019 yılında göreve başladığımda Pul kavramı ile tanıştım. Süreç içerisinde bazı pulları basımına kadar kordine ettim. 3 yıl sonra aynı dairenin Müze Şube Müdürlüğü'ne geçtim. PTT Pul Müzesinde görev yapana kadar Pullar hakkında çok şey bildiğimi düşünürdüm. Müzedeyken şube müdürünün bana verdiği görev İSFİLA'yı (Türk Pulları Kataloğu) dijitalle geçirmek idi. (946 adet pul) bu çalışmayı yaparken pullarla ilgili aslında hiçbir şey bilmediğimi fark ettim. Bu farkındalık pullara olan merakımı daha da arttırdı ve bu noktada Filatelistlerden yardım almak istedim. Özel olarak teşekkür etmek istediğim Filatelist Nihat Çimrin abimden tam da bu kısımda bahsetmem gerekir. Bana konuyla ilgili kaynak kitaplar gönderdi. Osmanlı çalışan Filatelistler ile iletişim kurmamı sağladı her zaman yanımda oldu destekledi. Tez danışmanım bir danışmandan ötesi idol aldığım Doç. Dr. Hazal Ceylan Öztürker Demir Hocama ne kadar teşekkür etsem azdır. Zaten belli olan tez konumu pul ile değiştirmek istediğimde bana verdiği o güzel cevabı hiç unutmam “Elbette Nurgül’cüğüm ben her zaman aşk evliliklerinden yanayım. Bir şeyi severek yaparsan bu basit bir yemek bile olabilir ama severek yaptığında ondan yüksek verim alırsın” dedi. Bu şekilde ben tez konumu değiştirdim. Gerekli izinleri aldım ve yola koyuldum konuyla ilgili yayın temin etmekte zorlandım. Arkadaş çevremden çok destek gördüm. Tez de yer alan pul görsellerini vektörel hale çeviren kıymetli arkadaşım İç Mimar Tahir Coşan’a Pullarda yer alan Osmanlıca yazıları çeviren Emekli Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni Bekir Özkul’a, pullarda yer alan Osmanlıca ibareleri yazan arkadaşım Baki Önal’a ve en önemlisi beni yüksek lisans yapmaya teşvik eden kadim dostum lisanstan arkadaşım Siyamet Oğuz’a teşekkürü bir borç bilirim. Bu çalışmayı yaparken şu anda emekli olan Değerli Kağıtlar Daire Başkanı Sefa Kukul abime destek ve yardımlarından dolayı müteşşekirim. Başta ailem olmak üzere Annem Hatun Aktaş’a, kız kardeşim Emine Aktaş’a, Gündüz’e ve Batman’a her gittiğimde bana çok yardımcı olan en küçük kardeşim Sezer’e verdikleri desteklerden dolayı teşekkür ederim. PTT Pul Müzesinde yer almayan pul görselleri için bana yardımcı olan Filatelist Uzay Togay’a teşekkür ederken değerli görüşleriyle tezime ufuk açan Filatelist Erol Akkaya’ya, Türkiye Filateli Dernekleri Federasyonu Başkanı Ziya Ağaoğulları’na, Araştırmacı Yazar Turhan Turgut’a ve Muhaffam Akoba’nın imzalı kitabını çalışma sürem boyunca bana veren Op. Dr. Filatelist Uğur Çetingök’e teşekkür ederim. Ayrıca fikirlerini bana cömertçe sunan Atatürk Üniversitesi Öğr. Görv. İlknur Gücüyeter’e teşekkür ederim. Bu çalışma, Osmanlı Dönemi Posta Pullarının bir kısmına ışık tutmasının yanı sıra Araştırmacılara, Türkiye Filateli Dernekleri Federasyonu’na ve PTT AŞ’ye faydalı bir kaynak olması dileğiyle.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
GÖRSELLER DİZİNİ	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Yöntemi	2
1.2. Amaç ve Kapsam	3
1.3. Literatür Taraması	3
2. PUL TARİHÇESİ.....	5
2.1. İletişim ve Haberleşme	5
2.2. Posta Kavramı.....	6
2.3. Postacılık Hizmetleri Genel Tarihi.....	6
2.4. Dünyada Posta Hizmetleri	11
2.4.1. Belçika devleti postası	11
2.4.2. Avusturya postası	12
2.4.3. Danimarka postası.....	12
2.4.4. Fransa postası	13
2.4.5. Almanya postası	13
2.4.6. İngiltere postası	14
2.4.7. Amerika postası.....	14
2.4.8. Rusya postası.....	15
2.4.9. Kısaca Osmanlı postaları (1863-1922).....	15
2.4.9.1. Osmanlı posta tarifeleri üzerine genel bilgiler	19
2.5. Pul Kavramı Üzerine Geliştirilen Teorik Görüşler	25
2.5.1. Postada basılan ve kullanılan ilk pul “Penny Black”	27
2.5.2. Osmanlı İmparatorluğunda görülen pul çeşitleri	29
2.5.3. Türkiye’de posta pulunun tarihsel gelişimi	32
3.FİLATELİ KAVRAMI VE PULCULUK	34
3.1. Filatelide Kullanılan Terimler (Pul Terminolojisi)	34
3.1.1. 4’lü Blok.....	34
3.1.2. Antiye.....	34
3.1.3. Dantel.....	35
3.1.4. Değer.....	35
3.1.5. Emisyon.....	35
3.1.6. Erör	35

3.1.7. Ese.....	35
3.1.8. Filatelik Zarf I	35
3.1.9. Filatelik Zarf II	36
3.1.10. Filigran	36
3.1.11. Flam	36
3.1.12. Forma.....	36
3.1.13. Föy	36
3.1.14. İlk gün damgası.....	36
3.1.15. İlk gün zarfı (FDC)	37
3.1.16. Lejand	37
3.1.17. Maksimum kart	37
3.1.18. Marj.....	37
3.1.19. Normal ihtiyaç posta mektubu	37
3.1.20. Özel gün zarfı.....	38
3.1.21. Özel tarih damgalı zarf.....	38
3.1.22. Özel tarih damgası	38
3.1.23. Perforaj	38
3.1.24. Portföy	38
3.1.25. Posta kartı	38
3.1.26. Poşet.....	39
3.1.27. Santre	39
3.1.28. Seri.....	39
3.1.29. Sürşarj	39
3.1.30. Şarniye.....	39
3.1.31. Taahhütlü posta mektubu.....	39
3.1.32. Tet-Beş.....	40
3.1.33. Tiraj.....	40
3.1.34. Varyete.....	40
3.2. Filateli İşletme Prosedürü.....	40
3.2.1. Filatelik zarfların hazırlanması, satışa sunulması ve imha işlemleri	40
3.2.2. Filatelik damgaların yapım teknik aşamaları, kullanılması ve imha işlemleri.....	42
3.2.3. Maksimum kartlar ile pul baskılı posta kartların damgaları	43
3.3. Pul Emisyon Programları	43
3.3.1. Pul çeşitleri	43
3.3.1.1. Resmi posta pulları	43
3.3.1.2. Hatıra pulları (Anma pulları).....	44
3.3.1.3. Artı değerli hatıra pulları.....	44
3.3.1.4. Uçak pulu	44
3.3.1.5. Otomat pulu (ATM).....	44
3.3.1.6. Tematik pul.....	44
3.3.1.7. Takse pulu.....	45
3.3.2. Değerli kağıtlara ilişkin prosedürler	45
3.3.3. Değerli kâğıtların satışı.....	46
3.3.4. Değerli kâğıtların geçerlilik ve satış süreleri.....	46
3.3.5. Pulların kullanımına ilişkin hükümler	46
3.3.5.1. Pulların posta gönderilerinde kullanımı ve iptali	46
3.3.5.2. Geçerli sayılmayan pul ve tatbiklere uygulanacak işlemler.....	49
3.4. Pul Baskı Teknikleri	51
3.4.1. Litografi / Lithographie baskı (Taş baskı)	53
3.4.2. Gravür usulü (Grave).....	54

3.4.3. Taydus usulü (Taile-douce)	55
3.4.3.1. Fotogravür usulü (Photogravure).....	56
3.4.3.2. Heliogravür usulü (Heliographe)	57
3.4.3.3. Gofre usulü (Gaufre).....	57
3.4.3.4. Tipografi usulü (Typographie)	58
3.4.3.5. Ofset usulü (Off-set)	59
3.4.3.6. Tifdruk usulü (Tiefdruck).....	60
3.5. Pul Basım Evleri (Matbaalar) Üzerine Termonolojik Bilgiler	60
3.5.1. Matbaacılıkta Kullanılan Bazı Terim ve Kavramlar.....	62
4. PTT PUL MÜZESİ.....	65
4.1. Müze Binası	65
4.2. PTT Pul Müzesinde Yer Alan Tasvirli Osmanlı Pulları Katalogu	69
4.2.1. Yeni Postahane Resimli Sultan Reşad Tuğralı ve Ayyıldızlı Pullar (E. 14)	72
4.2.2. Londra Baskısı Sultan Reşad Tuğralı ve Ayyıldızlı Pullar (E. 15).	74
4.2.3. Hatıra Pulları (1916 Yılı) (E. 19)	101
4.2.4. Viyana Baskısı Pullar (1916 Yılı ve 1917 Başı) (E. 20).....	103
4.2.5. Sürşarjlı veya Sürşarjsız Viyana Baskısı Pullar (1917-1918) (E. 22)	108
4.2.6. Osmanlı İmparatorluğu'nun Son Pulları (1910-1922) (E. 24).....	132
5. DEĞERLENDİRME ve SONUÇ	141
5.1. Pul Emisyon Özellikleri	141
5.1.1. İlk Türk Pullarımız Olan Osmanlı Dönemi Tuğralı Pullar.....	141
5.1.2. Londra Baskısı Sultan Reşad Tuğralı ve Ayyıldızlı Pullar	143
5.1.3. Hatıra pulları (1916 Yılı).....	144
5.1.4. Viyana baskısı pullar (1916 Yılı ve 1917 başı).....	145
5.1.5. Nonemi Tur-u Sina pulları.....	146
5.1.6. 10 p Evlad-ı Şüheda Vergisi Pulu	147
5.1.7. Osmanlı İmparatorluğu'nun son pulları (1910-1922)	147
5.2. Pul Basım Evleri	148
5.2.1. Pul Baskı Teknikleri.....	150
5.3. Pul Bezeme Özellikleri.....	152
5.3.1. Pulda manzara ve mimari eser tasvirleri	153
5.3.2. Pulda portre ve insan figürü	154
5.3.3. Bitkisel ve geometrik bezeme	155
5.3.4. Pulda kullanılan yazı unsuru	156
KAYNAKLAR	159
EKLER	166

KISALTMALAR

BKZ: Bakınız

CM: Santimerte

E. Emisyon

M: Metre

MÖ: Milattan Önce

H: Hicri

S: Sayfa

VB: Ve benzeri

VS: Vesaire

Y.Y: Yüz Yıl

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Gümüş Wyon Madalyası	27
Şekil 2.2. Penny Blacks'in ilk Tabakası, 1840 (2010-0411/14)	27
Şekil 3.1. Geçerli sayılmayan pullar, ücret alma ve ödeme makinesi tatbikleri	48
Şekil 4.1. PTT Pul Müzesi Vektörel Çizimi.....	67
Şekil 4.2. PTT Pul Müzesi Haberleşme ve Posta Tarihi Bölümü.....	67
Şekil 4.3. PTT Pul Müzesinden Bölümler.....	68
Şekil 4.4. PTT Pul Müzesinden Bölümler.....	68

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 2. 1. Osmanlı Postası-Yurtiçi Tarifeler (Yurt İçi Adi ve Taahhütlü Mektup Tarifesi).....	22
Tablo 2. 2. Osmanlı Postası - Yurtdışı Tarifeler (Yurt Dışı Adi, Taahhütlü ve Alma Haberli Mektup Tarifeleri).....	23
Tablo 5. 1. Osmanlı Pulları (1863-1921) Pul Emisyonları ve Matbaaları.....	149
Tablo 5. 2. (1863-1921) Osmanlı Pulları, Pul Emisyon ve Basım Evleri	151

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 4.1. Tuğralı Birinci Baskı Posta Pulları, İnce Kâğıt	69
Görsel 4.2. Tuğralı Birinci Baskı Posta Pulları, İnce Kâğıt	71
Görsel 4.3. Yeni Postahane Resimli Posta Pulları	72
Görsel 4.4. Edirne Hatıra Posta Pulları	74
Görsel 4.5. Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları	76
Görsel 4.6. Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları	77
Görsel 4.7. Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları	80
Görsel 4.8. Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları	80
Görsel 4.9. Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları	81
Görsel 4.10. Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları	82
Görsel 4.11. Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları	83
Görsel 4.12. Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları	85
Görsel 4.13. Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları	86
Görsel 4.14. Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları	88
Görsel 4.15. Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları	89
Görsel 4.16. Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları	91
Görsel 4.17. Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları	93
Görsel 4.18. Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları	95
Görsel 4.19. Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları	96
Görsel 4.20. Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları	98
Görsel 4.21. Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları	99
Görsel 4.22. 1916 Şehir Postası'nın 50. yılı Hatıra Pulları	101
Görsel 4.23. Dolmabahçe Sarayı Resimli Posta Pulları	103
Görsel 4.24. Sultan Reşad Portreli Posta Pulları	104
Görsel 4.25. 10 p Evlad-ı Şüheda Vergisi Pulu, ...	105
Görsel 4.26. 25 k Posta Pulu Pulu, ...	107

Görsel 4.27. Viyana Baskısı Nonemi Pullar	108
Görsel 4.28. Viyana Baskısı Nonemi Pullar	109
Görsel 4.29. Viyana Baskısı Nonemi Pullar	111
Görsel 4.30. Viyana Baskısı Nonemi Pullar	113
Görsel 4.31. Viyana Baskısı Nonemi Pullar	114
Görsel 4.32. Nonemi Tur-u Sina Pulları	115
Görsel 4.33. Nonemi Tur-u Sina Pulları	116
Görsel 4.34. Nonemi Tur-u Sina Pulları	117
Görsel 4.35. Nonemi Tur-u Sina Pulları	119
Görsel 4.36. Nonemi Tur-u Sina Pulları	121
Görsel 4.37. Nonemi Tur-u Sina Pulları	122
Görsel 4.38. Viyana Posta Pulları	123
Görsel 4.39. Viyana Posta Pulları.	124
Görsel 4.40. Viyana Posta Pulları	125
Görsel 4.41. Viyana Posta Pulları	126
Görsel 4.42. Viyana Posta Pulları	127
Görsel 4.43. Viyana Posta Pulları	128
Görsel 4.44. Viyana Posta Pulları	130
Görsel 4.45. Viyana Posta Pulları	131
Görsel 4.46. Londra Baskısı Posta Pulları	132
Görsel 4.47. Londra Baskısı Posta Pulları	133
Görsel 4.48. Londra Baskısı Posta Pulları	134
Görsel 4.49. Londra Baskısı Posta Pulları	135
Görsel 4.50. Londra Baskısı Posta Pulları	136
Görsel 4.51. Londra Baskısı Posta Pulları	137
Görsel 4.52. Londra Baskısı Posta Pulları	138
Görsel 4.53. Londra Baskısı Posta Pulları	139

Görsel 4.54. Londra Baskısı Posta Pulları	140
Görsel 5.1. Tuğralı Pullar	141
Görsel 5.2. Tuğralı Pullar	140
Görsel 5.3. Tuğralı Pullar, İkinci Baskı, 1 Kuruş. Dörtlü Blok, Tetbeş	140
Görsel 5.4. İlk Ahşap Postahâne-i Âmire Binasından Görünümler	140

1. GİRİŞ

Pul, posta gönderilerini ücretlendirmek amacı ile Birleşik Krallık'ta, 6 Mayıs 1840'da kullanılmaya başlanmıştır. Türkiye'de ise ilk pullar 1 Ocak 1863'de Sultan Abdulaziz imzası ile (Birinci Emisyon Tuğralı Pullar) çıkartılmıştır. Bu çalışma kapsamında 1863 ile 1922 yılları arasında Osmanlı İmparatorluğunun çıkardığı emisyonlar içerisinde manzeralı olan posta pulları incelenmiştir. Osmanlı postacılığı, pul kavramı, filateli kavramı, filatelik terimler, dönemin matbaaları ile birlikte basım teknikleri tek tek açıklanmıştır. Bu sırada dünyada posta ve postacılığın durumu kısaca ülke bazında açıklanarak çalışmada yer almaktadır. Pul görsellerinin Sanat Tarihi açısından ele alınıp tasvirlerle açıklanması daha önce yapılmamıştır. Bu çalışma, sınırlı yetkinlik alanı bulunduğu göz önüne alarak değerlendirilmelidir. Çalışmada ilk olarak İsfila ve Pulhan kataloglarından emisyonlar çıkarılmıştır. Daha sonrasında emisyonlarda yer alan ana başlıklar arasından tasvirli olan pullar seçilerek kategorize edilmiştir. Pul görselleri gerekli yasal izinler alınarak PTT Pul Müzesinden temin edilmiştir. Her bir tasvirli pulun künyesi kataloglardaki bilgiler dahilinde oluşturulmuştur. Pullarda yer alan görseller araştırılarak görsellerin kaynağına ulaşmaya çalışılmıştır. Tasvirli pullarda süslemenin daha iyi anlaşılması için pul teyzinleri çizgisel halde katalogda pul görseli ile birlikte verilmiştir. Kategorize edilen bu tasvirli pulların Osmanlıca olan ibarelerinin çevirileri yapılmıştır. Çevirileri yapılan Osmanlıca ibarelerin Osmanlıca yazımı da katalog içerisinde gösterilmiştir. Pullarda kullanılan yazı, çeşidi bakımından incelenerek kataloga eklenmiştir.

PTT Pul Müzesinde yer alan Osmanlı dönemi tasvirli posta pullarında süsleme öğeleri ekseriyetle klasik Osmanlı sanatının zarif desenleri ve motifleri ile bezelidir. Özellikle mimari unsurlar, çini desenleri ve hat sanatı, kullanılmasına rağmen dönemin getirdiği Batılılaşma ve Modernleşme hareketleri görülmüştür. Bu dönemde basılan posta pullarında Batı sanatının tekniği, perspektif kullanımı ve gerçekçi tasvirler yer alırken. “Barok, Rokoko, Neoklasik” üslupta çizgi desen ve formların pul tasarımlarına yansıdığı görülmektedir. Osmanlı posta pullarında kullanılan renkler dönemin estetik ve tasarımdaki zevk anlayışına ışık tutmaktadır.

Osmanlı padişahlarının portrelerinin pullarda yer alması yalnızca sanat açısından düşünülmemelidir. Pul aynı zamanda siyasi, ekonomik ve politik bir misyonda üstlenmiştir. Bir ülkenin tedavüle sunduğu pullar incelendiğinde o ülkenin tarihsel süreç içerisinde geçirdiği siyasi, kültürel, ekonomik, sosyal vb. birçok değişiklik izlenebilir. Pullar ülkelerin tarihsel hafızalarıdır. Portre pulları, padişahların iktidar sembolleridir ve aynı zamanda dönemin estetik çizgilerini yansıtır. Osmanlı dönemi manzaralı posta pullarında tarihi yapımadada yer alan anıtsal yapılar da tasvir edilmiştir. İstanbul'un simgesi olan Ayasofya, Sultanahmet Camii gibi tarihsel yapılara yer verilmesi hakimiyet ve güç unsurlarının pula yansımalarıdır. Pullarda ayrıca milliyetçi duygularında gözetildiği izlenebilir kullanılan ay ve yıldız bayrak sembolleri Fransızca ibarelerin çıkartıldığı pulların olması buna örnek gösterilebilir. İşgal dönemlerinde bastırılan pullar yine devletin hakimiyet sembolüdürler.

1.1. Araştırmanın Yöntemi

PTT Pul Müzesinde yer alan tasvirli Osmanlı posta pulları, sanat tarihi açısından değerlendirildiğinde, Osmanlı İmparatorluğu'nun kültürel mirası ve çağdaşlaşmasının yansımaları izlenebilmektedir. Bu pullar, sanat, tarih, kültür, ekonomi ve birçok bakımdan incelenmesi gereken önemli eserlerdir. Bu çalışmada öncelikle posta ve postacılık hizmetleri hakkında kapsamlı araştırmalar yapılmış daha sonra pul ve pulculuk kavramlarının tarihsel süreç içerisinde izi sürülmüştür. Yapılan araştırmalar bu çalışmada katalog oluşturulmasını zorunlu kılmıştır. Pulhan, Pulko, İsfila gibi pul katalogları incelendiğinde bir pul nicel ve nitel özellikleri bakımından sınıflandırmaya ihtiyaç duymaktadır. Pul ile ilgili yapılan birçok çalışmada katalog bölümü yer almaktadır. Pullar tematik kültür aynalarıdır ve ülkelerini aksettirirken konu başlıkları altında dizilirler. Bugün filateli de yapılan yarışmalarda tematik olup sınıflandırma işlemine tabidir. Bu çalışmada tümden gelim yöntemi kullanılmıştır. Örneğin posta ver haberleşme anlatılmadan önce iletişim tarihi ele alınmıştır. Osmanlı postalarına gelmeden önce dünyada posta hizmetleri hakkında bilgi verilmiştir. Ve basılan ilk pul sonrasında gelişen pulculuk anlatılırken çalışmaya esas oluşturan Osmanlı manzaralı pullarının tasvirleri ve değerlendirilmesi sona bırakılmıştır.

1.2. Amaç ve Kapsam

PTT Pul Müzesinde yer alan Osmanlı Dönemi tasvirli posta pullarının sanat tarihi çerçevesinde değerlendirilmesi başlıklı çalışmada pulların üzerinde yer alan görsellerin isimleri, tasvirleri, süsleme öğeleri, yazı unsuru, basım evleri, baskı teknikleri, kaç adet basıldıkları vb. tasvir gerektiren, Pulu oluşturan ön yüzünün açıklanarak literatür kazandırılması amaçlanmıştır. Posta pulları ilgili birçok katalog mevcuttur. Fakat mevcut kataloglarda daha çok pulların nicel özellikleri incelenip kategorize edilmiştir. Bu çalışmada ise nitelikleri bakımından pul tasvirleri ele alınarak yorumlanmıştır. Çalışmanın amacı hak ettiği değeri görmeyen Osmanlı posta pullarında yer alan sanatı ortaya çıkarmak ve bu alanda var olan bir eksikliği bir nebze olsa kapatarak bu alanda çalışma yapacak olanlara ve Osmanlı pulları meraklılarına ışık tutmaktır. Çalışma 1863 ila 1922 yılları arasında yer alan basılmış Osmanlı posta pulları arasından manzaralı ve tasvirli olanlar seçilerek kataloglarda yer alan emisyon sıralaması dikkate alınarak kategorize edilmiş ve her bir pul için ayrı ayrı katalog oluşturulmuştur.

1.3. Literatür Taraması

PTT Pul Müzesinde yer alan Osmanlı Dönemi tasvirli posta pullarının sanat tarihi çerçevesinde değerlendirilmesi başlıklı çalışma oluşturulurken öncelikle posta ve postacılık tarihi ilgili ana kaynaklara ulaşılmaya çalışılmıştır. Konu tarih bilmini kapsadığından yayınlara ulaşımında güçlük çekilmemiştir. Söz konusu Osmanlı dönemi pulları olduğunda akademi çalışma alanına pek de cömert olmamıştır. Pul katalogları, Osmanlı Posta pulları ilgili ilk yapılan yabancı kaynaklar dahil literatür taraması yapılmıştır. Pul görselleri PTT Pul Müzesi arşivinden ve Filatelist Uzay Togay'dan elde edilmiştir. İlk olarak PTT tarafından yayınlanmış ve basılmış ana kaynaklara ulaşılmaya çalışılmıştır. İnternet yayınları, Filateli ilgili internet siteleri araştırılmış ve bu sitelerden faydalanılmıştır. Filatelistlerle düzenli olarak görüşmeler yapılmıştır. Filatelistlerin yaptığı sergilere gidilerek pullar föylerinde izlenmiştir. PTT pul müzesinde yer alan Osmanlı dönemi manzaralı pulları sanat tarihi çerçevesinde değerlendirmek birden çok disiplini içinde barındıran unsurlardan dolayı farklı disiplinlerde yetkinlik gerektirmektedir. Bu noktada Osmanlıca olan pul ya yer alması zorunlu ibarelerin çevirisi yapılmak suretiyle Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni ile ortak çalışma gerektirmiştir. Aynı şekilde osmanlıca yazıların worde aktarımı için İlahiyat okuyanı ile

ortak çalışma yürütülmüştür. Pul üzerinde yer alan yazı çeşitlerinin tasviri hocam Hattat Nurgül Özkeseer tarafından yapılmıştır. Bu çalışmaların kontrolü için yine Osmanlıca alanında uzmanlaşmış kişilerden yardım alınmıştır. Söz konusu çalışmada pulların üzerinde yer alan hat sanatının incelenmesi için hat sanatçısı ile görüşülerek röportaj yapılmıştır. Pulların üzerinde yer alan görsellerden bazıları eski İstanbul manzaraları olduğundan yer yer fotoğraf sanatçılarına danışılmıştır. Bu çalışmada Kitaplar, kataloglar, dergiler, Lisansüstü tezler, makale, sempozyum bildirileri ve kongreler bilimsel anlamdaki tüm yayınlar taranmıştır.

2. PUL TARİHÇESİ

2.1. İletişim ve Haberleşme

İletişim, insanların birbirini anlamasıdır. İletişim, insanlar arasında duygu ve düşüncelerin her türlü yöntem ve biçimle karşılıklı olarak aktarılmasıdır (TDK). Bu aktarım ise iletişimin esasını oluşturmaktadır. İnsanoğlu duygu ve düşüncelerini konuşarak aktarmıştır ve çağlar boyunca haberleşme ihtiyacını karşılamak için çeşitli yollara başvurmuştur bunlardan bazıları ise görsel işaretlerdir. Örneğin ateş, duman, ışık, ayna iken bir de akustik işaretler vardır bunlarda davul, boru ve ısılk çalmadır (PTT, 2007, S.5). Bu sebeple iletişim tarihini insanın varoluşu ile başlatmak yanlış olmaz. Konuşarak duygu ve düşüncelerini karşısındakine aktaran insanoğlu, konuşmadan önce de iletişim kurabilmekteydi. Örneğin görme, konuşmadan önce gelmiştir. Başka bir deyişle sözcüklerden önce gelen şey görmektir. İmge, ilk defa meydana geldiği yerden ve zamandan birkaç dakika yahut birkaç yüzyıl içerisinde kopmuş ve saklanmış bir görünüm yahut görüntüler düzenidir (Berger, 2016, s.7-9). Sözlü bir kültür yazıya, veya elektronik medyaya sahip değildir bu nedenle böyle bir kültürde farklı iletişim biçimleri daha ön planda olsaydı eğer bilinmelidir ki dikkat çekici bir şekilde farklılaşacak olan görme, işitme ve bilme tarzlarını destekleyecek belirli bir duyusal ve açıklayıcı modele “eğilimli” olduğu görülebilir ve bu eğilimlerin zaman içinde, siyasal, hukuksal, dinsel ve ekonomik yapılarda söz konusu olan opsiyonlar arasında yapılan tercihleri belirlemese dahi etkileyerek toplumsal örgütlenmede esaslı değişimleri desteklemiş ve teşvik etmiş oldukları anlaşırdı. Bu nedenle tüm insan deneyimi, büyük ölçüde belli bir zamanda gücü en yüksek olan iletişim biçim veya biçimlerine bağlı gibidir (Crowley & Heyer, 2014, s.10). Haberleşme, genel olarak kişilerin veya cihazların belirli işaretler kullanarak anlaşabilmesi veya iletişim kurabilmesidir. Çağlar boyunca insanlar haberleşme ihtiyacını gidermek için çeşitli yollar denemiştir ve en nihayetinde ise yazı icat edilmiştir. Tarihçiler, yazının icat edilmesi ile beraber başlayan dönemlere Tarihi çağlar, yazının bilinmediği dönemlere ise Tarih öncesi çağlar demektirler. İlk yazı, Mezopotamya ve Mısır’da yaklaşık olarak aynı çağlarda, M.Ö. 3. Binin başlarında kullanılmaya başlanmıştır (Akurgal, 1999, s.21). Miken döneminde gelişmiş fakat henüz çözülememiş bir yazıdan

söz edilmektedir. Fenike adı ile bilinen en basit grek yazısı MÖ. 9 Y.y.a Homeros Dönemine kadar uzanmaktadır. İlyada’da Kral Proitos’un Bellerophonates’le kayınpederi Likya Kralı İyobates’e yolladığı Urias mektubunun getirildiği sahne farklı şekilde yorumlanabilmektedir (Bir ve Kaçar, 2007, s. 18). Yazıyı getiren kişinin öldürülmesini emreden gizli bilgi, levhaları taşıyan kişi tarafından görülmemesi gerektiğinden Mektup Antik Dönemde bilindiği gibi bir kenarı birbirlerine tutturulmuş karşı kenarı bir ip ve mum ile mühürlü iki sayfadan oluşmakta ve malzeme olarak ise ahşaptandır (Bir ve Kaçar, 2007, s. 18). Madenin kullanılması ile birlikte insanlık için yeni olanaklar doğmuş, bakırı elde etmek isteyen insan karşılığında başka eşyaları değiştirme yoluna gitmiş, böylece insanlar arasındaki bu alışveriş istek listelerinin, envanter eşyasının tespitini ve karşılıklı haberleşmeyi getirmiştir (Akurgal, 1999, s.25). Bu sebeple semboller resimli işaretler formundaki “hieroglyph” yani “kutsal yazı” manasında kullanılan yazı meydana gelmiştir (Akurgal, 1999, s.25). En önemli iletişim araçlarından biri olan yazı, verilen mesajı iletmenin en doğru yoludur. Yazma pratiği, mitlere ve tarihe özgü geçmişini yaratmıştır ve bu sayede yerli ve yabancı yaratılar faydalanabilir hale gelmiştir. Nesneyi ifade eden düşünce nesnenin kendisinden farklılaşmıştır (Innis, 2006, s. 32). Yazının ulaşılabilir olmasıyla ticaret ve ulaşım gelişim göstermiştir. Ticaret ile birlikte gelişmesi akabinde haberleşme ve posta da gelişmiştir.

2.2. Posta Kavramı

Posta, kavram olarak bir varış yönü olan bir de çıkış noktasına sahip mektup ve emanetlerin tümü, genellikle bu emanetleri götüren araçtır. Bu emanetleri toplayan ve dağıtan kuruluş ve bu kuruluşun bulunduğu yer anlamına gelmektedir (TDK). Kısaca posta getirmek ve götürmek eylemleridir. Burada önemli olan taşınması yapılan her türlü evrak, belge, mektup, koli, paket vb metaryelin doğru bir şekilde çıkış noktasından varış noktasına ulaştırılmasıdır.

2.3. Postacılık Hizmetleri Genel Tarihi

Tarihi gelişimine bakıldığında Dünya’nın ilk postacıları ya kralların postacılarıdır ya da askeri işlerde kullanılan askeri postacılarıdır. Tevrat’a göreyse postayı ilk kullanan Asur hükümdarlarıdır. Doğu Roma İmparatoru Flavie Valensin’in postacısı olan Zenon bilinen en eski postacıdır (Akoba, 1963, s.11).Yazıyı icat eden Sümerlerden günümüze

ulaşan “Enmerkar ve Aratta Beyi” adlı Sumerce yazılmış olan iki destan incelendiğinde gör÷lmektedir ki Aratta Beyi ile Enmerkar arasında haber getirip g÷t÷ren olduğu habercilerle ilgili kullanılan “ Enmerkar’ın habercisi ù sumud, kırlarda av arayan Ejder gibi yolculuğa atıldı.” ifadesi dikkat çekici olup bu eser bize göstermektedir ki yaklaşık 5000 yıl önce Sumer şehir kralları arasında haberleşmenin her şehir kralının kendi seştiği habercilerle sağlandığını anlatması bakımından önemlidir (PTT, 2007, s. 7). Posta Teşkilatının varlığı bilinen Sumerlerde, atlı haberciler şehir beyleri arasındaki haberleşmeyi sağlamaktayken, şehir iēi haberleşme ise yaya haberciler tarafından sağlamaktaydı. Babil’de mektuplar devlet mektupları ve özel mektuplar olarak sınıflandırılmıştır. Babil mektuplarının başlıca niteliği ağızdan söyleniyormuş gibi olmalarıdır. Babil İmparatorluğu Hammurabi Kanunları 112. maddede şöyle denilmektedir:

Eğer bir adam, yolda (seyahatte) bulunuyorsa ve elindeki g÷m÷ř, altın, kıymetli taş veya malı bir başka adama verip, bu (eşyayı) başka bir yere nakil iēin yollarsa, o adam yollanacak ne varsa yollanan yere vermeyip (kendi üzerine) alırsa, nakledilecek malın sahibi o adamın, vermediği ve nakliyesini yapmadığı ne varsa ispat edecek, bu kimse kendisine verilenin beş katını nakledilecek malın sahibine verecektir (PTT, 2007, s. 8-9).

G÷n÷m÷zde kargo olarak sınıflandırdığımız hizmetin hukuki düzenlemesini andıran bu madde, Babil’de posta işlerinin ne kadar ileri düzeyde olduğunu göstermektedir. G÷n÷m÷zdeki postacılıkta tanzimat vb uygulamaların tarihi temsildir. Bununla birlikte sistemin işleyişini ayrıntılı olarak anlatan bir belge hen÷z bulunamamıştır (PTT, 2007, s. 8-9).

Tarihte ilk posta teşkilatının Persler tarafından kurulduğu birēok araştırmacı tarafından ortaya konulmaktadır. Bilindiği gibi Pers idari sistemi, bir tür eyalet sistemi olan satrahlıklar (eyaletler) şeklindeydi. Devlet yirmi satrahlığa ayrılmış ve her eyaletin başındaki satrah o yörenin halkından seēilmektedir. Satrahın icraatlarını merkezi hükümete haberdar etmek üzere görevlilere “ēeû m-i û ah” denilmekteydi (PTT, 2007, s. 17). Hun İmparatorluğu’nda haberleşme aracı olarak elēi ve ulakların dışında askeri haberleşmede sembol ve işaretler de kullanılmıştır. Bunlar; bayrak, davul, boru ve oktur (Ögel, 2000, s. 83).

Orta Çağ’da İşlam dünyasında da haberleşmenin en önemli aracının posta güvercinleri olduğu belirtilmektedir. Fâtımîler, Zengiler ve Eyyûbîler gibi devletlerde güvercinler, haberleşme ve istihbarat iēin yoğun olarak kullanılmıştır. Eyyûbîler’in posta güvercinleri

ile haberleşme ağı, dönem açısından düşünüldüğünde son derece gelişmiş bir düzeydedir. Selçuklularda da aynı gelişmişlikte bir sistem mevcuttu. İslam dünyasına yönelen Haçlılar aynı dönemlerde güvercinleri haberleşmenin en temel araçlarından birisi olarak kullanmışlardır (Güllü, 2020, s. 1175).

İslam Devletlerinde, posta ve haberleşme işleri için özel olarak bir teşkilat kurulmuştur. Bu teşkilat berid teşkilatıdır; berid kelimesi Fuad Köprülü tarafından “*posta teşkilatı, haberleşme teşkilatı, posta hayvanı, devlet postası, posta menzili ve iki posta menzili arasında mesafe olarak*” tanımlanmaktadır. Bu teşkilat, günümüzdeki posta ve haberleşme idarelerinden daha farklı görevlere sahiptir (PTT, 2007, s. 17). İstihbarat işlerini de bu teşkilat üstlenmiştir. Bu teşkilatın başında bulunan “berid reisi”, posta ve haberleşmenin yanı sıra istihbarat işlerinden de sorumluydu. Bu sebeple, halife veya hükümdar tarafından berid reisi seçilirken onların akıllı, otoriter ve güvenilir kişilerden olmasına büyük dikkat edilirdi (PTT, 2007, s. 59). Osmanlı Devleti’nde ana yollar üzerinde menziller ve “derbend” adı verilen güvenlik noktaları oluşturulmuştur. Bu noktalar sayesinde ticaret ve geçit yollarında asayiş ve güvenlik sağlanmış, kuruldukları bölgelerde yolların koruma ve imar işleri yapılarak gelişmemiş ya da halk tarafından terkedilmiş olan bölgelerin iktisadi ve ticari anlamda kalkınmalarına imkan verilmiştir (PTT, 2007, s. 106) 16. yy. da başkent İstanbul dışında, gerek İstanbul’u Balkanlar ve Orta Avrupa’ya, gerekse Anadolu ve Orta Doğu’ya bağlayan sefer, kervan, hac ve ulak amaçlarına hizmet eden yollar üzerine, çoğu Mimar Sinan’ın eseri olan külliye inşaa edilmiştir. Bu külliyele “Menzil Külliyelele” denilmektedir. Menzil, “Dinlenmek maksadıyla varılan yer, konak”, “İki konağın arasındaki uzaklık”, “bir günlük yol”, kervanların ve “Posta Tatarlarının indikleri ve at değıştirdikleri” veya “geceyi geçirdikleri han ve yapı” demektir (Müderrişoğlu, 1993, s.35).

Ülkemizde Kanuni Sultan Süleyman döneminde Düzenli menzil sistemine geçilmiştir. Bu sistemi dönemin sadrazamlarından Lütfi Paşa’nın getirdiğine inanılmaktadır. Lütfi Paşa “Asafname” adlı kitabında “*Görev sürem boyunca birkaç tane nakliye atı yerleştirdim.*” Diyerek ulaklardan bahsetmektedir. Çayırılık alanda yaşayanların yiyecek ve barınma ihtiyaçlarının karşılanması, hayvanların bakımı için çevre köylerden insanlar “Menzilkeş” olarak görevlendirilmiştir (Turgut, 2018, s. 20). Bu Menzilkeşler Ayrıca atların her zaman ülkenin elçilerinin kullanımına hazır tutulmasından da sorumlu olmuşlardır. Korucu olarak görev yapan köylerin menzil parası ve yardımları vermesi beklenmiştir. Buna karşılık Menzilkeş halkı, avar olarak tanımlanan üç aylık vergiden muaf tutulmuştur. Böyle bir altyapıya sahip olan sisteminin işleyişine ilişkin olarak, mesajı

taşıyan habercinin ya gideceği yerde at değiştirip yoluna devam etmesi ya da elindekileri karşı tarafa devretmesi gerekmektedir. Genel olarak, yapılması gereken şey çok önemli ve gizli mesajların tek bir haberci tarafından götürülüp getirilmesi yani iletilmesidir (Turgut, 2018, s. 20).

Menzil Teşkilatı Lütü Paşa tarafından 17. yüzyılda kurulmuştur. Bu sistemin yüzyılın sonuna kadar sürdüğü söylenmektedir. Ancak takribi olarak 150 yıl sürmüş olan bu süreçte uygulama sorunları ortaya çıkmıştır ve menzil teşkilat sistemi bozulmuş ayrıca ortaya çıkan sorunlar hizmet sunumunu etkilemiş neredeyse durdurma noktasına getirmiştir. Sistemi iyileştirmeye yönelik yapılan ilk ıslah hareketi 1691 tarihinde Köprülü Fazıl Mustafa Paşa'nın önderliğinde başlamıştır ancak aradan geçen savaşların yarattığı kaos, altı yıl sonra sistemin devreye girmesini sağladı. Bu gelişme ile birlikte Osmanlı posta tarihi bakımından en önemli sonucu olarak kabul edilen unsur her tekkede "İn'âmât" adı ile anılan bir defterin bulunmasıdır. Bu defterlerde onların unvanları, görevleri, gittikleri yerler ve satın aldıkları at sayıları yazılmaktaydı. Bu veriler, resmi devlet iletişimlerinin istatistiksel analizine olanak sağlamış ve günümüz tarihçileri için önemli birer kaynak olma özelliğine sahiptirler (Turgut, 2018, s. 20).

İletişim ve haberleşmede yeni arayışlar ve gelişen teknolojiler ile birlikte yeni bir yola evrilmiştir ve bu anlamda elektriksel haberleşmenin başlangıcı olarak, Volta'nın kimyasal enerjiyi elektrik enerjisine dönüştüren pili icadı kabul edilmektedir. Bilindiği üzere 1933 yılında ilk uzun mesafeli telgraf Charles Frederick Gauss ve William Weber tarafından tasarlanmıştır. 1847 yılında A. Graham Bell ilk pratik telefon sistemini icat etmiştir. Dünyada radyo ilk olarak 1865 yılında İskoç fizikçi, James Clark Maxwell tarafından icat edilmiştir. 1933 yılına gelindiğinde haberleşmede devrim niteliğinde sayılabilecek Edwin Armstrong'un Frekans Modülasyonu (FM) icadıdır (Yücel, 1991, s.3).

Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk düzenli posta servisi 23 Ekim 1840'ta kuruldu. Ancak o dönemde bu alandaki hizmetler sınırlı kaynaklarla yürütülmekteydi. Tellerin potansiyelinin yetersizliğinin yanı sıra telgraflar üzerindeki yoğun idari denetim de telgraf iletişiminin aksamasına sebep olmaktaydı. Osmanlı İmparatorluğu döneminde telefon ve posta sistemleri yabancılara ayrıcalık tanıyan, siyasi ve ekonomik bağımsızlığı tehdit eden özelliklere sahipti. Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'ndan mağlup gelmesi ve ülkenin büyük bir bölümünün düşman işgalinde olması nedeniyle, İstanbul'da yer alan Telgraf Merkezi İngilizlere geçmiştir (Gül, 1997; Okan, 2003, s. 98; Şehitoğlu, 2012, s. 109). Mondros Mütarekesi akabinde başlayan işgaller döneminde hava posta taşımacılığı

sürmüş olup Fransızlar Adana, İskenderun, Halep ve İstanbul'dan, Yunanlılar İzmir'den ve İngilizler Batum'dan hava posta taşımacılığı¹ yapmışlardır.² (Atatürk Ansiklopedisi, 2011).

İstanbul Telgraf Şefi Manastırlı Hamdi Bey, Ankara'da Mustafa Kemal'e bir telgrafla İstanbul'un işgalini gizlice bildirmiştir. Bu iletişim, Hamdi Bey'in yerinin ortaya çıkması ve İstanbul'un işgal edildiği yıla kadar devam etmiştir. Bu vaziyet, Mustafa Kemal Paşa'nın liderliğinde Anadolu'da başlayan Türk kurtuluş savaşının başarıya ulaşması amacıyla milli ordunun kontrolünde yeniden oluşturulmuş bir haberleşme teşkilatının kurulmasını zaruri hale getirmiştir. Haberleşmenin olmadığı bir savaşın başarıya ulaşamayacağı bilindiğinden Ankara'da bir "posta ve telgrafhane" kurulmasına karar verilmiştir. Müfettiş Edip Bey, Ankara'da kurulmasına karar verilen büronun faaliyete geçmesi ve kuruluş faaliyetlerini yürütmek üzere Ankara'ya çağırılmıştır. 23 Nisan 1920'de (TBMM'nin açılışı), Müfettiş Edip Bey komutasındaki Posta ve Telgraf teşkilatı çalışanları tarafında düşman saldırıları devam ederken kesintisiz olarak haberleşme sürdürülmüştür ve işgal durumundaki gelişmeler takip edilmiştir. Gözetleme amacıyla posta hattı kurulmuştur (Demir, 2005; Emek, 2003; Tanrıkut,1984).

TBMM'nin onayıyla Posta ve Telgrafhane İçişleri Bakanlığı'na büro Dâhiliye Vekâletine bağlanmıştır. İlk postane, Büyük Millet Meclisi bahçesinde kurulan bir çadır içinde “Büyük Millet Meclisi Hükûmeti Posta ve Telgraf Merkezi” adıyla açılmıştır ve bu ibare ile “ilk posta damgası” kullanılmıştır. İzmir Milletvekili Sırrı Bey aynı yıl, Posta ve Telgraf Müdüriyeti Umumiyesine atanmıştır. Cumhuriyetin ilk yılları her alanda olduğu gibi ulaşım ve haberleşme alanında da önemli gelişmelere sahne olmuş; posta, telefon ve telgraf her geçen gün önemsenerek bu alanda köklü atılımlara gidilmiştir. Posta teşkilatı sayesinde Kurtuluş Savaşı yıllarında savaşın bütün adımları izlenmiş; istihbarat raporları, şifreli telgraf ve özel kuryelerle gönderilerek Ankara Hükûmeti olup bitenden haberdar edilmişti. PTT Müdürlüğü, Kurtuluş Savaşı'nın en zor ve heyecanlı günlerinde tüm birimleriyle birlikte görevini yürütmüştür (Atatürk Ansiklopedisi, 2011: PTT, 2009).

Kurtuluş Savaşı'nın başlaması ve Ankara'nın bu mücadelenin merkezi haline gelmesinin ardından, merkezi hükümet ile orduları arasındaki iletişimi sağlamak

¹ Havayolu posta kargo taşımacılığı, Bir malın, ülke içinde veya ülkeler arası naklini 'havayolu' üzerinden sağlayan iş koludur.

² 1918'de savaş sonunda Osmanlı Ordusu içinde 7 Alman Hava Bölüğü, Osmanlı ordusunda ise 20 Hava Bölüğü yer almıştır. Uçak sayısı savaş sırasında sürekli artmış ve envantere 450'ye kadar çıkmıştır. Hava posta taşımacılığının bir bölümü bu pilotlar ile gerçekleştirilmiştir.

amacıyla telgraf hatları kurulmuştur. Ancak mevcut materyaller eski ve yetersizdir. Bununla birlikte telgraf iletişiminin sorunsuz bir şekilde sağlanması için hurda ve bozuk makineler de onararak devreye alınmıştır (Atatürk Ansiklopedisi, PTT, 2009).

Kurtuluş Savaşı'nın kazanılması ve Cumhuriyet'in kurulmasının ardından Cumhurbaşkanı Atatürk, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yaptığı konuşmada “Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasında telgrafın büyük rol oynadığını belirterek, büyük başarılarından dolayı şükranlarını sunmuştur.” Kurtuluş Savaşı sırasında iletişimin temel dayanağı olan telgrafın önemini vurgulamak için Atatürk’e “Bu savaşı nasıl kazandınız?” diye soran bir gazeteciye gülümseyerek verdiği cevap “Telgraf telleriyle.” Olmuştur (Atatürk Ansiklopedisi, 2011).

Atatürk haberleşmenin asli ve birinci kaynağı olan PTT’yi önemsemiştir, 1 Mart 1923’de TBMM’nin açılışında yaptığı konuşmada bu durum görülmektedir. Cumhuriyet henüz ilan edilmemişken, yeni devletin sınırları dahi kesinleşmemişken Atatürk; PTT’nin Kurtuluş Savaşı’ndaki hizmetlerinden ve öneminden bahsettikten sonra sabit iki telsiz istasyonunun kurulması ve daha önce kapanan Posta Telgraf Mektebi Alisinin tekrar açılması gibi konuları gündemine almıştır (Atatürk Ansiklopedisi, 2011: PTT 2009).

4 Şubat 1924 tarih ve 406 sayılı Telefon ve Telgraf Kanunu ile birlikte Ülkenin her yerinde telefon tesisi ve işletme yetkisi PTT Genel Müdürlüğüne verilmiştir. Posta ve Telgraf Umum Müdürlüğünün durumu ise 1933 yılına kadar Dahiliye Vekâletine bağlı olarak kalmıştır. 23 Mayıs 1933 tarihli teşkilat kanunu ile Nafia (Bayındırlık) Vekâletine Bağlanan PTT, 1939’da Millî Münakalat (Ulaştırma) Vekaletine aktarılmıştır. Atatürk’ün gündeme getirdiği bir diğer husus ise Posta Meslek Okuludur. Bu okul 1943’te açılmış fakat 1952’de kapatılmıştır (Demir, 2005; Emek, 2003; 1981; Tanrıkut, 1984).

2.4. Dünyada Posta Hizmetleri

Posta hizmetleri sektörü çok yönlü olup ileri ve geri bağlantıları beraberinde getiren birden fazla ürün ve hizmeti üreten, ürettiği ürünlere toplumun her kesimine hitap edecek bir biçimde geniş bir kapsamda talep alan faaliyet alanıdır (Sezer, 2019).

2.4.1. Belçika devleti postası

Belçika’da posta hizmetlerinin tarihi kökeni M.S.1501 ’lere kadar uzanmaktadır. Philippe the Good, Brüksel'deki posta hizmetini düzenlemek ve temel kurallarını

belirlemek üzere François Tasis'i Belçika Postasının bakanı olarak atamıştır. 1653'te Nisan ayında J.B. Van Avin Brüksel tarafında istihbaratını yoğunlaştırarak kardeşi Antwerp de aynı şekilde devam ettirmiştir. Gent ile Brugge arasında nehir merkezli bir istihbarat servisi başlatılmıştır ve bu servis 210 yıl boyunca sürmüştür. Bununla birlikte, ulusal düzeyde, Belçika posta hizmetlerinin kurucusu Fransız posta sisteminin babası olarak bilinen 11. Lui kabul edilmektedir. Barbados ile Porstmouth arasındaki ilk yurt dışı posta yolu bu dönemde oluşturularak Brüksel'deki posta teslimatı sekiz posta taşıyıcıları ile gerçekleştirilmiştir. 1833'te Belçika posta servisi millileştirilerek demiryolları lehine posta arabalarının kullanımı durdurulmuştur. Kırsal bölgelerde de günlük dağıtıma başlanmıştır. 1844 yılı başında Brüksel'de 14 posta kutusu faaliyete geçirilmiş ve ertesi yıl ilk Belçika pulu olan Kral I. Leopold'un portresinin yer aldığı "Epaulette" basılmıştır. 1870 yılında Fransız hükümeti tarafından ilk olarak Paris'e uçurulan posta güvercini aynı yılda, ilk hava postasının doğuşunu simgeleyen balonlar Fransa'dan Paris'e havalanmıştır. Ülkede 1945'ten 1975'e kadar her evin kendi posta kutusuna sahip olma mecburiyet haline gelmiştir. Ayrıca ilk optik posta ayrımı getirilerek posta kodlarının kullanımına başlanmıştır (PTT, 2007, s. 106-107).

2.4.2. Avusturya postası

Avusturya postanelerinin tarihi 2000 yıl öncesine dayanmaktadır. O zamanlar Roma "arşivleri", Roma karargâhından orduya ve Noricum eyaletinin idaresine düzenli mesajların gönderilmesini bile sağlamaktaydı. Ancak Orta Çağ'da düzenli ve sağlam bir posta hizmetinden söz edilmez. Bu durum 15. yüzyılın sonlarına kadar devam etmiştir. 18.yüzyıl posta dağıtımında birçok önemli yeniliğin yaşandığı bir dönemdir ve Avusturya bunda önemli bir rol oynamıştır. Örneğin, 1787'de ilk modern posta damgasını icat eden posta müdürü Johann Georg Khumer'di. 1800'den beri birçok yeni hizmet ortaya çıkmıştır. Buna örnek olarak posta kutuları, banka havaleleri, posta, pullar vb. verilebilir. Bu dönemde posta pulu kullanma fikri ilk kez 1836'da Avusturyalı Laurenz Koschier tarafından ortaya atılmıştır (PTT, 2007, s. 106-107).

2.4.3. Danimarka postası

Hıristiyanlık döneminin Kralı II. Christian döneminde 1522 tarihli Geçici Kanun aracılığıyla Danimarka'da bir posta hizmeti kurulmaya çalışılmıştır ancak plan

uygulanamamıştır. 24 Aralık 1624'te Kral Christian IV, Danimarka Posta Hizmetinin doğum belgesi olan "Posta Hizmetinin Altın Kuralı"nı yayınlarak posta hizmetlerini başlatmıştır. Bu süre zarfında dokuz posta dağıtım hattı kurulmuştur. Danimarka'nın ilk demiryolu 1847'de Kopenhag ile Hamburg arasında mektup, koli ve kolilerin araçla taşındığı 1847'de açılan rotadır. Diğer güzergahlarda postacılar mektupları yürüyerek dağıtmışlardır. Postane, demiryolları aracılığıyla mektup ve gazete gönderiminde ücret almama ayrıcalığına sahiptir. İlk resmi havayolu hizmeti Kopenhag ile Stege arasında 1919'da başlatılmış ve ilk gece havayolu hizmeti de 1930'larda verilmiştir. İlk yurt içi tarifeli uçuşlar 1936'da başlayarak II. Dünya Savaşı'na kadar gelişim göstermiştir (PTT, 2007, s. 106-107).

2.4.4. Fransa postası

Paris Üniversitesi tarafından kurulan Fransa kamu posta servisi 13. Asrın sonlarına doğru Posta servisine bağlı dağıtıcılar belirli zamanlarda Paris'te toplanan öğrenciler için Avrupa'nın her yerinden para ve mektup toplamak amacıyla yola çıkarlardı. 11.Louis atlı habercileri kendisi için kullanmış olduğu gibi 19 Haziran 1464 tarihli kararnameyle Fransa'nın ana yollarına posta istasyon haberleşmesini kurmuştur. Bu sistem kralın hükümdarlığı boyunca devam ederek zamanla bireyler de mektupları için kraliyet kuryelerini kullanır hale gelmiştir. 13.Louis döneminde Fransız Postanesi, 1870 yılında genel bir posta yönetim merkezi kurarak, balonlar, güvercinler ve metal toplar kullanarak Sen Nehri boyunca düşman hatlarının ötesindeki dış dünyayla iletişim kurmaya başlamıştır. Güvercinlere güven olduğundan, mesajın bir fotoğrafı tek bir e-postada birleştirilip fotoğrafçının yerinde 3x5cm ebatında film üzerine basılarak güvercin ile iletilmekteydi (PTT, 2007, s. 106-107).

2.4.5. Almanya postası

Almanya'nın Tirol kentinde yer alan ilk postanesi 15. Asrın ikinci yarısında Tulln, Taxis, I. Roger (Valsassina Kontu) tarafından kurulmuştur. 1516 yılında Kral I. Roger'ın oğlu İmparator I. Maximilian'ın emri ile Viyana ile Brüksel arasında posta hizmeti başlatılmıştır. 1522 yılında Viyana ile Nürnberg arasında kurulmuş olan posta servisi oldukça büyük bir alana sahiptir. V. Karl, ülkesinin her köşesine hızlı bir şekilde iletişimi ulaştırmıştır. Hollanda'dan İtalya'ya posta servisi kurma işini Taxis ile Thurn Prensi Leonhard'a

yaptırmıştır. 1710'dan sonra postane doğrudan devletin kontrolüne girmiştir (PTT, 2007, s. 106-107).

2.4.6. İngiltere postası

İngiltere'de III. Edward zamanında posta hizmetleri için özel makamlar kurulmuştur. 1635 yılında Londra'yla Edinburg arasında resmi olarak bir posta servisi başlatılmıştır. 1644 yılında, Edmund Prideaux kurulan bu servise posta müdürü olarak atanmıştır. Prideaux başlangıçta ülke geneline haftada bir paket göndermeye başlamış 1855'te posta kutusunun ortaya çıkmasıyla artık birçok gönderi yerine ulaşmıştır. Mektupların kentsel alanlarda dağıtımını kolaylaştırmak için Londra on bölgeye ayrılmıştır. İngiliz posta sistemi, paket postası, döviz bozdurma ve telgrafın kullanılmaya başlanmasıyla hızla gelişim göstermiştir. İngiliz Posta Servisi'nin başında Posta genel müdürü vardır (PTT, 2007, s. 106-107).

18. yüzyılın sonlarında ve 19.yüzyılda posta ücretlerinin tahsil edilmesinde sorun yaşayan İngiltere, Posta Müdürü General Rowland Hill'in önerisiyle 1840 yılında Kraliçe Victoria ait bir portrenin görsel olarak kullanıldığı ilk pullarını basmıştır. Bu dönemde, basılan pullar ile birlikte halkın ve hazinenin zarar görmesi önlenmiş olup pul kullanılmaya başlanmasıyla makbuz kullanımı da sona ermiştir (Frewer, 2002, s.2; Düzenli ve Kavuran: 2004, s.191; Yazıcı, 2014, s.178).

2.4.7. Amerika postası

ABD'de posta hizmeti, 1691'de Thomas Neal'ın Posta Patentini almasıyla başlamıştır. 4 Nisan'da Neale ve Kraliyet Posta Müdürü General Andrew Hamilton'ı Amerika Birleşik Devletleri Genel Posta Müdürü olarak atanmıştır. Amerika Birleşik Devletleri tarafından düzenli bir postane sistemi 1775'te Philadelphia'da kurulmuştur. 1813'te posta ilk kez bir şehirden diğerine buharlı gemilerle taşınmıştır. 1845'te tek sayfalık bir mektubun maliyeti 30 mile kadar 6 sent, 80 mile kadar 10 sent, 150 mile kadar 12,5 sent, 400 mile kadar 18,75 sent, uzun mesafeler ise 25 sent olarak belirlenmiştir. İngiltere'de pul kullanımının başarı sağlamasının ardından 1842'de Amerika Birleşik Devletleri'nde posta pulu kullanımı başlanarak ilk kartpostal 1873'te ortaya çıkmıştır (PTT, 2007, s. 106-107).

2.4.8. Rusya postası

Rusya'da iletişimin tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Avrupa'nın ilk posta kuruluşları 9.yy. ın son çeyreğinde gerçekleşmiştir. Bu dönemde Rus posta hizmeti gelişmeye devam ederken, aynı zamanda İngiliz ve İspanyol posta hizmetleri de ortaya çıkmaya başlamıştır. 1266 yılında Ruslar elçilere (postacılara) ilişkin ilk düzenlemelerini yayınlamışlardır. Bu düzenlemede yer alan kurallar, o zamanlar posta sektörünün en gelişmiş ülkesi sayılan Almanya ile karşılaştırıldığında yaklaşık 100 sene evvel ortaya çıkmıştır. Posta hizmeti, ulusal yönetimin değişmez bir unsuru ve elbette eğitilmiş insanlar arasında önemli bir iletişim aracı haline gelmiştir. Rusya'da askeri karakolların kurulması 17. Yüzyılın sonuna doğru denk gelmektedir. Bu organizasyonda çalışan kişiler Ordu'nun alay personelinden oluşmaktadır (PTT, 2007, s. 106).

2.4.9. Kısaca Osmanlı postaları (1863-1922)

1863 ile 1922 yılları arasını kapsayan dönem için kullanılan tabirdir. Osmanlı posta sisteminin tarihi Tanzimattan önce ve Tanzimattan sonra olarak iki döneme ayrılabilir. Şöyle ki hizmet bakımından sadece Devlet Haberleşmesinin yapıldığı bir dönemdir burada iki önemli unsur vardır. Bunlar ulaklar ve menzil hanelerdir. Düzenli posta hizmetlerinin başladığı 1840 öncesi dönemlerde yazılı haberleşme çoğunlukla merkezi hükümet ile eyaletler ve sancaklar arasında yapılan resmi yazışmaların getir-götüründen ibaret olup Sai, Ulak veya Tatar olarak adlandırılan özellikle seçilen kişiler tarafından taşınmakta, yalnızca resmî belgelerin gönderilmesine izin verilen bir kapsam sistemine dayanmaktadır (Yazıcı, 1985, s. 1645). Tanzimat'ın ilanından kısa bir süre sonra 1840 yılında kurulan Posta ve Telekomünikasyon Bakanlığı, imparatorluğun geniş bölgelerinde yaşayan sivillere düzenli posta hizmetlerinin başlatılmasını mümkün kılmıştır. Öte yandan iş hayatlarında sağlıklı ve hızlı iletişimin çok önemli olduğu tüccarlar da bazı yabancı konsoloslukların kurye hizmetlerinden faydalanmaktaydılar. Bu hizmetin temelinde aslında Fatih Sultan Mehmet'in, İstanbul'un fethinden sonra Galata'da yaşayan Cenevizlilere kara ve deniz yoluyla seyahat etme olanağı sağlayan "Ahidnameh Humayun"³unun olduğu söylenebilir. Kanuni Devri'nde ve sonrasında büyük ölçüde genişletilmiş olup birçok devlet halkına

³ Osmanlı arşivinde bulunan Düvel-i Ecnebiye defterlerine kayıtlı edilen Ahidnâme-i Hümayûn, Osmanlı Devleti padişahları tarafından yabancı devlet hükümdarlarına hitaben yazılan resmi belgelerdir (Bulut, 2021).

uygulanan bu ahidnameh tarihte kapitülasyon olarak bilinen kavramın ortaya çıkmasına neden olmuştur (Turgut, 2018, s. 18).

Ülkemizde, posta hizmetlerinin resmiyet kazanması Sultan Abdulmecid döneminde tanzimat ile başlamaktadır. 1840 yılında ilk posta nazırlığına Sami Efendi atanmış fakat kısa zamanda bu görevinden çekilmiştir. Yerine Ahmet Bey getirilmiştir. Ahmet Bey 41 maddelik bir nizamname hazırlatarak ilk posta teşkilatını kurmuştur. Böylelikle ilk posta 1840'da İstanbul'la Edirne arasında başlatılmıştır. O tarihlerde henüz demiryolları olmadığından, postalar karadan beygirlerle veya denizden vapur ve kayıklarla sevk edilmekteydi. Posta müdüriyeti, menzil haneler kurmuş ve menzilhanelerle mukavele aktetmişti (Akoba, 1963, s. 23). Menzil sisteminin düzenli hale gelmesi Kanuni dönemi Sadrazamlarından Lütü Paşa ile sağlandığı bilinmektedir (Turgut, 2018, s. 20). "Menzilkeş" olarak atanan yakın köylerde yaşayanlar arasından seçilen kişiler Menzillerde konaklayanların yiyecek ve barınak ihtiyaçlarını karşılanması, hayvanlarına bakılması ve güvenliklerinin sağlanmasından sorumluydular (Turgut, 2018, s. 20).

Menzil sisteminde ulaştırılması istenen postayı taşıma işinden sorumlu ulak bir menzilden diğer menzile ulaşmak için ya at değiştirip yola revan olur yahut taşıdıklarını hazırda bulunan bir başka ulağa verirdi. Lütü Paşa tarafından sistemleştirilen bu düzen XVII. Yüzyılın sonuna kadar devam etmiştir (Turgut, 2018, s. 20). Menzil sisteminden düzenli postaya geçiş II. Mahmut döneminde kurulması planlanan modern posta teşkilatı ile başlamış ancak Sultan Abdülmecid'in tahta çıkmasıyla kururulamamıştır (Yazıcı, 1985, s. 1645). Kurulan posta komisyonun başına Posta Müdürü olarak Mustafa Sami Efendi (4 Temmuz 1840'ta) getirilmiştir. İlk posta nazırı 9 Eylül 1840'ta atanan Ahmed Şükrü Beydir. Postahane-i Âmire Nezareti 23 Ekim 1840'ta kurulmuştur. Kurulan Nazırlık hem Maliye Nezareti'ne, hem de Ticaret Nezareti'ne bağlı olmuştur (Mali ve idari işler). Nazırlık, 1868 yılında Telgraf Müdürlüğü de dahil olmak üzere Nafia Nezareti'ne; 21 Eylül 1871'de ise, Posta ve Telgraf Nezareti ismini alarak Dâhiliye Nezareti'ne bağlanmıştır (Yazıcı, 1995, s. 42).

Posta hizmetlerinin İmparatorluğun her bölgesine ulaşması maksadıyla bu dönemde postalar haftada bir gönderilmekteydi. Örneğin, 1847'de İstanbul'dan Rumeli'ye her pazartesi akşamı iki tatarla posta gönderilir; biri sağ koldan Edirne'ye, diğeri de sol koldan Selânik ve Yanya'ya gider pazar günü dönerlerdi. İstanbul'dan Anadolu yönüne ise her çarşamba akşamı İzmir, Alanya, Şam, Kayseri ve Diyarbakır'a olmak üzere, beş tatar (posta) çıkarılır; bunlar pazar günü İstanbul'a geri gelirlerdi. Buralardan daha ileriye de posta gönderilirdi. Zamanla posta çıkarılan gün sayısı

artırılmış deniz postaları ayrı bir önem kazanmıştır. 1863'te pulun kullanılmasıyla birlikte ve posta kutuları da kullanılmaya başlanmıştır. Bu gelişme ile birlikte zaman mevhumu ortadan kalkmıştır. 1871'den sonra, cuma günleri dışında her gün posta kabul edilmiştir. 1873 yılına gelindiğinde İstanbul Postahanesi'nde, çalışma saatleri olarak her günün başlamasıyla ve bitiminin ardından üç saat sonrasına kadar açık tutulması uygulamasına geçilmiştir (Yazıcı, 1985, s. 1642; PTT, 2007, s. 162-163). 23995 no, ile kayıtlara geçmiş olan ve Başbakanlık Arşivi'nde yer alan hat-tı hümayunda (1248 (1832) tarihli) “Anadolu ve Rumalı'nın uygun mahallerinde posta hizmeti verebilecek yer ve insanların devreye sokulması istenmekte olup anılan hat-tı hümayunda “gerek ehl'i İslam ve gerek reaya ve efrenc taifelerinin” gönderecekleri mektup ve emanetlerden bahsedilmesinden anlaşılmaktadır ki artık sistem sadece resmi değil özel haberleşmeyi de içermektedir (Tanrıkut, 1984, s. 29).

Osmanlı Devleti'nde postaların kurulma amacına bakıldığında iki amaçla kurulduğu görülmektedir. İlk olarak gelir temini, ikincisi ise haberleşmeye fesadın karışmasını önlemektir. Bu sebeple devlet postacılık faaliyetlerini tekeline almıştır. 13 Ocak 1863 yılında Osmanlı'nın ilk pulları basılmış, hızla tedavüle girmiş, halk arasında hızla benimsenerek her geçen gün artan bir şekilde kullanılır olmuştur. Pulların tedavüle girmesinden kısa bir süre sonra, 1869 yılında İstanbul'daki posta servisinin yetersiz olduğu görülmüştür. İstanbul Şehir Postanesi'nin Osmanlı posta tarihinde kendine özgü tarifeleri ve uygulamaları vardır ve bu da onu başlı başına bir çalışma konusu haline getirmektedir. İstanbul 1650 yılında dünyanın en kalabalık şehri olmuş ve sonraki 250 yıl boyunca da sürekli olarak ilk 10 büyük şehir arasında yer almıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti olması, gelişen bir ticaret ortamına sahip olması, okuryazarlık oranının diğer bölgelere göre daha yüksek olması ve çeşitli etnik kökenlerden insanların oluşturduğu zengin bir sosyal yapıya sahip olması iletişim ihtiyacını artırıyordu. Nezaret, 1865 yılından itibaren İstanbul ve Bilad-ı Selase kazalarında müstakil daire olarak şehir postanelerini teşkilatlandırmaya başlanmıştır (Turgut, 2018, s. 432).

Halkın postayı kullanmak için Eminönü'ndeki Postahane-i Amire'ye gelme zorunluluğunu kaldırmak ve şehir içi iletişimi kuvvetlendirmek adına İstanbul'un uzak mahallerine ve boğaz köylerine de postanelerin açılması düşünülmüştür. Osmanlı idaresi ikinci defa şehir postasının kurulmasını kararlaştırmıştır. Fakat bu sefer şehir postasının işletmesi bir şirkete verilmeyip Postane Nezareti tarafından yürütülecektir. Postacılığın daha da yaygınlaşması ve posta pullarına ulaşımın kolaylaşması adına devrin İstanbul'unda hemen her köşe başında rastlanabilen tütüncü dükkanlarının da şehir postası pullarını ve

pullu zarfları satmalarına müsaade edilmiştir. Ekim 1869'da Şehir Postacılığının faaliyete başlamasıyla İstanbul genelinde on dört yeni şube açılmasına karar verilmiştir. Sonrasında ise bu şubelerin sayısı on altıya kadar ulaşmıştır. Şehir postacılığının faaliyetlerine başladığını halka duyuran gazete haberlerinde yeni posta servisinin nasıl çalışacağı şu satırlarla anlatılmaktaydı: “Her gün sabah, öğle ve akşam olmak üzere günde üç defa olarak İstanbul'dan Boğaziçi'nin Rumeli ve Anadolu yakaları ile Üsküdar, Kadıköy ve adalara ve köprü yanında bulunan Ayakapı, Fener, Balat, Ayvansaray, Eyüp, Halıcıoğlu, Hasköy ve bu civarlardaki mahallere gidip yine günde üç defa olmak üzere bu mahallerden İstanbul'a posta gelecektir. İstanbul'dan her gün akşam üzeri bir kere Yeşilköy'e gidip, Yeşilköy'den dahi sabahleyin İstanbul'a gelecektir.” (Dadyan, 2018, ss. 50-51).

Posta Nezareti'nin 1840 yılında kurulmasının ardından postayla ilişkili olan Telgraf Müdürlüğü 1855 yılında kurulmuş fakat Posta Nezareti'ne bağlanmayarak Telgraf Müdürlüğü Sadrazamlığa bağlı bir kurum olarak çalışmalarını sürdürmüştür. 21 Eylül 1871'de Posta ve Telgraf idaresi birleştirilerek Posta Telgraf Nezareti adını almıştır (Dadyan, 2018, ss. 52). Amerika Birleşik Devletleri'nin öncülüğünde, uluslararası bir posta birliği kurmak üzere gerçekleştirilen Paris'teki Posta Konferansları (1874) akabinde Uluslararası bir posta birliğinin kurulması ve uluslararası postacılığın tesisi için içlerinde Osmanlı İmparatorluğu'nun da olduğu yirmi iki devletin tam yetkili temsilcileri Ekim 1874'de İsviçre'nin Bern kentinde bir araya gelmişlerdir. Toplanan konferans bir Dünya Posta Birliği kurulmasında uzlaşarak birliğin esaslarını tespit ederek 9 Ekim 1874 günü düzenlenen genel kurulda imzalanarak resmîyet kazanmıştır. Dünya tarihindeki ilk uluslararası posta birliğinin kuruluş günü olarak kabul edilen 9 Ekim bu nedenle “Dünya Posta Günü” olarak kutlanmaktadır (Pulhane, 2024).

“Posta işlerinde en yüksek ideal; Sür'at, intizam ve emniyet şartlarını yerine getirmektir”

M.Müfahham AKOBA

Washington Merkez Posta Binası'nın giriş kısmında yer alan yazı postayı çok güzel ifade etmektedir: “Havadis ve bilgi taşıyıcısı, sanat ve ticaret vasıtası, fertler ve milletler arasında sulh ve hüsnîyet amili, sempati ve sevgi müjdecisi, birbirinden ayrı düşmüş dostların yardımcısı, mahzun ve münzevi ruhlara teselli verici...”

Pul iletişim ve haberleşme aracı olması dışında dünyadaki ücretlendirme işleminin en zarif halidir. Osmanlı Devleti'nde hizmete göre pul türleri vardır bunlar, Dahili, Harici, Matbua ve Takse olarak adlandırılmıştır. Bunlardan dahili-harici ayrımı pullarda 1901'den itibaren yapılmakla birlikte bu ayrımın aslı Osmanlı

İmparatorluğu'nun 1876'da Evrensel Posta Birliği'ne (U.P.U) katılmasıyla posta tarifelerinde yer almıştır. Tarifelerde yurt içi "DAHİLİ", yurt dışı da "birlik" anlamına gelen "İTTİHAD" sözcükleri ile belirtilmiştir. 1901 emisyonu ile birlikte yurt dışı postasında kullanılmak üzere ayrı pullar bastırılmıştır. Daha sonraki emisyonlarda ise HARİCİ posta pullarının eski yazı ile bir "B" harfi ya da tek bir "yıldız" sürşarjı ile belirtilmiştir (Perker, 1984, s. 5). Matbua pulları ise basılı malzemenin postasında kullanılmak için çıkarılan ya da bu amaçla sürşarj edilerek hizmete sunulan pullardır. Takse pulunu yukarıda pul terminolojisi kısmında yer almaktadır. Osmanlı Devleti'nde düzenli posta hizmeti, "Postahane-i Amire" ismiyle bilinen ilk postahanenin 23 Ekim 1840 tarihinde açılmasıyla verilmiştir (Turgut, 2018, s. 24). 14 Ekim 1840 tarihinde Hükümet tarafından verilen bir ilanda İstanbul ile Edirne arasında posta hizmetlerinin başlanacağı belirtilmekle beraber tarifeler, mektup çeşitleri ve postanın gideceği günleri de içeren detaylar bulunmaktadır (Turgut, 2018, s. 24).

2.4.9.1. Osmanlı posta tarifeleri üzerine genel bilgiler

Osmanlı Devleti'nde postalar ücretlendirilirken, mektubun ağırlığı ve gideceği mesafeye göre belirlenmekteydi. O devirde mektup ağırlığı dirhem ile ölçülmekteydi. Ağırlık ölçüsü olarak da okka vardır. Bir okka 400 dirhem olarak hesaplanmaktaydı. Bir okka 1.283 gram olup bir dirhem 3.20 grama tekabül etmektedir. Mektubun gideceği mesafe ise saat olarak hesaplanmakta olup posta sevkiyatı ağırlıklı olarak posta arabaları veya deve, katır, beygir gibi hayvanlarla icra edilir kısa mesafelerde de insan tarafından ifa edilmekteydi. Bu husus dönemin posta nezareti tarafından hazırlanan haritalar ile her mıntikanın kaç saat olduğu tespit edilmekteydi. Posta merkezleri arasındaki mesafeleri gösteren bir harita 1283 Rumi (1867) yılında bastırılmıştır ve 1293 tarihine kadar da kullanılmıştır (Akoba, 1963, s. 24).

Osmanlı İmparatorluğu'nun posta tarifeleri ile ilgili düzenlemelerine 11 Kasım 1840 tarihli genelgesinde yer alan bilgilerden ulaşmaktayız. Genelgeye göre posta tarifesi yurt içi mektuplar için; 3 dirhem ve aşağısı / 1 saatlik yola 1 para, 3-4 dirhem / 1 saatlik yola 1 ½ para, 4-5 dirhem / 1 saatlik yola 2 para olarak verilmekte ve ücretin, her fazla dirhem için aynı oranda artacağı anlaşılmaktadır. Genelgede, İstanbul posta merkezinin ayrıca gazete, kitap ve diğer basılı malzemeyi de kabul edeceği belirtilmekte ve bunlar için de her 5 dirhem için 4 saatlik yola 1 para ücret alınacağı açıklanmaktadır. Sözü edilen dirhem karşılığı 3,3075 gramdır. Bir saatlik yol ise arazinin engebe durumuna göre

değişmektedir. Passer'in aktardığına göre Bulgaristan da bir postanede bulunan ve 1870'lerin ilk yarısında geçerli olduğu anlaşılan bir tarifede, 100 Türk saat birimlik yol 310 mil olarak hesaplanmaktadır. 1863 yılı ile birlikte yurt içi posta tarifesinin, mesafelere göre 20 para ile 2 kuruş arasında değiştiğini, yurt dışı posta ücretinin de 8 kuruş olduğunu ve bundaki artışların 8'er kuruşluk katlamalarla hesaplandığını ve 1865 yılına gelindiğinde ise yurt içi ücret tarifesinin 1 kuruş olduğu görülmektedir. Gazete tarifesine bakıldığında mesafe dikkate alınmadan her 5 dirhem için 10 para alınırken diğer matbua tarifesi için okka/saat başına 10 para alınmaktadır (okka 400 dirhemdir). Resmi matbaalarda basılmış basılı malzemeye yarı fiyat uygulanır ibaresi mevcuttur. Not: Tarifede sözü edilen para ve kuruşlar altın karşılığıdır (Turgut, 2018, s. 492).

XIX yüzyılın ikinci yarısı, uluslararası ticaretin artış gösterdiği bunun sonucu olarak da sanayinin geliştiği bir dönemdi. Bu dönemde, 1863 Paris Konferansı eyaletler arası posta sistemini karmaşık ulusal posta sisteminden birleştirmenin ilk adımıydı. Toplantıda, artan iletişim trafiği nedeniyle zorlu posta ücretleri için ödeme yöntemleri, ödenmeyen kolilerin varışta ödenmesi, özel kurye hizmetleri gibi hizmetlerde fiyatlandırma esasları gibi konularda genel uzlaşmaya varıldı. Devlet'ler, iki ülke arasındaki ikili anlaşmalarda burada kabul edilen ilkeleri derhal uyguladılar. On bir yıl sonra, aralarında Osmanlı Devleti'nin de bulunduğu 22 ülke Bern'de ikinci bir konferansa katılarak 9 Ekim 1874'de Genel Posta Birliği (GPU) adı verilen bir anlaşma imzaladılar. Kabul edilen düzenlemeler 1 Temmuz 1875'te yürürlüğe girdi. Bunlardan konumuzla ilgili en önemlileri şunlardır: (Turgut, 2018, s. 492).

Ağırlık sistemi: Dirhem ve ons gibi çeşitli Üye Devletlere ait ölçü birimleri metrik sisteme dönüştürülmüştür. Bu nedenle baz ağırlık ölçümü 15 gram olarak belirlenmiştir. Para Birimi: 1 Altın Fransız Frangı varsayılan para birimi olarak kabul edilmiştir. Üye ülkeler para birimlerini frank olarak sabitlediler ve sentim, posta ücretlerinin hesaplanmasında temel birimdir. Temel posta ücreti: 15 gramlık bir mektup için izin verilen ücret 25 sent veya eşdeğeri para birimidir (Turgut, 2018, s. 492).

Osmanlı Devleti'nin Evrensel Posta Birliği (U.P.U.'ya) girdiği 1876 yılı itibarıyla posta ücret tarifelerinde bir düzenleme söz konusudur. Buna göre yurt dışı posta (İTTİHAD) tarifesinde adi mektup ücreti 50 para olarak tespit edilirken, yurt içi (DAHİLİ) posta tarifelerinde "SAHİL" ve "DAHİL" başlıkları altında iki farklı bölüm yer almaktadır. Buna göre mektup ücretleri DAHİL'de 1 kuruş olarak belirlenirken, yabancıya ait postalar özellikle aktif oldukları SAHİL'de (kıyı kentleri arası posta) aynı ağırlıkta bir mektup ücreti için 20 para tahsil edilmekteydi (Peker, 1984, s. 6).

Yukarıdaki gelişmelere bakıldığında Osmanlı Posta İdaresi'nin posta gönderilerini, çeşitli yollarla yabancı postalardan kendisine çekme çabası izlenmektedir. Bu çerçevede içinde, Osmanlı Posta İdaresi, 31 Mart 1879 günü, 10 paralık pulun (PTD 77 Leylaki üzerine siyah) özel bir sürşarj ile matbua postası için kullanacağını ve BAKIR PARA ile satılacağını duyurmuştur. Yabancı postanelerin tarife uygulamaları Osmanlı Posta İdaresini rekabete zorlamıştır. Bu nedenle ilk kez 1897 yılında, sahil tarifesi 5 paraya düşürülmüştür ve bu amaçla 10 paralık armalı pul 5 para değerle sürşarj edilip piyasaya sunularak kullanılmıştır. Bu uygulama da yabancı postanelerin tepkisini çekmiş ki Rus postanesi de aynı yıl 10 kopek'lik pulunu önce 8 sonra 7 kopek değerle sürşarj ettirip kullandırmıştır (Peker, 1984, s. 6).

1901 yılı ile birlikte, yurt dışı (HARİCİ) postada kullanılmak üzere özel pul bastırıldığını, 1905 yılı emisyonu ile birlikte ayrı desende pul basımı yerine, normal postada kullanılan "BEYİYE" kelimesinin birinci harfi olan eski yazı "B" harfi ile sürşarj edilerek harici postada kullandırılması için tedavüle konulduklarını görülmektedir (Beyiye, Maliye hazinesine ait pul ve kıymetli Kâğıtlar ile Tekel idaresine ait madde ve ürünlerin belirlenmiş kıymetlerinden, belirli bir oranda satıcıya bırakılan satma payına verilen addır.) "B" harfi ile sürşarj uygulaması en son 1913 emisyonunda yer almış, 1914 yılında ise, I. Londra serisinin 5 değeri, bir yıldız sürşarjı ile aynı amaç için tedavüle konulmuştur (Perker, 1984, s. 6).

Tablo 2.1. Osmanlı Postası-Yurtiçi Tarifeler (Yurt İçi Adi ve Taahhütlü Mektup Tarifesi) (Turgut, 2023).

TARİH	3 KADAR	DİRHEME	FAZLASI	TAAHHÜT ÜCRETİ
19.10.1840		1 Para / Saat	1/2 para/saat-hour	İki katı
20.02.1862	Krş, Krs, Krs	50 Saate Kadar 1 100 Saate Kadar 3 Sonraki her 100 s. 2	Toplamın Yarısı	İki katı
16/09/1863 Tarifesi	Sahil 1 Krş,	Marmara Denizi içi Karadeniz 2 Krş	İki kati/her dirhem	İki katı
27/02/1866 Tarifesi	Dahil Krs, Krs, Krs,	60 saate kadar 2 120 saate kadar 4 200 saate kadar 6 200 saat üzeri 9 Krs	Toplamın Yarısı	İki katı
27/03/1866 Ücreti	Dağıtım	20/40 Para		İki katı
07/10/1868	Krs, 3 Krs, Krs,	100 saate kadar 1 20 P 200 saate kadar 200 saat sonrası 6 Sahil 1 Krs	Toplamın Yarısı	İki katı
1874 Salnamesi	P, Krs,	100 saate kadar 60 200 saate kadar 3 200 s sonrası 6 Krs, Sahil 1 Krş	Aşan Her 5 gr 1/2 Ücret	İki katı
01/04/1879		Dahil 40 Para	Aşan Her 5 gr 1/2 Ücret	İki katı
31/12/1881	Para, Krs, Krs,	100 saat için 60 200 saate kadar 3 200 saat sonrası 6 Sahil 1 Krs	Aşan Her 5 gr 1/2 Ücret	
13/03/1884	p	Dahil 2 Krs/sahil 20	Normal Tarifenin İki Katı	İki katı
14/09/1888		Her yere 40 para	Normal Tarifenin İki Katı	Ek 1 kuruş
24/04/1892		Karadan Gidilebilen Sahil Yerleri 20 P		
14/01/1904		Dâhil 2 Krs/sahil 20 P	Normal Tarifenin İki Katı	Ek 1 kuruş
10.01.1907		40 Para	Her 30 gr için 30 P	Ek 1 kuruş
10.09.1909		Dâhil 2 Krs/sahil 20 P		Ek 1 Kuruş
01.01.1918		Her yere 50 Para		Ek 50 Para
02.06.1919		Her yere 60 Para		Ek 1 krs 20 P
01.02.1920		Her yere 3 Krş		Ek 3 Krş
30/03/1921		Şehir dışı her yere 5 Krs		Ek 5 Krs

Tablo 2.2. Osmanlı Postası - Yurtdışı Tarifeler (Yurt Dışı Adı, Taahhütlü ve Alma Haberli Mektup Tarifeleri, Pullar, 2024).

TARİH	ADİ MEKTUP (15 gr)	TAAHHÜTLÜ	ALMA HABERLİ
01.07.1875	50 Para	İki katı	
19.06.1882	1 Kuruş	Ek 1 Kuruş	Ek 1 Kuruş
19.09.1909	1 Kuruş (20 gr)	Ek 1 Kuruş	Ek 1 Kuruş
14.07.1915	50 para (20 gr)	Ek 50 para	Ek 50 para
06.02.1919	1 Krş 20 P (20 gr)	Ek 1 Krş 20 P	Ek 1 Krş 20 P
01.02.1920	3 Kuruş (20 gr)	Ek 3 Kuruş	Ek 3 Kuruş
01.04.1921	7 Krş 20 p (20 gr)	Ek 7 Krş 20 p	Ek 7 Krş 20 p

Günümüzde koleksiyon yapanlar pul ve pulculuğa gönül verenler ve kataloglar gösteriyor ki Türk Pulları denildiğinde 1863 yılında basılan ilk pullardan günümüze kadar süregelen tüm emisyonlar Türk Pullarını oluşturmaktadır. Aşağıda bir kısmı tezin de konusunu oluşturan Türk Pullarının tasnifi mevcut kataloglar (Pulhan, 1958; Pulko, 2006; İsfila, 2016). Dahilinde oluşturulmuştur.

- **Mühür Devri (1840 -1863)**
- **Osmanlı Pulları (1863-1921)**
- **Anadolu Pulları (1920-1922)**
- **Türkiye Cumhuriyeti Pulları (1922'den bugüne kadar)**
- **Takse Pulları**
- **Resmi Pullar**
- **Uçak Pulları**
- **Hatay Devleti Pulları**
- **Yardım Cemiyeti Pulları;**
- Kızılay Pulları
- Çocuk Esirgeme Kurumu Pulları
- Türk Hava Kurumu Pulları
- Müdafaa-i Milliye Cemiyeti Pulları
- Osmanlı Donanma Cemiyeti Pulları
- Muhacirin İanesi Pulları
- **Müdafaa Pulları;**
- Milli Müdafaa Pulları
- Tayyare Müdafaa Pulları
- **Muhtelif Pullar;**

- Şehir Postası Pulları
- Hususi Şehir Postası Pulları
- Muhtelif Servis Pulları
- Şehir Postası Gazete Etiketi
- Kaçak Sürşarjlı Pullar
- Amirote Pulları
- Asya Minor Pulları
- Morton Kumpanyası Pulları
- Aynoros Sürşarjlı Pullar
- Cihadı Mukaddes Pulları
- Para olarak kullanılan pullar
- **Rumeli Şarki Pulları**
- **Şark Postaları (Levant) Pulları;**
- Alman Bürosu
- Avusturya Bürosu
- Fransız Bürosu
- İngiliz Bürosu
- İtalyan Bürosu
- Polonya Bürosu
- Romanya Bürosu
- Rusya Bürosu
- **Posta Damgaları;**
- 1863-1909 yılları arasında kullanılan muhtelif şekilli iptal damgaları
- Osmanlı Devleti'nde kullanılan Arap harfleriyle yazılı muhtelif posta damgaları
- Ecnebi Postaları (Levant) Damgaları
- Hususi Vapur Kumpanyaları Damgaları
- Anadolu ve kısmen Cumhuriyet devrinde kullanılan hem Arap harfleriyle Türkçe ve hem de Latin harfleriyle Fransızca yazılı muhtelif posta damgaları;
- PTT merkez ve şubelerinde kullanılan muhtelif damgalar,
- Sahra postası damgaları,
- Posta bayilerinde kullanılan sekiz köşeli posta damgaları,

- Vapur ve trenlerde kullanılan üç köşeli seyyar posta damgaları,
- PTT merkez ve şubelerinde kullanılan ve makine ile vurulan posta damgaları (muhtelif)
- Muhtelif müesseselerde kullanılan ve makine ile kırmızı renkte vurulan posta damgaları (muhtelif),
- **Turistik posta damgaları**
- Özel damgalar
- **Posta Etiketleri**
- Taahhütlü etiketleri,
- Uçakla
- Exspres
- Bilinmiyor
- Gitmiş
- Kabul etmiyor
- **Postada kullanılmış muhatelif işaretli damgalar**
- Müvezzi No.
- İadeli taahhütlü
- Resmi taahhütlü
- Takse

Yukarıda listelediğimiz geçmişten günümüze Türk Pullarından Osmanlı dönemi 1863 ile 1920 pulları emisyonları aşağıda açıklayarak daha sonrasında tezin esas konusunu teşkil eden PTT Pul Müzesinde yer alan Osmanlı Dönemi Resimli Pulları katalog halinde verilecektir.

2.5. Pul Kavramı Üzerine Geliştirilen Teorik Görüşler

Türkiye’de pulculuk, Çapanzade Yusuf Agah Efendi’nin Posta Nazırı olduğu 1863’te ve O’nun girişimleri ile başlamıştır. Türkçe’ye “pul” sözcüğü “stamp” “pulculuk” da “filateli” olarak girmişti. Bu kavramlara bu Türkçe karşılıklar Yusuf Agah Efendi tarafından verilerek dilimize kazandırılmıştır (Tanrıkut, 1984, s. 353). Pul, sadece devletler tarafından basılan, ön kısmında farklı resim, şekil ve motiflere yer verilen, arka yüzünde yapışmayı sağlayan bir madde (zamlık vs.) bulunan, kare, dikdörtgen, üçgen, altıgen, yuvarlak, simetrik ve asimetrik formlarda olup ön yüzünde ülke adı ve değeri

(rakam veya harf) yazılı olan, mektup, posta kartı, gazete, küçük paket vb. posta gönderilerinin ücretlerinin tahsili yanı sıra filatelik amaçlı koleksiyon için bastırılan sürekli ve resmi posta pulları, anma pulları, ek değerli anma pulları ile kişisel pulları ifade eden değerli kâğıttır (PTT, 2021, s. 3).

Pullar, posta ücretini veya posta ücret ödemelerini belirtmek için yüzeylerine basılmış çeşitli resim, şekil ve motiflere sahip değerli kağıt etiketlerdir. Arka tarafı yapışkan, genellikle geometrik formlarda olup kare ve üçgen, dikdörtgen, altıgen gibi şekillere sahiptir (Frewer, 2002, s.2; Begiç ve Çelebilik, 2015, s.3).

Araştırmalar pulların içerdikleri mesaj ve temalara göre farklı anlam ve içeriğe sahip olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda bir pulun taşıyabileceği anlam ve içerik her Ülkenin kendine özgü değerleri ile ifade edilebilir. Bir pul ait olduğu Ülkeyi turizm açısından etkin bir şekilde pazarlamak amacı taşımaktadır. Türkiye'de turizmin tanıtılmasında özellikle vurgulanması gereken bir konu pul, ülkemizde kullanılan bir damgadır. Pullar ülkelerin resmi kimliğinin oluşturulmasında ve ülkenin aktif bir şekilde tanıtılmasında çok önemli işleve sahip olan basılı materyallerdir (Girgin ve Giritlioğlu, 2009, s.97).

“Bilgi merkezlerinin kendi koleksiyonerlerinden derledikleri sıra dışı bilgi kaynakları vardır. Bu bilgi kaynaklarının başında, pul ve diğer filatelik metaryaller gelir. Metinsel ve görsel unsurlar, renkler, figürler, motifler ve işaretler pulların birer bilgi kaynağı olarak değerlendirilebilmelerini sağlayan simgelerdir” (Anameriç ve Rukancı, 2011, s. 13).

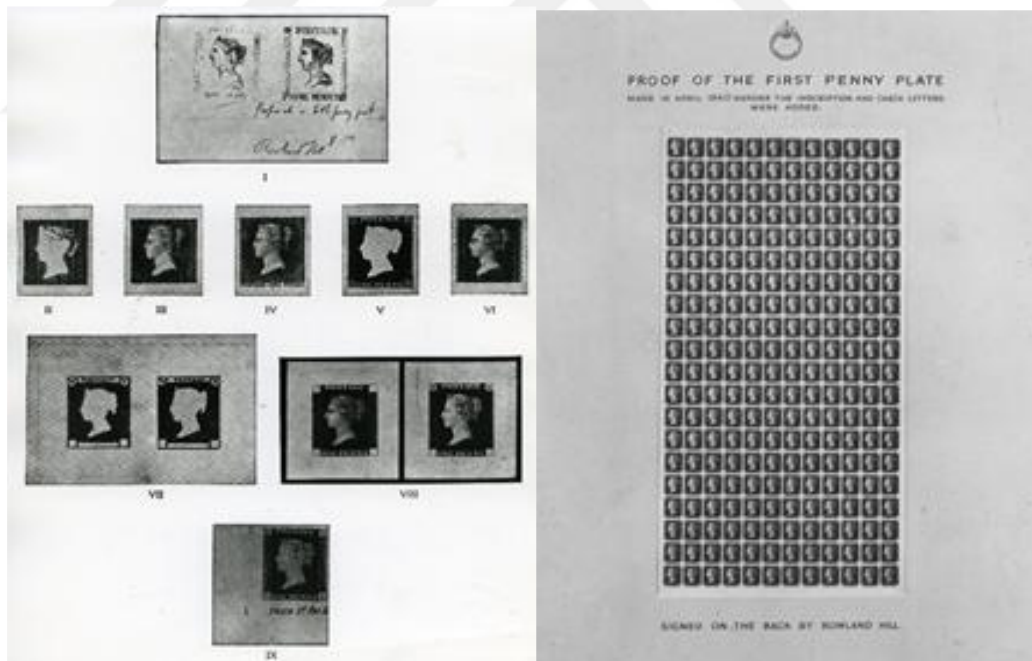
“Papirüsün en değerli kullanım yeridir pullar. Pulun ön yüzünde, ait olduğu ülkenin adı ve para birimine göre değeri yazılıdır.” (Berk, 2008).

2.5.1. Postada basılan ve kullanılan ilk pul “Penny Black”

Şekil 2.1. Gümüş Wyon Madalyası, (Tarihin ilk pulu: Penny Black, nd).

Penny Black, Kraliçe Victoria'nın 1837'de Londra ziyareti anısına William Wyon tarafından madalya içine yontulan Kraliçe Victoria büstünden esinlenerek tasarlanmıştır (Tasarım başarısı: Kraliçe Victoria'nın başı, nd).

Şekil 2.2 Penny Blacks'in ilk Tabakası, 1840 (2010-0411/14), (Tasarım başarısı: Kraliçe Victoria'nın başı, nd).

Pulun icat edilmesi ile ilgili olarak yaygın anlatı şöyledir;

Sene 1840 henüz posta pulu yok. Posta ücretleri önceden gönderenden değil, alıcıdan tahsil edilmekteydi. Alıcı postayı postaneden alırdı bu şekilde posta ücreti tahsil

edilirdi. Uzak köylere giden posta ise müvezziler tarafında götürülerek alıcıdan ayrıca tahsilat yapılırdı. İngiltere'nin bir kasabasında Birgün postacı fakir bir kıza mektup getirmiştir. Kızcağız mektubu alarak postacıya ve ücretini sorar. Postacı ücretin bir Shilling olduğunu söyleyince de fakir kız parası olmadığından mektubu almaz ve postacıya iade eder. Bu olaya şahit olan bir yolcu mektubun ücretini postacıya öder ve mektubu alarak fakir kıza verir. Postacı gittikten sonra genç kız mektubu almayışını şöyle açıklar; biz çok fakiriz kardeşim başka bir şehirde çalışıyor, posta ücreti fakirlere çok ağır geliyor bu sebeple kardeşimle bir yöntem bulduk, zarfların üzerine kendimizin anlayabileceği işaretler çizerek haberleşiyoruz. Postacı geldiği zaman hemen mektubu alıp zarfın üzerinde yer alan işaretlere bakarak mektubu almadan postacıya geri iade ediyoruz. Esasen mektubun içerisindeki boş Kâğıt tır. Bu açıklamayı hayretle dinleyen ve duruma çok şaşırان yolcu dönemin Posta Nazırı olan Rowland Hill'den başkası değildir. Seyahat dönüşü Hill, hükümete bir teklifte bulunur. Halkın ve hazinenin zarar görmemesi, posta ücretinin göndericiden alınması ve bu suretle de hazineye bir gelir kaynağı temini için pul basımını teklif eder (Tanrıkurt, 1984, 352).

Söz konusu anlatının gerçekliği tartışma konusu olmakla birlikte şunu söyleyebiliriz ki bahsedilen anlatının sonucunda pul kavramı ve pul ile birlikte dünyada yer edinen azımsanmayacak kadar koleksiyoneri olan filateli ortaya çıkmıştır.

İngiliz hükümetince Rowland Hill'in teklifi (mektubun İngiltere'de bir penny değerinde pul ile gönderilmesi) kabul edilerek 10 Ocak 1840 tarihinde **penny postage** usulü tatbik edilerek dünyanın ilk posta pulu olan 1 penny değerindeki siyah 'Penny Black' 1 Mayıs 1840 tarihinde tedavüle çıkarılmıştır (Düzenli, 1998, s. 9; Tuna, 1977, s. 94-95). Anılan pul üzerinde Kraliçe Victoria'nın Henry Corbould'un tarafından çizilen bir portresinin Charles Heath ve oğlunun gravür haline getirdikleri görülmektedir. Bu pullar Perkins Bacon&Co. Matbaasında, tabakada 12 x 20 olmak üzere 240 adete tekabül edecek şekilde basılmıştır. Ardından 8 Mayıs 1840'ta 2 penny değerindeki mavi pul çıkarılmıştır (Akoba, 1963, s. 16, Güzhan, 2014).

İngiltere'de yapılan bu reform kısa süre içerisinde diğer devletler tarafından da benimsenerek İngiltere'den sonra aynı yıl 1840'da Brezilya, sırasıyla 1845 Amerika, 1849 Almanya (Bavyerada), 1850 Fransa ve Belçika, 1852 Şili ve Hollanda, 1853 Portekiz, 1857 Rusya, 1863 Türkiye, 1866 Mısır, 1868 İran, 1871 Japonya, 1878 Çin hükümetleri tarafından Postada kullanılmak üzere Pul basımı gerçekleşmiştir (Akoba, 1963, s. 17-18). Dünyada ilk resmi pul, Morice adasında 21 Eylül 1847 tarihinde tedavüle çıkarılmıştır. Dünyadaki ilk posta teslimatı uçuşu 1911 'te Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılırken, Osmanlı İmparatorluğu'ndaki ilk hava posta teslimatı ise 9 Şubat 1914 'te

gerçekleşmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk resmi olmayan hava postası, 21 Kasım 1913'te İstanbul'dan Eskişehir'e gönderilen mektuptur (Akan, 2008, s. 8, 33; Demir, 2005, s. 164). Dünyada ilk uçak pulu, Mayıs 1917'de İtalya'da tedavüle çıkarılmıştır. Bu pul, o zaman savaş sırasında Sicilya ve Sardunya arasındaki irtibatı temin maksadıyla çıkarılmış olup Torino ile Roma şehirleri arasında tecrübe nakliyatında kullanılmıştır. Dünyanın ilk helikopterli pulunu ise 1935 yılında İspanya çıkarmıştır. Dünyanın ilk metal pulu, 1955 yılında incecik alüminyum levhalar üzerinde olmak üzere Macaristan'da basılmıştır (Akoba, 1963, ss. 17-18).

2.5.2. Osmanlı İmparatorluğunda görülen pul çeşitleri

Osmanlı posta teşkilatında 1863-1922 yılları arasında toplam 946 pul basılmış ve kullanılmıştır. Şu anda bu konuda mevcut en kapsamlı yayın, İstanbul Fırateri ve Kültür Merkezi Şirketi'nin iki yılda bir yayınladığı Türk Pulları Kataloğu'dur. Osmanlı 31 Aralık 1862 Rûznâme-i Ceride-i Havadis gazetesinde (Receb 20, 1279 tarihli) yayınlanan bir "ilan" ile postada kullanılmak üzere tarihin ilk pulunun basıldığını duyurmuştur. Padişah Abdülaziz'in imzasına yer verilen bu seriye "Tuğralı Pullar" adı verilmektedir. Duyuruda bu pulların sarı, mor, mavi ve kırmızı renklerde 20 para, 1 kuruş, 2 kuruş ve 5 kuruş (İsfila katalog numarası: 3, 4, 5, 6) olmak üzere satışa sunulacağı açıklanmıştır. Ancak pul koleksiyoncuları arasındaki fikir birliği, iki sentlik ve beş sentlik pulların aslında 1862'de üretildiği ve "ilk baskılar (çıkışlar)" olarak adlandırıldığı yönündedir (İsfila 1 ve 2).

Dolayısıyla ilk Osmanlı pulu olan Tuğralı'nın 2 ve 5 kuruşluk ilk iki değeri 1862 sonunda, 20 para, 1, 2 ve 5 kuruşluk 4 değeri 12 Ocak 1863'te, 20 para ve 1 kuruşluk yeni bir baskısı ise Aralık 1863'te devreye alınmıştır. Postane bulunmayan yerlerden gelen ücretsiz mektuplara, varışta yapıştırılmak üzere aynı değerde kahverengi pul basılmıştır. Bu nedenle bunların "vergi" pulu sayılmaması gerekir. Arkası lastikli pullar dantelsizdir ve Darfan-i Amir'de litografi işlemi kullanılarak basılmıştır. Bir kâğıt üzerinde kaç tane pul olduğu konusunda bazı tartışmalar olsa da genel fikir birliği $12 \times 20 = 240$ pul olduğu yönündedir. Ne yazık ki pulların dağıtımına ilişkin hiçbir bilgi bulunmadığı gibi, günümüze hiçbir basılı nüshası da ulaşmamıştır. Monogram pullarının geçerlilik süresi iki yıldır. 13 Ocak 1865'te "Ay-Yıldızlı Pullar" başlıklı ikinci seri yayımlandı. Paris'teki Poitevin Matbaası'nda basılan bu pullar, desenleri Fransız kalıp ustası M. Duloz tarafından oluşturulduğu için "Duloz" pulları olarak da anılmaktadır. Alt kısmında yukarıya bakan yıldız ve hilal bulunmaktadır ve üzerinde 6 çeşit harf basılmıştır. Baskı

zemin, üst baskı ve tipografi teknikleri kullanılarak yapılıyor ve pullar 12 1/2 dantelden oluşmaktadır. Bunlar 1882 yılına kadar altı çeşit posta ve vergi pulu olarak kullanılmıştır (İsfilâ s. 21-102). Ekim 1875 tarihleri arasında H. Mehendisyan Matbaası'nda aynı teknikle basılan pullar 13 1/4 ölçüsündedirler. Duyun Ümmiye Matbaası 1876 Ocak ayından itibaren matbaacılıkta kullanılmaktadır. Bunlar zemin ve üst baskı tipografi teknikleri kullanılarak, ölçüleri 13 1/4 olarak devam edecek şekilde basılmıştır. Ayrıca Ekim 1868'de basılan bir vergi pulunda kayıtlı olan 25 Kuruş pulu daha önce rastlanmamış bir puldur (İsfilâ s. 56).

Sultan II. Abdülhamid'in tahta çıkışından sonra 27 Eylül 1876'da Aylık Pullar adı verilen yeni bir seri tedavüle çıkarılmıştır (İsfilâ s. 103-152). Düyun-u Umumiye matbaasında tipo baskı teknikleri kullanılarak basılan pulların ölçüsü genellikle 13 1/4 iken, Temmuz 1884 sayısı 11 1/2'dir. Bu sayının bir diğer özelliği de Evrensel Posta Birliği'nin (UPU) aldığı bir karar kapsamında 10'luk madeni parada yeşilin, 20'lik madeni parada kırmızının ve kuruştaki mavinin ilk kez kullanılmasıdır. Bu renklere 1913 yılına kadar yayınlanan serilerde rastlanılmaktadır. Bu pul uzun süredir tedavülde olduğundan pek çok değişikliğe uğramış ve ilk kez bir matbaa puluna elle basılmış üst baskı uygulanmıştır (İsfilâ 142-152).

11 Şubat 10 Mart 1892 tarihleri arasında basılan "Tuğra ve İmparatorluk Armalı Pullar" adıyla anılan yeni seri, Duyun-U Ümmiye Matbaası'nda tipo baskı tekniğiyle 13 1/4 dantel üzerine basılmıştır (İsfilâ 153-172). Bu pullar 6 değerden oluşmaktadır ve elle basılarak baskı için üst baskı yapılmıştır. 1897 yılında zaferle sonuçlanan Türk-Yunan savaşı sırasında fethedilen Tesalya bölgesi için 21 Nisan 1898 tarihinde beş değerlik ve sekizgen puldan oluşan bir hatıra serisi basılmış, bir gün içinde Yunanistan'a iade edilmiştir. (İsfilâ 176 -180). Posta tarihinde bir ilk olan bu hatıra serisinin bir diğer özelliği de padişah imzasının yanı sıra Yenişehir Köprüsü görselinin de yer almasıdır. Düyun-u Umumiye matbaasında tipo baskı teknolojisiyle basılan pullar, 300.000 tirajlı ve üst boyutu 13 1/4 idi. 14 Mart 1901'de basılan "Küçük Tuğra, Ay Yıldız" serisi, ulusal ve uluslararası amaçlara yönelik her biri farklı desen ve değerde sekiz puldan oluşmaktadır (İsfilâ 181-226). Yabancı pulların bir özelliği, yabancı postanelerle rekabet edebilmek için nominal değerinden daha düşük bir fiyata satılmalarıdır. Seride ayrıca dört değerden oluşan kırmızı-pembe vergi pulu da yer almıştır. Bu pullar da öncekiler gibi Düyun-u Umumiye matbaasında tipo baskı teknolojisi kullanılarak basılmış ve 13 1/4 dantel ile yapılmıştır. Seri 1905'te bu kez 12 puntuyla yenilenmiştir, ancak yalnızca 20 adet yabancı desenli standart ve yeniden basım pulu basılmıştır. 1 Eylül 1905'te "ışınlar, küçük tuğralar,

hilaller ve yıldızlar" (İsfila 227-248) olarak tanımlanan on değerden oluşan yeni bir seri yayınlanmıştır. Bu serideki altı değerın üzerine basılmıştır. Ayrıca 1 ve 2 paralık pullar da vardır. Dış pazarlar için ise 4 para üzerine "ب" (B: beyye) basılarak nominal değerinin altında satılmıştır (Pullar, 2023).

Düyun-u Umumiye matbaasında tipografi teknikleri kullanılarak basılan pulların üzerinde 12, 12 x 13 1/2, 13 1/2, 13 1/2 x 12'lik danteller bulunmaktadır. 14 Mart 1908'de Sultan Abdülhamid'in imzasını taşıyan ve 10 değerden oluşan "Tuğra, Ay Yıldız" damgası basılmıştır. (İsfila 249-270). Bunlar da yukarıdakiyle aynı özelliklere sahiptir. Osmanlı İmparatorluğu İkinci Hatıra Serisi, 17 Aralık 1908 tarihli Meşrutiyet Beyannamesi (İsfila 271-275) ile birlikte basılan, beş değerde 50.000 puldan oluşan pul serisidir. Düyun-u Umumiye matbaasında tipo baskı teknolojisi kullanılarak basılan pullar 12, 12 x 13 1/2, 13 1/2 ve 13 1/2 x 12 çiplerden oluşmaktadırlar. Bu seri, Sultan Mehmed Reşat'ın tahta çıkışından sonra Aralık 1909'da basılmış ve yeni padişahın aynı değerleri ve imzasıyla kullanılmış, ayrıca 1908 Sultan Abdülhamid damgası klişesi değiştirilmiştir. Kullanılan farklı şekillerden dolayı pul türleri de biraz değişmiştir (İsfila 276-309). Sultan Mehmed Reşat'ın Makedonya şehirlerini ziyaretinin anısına 11 Haziran 1911'de 124 pul basılmıştır ve bunların sonuncusu ziyaret edilen Selanik, Manastır, Üsküp ve Priştine şehirlerinin isimleridir. Tarihimizdeki ikinci resimli seri ise 14 Mart 1913 tarihinde basılan ve 10 değerden oluşan "Yeni Postane" puludur (İsfila 434-453). Bunlar arasında yabancı ülkeler için dört indirim pulu ve takseler için altı indirim pulu yer almaktadır. Yurt dışında basılan ikinci seri ise Edirne'nin kurtuluşu için 23 Ekim 1913 tarihinde basılan 10, 20 ve 40 paragraflık üç değerlikli pullardır (İsfila 454-456) (Pullar, 2023).

İngiltere'deki Bradbury & Wilkinson Matbaasında gravür teknikleri kullanılarak basılan bu seride Selimiye Camii tasvir edilmiş ve 340.000 adet basılmıştır. Aynı matbaa tarafından 14 Ocak 1914'te basılan 17 değerindeki 12 pulluk seri, tarihimizin en güzel pullarından bazılarını içermektedir (İsfila 461 -477) (Pullar, 2023).

İki hafta sonra dört değerli pulun yer aldığı Takse serisi yayımlanmıştır. "Birinci Londra Serisi" olarak bilinen bu serinin pek çok pulu daha sonra farklı konuya özel baskılarda kullanılmıştır. Birinci Dünya Savaşı başladığında İngiltere pul basımını durdurmuş dolayısıyla stokları azalmıştı. Geçmişte basılan ve tedavülden kaldırılan bir dizi pula "savaş bültenleri" adı verilmekteydi. Bu amaçla kullanılan bazı pullar çeşitli kusurlardan dolayı hiçbir zaman tedavüle çıkamadığı için savaş zamanlarında çeşitli hatalar meydana gelmektedir. İlk savaş basımı, 30 Eylül 1915'te basılan 69 puldan oluşan "Ay-Altıgen Yıldız" serisi (İsfila 497-561) idi. Daha sonra altı köşeli yıldız pul serisinden (İsfila 566-583) 18 pul ve "Evladı Şüheda" (İsfila

584-604) serisinden 25 pul basıldı. 29 Şubat 1916'da "Ay ve Beş Köşeli Yıldız" yazılı 88 pulluk yeni bir seri kullanılmıştır (İsfilâ, 609-696) (Pullar, 2023).

29 Mart 1916'da KK, Viyana'daki Şehir Postanesi'nin kuruluşunun 50.yıldönümü anısına ilk postane binasını tasvir eden beş puldan oluşan bir seridir. Devlet matbaalarında bastırılmıştır (İsfilâ 702-706). Bu 13 1/2 dantel pullar kullanılmaya devam edildi ve daha sonra çeşitli pullar benimsenmiştir. 15 Kasım 1916 ve 6 Şubat 1917 tarihlerinde "Dolmabahçe Sarayı" ve "Sultan Reşad Portresi" aynı matbaada (İsfilâ 712-717) üçer puldan oluşan iki ayrı seri halinde bakır levha üzerine basılmıştır. Osmanlı posta tarihinin en uzun serisi, 25 Şubat 1917'de basılan 146 puldan oluşan PTT serisidir. Bir önceki sayının talebi karşılayamayacağının anlaşılması üzerine harflerinden oluşan desen baskısı, kalan sayıları da içerecek şekilde revize edilmiştir (İsfilâ 720-865). Bu seriyi oluşturan pullar stokta kalan son numuneler olduğundan birçok hata bulunmaktadır. Daha sonra kullanılan posta pullarının neredeyse tamamı Viyana'da basılmıştır. 1917-1918 serisi sekiz değerlik (İsfilâ,880-887), 13 değerli "Mütareke Pulu" (İsfilâ 890-902) ve tahta çıkan Sultan Vahidin, "3 Temmuz 1919'da tahta çıktı." Pulu da yer almaktadır (Pullar, 2023).

Bradbury & Wilkinson tarafından Mart-Nisan 1920'de üretilen Osmanlı İmparatorluğu'nun son pulu dört değerde "Cülus Günü" sürşarjlıdır (İsfilâ 904-927). 4 Şubat 1920'de ve Mart-Nisan 1920'de Bradbury & Wilkinson matbaasında Dokuz puldan oluşan bir seridir (Pullar, 2023). Osmanlı Posta Pul Çeşitleri (946 adet pul) Tablo Halinde ekte yer almaktadır.

2 Mayıs 1926 yılında Cumhuriyet Posta İdaresi "Osmanlı" ibareli tüm pul ve antiyelerinin postada kullanımı yasaklanmıştır (Akan ve Kuran, 2019, s. 131).

2.5.3. Türkiye’de posta pulunun tarihsel gelişimi

Tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de haberleşme hizmetleri Posta hizmetleri ile başlamıştır (Çorapçıoğlu, 1999, s. 15). Posta pulu icat edilmeden önce her posta merkezi kendi adı ile yapılan mühürlere sahiptiler. Osmanlı Postaları Genel Müdürlüğü’nün 11 Kasım 1840 tarihli bir genelgesi "... Rumeli yönüne ilk postanın bir önceki ayın 28’inde, Anadolu yönüne ilk postanın da 2 Kasım’da yola çıktığını, bu postaların daha sonra, her 15 günde bir olmak üzere, bir haftanın çarşamba günü Rumeli onu izleyen haftanın pazartesi günü de Anadolu yönüne yola çıkacağını..." duyurmaktadır. Ancak ortada henüz "Pul" yoktur. "PUL ÖNCESİ" ya da "PREFİLATELİK" adını verdiğimiz bu dönemde

mektuplara örneğin (Bursa-Ankara vs.) yer adı eklenerek” an canibi ...postahane-i...”, “...’da kirası alınmıştır” ya da “ücreti alınacaktır” ibareli mühürler basılmaktadır (Perker, 1984, s. 4). Siyah veya mavi renkte olmak üzere mektupların üstü bu mühürlerle damgalanmak suretiyle pul işlevi görerek ücretlendirme araçlarıydılar. 1840 yılından 1862’ye kadar olan bu döneme “Mühür Devri” denilmektedir ve Türkiye’de Posta tarihinin başlangıcını oluşturmaktadır (Pulhan, 1958, s. 22).

1863 yılında Osmanlı İmparatorluğu Posta Hizmetlerinde pul kullanmaya başlamıştır. 1862 yılında, Sultan Abdülaziz devrinde Posta Nazırı (Bakan) Agah Efendi hükümete bir teklifte bulunarak posta ücretlerinin posta pulu vasıtasıyla ödenmesini istemiştir. Teklifi tektik eden komisyon posta pulu kullanılmasını kabul etmiştir (Akoba, 1963, s. 32). Bunun üzerine 20 Recep 1279 = 1863 günlü bir “Postalara dair ilanname” 5,2 ve 1 kuruşluk ile 20 paralık olarak dört cinsten pulların “... Dersaadet’ te (Postahane-i Amire) ve (Üsküdar) ve (Beşiktaş) ve (Beyoğlu) ve (Kasımpaşa) ve (Eyüp) ve (Sultan Mehmet) ve (Sultan Beyazıt) ve (Sultan Ahmet) ve (Kadıköyü)nde satışa çıkaracaklarını ...” duyurmakta, “...Dersaadet için adı verilen yerlerde düzenlemeler henüz tamamlanmamış olduğundan bunlardan (Postahane-i Amire’de alt katta) ve (Beşiktaş’ta Vapur İskelesi yanında) ve (Sultan Mehmet’te Muvakkit’in sırasında) açılan yerlerine şimdilik başvurulması...” uyarısında bulunmaktadır. İlanamede sözü edilen pullar, Tuğralı Pullar olarak andığımız ilk Türk Pulları olmaktadır (Perker, 1984, s. 4).

İlk Osmanlı pulları olan Tuğralı Pullar başhakkak Abdulfettah Efendi ile Eksercioğlu Agop Efendi tarafından hazırlanarak Darphane-i Amire’de taş baskı (litografya) beyaz üzerine siyah olarak basılmış ve sonra boyaya batırılarak bir süngerle boyanmışlardır. Bu sebeple pullarda renk farklılıkları mevcuttur. Bu pulların Tuğralı ismini alma sebebi dönemin padişahı Sultan Abdülaziz’in imzasını temsil eden Tuğradır. Tuğranın altında bir hilal içerisinde (Devleti Aliyei Osmaniye) ibaresi yer almaktadır. Üç ayrı emisyonu olan tuğralı pullar baskıdan sonra Maliye Bakanlığına gönderilmiş ve iki sırada bir, yatay aralıklara “Nezaret-i Maliyei Devleti Aliye” ibaresinin tekerrür ettiği ve kontrol bordürü veya bandrol dediğimiz mavi veya kırmızı renkte negatif bir sürşarj işlemine tabi tutulduktan sonra postanelere gönderilmiştir. Adolf Passer’e göre tuğralı pullar bir tabakada 12x12 olup toplamda 144 parçadır. Bu pullar ikisi ince Kâğıt, üçüncüsü kalın Kâğıt olmak üzere toplamda üç emisyonudur (Akoba, 1963, s. 32; Pulhan, 1977, s. 50; Burak Pul Evi, 1984, s. 14).

3.FİLATELİ KAVRAMI VE PULCULUK

Filateli Posta pullarını konu edinen uğraş alanına verilen isimdir. Etimimoloji olarak eski Yunanca “philos” ve “atelia” kelimelerinden türemiştir. (Filateli, 2023). Filateli Posta pulları ile ilgili ilk gün zarfı, özel gün damgası, antiye, posta tarihi ve benzeri maddeler ile de ilgilenir. Filateli, pul toplamaktan çok daha geniş bir alanı kapsamaktadır ve sadece pul ile ilgili çalışmalarla sınırlı olmak zorunda değildir. (Filateli, 2023). Koleksiyonerler pulları muhafaza ederek gelecek nesillere aktarmada yetkin kişilerdir. Bu işle uğraşan kişilere de “**Filatelist**” denilmektedir. Son yıllarda PTT’nin Filateliye verdiği önem dikkate değerdir. (Duman, 2008, s.20). Filatelist kelime olarak 1865 yılında Fransız koleksiyoncu Herpin tarafından bulunmuş ve bütün dünyada benimsenmiştir. (Yalın, 2019).

3.1. Filatelide Kullanılan Terimler (Pul Terminolojisi)

Aşağıda yer alan terminolojik kavramlara eşlik eden birçok başka terim ve kavram yer almatadır. Bunlardan bazıları filatelide kullanım sıklığında baz alınarak verilmeye çalışılmıştır. (PTT, 2016: PTT, 2021, s.9-21).

3.1.1. 4’lü Blok

Birbirinden ayrılmamış, üst üste ve yan yana 4 puldan meydana gelen pul grubudur.

3.1.2. Antiye

Üzerinde alınacak ücreti gösterir pul baskısı bulunan resimli veya resimsiz posta kartlarına verilen isimdir.

3.1.3. Dantel

Perforaj işlemi sonunda pulların kenarlarında oluşan doğrusal hat şeklindeki delik dizisine dantel denir. Lineer, kutu ve blok dantel türleri vardır. Lineer dantelde pul köşelerindeki dantel delikleri simetrik değildir

3.1.4. Değer

Pulun üzerlerinde rakam ve/veya yazı ile gösterilen postadaki satış fiyatına verilen isimdir. Herhangi bir serideki pulu belirlemek için de kullanılır. Örneğin serinin 60 kuruşluk pulu gibi.

3.1.5. Emisyon

Bir değerli kağıtın veya pulun belirtildiği gün kullanıma çıkarılmasına denir.

3.1.6. Erör

Değerli Kâğıtların basımı veya zımbalanması sırasında oluşan hataya denir. Değişik erör türleri vardır. Örneğin, baskı kalıbındaki hatadan dolayı meydana gelen klişe erörü, baskı işlemi sırasında herhangi bir rengin basılmasının unutulması sonucunda oluşan renk erörü, perforaj işleminde unutilan zımbalama sonucu oluşan kısmen ve/veya tamamen dantelsiz erörü gibi.

3.1.7. Ese

Baskı işleminin belirli durumunu ve sonucunu gösterme için hazırlanan baskı örneklerine verilen isimdir. Eselerin sadece PTT arşivlerinde bulunmaları gerekir.

3.1.8. Filatelik Zarf I

İlk gün ve özel gün damgasını taşıyan, komple özel zarflardır. Tedavüle çıkan hatıra pullarını tam seri olarak yapıştırarak postadan geçirilen mektuplar da filatelik zarf mahiyetindedir.

3.1.9. Filatelik Zarf II

İlk gün veya özel tarih damgası ile damgalanmış anma pulu, sürekli posta pulu veya pul baskısı taşıyan, üzerinde özel tasarımlara da yer verilebilen ve Şirket tarafından satışa sunulan zarflardır.

3.1.10. Filigran

Pulların basımındaki sahteciliği önlemek için bazı pulların kâğıdında bulunan ve kuvvetli ışığa veya siyah zemin üzerine tutulduğunda fark edilebilen şekil, yazı veya motif gibi işaretlere denir. Zor görülen filigranı tespit edebilmek için pul ön yüzü alta gelecek şekilde siyah zeminli bir küçük küvet içine yatırılarak, üzerine kimyasal olarak temiz bir damla benzin damlatılarak filigran belirgin hale getirilir.

3.1.11. Flam

Ücret ödeme makinalarında tarih damgasının yanına basılan 3,3 x 4,4 cm. boyutunda, dörtgen şeklinde olup, içinde reklam, slogan vb. bulunan damga izidir

3.1.12. Forma

Pul üzerindeki resimli kısmın, kenar açıklıkları hariç, boyutuna verilen isimdir. Örneğin 25×40 mm gibi.

3.1.13. Föyye

Üzerinde dantelli veya dantelsiz bir veya birkaç pul basılmış olan ve kenarlarında çoğu zaman yazılar taşıyan küçük pul tabakasıdır.

3.1.14. İlk gün damgası

Anma pulu ve sürekli posta pullarının tedavüle çıkarıldıkları gün, yalnız bu pulların ve aynı gün tedavüle çıkarılan aynı konudaki pul baskılarının iptalinde

kullanılmak üzere yaptırılan ve üzerlerinde konu ile ilgili tasarım bulunan tarih damgalarıdır.

3.1.15. İlk gün zarfı (FDC)

Üzerlerinde bir anma pulu serisi, blok şeklinde anma pulu veya sürekli posta pulu serisi yer alan ve ilk gün damgası ile damgalanmış filatelik zarflardır.

3.1.16. Lejand

Pul üzerindeki yazılara verilen isimdir.

3.1.17. Maksimum kart

Posta pulundaki resmin aynısının büyütülmüş olarak basılmış olduğu resimli karttır. Bu kartın resimli yüzüne yapıştırılmış olan pula tatbik edilmiş olan damganın gerek pul ve gerekse kartla yakın bağlantısı olmalıdır. Örneğin, kart ve pul resimleri aynı olmasına rağmen konu ile alakası olmayan veya olay yeriyle alakası bulunmayan bir yerin damgasını içeren kart, maksimum kart olarak kabul edilmemektedir.

3.1.18. Marj

Pul tabakalarının ve anma bloklarının kenarlarında ve pulların çerçeveleri dışında kalan baskısız kısımlardır.

3.1.19. Normal ihtiyaç posta mektubu

Kişisel veya ticari ihtiyaç neticesinde, postada geçerli mektup gönderme şartları uygun, gerekli posta ücretine uygun değerde pul yapıştırılmış ve postadan geçmiş mektuplardır.

3.1.20. Özel gün zarfı

Üzerlerine yapıştırılan pula özel bir filatelik damga basılan, damga konusu ile ilgili yazı ve motifler taşıyan özel zarflardır.

3.1.21. Özel tarih damgalı zarf

Üzerlerinde bir anma pulu, sürekli posta pulu veya pul baskısı yer alan, damganın konusu ile ilgili tasarım bulunmayan ve özel tarih damgası ile damgalanmış filatelik zarflardır.

3.1.22. Özel tarih damgası

Anma pulu çıkarılmamış bazı önemli olaylar için belirli günlerde ve olaylarla ilgili yerlerdeki Şirket işyerlerinde, geçerlikte bulunan herhangi bir anma pulunu veya sürekli posta pulunu iptal etmek üzere yaptırılan ve üzerlerinde ilgili olduğu olaya ait tasarım bulunan tarih damgalarıdır.

3.1.23. Perforaj

Tabakalardaki ve anma bloklarındaki pulların birbirinden kolayca ayrılabilirmeleri için aralarına özel zımba makinesiyle yapılan delik açma işlemine denir.

3.1.24. Portföy

Bir hatıra pulu için bastırılan ve içinde söz konusu anma pulu, bununla ilgili ilk gün zarfı, kart veya öteki yayınlar bulunan filatelik dosyadır.

3.1.25. Posta kartı

Üzerinde ‘posta kartı’ ibaresi taşıyan alınacak ücreti gösterir pul baskısı bulunan, resimli veya resimsiz kartlardır.

3.1.26. Poşet

İçinde monte edilmiş bantlar olan ve posta pulu konulabilir plastik muhafaza.

3.1.27. Santre

Bir pulun resmini çevreleyen çerçevenin (formanın) pul kağıdının tam ortasına basılmış olması halidir. Bu pulda resim, dantelli kenarlardan eşit uzaklıktadır.

3.1.28. Seri

Aynı isim altında çıkarılan aynı veya değişik değerdeki birden fazla pulların tamamına denir.

3.1.29. Sürşarj

Daha önceden tedavüle çıkartılmış olan pulları tekrar kullanmak gayesi ile üzerlerindeki değerlerini değiştirerek veya değiştirmeksizin başka bir olayı anmak veya pulun çıkarılış amacını değiştirmek için yeni yazılar, rakamlar veya motifler basılması işlemidir.

3.1.30. Şarniye

Pulların albüme tutturulmasına yarayan küçük zamlı şeffaf Kâğıt parçasına verilen isimdir.

3.1.31. Taahhütlü posta mektubu

Postaya verildiğinde, PTT İdaresince kayıt altına alınarak, alındığına dair göndericisine damgalı makbuz verilen bir gönderi türüdür.

3.1.32. Tet-Beş

Birbirine ters olarak basılmış iki pula denir. Bunlar baş başa ters, yan yana ters ve ayak ayağa ters basılmış olabilir.

3.1.33. Tiraj

Pul ve/veya değerli Kâğıtların baskı adedine denir.

3.1.34. Varyete

Bir pulun Posta İşletmesinin kontrolü altında ve çok sayıda değişik şekillerde basılmasıdır. Varyete hatalı baskı (erör) değildir.

3.2. Filateli İşletme Prosedürü

Filateli hizmetleri; Daire Başkanlığı, Başmüdürlükler ve Başmüdürlüklerce iş hacmine göre tespit edilecek işyerlerinde, ayrı gişe şeklinde veya posta gişesi bünyesinde yürütülür (PTT, 16/07/2018, Rvz. 2020, s. 1-10).

3.2.1. Filatelik zarfların hazırlanması, satışa sunulması ve imha işlemleri

Filatelik zarfların; tirajı, satış bedelleri ve tedavül tarihleri Genel Müdür onayı ile belirlenir ve Daire Başkanlığınca üretilir. Kişi, kurum ve kuruluşlardan gelen özel gün ve özel tarih damgalı zarf talepleri Daire Başkanlığı ile Başmüdürlük ve bağlı işyerleri tarafından alınır. Alınan tüm talepler Daire Başkanlığınca değerlendirilir. Genel Müdür tarafından onaylananlar kabul edilir (PTT, 2020, s. 1-10).

Kişi, kurum ve kuruluşlardan gelen özel gün ve özel tarih damgalı zarf taleplerinin;

- Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarına,
- Devletin ülkesiyle ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne,
- Fikir, sanat ve sınai telif haklarına,
- Ticari rekabet kurallarına,
- Genel ahlak ve adaba,

- Kişisel haklara,
- Üretim sırasında gerekli olan teknik şartlara, uygun olması gerekmektedir.

Ayrıca, özel gün zarflarından en az yedi yüz elli adet, özel tarih damgalı zarflardan ise en az beş yüz adet satın alınması ve tedavül tarihinden en az bir ay önce müracaat edilmesi hallerinde talepler kabul edilir. Tedavül tarihine bir aydan az kalan taleplerin uygunluğuna Genel Müdür tarafından karar verilir. İlk gün ve özel gün zarflarının üzerine basılacak tasarımlar zarfın ilgili olduğu konuya ait öğeler taşır. Özel tarih damgalı zarfların tasarımlarında tatbik edilecek damganın konusuyla ilgili tasarıma yer verilmez. İlk gün ve özel gün zarflarının basım işlemlerinde iki adet baskı örneği Daire Başkanı tarafından onaylanır. Onaylanan zarf örneklerinden bir adedi baskıya esas teşkil etmek üzere Basımevi yetkilisine, diğeri ise ilgili Şube Müdürlüğüne muayeneye esas olmak üzere teslim edilir. Basımevi, zarfları bildirilen sayıda basar ve fersudeleri baskı örneği ile birlikte teslim eder. Basımı gerçekleştirilen ilk gün ve özel gün zarflarının baskı örnekleri yıl sonunda ilgili Şube Müdürlüğü tarafından Müze Şube Müdürlüğüne teslim edilir. Filatelik zarflar, üzerlerine anma pulu veya sürekli posta pulu yapıştırılarak hazırlanır. Basımı tamamlanmış ilk gün zarfları, üzerlerine ait olduğu pul yapıştırılarak; ilk gün damgası tatbik edilerek hazırlanır. Özel gün zarfları ve özel tarih damgalı zarflar ise geçerlikteki bir anma pulu veya sürekli posta pulu yapıştırılarak, özel tarih damgası tatbik edilerek hazırlanır. Pul baskılı zarfların basım işlemleri, Değerli Kâğıtlar İşletme Prosedürüne göre gerçekleştirilir. Filatelik zarfların satışa çıkarılacağı tarih ve satış bedelleri; Şirket birimlerine, yurtiçi ve yurtdışı abonelere, yurtdışı acentelere, Basın ve Yayın kuruluşlarına, Türkiye Filateli Dernekleri Federasyonu ve bağlı filateli ile ilgili kulüp ve derneklere, kamuoyuna yazılı olarak veya Şirket internet siteleri ve sosyal medya hesapları aracılığı ile duyurulur. Filatelik zarfların basım sonrası muayene işlemleri sırasında tespit edilen baskı bozuklukları ile tiraj tamamlandıktan sonra geriye kalan zarflar; üretim tamamlandıktan sonra, gelen sayı ve tiraj denkliği sağlanarak en az üç kişiden oluşan bir komisyon tarafından tutanak düzenlenmek suretiyle kullanılamayacak hale getirilerek imha edilir. Tedavüle sunuldukları tarihten itibaren; özel gün zarfları 5 yıl, özel tarih damgalı zarflar 2 yılın sonunda tedavülden kaldırılıp, “Kesin Tespit İmha Komisyonu” tarafından denklikleri sağlanarak imha edilir” (PTT, 2020, s. 1-10).

3.2.2. Filatelik damgaların yapım teknik aşamaları, kullandırılması ve imha işlemleri

Filatelik damgalar Daire Başkanlığınca hazırlanır, onaylanır ve kullandırılır. Filatelik damgalar; filatelik ürünlerin üretilmesinde, PTT işyerlerinde ait olduğu günde kullanılmak üzere ve Müze Şube Müdürlüğünde teşhir edilmek amacı ile Daire Başkanınca belirlenecek sayıda üretilir. Filatelik damgalar ait oldukları konu ile ilgili olarak tasarlanır ve kullanılacakları tarih, damga üzerinde belirtilir. Filatelik damgalar süreleri dışında kullanılamaz. Kişi, kurum ve kuruluşlardan gelen özel tarih damgası talepleri Daire Başkanlığı ile Başmüdürlük ve bağlı işyerleri tarafından alınır. Alınan tüm talepler Daire Başkanlığınca değerlendirilir. Genel Müdür tarafından onaylananlar kabul edilir (PTT, 2020, s. 1-10).

Şube Müdürlüğü abonelerinin taleplerini karşılamak amacı ile sadece resmi pullara tatbik etmek üzere, Şube Müdürlüğü ile bağlı olduğu Daire Başkanlığının isminin yer aldığı tarih damgası kullanılabilir. Söz konusu damgalar kullanıldığı gün tarihi değiştirilerek 150.001-1208 stok numaralı damga tatbik defterine uygulaması yapılır ve kullanan personel tarafından bu defter imzalanır. Filatelik damgalar sadece damga üzerinde yer alan tarihlerde, Değerli Kâğıtlar Daire Başkanı onayı ile belirlenecek işyerlerinde kullandırılır. Filatelik damgaların uygulanmasında; filatelik ürünler üzerinde bulunan pul baskıları, emisyon pulu gibi işleme tabi tutulur. Filatelik damgaların kullandırılacağı tarihler ve işyerleri; Şirket birimlerine, yurtiçi ve yurtdışı abonelere, yurtdışı acentelere, Basın ve Yayın kuruluşlarına, Türkiye Filateli Dernekleri Federasyonu ve bağlı filateli ile ilgili kulüp ve derneklere, kamuoyuna yazılı olarak veya Şirket internet siteleri ve sosyal medya hesapları aracılığı ile duyurulur. Müşterilerce, hazırlanan filatelik ürünlerde Şirket tarafından üretildiği izlenimi uyandıracak herhangi bir ibare, tasarım ve pul görseli kullanılamaz. Bu ürünlerin filatelik damganın kullanıldığı işyerine getirilmesi halinde filatelik damga tatbiki yapılmaz. İlk gün damgaları, ait oldukları pul ve pul baskısı dışında başka pullara ve pul baskılarına tatbik edilemez. Üzerlerinde ilk gün damgası ile ilgili olmayan pullar ve pul baskıları taşıyan filatelik ürünler, özel tarih damgası veya posta damgası ile damgalanabilir. Özeltarih damgaları geçerlikte olan anma pulu ve sürekli posta pulları ile pul baskılarına tatbik edilir. İlk gün damgaları kullanıldıkları gün mesai bitiminde, özel tarih damgaları ise kullanım süresinin son günü mesai bitiminde damganın kullanıldığı Şube Müdürlüğü veya PTT işyerince imha edilir (PTT, 2020, s. 1-10).

3.2.3. Maksimum kartlar ile pul baskılı posta kartların damgaları

Maksimum kartlar ile pul baskılı posta kartların damgaları “Filatelik damgaların tatbiki ve uygulaması ile aynıdır. Pul baskılı posta kartlarının basım işlemleri, Değerli Kâğıtlar İşletme Prosedürüne göre gerçekleştirilir. Maksimum kartlar, üzerlerine anma pulu veya sürekli posta pulu yapıştırılarak hazırlanır. Basımı tamamlanmış maksimum kartlar, üzerlerine ilgili pul yapıştırılarak; filatelik damga tatbik edilerek hazırlanır. Maksimum kartlar ile pul baskılı posta kartlarının satışa çıkarılacağı tarih ve satış bedelleri; Şirket birimlerine, yurtiçi ve yurtdışı abonelere, yurtdışı acentelere, Basın ve Yayın kuruluşlarına, Türkiye Filateli Dernekleri Federasyonu ve bağlı filateli ile ilgili kulüp ve derneklere, kamuoyuna yazılı olarak veya Şirket internet siteleri ve sosyal medya hesapları aracılığı ile duyurulur” (PTT, 2020, s. 1-10).

“Abonelik işlemleri Filateli aboneliği işlemleri PTT işyerleri ve Şube Müdürlüğünce gerçekleştirilir. PTT işyerlerince gerçekleştirilen abonelik işlemleri Şube Müdürlüğüne bildirilir. Yurt içi ve yurtdışından gerçek veya tüzel kişiler filateli abonesi olabilir” şeklindedir (PTT, 2020, s. 1-10).

3.3. Pul Emisyon Programları

Pul emisyonunun hazırlanması; konuların seçimi ve seçilen konuların her biri için hangi değerlerde pul bastırılacağı, bunların tirajları ile satışa çıkarılacakları tarihlerin belirlenmesi çalışmalarını kapsamaktadır. (PTT, 16/07/2018, Rvz. 2020 s.1-16).

3.3.1. Pul çeşitleri

PTT değerli kâğıtlar yönetmeliğine göre çıkarılan pullar belli başlı özelliklerine göre türlere ayrılmıştır. Örneğin; konusu, kaç adet basıldığı (tiraj), ücretlendirme politikası, satışta kalma ve kullanım süresi, kullanım alanları gibi içerikler baz alınarak oluşturulmuş çeşitlerdir.

3.3.1.1. Resmi posta pulları

5584 sayılı Posta Kanunu’nun 21.maddesi gereğince genel bütçeye giren devlet daireleriyle katma ve özel bütçeli dairelerin, belediyelerin ve bunlara bağlı idare ve kurumların

postaya verdikleri her türlü posta gönderilerinin ücretlerinin ödenmesinde kullanılmak üzere bastırılan pullara denir.

3.3.1.2. Hatıra pulları (Anma pulları)

Başta tarihi, sosyal ve kültürel varlıklarımız olmak üzere, yurtiçi ve yurtdışında meydana gelen önemli olayların, ülke ve insanlık tarihine hizmet etmiş meşhur kişilerin doğum ve ölüm yıldönümleri, turizm değerlerimiz, nadir bulunan (endemik) bitki ve hayvanlar ve benzeri konuları anmak için çıkartılan pullardır. PTT Genel Müdürlüğü her yıl en fazla 13 ayrı konuda anma pulu çıkartmakta olup, bunların tirajı genel olarak 600.000 adet basılmaktadır.

3.3.1.3. Artı değerli hatıra pulları

9.6.1958 gün ve 7127 sayılı yasa gereği Sosyal Yardım Kurumlarının verdikleri hizmetlere maddi katkıda bulunmak için PTT Genel Müdürlüğü tarafından yılda iki kez artı değerli hatıra pulu çıkartmaktadır. Bu pulların üzerinde yer alan artı değerler posta ücretlerinin ödenmesinde geçerli değildir. Bu yolla toplanan tutarın %75'i Kızılay'a, %25'i ise Çocuk Esirgeme Kurumuna yılsonunda ödenmektedir. Artı değerli pullar ile anma bloklarının tirajı 300.000 adet basılmaktadır.

3.3.1.4. Uçak pulu

Posta ücret tarifesinde uçakla gönderilecek posta maddeleri için öngörülen ücretlerde bastırılan ve üzerlerinde havacılıkla ilgili resimler bulunan pullardır.

3.3.1.5. Otomat pulu (ATM)

Özel makinelerde ihtiyaca uygun değerde üretilen posta pullarıdır. Bugün birçok ülkede kullanılmaktadır. Ülkemizde ise 1987 ve 1988 yıllarında kullanılmıştır.

3.3.1.6. Tematik pul

Hayvan, bitki, spor, meşhur adamlar, tablolar, taşıtlar gibi belli konuların resimlerini taşıyan pullardır.

3.3.1.7. Takse pulu

Postaya verildiği sırada ücreti hiç ödenmemiş veya eksik ödenmiş posta gönderilerinin alıcılarından veya gerektiğinde göndericilerinden alınan ücretler için kullanılan pullardır.

3.3.2. Değerli kağıtlara ilişkin prosedürler

Türkiye Cumhuriyeti adına pul çıkarma yetkisi 6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanunu ile PTT A.Ş.'ye verilmiştir. Bu kapsamda yıllık pul emisyon programları dahilinde anma pulları, ek değerli anma pulları ile posta gönderi ücretlerinin karşılanmasında kullanılmak üzere sürekli ve resmi posta pulları tedavüle sunulmaktadır.

Söz konusu pullarda başta tarihi, sosyal ve kültürel varlıklar olmak üzere, yurtiçi ve yurtdışında meydana gelen önemli olayların yıldönümleri, dünyada pul ve pulculuk ile ilgili gelişmeler, filateli gelenekleri, ünlü kişiler, spor, turizm varlıklarımız, geleneksel el sanatları, ülkemize özgü endemik bitki ve hayvanlar gibi konulara yer verilmektedir.

Pul emisyon programları; yıllık olarak hazırlanmaktadır. Programda yer alacak konuların seçiminde şahıslar, kamu kurum ve kuruluşları, vakıf, dernek, üniversite ve benzeri kuruluşlardan gelen talepler de göz önünde bulundurularak Değerli Kâğıtlar Daire Başkanlığının tespit ettiği önemli olayların yıldönümleri ve çeşitli konular değerlendirmeye alınır.

Değerli Kâğıtlar İşletme Prosedürünün “Pul Emisyon Taslağı” başlıklı maddesi gereğince; pul emisyon taslağında, uluslararası filatelik uygulamalar ve pulların filatelik değerleri açısından tematik konular başta olmak üzere PTT tarafından uygun görülecek yirmi farklı konu ile Hükümetçe uygun görülecek konular ve beklenmedik önemli olaylar için yapılacak ilaveler için beş konu olmak üzere en çok yirmi beş konuya yer verilir. Hazırlanan Pul Emisyon Programı taslağı Yönetim Kurulunun onayına sunulur ve Yönetim Kurulunun Onayı ile yürürlüğe girer ve kamuoyuna duyurulur. Pul emisyonundan çıkarılacak veya sonradan ilave edilecek konular için Genel Müdür onayı gerekir. İhtiyaç halinde, pul emisyon programında yer verilmiş olan pulların konusu, emisyon adı, tedavül tarihi, değer ve tirajlarında Genel Müdür onayı ile değişiklik yapılabilir ve yapılan değişiklikler kamuoyuna duyurulur. (PTT, 2020, s. 1-16).

3.3.3. Değerli kâğıtların satışı

Değerli Kâğıtlar, Genel Müdür onayı ile tespit edilen tedavül tarihinde bütün PTT işyerlerinde aynı zamanda satışa çıkarılır. Ancak; bazı değerli Kâğıtların satışı Genel Müdür onayı ile belirlenecek bir veya birden çok işyerinde gerçekleştirilebilir.

Değerli Kâğıtların ücretleri prensip olarak peşin alınır. Ayrıca gerektiğinde ücretler posta çeki hesabına yatırılarak, Şirket tarafından belirlenen Banka hesaplarına yatırılabilir veya kredi kartı ile de tahsil edilebilir (PTT, 2020, s. 1-16).

Değerli Kâğıtların belirtilen tarihte satışa çıkarılması gerekmekte olup tedavül tarihinden önce kesinlikle satışa çıkarılamaz.

Değerli Kâğıtların abone usulü ile satılması Filateli İşletme Prosedürü hükümlerine göre yapılır (PTT, 2020, s. 1-16).

3.3.4. Değerli kâğıtların geçerlilik ve satış süreleri

Tedavülden kaldırılma tarihleri belirlenen pullar hariç satışa çıkarılacak değerli Kâğıtlar postada sürekli geçerlidir. Anma pulları, sürekli ve resmi posta pulları tükeninceye kadar satışta kalır. Pulların tedavüle çıkarılışları ve kaldırılışları ilgililere duyurulur (PTT, 2020, s. 1-16).

3.3.5. Pulların kullanımına ilişkin hükümler

Posta pullarının kullanımı ile ilgili gerekli hükümler yasal düzenlemeler dahilinde yürürlüğe girmişlerdir. Söz konusu düzenlemeler kullanım ve şekil yönünden açıklayıcı maddeler içermektedir. Bu bölümde yasal düzenlemeler hakkında bilgi verilmiştir (PTT, 2020, s. 1-16).

3.3.5.1. Pulların posta gönderilerinde kullanımı ve iptali

1. Pullar, posta gönderilerine genel olarak göndericiler tarafından, kayıtlı gönderilerin pulları ise gişe memurlarınca yapıştırılır. Bununla birlikte pulları göndericiler tarafından yapıştırılmış olan kayıtlı gönderiler de kabul edilebilir.

2. Pullar gönderinin alıcı adresi bulunan ön yüzünün sağ üst köşesine yapıştırılır.

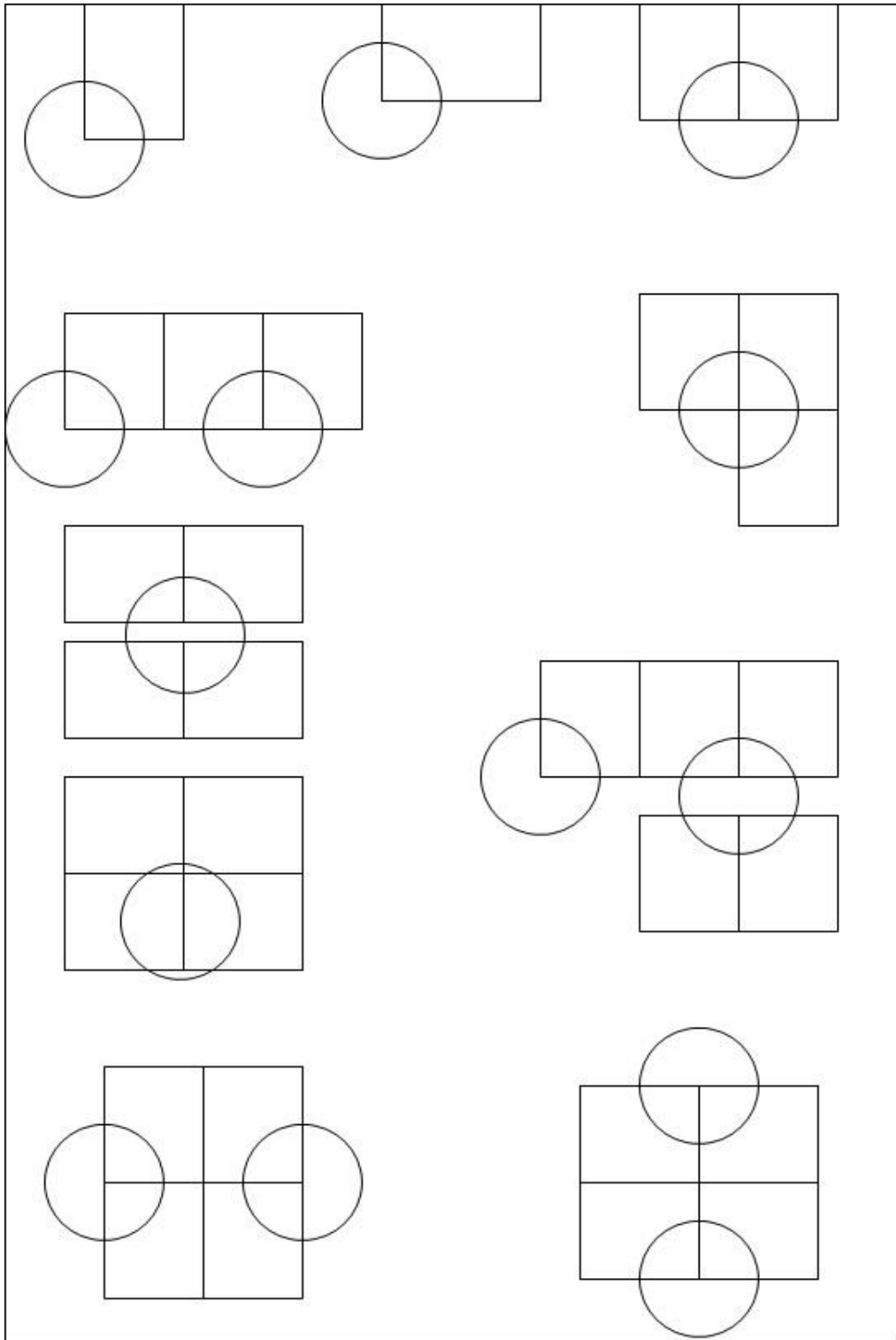
3. Ücret karşılığında posta gönderilerine yapıştırılan pullar ve diğer değerli Kâğıtlar PTT işyerleri ile tarih damgası kullanmalarına Şirket tarafından izin verilenler tarafından tarih damgası ile iptal edilir.

4. Tarih damgaları hiçbir şekilde kullanıldıkları günden önceki ve sonraki günlere ait tarihlerle basılamaz.

5. Pullar, haber isteme, geri alma, adres değiştirme, başka yere yollama veya ödenmesi şart koşulan bedelin değiştirilmesi, ücreti eksik ödenmiş gönderiler üzerine eksik ücretin tamamlanması amacıyla ücret tahsilinde ve ücret tamamlanmasında da kullanılır.

6. Pulların posta gönderilerine yapıştırılma ve iptal edilme şekilleri aşağıda gösterildiği gibi uygulanır (PTT, 2020, s. 1-16).

Aşağıda sayılan pullar ile ücret alma ve ödeme makinesi tatbikleri hususunda dikkat edilmesi gereken durumlar; (PTT, 2020, s. 1-16).

- a) Üzerinde iptal izi bulunan veya üzerinde iptal izi bulunabilecek büyüklükte bir parçası eksik pullar,
- b) İki veya daha fazla parçaya ayrılmış pullar,
- c) Posta gönderisinin her iki tarafından görülecek şekilde kıvrılarak yapıştırılmış pullar,
- ç) Gönderiler üzerinden kesilerek başka gönderilere yapıştırılan pullar ile ücret alma veya ödeme makineleri tatbikleri,
- d) Tedavül tarihinden önce satışa çıkarılmış pullar,
- e) Daha önce kullanılmış pullar,
- f) Pul şeklinde olduğu halde PTT'nin çıkarmadığı veya taklit ve tağyir edilmiş pullar ile ücret alma veya ödeme makineleri tatbik ve damgaları, ücret ödenmesinde geçerli sayılmaz.

3.3.5.2. Geçerli sayılmayan pul ve tatbiklere uygulanacak işlemler

Geçerli sayılmayan pul ve tatbikler hakkında aşağıda belirtilen işlemler uygulanır (PTT, 2020, s. 1-16).

- a) Geçerli sayılmayan pullar ve tatbikler taşıyan mektup ve posta kartlarının, göndericileri biliniyorsa ücretleri geçerli pullarla tamamlattırılır, bilinmiyorsa bu pullar renkli kalemle bir çerçeve içine alınıp yan tarafına 0 (sıfır) rakamı konularak ücreti alıcılarından iki kat alınmak üzere takse işlemine tabi tutulur ve varış yerine gönderilir.
- b) Geçerli sayılmayan pulları taşıyan diğer mektup postası gönderileri varış yerlerine yollanmayıp biliniyorsa göndericilerine geri verilir. Aksi halde elde kalmış gönderi işlemine tabi tutulur.
- c) Kayıtlı gönderi ücretleri geçerli pullarla tamamlanmadan ileri sevk edilmez, sevk edilmişse ücreti kusurlu personelden tahsil edilir.
- d) Tedavüle çıkarılmamış veya daha önce kullanılmış pullar geçerli sayılmamakla birlikte bu pulları taşıyan gönderiler varış yerlerine yollanır ve alıcılarına aşağıda belirtildiği şekilde teslim edilir;
 - 1) Bu gönderilerin posta ücretleri bu pulların vaktinden önce kullanılmasına neden olanlardan alınır.

2) Tedavüle çıkarılmamış pulları taşıyan gönderiler dağıtıcılara kayıtlı verilerek alıcılarına zarf veya kuşakları ya da pullu kısımları alındıktan sonra teslim edilir. Dağıtım sonunda bu gönderilere ait zarf, kuşak veya kesilmiş pullu parçalar dağıtıcılardan alınıp PTT Merkez Müdürleri tarafından imha edilir.

3) Söz konusu pulları taşıyan zarf kuşak veya kesilmiş pullu parçaların alıcı tarafından geri verilmek istenmemesi halinde gönderi PTT Merkezine getirilerek üzerindeki pulun görseli ve değeri tamamen görünmeyecek şekilde iptal edilerek diğer gönderiler gibi dağıtılır.

4) Daha önce kullanılmış pullar, pul şeklinde olduğu halde PTT'nin çıkarmadığı veya taklit ve tağyir edilmiş pul, ücret alma veya ödeme makineleri tatbik ve damgalarını kullananlar hakkında Türk Ceza Kanunu Hükümlerine göre kovuşturma yapılmak üzere bu tür pul taşıyan posta gönderilerinin durumları bir tutanakla tespit edilir.

5) Bu posta gönderileri çıkış yerinde görülür ve göndericisi belli olursa tutanağın bir örneği ile birlikte o yer Cumhuriyet Savcılığına teslim edilir.

6) Bunlar çıkış yerlerinden başka bir yerde görülür ve göndericisi belli olursa, çıkış yeri Cumhuriyet Savcılığına verilmek üzere tutanağın bir nüshası ile birlikte çıkış PTT Merkez Müdürlüğüne gönderilir.

7) Göndericileri belli olmayan bu tür posta gönderileri, aşağıda belirtilen işlem yapılmak üzere yine tutanağın bir örneğiyle birlikte varış PTT Merkezi Müdürlüğüne gönderilir.

8) Böyle bir gönderiyi gören veya yukarda belirtildiği şekilde kendisine gönderilmiş olan varış PTT Merkezi alıcıyı çağırarak gelen gönderinin ücretini iki kat olarak tahsil ettikten ve göndericinin ad ve adresini bir tutanakla saptadıktan sonra gönderinin zarf veya kuşağını alıkoyarak içini alıcıya teslim eder. Bu gönderi kart ise yazılarını okutup kartı alıkoyar. Bunlar Cumhuriyet Savcılığına teslim edilmek üzere tutanağın bir örneğiyle birlikte çıkış PTT Merkez Müdürlüğüne gönderilir. Alıcı iki kat ücreti vermez veya göndericinin ad ve adresini bildirmek istemezse veya pullu zarf kuşak veya kartı veremeyeceğini bildirirse, gönderi kendisine verilmeyerek olduğu gibi Cumhuriyet

Savcılığına teslim edilmek üzere yine tutanağın bir örneğiyle birlikte çıkış PTT Merkezi Müdürlüğüne gönderilir.

9) Resmi Dairelerce pullanarak postaya verilmiş olan gönderiler üzerinde kullanılmış, taklit veya tağyir edilmiş pulların görülmesi halinde bu tür gönderiler postaya verenin imzası da alınarak bir tutanakla tespit edildikten sonra gönderiler, tutanağın bir örneğiyle birlikte gönderici dairenin en yüksek amirine, yargı kuruluşlarından verilenler Cumhuriyet Savcılığına bir yazı ile gönderilerek Türk Ceza Kanunu'na göre kovuşturma yapılması istenir.

10) Söz konusu pulları kullananların posta pulu satıcısı veya PTT Acentesi olduğu anlaşılırsa haklarında yukarda açıklanan işlem uygulanmakla birlikte bunların işlerine son verilerek durum Genel Müdürlüğe bildirilir.

11) Daha önce kullanılmış pullarla taklit veya tağyir edilmiş pul ve tatbikler yurtdışına kabul edilmiş olan posta gönderileri üzerinde görülürse, bunlardan üzerinde gönderici ad ve adresi olanlar hakkında yukarda yazılı işlemler uygulanır. Gönderici ad ve adresi bulunmayanlar ile yurtdışından gelmiş olanlar hakkında Dünya Posta Birliği Sözleşmesi ve İcra Tüzüğü hükümleri gereğince işlem yapılır (PTT, 2020, s. 1-16).

3.4. Pul Baskı Teknikleri

Puldan bahsederken iletişim ve haberleşme aracı olması dışında dünyadaki ücretlendirme işleminin daha öncede belirtildiği üzere en zarif hali olduğudur. Bir tahsilat aracı olan pulun hangi aşamalardan geçtiğini bizzat pul planlama şubesinde çalışarak öğrendim ve pul koordine sürecini yürüttüm. Bu nedenle bir pulun hangi süreçlerden geçtiğini kendi tecrübelerim dahilinde aktarmaya çalışacağım. PTT Değerli Kâğıtlar Daire Başkanlığı Pul Planlama Şube Müdürlüğü pulun basılma aşamasına kadar olan noktada tüm işleri üstlenerek basım işlemi esnasında da müdahale edebilir. Pul Planlama Şubesi bir yıl içerisinde çıkacak pulların neler olması gerektiği ile ilgili matbu bir yazıyı her yıl bir sonraki yılın emisyon hazırlığı için ilgili kurum ve kuruluşlara resmi yazı ile bildirmektedir. Gelen talepler şube çalışanları tarafından listelenerek temalarına göre sınıflandırılır örneğin bir olayın 25. 50. 100. Yılı olabilir Ülkemiz için önemli olan kişilerin, başarısı olabileceği gibi yine Ülkemiz için önemli olan bir kişinin, kişilerin

ölüm, doğum yıl dönümleri bölgelerin coğrafi açıdan değer taşıyan oluşumları, tarihi dokusu içinde önemini yitirmemiş kalıntılar, yapılar, somut olmayan kültürel miras ...vb şekilde örneklendirebiliriz. Daha sonrasında süzgeçten geçen binlerce öneri içerisinde şube çalışanları ve şube müdürü tarafından makama sunulmak üzere belli sayıda öneri için bilgi notları hazırlanarak Başkanlık makamına sunulur. Makam değişiklik isteyebilir, öneride bulunabilir olduğu gibi kabul edebilir. Sonrasında karar kılınan konu başlıkları Genel Müdürlüğe sunulur buradan da onay alırsa söz konusu liste emisyon listesi olup çalışmalar bir önceki yıldan başlar. Pul planlama şubesinde çalışan personele konu başlıkları verilerek her bir personel seçtiği veya verilen konuyla ilgili öncelikle araştırma ve bilgi toplama sürecine başlar. Ülkemizdeki değerli akademisyenlerle konusuna göre iş birliği sağlanır ve akademisyen danışmanlığı ile söz konusu emisyon için hangi temanın nasıl işlenmesi gerektiği şube müdürleri ve Başkanlıkça da onaylanarak süreç devam eder. Bilgi toplama ve hazırlık aşaması bittikten sonra pul olacak konunun teması hususunda çalışabilecek Ülkemizin değerli sanatçıları ile görüşmeler yapılır. Örneğin bir bitki konusu çalışılacaksa bununla ilgili olarak bitki ressamı araştırılır ve aynı konu birden fazla sanatçıya çalıştırılmak suretiyle gelen tasarımlar yine şubede çalışan tüm personel ve başkanlıkça seçilip onaylanır. Tasarım aşaması bittikten sonra da baskı aşamasına geçilir. Baskı aşamasında tasarımın hangi dpi⁴ “Dot Per Inch” örneğinin daha iyi olacağının anlaşılması maksadıyla öncelikle tekli örnek denilen bir baskı örneği basılarak makama sunulur ve görüş çokluğu ile pulun dpi seçilerek uygunluk verilir. Sonrasında Prova Baskı adı verilen örnekler gelir ve yine kontrolleri tüm çalışanlar tarafından yapılarak “TERTİP UYGUNDUR” damgası ile damgalanarak matbaaya gönderilir ve zımbalı baskı aşamasına geçilir zımbalı baskı örneği de uygunsa eğer “BASILMASI UYGUNDUR” ibareli damga ile damgalanarak pul basım aşamasına geçilerek basıldıktan sonra başmüdürlüklere gönderilir ve süreç devam ettirilir.

Kısa ve öz şekilde anlatmaya çalıştığım bir pulun pul olma yolundaki aşamalarından olan baskı yöntemleri/baskı çeşitlilikleri Osmanlıdan günümüze kadar olan süreç zarfında sırasıyla açıklanacaktır.

⁴ Dijital görüntüleme sistemlerinde, çözünürlük olarak kullanılan, "DOTS PER INCH" kelimelerinin baş harfleri ile kısaltılmış bir terimdir (Dots Per Inch, 2023).

3.4.1. Litografi / Lithographie baskı (Taş baskı)

Antik Yunanca kökenli “λίθος” *Lithos* (taş) ve “γράφειν” *Graphhein* (yazmak) kelimelerinden türemiş olan litografi, yağ ve suyun karışmamasına dayalı bir düz yüzey baskı türüdür (Kahraman, 2011). 1796’da Almanya’da Alois Senefelder tarafından icat edilen litografi, geleneksel baskı tekniklerinden tamamen farklı, doğadan çıkarılan taşların kalıp olarak kullanıldığı ve kimyasal tepkimelerle basıma hazırlandığı yepyeni bir yöntem olarak ortaya çıkmıştır. Kireç taşı üzerine yağlı mürekkeple çizilmiş şekil ve yazıların uygun Kâğıtlara basılması sonucunda oluşmaktadır. Bu baskı yönteminde baskı esnasında, taş daima ıslak kalmalıdır. Bu baskı yöntemi kağıtın tersine hiçbir iz çıkarmaz. Baskının düz olarak çıkabilmesi için resim ters yapılır. Taşın üzerine hafif bir asit dökülerek uygulanır. Taş baskı Ülkemize Romanya’ya elçi olarak tayin edilen bir Fransız Mösyö Jacques Cayol akrabasından Henri Cayol isminde biriyle birlikte Fransız Henri Cayol’un 1831’de İstanbul’a gelmesiyle girmiştir. Aynı zamanda sanata ilgili olan bu iki ecnebi bizde gördükleri yazma eserlerin zarafetine ve nefasetine hayran olmuşlardır. Taş basmacılığını Fransa’dayken öğrenmiş olan Henri Cayol bu tekniği burada uygulayabilirse eğer çok karlı bir iş elde edeceğini düşünerek akrabasını Romanya’ya gitmekten vazgeçirmiştir. Dönemin şartlarına bakıldığında Yeniçeri Ocağının kaldırılmış olması ve Padişah İkinci Mahmud’un yenilikçi yapısı da Henri ve Jacques Cayol için müsait bir ortam hazırlamıştır (Gerçek, 1939, s. 353-354). Sonuç itibarıyla bakıldığında taş baskı tekniği batılılaşma hareketleri çerçevesinde, 1831’de askeri eğitim amaçlı materyallerin basımı ve çoğaltılması için ülkemize getirilmiştir. Zamanla sanatçıların da ilgisini çekerek ülkemizin ilk baskı resim tekniği olmuştur (Keskin, 2017, s.9-20). Taş basma matbaasının başlangıcı hakkında kesin olarak bilinen Hüsrev Paşanın himayesiyle Cayollerin 1831 (H. 1247) tarihinde ilk bastıkları kitabın Hüsrev Paşanın "Nuhbetü't-Talim" adlı bir eseri olduğudur. Taş baskı tekniği kısa sürede, çok sayıda yetiştirilen taş baskı ustasının, eyaletlere gönderilmesiyle yaygınlık kazanmıştır (Gerçek, 1939, s. 354).

Taş baskı olarak anılan bu teknik günümüzün ofset baskı tekniğinin de başlangıcı olarak kabul edilmektedir. 1862 yılında basılan ilk Türk Pulları olan Tuğralı pulların 3 emisyonu da taş baskı tekniği ile basılmıştır. Türk pullarında tuğralı pullar dışında taş baskı tekniği ile basımı yapılan başka pul yoktur (Akoba, 1963, s.39). Devam eden bölümlerde Türk pulları ve baskı teknikleri ayrıca verilecektir.

3.4.2. Gravür usulü (Grave)

Fransızca “Gravure” sözcüğünden alınan gravür, kazıma resim sanatı demektir. Baskiresim; tahta, çinko, bakır, taş gibi sert malzemelerden üretilen kalıplar üzerine çizme, boyama, oyma, kazıma teknikleri ile biçimlendirilen şekillerin, el ya da alet yardımı ile baskı uygulayarak kâğıt, kumaş vb. malzeme üzerine aktarılmış haline denir. “oyma – kazıma sanatı” olarak gravür bilinen en eski baskı tekniklerinden biridir (Akalın, 2000, s. 149). Baskı resmin kökeni M.Ö. 15000 yıllarında Altamira (İspanya) ve M. Ö. 25000 yıllarında Lascaux (Fransa) mağaralarının duvarlarında yapılan figürler, Mısır hiyeroglifleri, Sümer tabletleri, Asur ve Babillerin mühürleri baskı resmin birer kaynağı niteliğindedir. Sümerlerin geliştirdiği çivi yazısı, kil tabletler, silindir mühürler, Babillerin tahta silindir mühürleri baskı tekniklerinin kökenleri sayılmaktadır (Kaplan ve Koç, 2020, s.114-136). Antik Çağda kuyumcuların kazıma tekniğinde bakır plakalar üzerine yaptıkları çalışmalar sanatçılara çoğaltma tekniğinde yeni ufuklar açmıştır. Çukur baskı, bakır veya çinko gibi malzemelerden yapılmış ince ve düz bir satıh olan plakalara fiziksel oyma ve aşındırma işlemleri ile müdahale edilerek elde edilen çukurlara boya vurmak suretiyle yüzeyde kalan yerlerin temizlendikten sonra plakanın nemli kâğıt yüzeyine baskı yolu ile aktarılma işlemine denilmektedir. Bir baskı tekniği olarak matbaacılıkta ve sanat ürünlerinin yaratımında kullanılan gravür, bir kazıma şekli, çukurbaskı veya oyma baskı olarak da adlandırılmaktadır. Bakır yönteminden yola çıkarak ilk sanatsal amaçlı metal kalıp kullanımının ise 15. yy.’da Avrupa’da başladığı bilinmektedir. Bu dönemin önemli isimlerinden Lucas Granach ve Albrecht Dürer, dini kitaplara çizdikleri resimleri metal ve ağaç kalıp kullanarak ilk üretimlerini vermişlerdir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2014, s. 4). Baskı tekniklerinin Anadolu ilk örneklerine, kil üzerine basılan silindir ve mühürlerde rastlanmaktadır (Akalın, 2000, s. 131). ‘İstanbul’da yüksek baskı tekniğiyle ilk kitap 1493’te Yahudi yazısıyla basılmıştır. İlk Türkçe kitap ise Arap harfleriyle 1729 yılında İbrahim Müteferrika tarafından basılmıştır. İbrahim Müteferrika’nın 1730 yılında bastığı Tarihi Hindi Garbi” isimli kitabı ile resim basma tekniğinin İstanbul’da uygulandığı kanıtlanmıştır (Berk ve Turanî, 1980, s. 153). Türkiye topraklarında ilk görülen gravür baskıları seyyahlar ve sanatçılar tarafından 15. yüzyıl Osmanlı döneminde yapılmıştır. Resim yoluyla gravür yöntemlerine başvurarak gördüklerini tespit etme, belgeleme ve tanıtım amacı ile uygulanmıştır. İstanbul görüntüsü, anıtlar, camiler, sokaklar, limanlar; birçok sanatçının gravürlerinin konusunu teşkil etmiştir. 17. yüzyıl

Osmanlı gravürleri Cornelis Van Bruyn, Bartlett, Tomas Allom tarafından yapılmış olup o günün tarihsel dokusunu günümüze kadar taşıyan belge niteliğindedir (Can, 2008, s.28).

Yukarıdaki bilgiler ışığında Osmanlı Devleti Pullarına bakıldığında Yüksek baskı yönteminin de kullanıldığı görülmektedir.

3.4.3. Taydus usulü (Taille-douce)

Çukur baskı tekniklerinden biri olan taydus usulü baskı kelime kökeni olarak Taille-Douce Fransızcadan gelmektedir ve İngilizce olarak Intaglio, Türkçe de ise Çukur baskı tekniğine denk gelmektedir. Taille, Fransızca olarak oyma- oyulmuş anlamında olup Douce ise tatlı ve yumuşak anlamını taşımakta ve iki sözcüğün birleşimi olan yumuşak oyma anlamına gelmektedir. Taille-douce uygulamaları ilk olarak fotoğraf ve film aracılığı ile reproduksiyonların yapılamadığı dönemlerde, ünlü sanatçıların eserlerin çoğaltılması amacıyla kullanılmıştır. Bunun yanı sıra kitaplarda, ansiklopedilerde, ders kitapları gibi yayınlarda resimlemeler gravürlerle yapılmış özel sayfa olarak metnin içine yerleştirilmiştir. Daha sonra posta pulu ve kâğıt para hisse senedi çek bono v.b. kıymetli Kâğıtlar 19. yılların başlarında ortaya çıkmaya başladıktan sonra sahteciliğin önüne geçmek için takliti mümkün olmayan Taille-douce tekniği, banknot, pul, çek vb. kıymetli Kâğıtlar üzerindeki portre, mimari yapılar gibi konuların orijinal çelik kalıplara doğrudan el ile oyulduğu bir gravür tekniği olarak tanımlanabilir (Kızılırmak ve Ayan, 2021; Canpolat, 2018). Gravür teknikleri içinde en zor olan teknik olarak bilinen taille-douce'yu gravür tekniğinden ayıran, 1mm² lik alana minimum 7 micron derinliğinde ve kalınlığında 30-60 adet çizginin oyulabilmesinden kaynaklanmaktadır. Taille-douce tekniğinin kullanımı zahmetli oluşu ve uzun vakitler alması nedeniyle zamanla içerisinde kullanımı azalmış ve unutulmuştur. Türkiye'de çoğunlukla bilinen ve uygulanan bir teknik değildir. Büyüteç veya mikroskop altında özel oyma uçları ile daha detaylı ve ince çizgiler oluşturabilmek için kullanılmaktadır. Uygulamada çok hassaslıkta ve derinlikte çizgilerden oluştuğu için, çukur baskı tekniğinden ayrılması gerekmektedir. Banknot, pul ve kıymetli Kâğıtların orijinal kalıplarında kullanılan bu teknik ile ortaya çıkan ürünün reproduksiyonu zorlaştırılmaktadır. Ancak günümüz Merkez Bankalarında bu teknik özel yazılımlar sayesinde bilgisayarlar tarafından yapılmaktadır (Kızılırmak, 2020, s.78-102). Ülkemizde gravür tekniklerinden biri olan taille-douce'u başarı ile uygulayan T.C. Merkez Bankası Gravür Sanatçısı Şükrü Ertürk aynı zamanda PTT için pul tasarımı yapmış olan bir pul

sanatçısıdır. Şükrü Ertürk bir röportajında bu baskı yönteminin zorluğunu şu şekilde anlatmaktadır;

Gravür genel bir başlık, ben bunun en zor olan taydus gravür tekniğini öğrendim ve uyguladım... İtalyan lirketlerindeki portreleri yapan akademisyen Trento Çionnini hocam oldu “Orijinal çelik kalıp üzerinde bir milimetre kare alana bazen 2 bazen 40 çizgi oymak zorunda kalıyorsunuz. Bunu el ile büyüteçle bakarak oyuyorsunuz. Yuvarlak çizgileri temiz oyabilmek için, nefesinizi tutacaksınız. Tüm çizgileri kısa, uzun, çapraz hepsini temiz; tekniğine uygun hata yapmadan oymak zorundasınız. Bu işlemleri yapabilmek için çok iyi gören gözlere, titremeyen ellere, formaları, ışığı, gölgeyi, form, çizgi ilişkisini tam ve doğru kurabilen bir beyine sahip olmanız gerekiyor.” Sanatçı kendi eserini ikinci kez tüm özellikleri ile birebir kopya edemez. Çünkü hayat kendini tekrar etmez. Gravür tek örnektir, orijinal bir eserdir. Taydus teknik de orijinal çelik kalıpta oyulmuş alt sınırdaki 5 mikron kalınlık ve derinlikte çizgi çok hassas ayarlarla basılabilmektedir (Canpolat, 2018, s. 1156).

3.4.3.1. Fotogravür usulü (Photogravure)

Çukur baskı tekniklerinden biri olan Fotogravür, basılacak desenlerin baskı klişelerinin fotoğraf tekniğiyle metal levha ya da silindirlere oyularak hazırlanması yöntemidir. Bu yöntemde baskı silindirlerine ışığa karşı duyarlı bir madde sürülmektedir. Desenlerin dışında kalan yerlerdeki ışığa duyarlı madde ışıklandırılarak sertleştirilerek, açığa çıkan desenli bölümlerin asitte oyulması sağlanmaktadır (Laf Sözlük, 2013). Fotogravür tekniği mekanik baskıların binlerce sayıda basılması için teknik bir sistem olarak kullanılmaktadır. Fotogravürün makine ile yapılması elle yapılan bakır vb plakların işlenmesi ve tek tek baskılarının alınmasının yavaşlığına karşın tam bir fabrikasyon sistemi içinde süratlice çoğaltmayı getirmektedir. Ayrıca makine ile yapılan Fotogravür (rotogravür) elle yapılan gravürün küçüklüğünün yanında büyük miktarda baskıları mümkün kılmaktadır. Duvarlara asılan afişlerin ve reklam Kâğıtlarının, düğün davetiyelerinin, gazete ve mecmuaların, kitaplar, kataloglar vb gibi kâğıt üzerine baskı büyük ölçüde Fotogravür ile yapılmaktadır (Küçüköner, 2012, s.113).

3.4.3.2. Heliogravür usulü (Heliograde)

Çukur baskı tekniklerinden Heliogravür, Bir yazı, desen ya da resmin fotoğrafı alınıp kalıbı çıkarılarak yapılan aynı basımıdır. Klişenin, tabii surette güneşle veya suni bir şekilde ışık ile bir levha üzerine hak edilmesidir. Bu yöntemle pul basan ilk yer Bavyera'dır (Akoba, 1963, s. 66). Bu sistemde, çizgiler çukur olarak madeni levha üzerine çıkarak mürekkep madeni levhanın çukurlarına dolar ve çukurlara birikmiş mürekkep, baskı esnasında kağıta geçerek klişesi Fotogravür usulü ile bakır levha üzerine hazırlanır. Bu baskı yönteminde yumuşak Kâğıt tercih edilmelidir ki mürekkebi kolayca emebilsin. Bu sistem tekâmül ettirilerek Tifduruk baskı elde edilmiştir (Akoba, 1963, s. 66).

3.4.3.3. Gofre usulü (Gaufre)

Boyalı ve boyasız yapılan kabartma tekniğine gofre baskı denir. Gofre, kelime olarak kâğıdın baskı esnasında kabartılması anlamına gelmektedir. İyi bir kabartma baskının yapılabilmesi için ilk şart makinenin yüksek baskı gücüne sahip olmasıdır. Gofre baskısı için üretilmiş özel kabartma makinelerinin varlığına rağmen gofrei (gofre baskı) işlemi ülkemizde ve dünyanın büyük bölümünde tipo baskı makineleri ile yapılmaktadır. Ülkemizde özel varak, yıldız ve gofre yapan makineler yüksek maliyetlerinden dolayı fazla tutulmamış, bu işler otomatik pedallarda ve silindir kazanlı tipo baskı makinelerinde yapılmaktadır. Bu makinelerin en önemli özelliği kendi baskı boyutlarında bile gofre baskı yapacak güce sahip olmalarıdır (Akoba, 1963, s. 66). Tipo baskı mürekkepleri yağ bazlı mürekkepler olup, genel olarak “Pigment + Vernik + Yağ + Katkı Maddeleri” bileşiminden oluşur. Tipo mürekkepleri emici özelliği fazla olan baskı altı malzemelerinin üzerine yapılan, genellikle tire işlerin baskılarında kullanılırlar. Tipo baskı sistemi ile kartvizit, kitap, broşür, fatura, numarator, kutu kesimi, varak yıldız baskısı (ısı ile), pilyaj, perforaj gibi işler yüksek baskı tekniği ile yapılabilir. Bütün bu işlemler Kâğıt, karton, mukavva, özel Kâğıtlar ve uygun plastik malzemeler üzerine gerçekleştirilebilir. Tipo baskı sisteminin diğer baskı sistemlerine göre en avantajlı tarafı; varak yıldız ve gofre işlemlerinin diğerlerinde uygulama imkanının olmamasıdır (Şimşeker, 2007, s.294).

Baskılar, elle veya makine ile dizilen harufatlardan ve/veya klişelerle oluşturulan kalıplar yardımıyla yapılır. Yüksek baskı tekniğinde kullanılan baskı kalıbının, mürekkep alarak baskı altı malzemesine baskıyı gerçekleştiren yerleri yüksek, mürekkep almayıp baskı yapmayan yerleri ise alçaktadır. Gofre baskıda diğer baskı tekniklerine göre (tipoda keski) daha fazla güce ihtiyaç duyulmaktadır. Tipo makineleri bu baskı gücüne sahiptir. 26x38 ebadındaki otomatik pedallı bir makine 30 ton, 36x48 ebadındaki makine ise 60 ton basınç uygulamaktadır. Bu yüksek basınç sayesinde çok iyi gofre baskı elde edilmektedir. Tipoda gofre baskı kalıbı hazırlamak oldukça detaylı, uğraş gerektiren ve ustalık isteyen bir iştir. Gofre baskı yapmak için erkek ve dişi klişeye ihtiyaç vardır (MEB, 2011).

3.4.3.4. Tipografi usulü (Typographie)

Kelime anlamı olarak Yunanca'da *"typos"* (form) ve *"graphia"* (yazmak) sözcüklerinin bir araya gelmesi ile birlikte typographia sözcüğü ortaya çıkmıştır (Göktürk, 2020). Tipografi terimi ilk olarak Johannes Gutenberg tarafından metal harfleri tanımlarken kullanılmıştır. Becer'e göre tipografinin birincil işlevi "okumak"tır. Baskı tekniklerinin en eskisi ve aynı zamanda en kolay anlaşılır olanı tipografik baskıdır ve iyi tipografi bilginin en doğru, en açık ve en mantıklı sunucusudur. Güzellik ve estetik tipografinin hammaddesi değil yan üründür. Ana ürün anlaşılır bir iletişimdir. Tipografik baskı pelür Kâğıt tan mukavvaya kadar değişik kalınlıktaki her türlü kâğıtta uygulanabilir ve bu teknikte, fotoğraf, illüstrasyon, yazı, sembol ve benzeri unsurlar için "Klişe" adı verilen ve genellikle çinko, magnezyum ya da bakırdan üretilen kalıplar kullanılmaktadır (Becer, 2008, s. 132). Tipografik baskı tekniğinde değişik boyut ve renklerde yüksek kalitede verim alınabilir, elle ya da makine ile yapılan dizgilerle ve orijinal ya da kopya edilerek çoğaltılan baskı kalıpları ile baskı yapmaya da elverişli olup numaralandırılması gereken bilet, fatura, kupon vb. basılı malzemelerde Kâğıt ve karton üzerine basılan etiket ve ambalajların bıçakla kesiminde, perfore delikleri açılmasında, alçak ve yüksek kabartma (gofre) baskılarda tipografik baskı preslerinden yararlanılmaktadır bu baskı yönteminde prova oldukça ucuza gelir (Becer, 2008, s. 132,133).

Grafik tasarım ürünlerinden biri olan pul tasarımlarında da tipografi en önemli unsurdur. Tipografik pul tasarımlarda anlaşılabilirlik ve açıklık temel ilke olup, hedef kitleye mesajın, bilginin yazıyla görselleştirilerek iletilmesi egemendir. Pul

tasarımında pulun ücreti, basım yılı gibi nominal değeri, ait olduğu ülke ismi, bulunması gereken zorunlu bilgilerdir. Tipografide, sözcüklerin vurgulanması için yazı biçimi, ölçüsü ya da ağırlığı değiştirilir ya da farklı bir yazı karakteri kullanılarak çevresindekilerden farklı bir şekilde hazırlanmaktadır ve tipografik öğeler kendi içlerinde farklı boyutlarda ve farklı renk kullanılarak vurgu yapılabilir. Geçmişten günümüze tipografik çalışmalar diğer grafik tasarım elemanlarında olduğu gibi pul çalışmalarında da görülmektedir (Akyol, 2006, s. 16).

3.4.3.5. Ofset usulü (Off-set)

Ofset baskı, üç temel baskı tekniği arasında en yeni olanıdır ve Bavyera'lı Alois Senefelder'in bulduğu litofrafi (taş baskı) tekniğinin geliştirilmiş hali olup 1904 yılında Amerikalı Ira W. Rubel tarafından icat edilmiştir. Rubel, taş baskı geliştirme çalışmaları sırasında rotatif bir makine üzerinde çalışırken “yanlışıklıkla” ofset baskıyı keşfetmiştir (Becer, 2008, s. 137; Ünal, 2007, s.424-425). Bu teknikte klişe ince bir plak üzerine, çoğunlukla çinko üzerine yapılmaktadır ve bu baskı yöntemi yağ ve suyun birbirini itmesi esasına dayanmaktadır. Baskı silindirine takılan kalıbın üzerine makinenin çalışması ile ilk önce su merdaneleri temas etmekte ve bu esnada su, ince bir nem filmi şeklinde kalıp üzerinde mürekkep alması istenmeyen (iş harici) yerlerdeki gren çukurlarına tutunmaktadır. İş olan, yani mürekkep alarak basması istenen yerlerde ise gren çukurcukları emülsiyonla dolu olduğundan, nem boncuk halinde emülsiyonun üzerinde tutunabilmektedir. Daha sonra mürekkep verici merdanelerin kalıba teması ile, emülsiyon üzerinde boncuk halinde bulunan bu nem (su) itilerek oralarda yağ bazlı ofset baskı mürekkebi hakimiyet sağlamaktadır. Nemin tutunduğu iş harici yerler ise su ile yağın yüzey gerilim farkından dolayı birbirine karışmama prensibinden yağ bazlı ofset mürekkebini kabul etmemektedir (Ünal, 2007, s: 424,425). Ofset baskı kalıbının hazırlanmasındaki ilk aşama montajlamadır. Baskıda yazı ve resim olarak yer alması gereken imgelerin pozitif filmlerini ışıklı masada astrolan adı verilen saydam bir tabaka üzerine bantlarla yapıştırmak suretiyle gerekli düzenlemelerden sonra oluşturulan montaj astrolunundan fotografik yöntemlerle baskı kalıbı üretilir. Ofset baskının hazırlanması ucuz ve kolay olduğundan basımevleri bu kalıpları genellikle kendi bünyelerinde hazırlamaktadırlar. (Becer, 2008, s. 138). Bu nedenle de sahtekarlığa müsait olan bu baskı yöntemi ile bazı ülkeler pul basımını yasaklamışlardır. Ülkemizde çoğunlukla pullar bu baskı tekniğinde basılmış olup

Cumhuriyet Devrindeki pulların büyük bir kısmı ofset usulü ile tab olunmuştur (Akoba, 1963, s. 67).

3.4.3.6. Tifdruk usulü (Tiefdruck)

Tifdruk Baskı Sistemi; bu baskı ilk kez 15. Yy. da Almanya'da uygulanmıştır. Baskı altı malzemesine görüntüyü veren yani baskı yapan kısımlar, görüntü vermeyen baskı yapmayan kısımlardan daha çukurda olduğundan, Almanca bir kelime olan tif=derin, druck=baskı Oyulmuş bakır kalıplarından baskı yapılan sistemdir (Becer, 2008, s. 135; Şimşeker, 2007; Embamatbaa.com, 2023).

Tifdruk baskının işleyiş sistemine bakıldığında basılacak olan imge, metal kalıp üzerine kazınır ya da asitle yedirilmek suretiyle oyulur. Daha sonrasında kalıbın tüm yüzeyi mürekkeple kaplanarak yüzey üzerinde kalan mürekkep ise silinerek temizlenir ve böylece de kalıbın sadece kazınmış ya da oyulmuş yerlerinde mürekkep kalmış olur. Kalıp, üzerine Kâğıt konularak silindirik kazanlı bir prestan geçirildiğinde çukurda kalan bölgelerdeki mürekkep Kâğıt üzerine aktarılmış olur. Mürekkep haznesi içinde baskı motifini belirleyen değişik derinlikteki çukurlarla kaplı bir silindir dönmekte, bir ragle sıyrıcı basmayacak bölümlerden fazla mürekkebi sıyırmakta, kauçuk kaplı bir merdane ise kağıdı silindir üzerine presleyerek baskıyı gerçekleştirmektedir. Bu baskı tekniğinde genellikle silindirik kalıplar kullanılmaktadır (Becer, 2008, s. 135; Şimşeker, 2007, s.297).

Akoba'ya göre o dönem için en gelişmiş baskı tekniği tifdruk usulüdür ve ofsete göre daha pahalı olmasına nazaran estetik bakımından amaca daha uygundur. Tifdruk baskı makinelerinde kullanılan klişe kalıpları bakırdır. Bakır klişe daha düzgün ve dayanıklı olması bakımından da diğer klişe kalıplarına göre daha pahalıdır (Akoba, 1963S. 68). Türk Pulunun 100. Yıldönümü Hatıra Serisi Tifdruk baskı yöntemi ile basılan ilk puldur.

3.5. Pul Basım Evleri (Matbaalar) Üzerine Termonolojik Bilgiler

Dünya kültür tarihinde baskının önemli bir yeri vardır. Baskı bir iletişim aracı-ortamı üzerinde yoğunlaşma, uygarlığın kültürel gelişiminde, ya mekan /siyasi örgütlenme yönünde bir vurguyla ya da zaman /dini örgütlenme yönünde bir vurguyla ilişkili bir yanlılığın ifadesidir. İkinci sırada ortaya çıkan araç-ortam, öncekinin yanlılığını

engellemeye ve imparatorluğun gelişimine uyan koşulları yaratmaya eğilimlidir. Bizans İmparatorluğu, papürüsle bağlantılı siyasi örgütlenmeye özgü yanlılık ile parşömenle bağlantılı kilise örgütlenmesine özgü yanlılığın kaynaşmasından doğmuştur ve parşömenin Batı'daki egemenliği, siyasi örgütlenmeye yönelik yanlılığıyla kağıtın ortaya çıkmasına yol açan kilise örgütlenmesine yönelik bir yanlılık oluşturmuştur. Baskı ile birlikte Kâğıt, anadillerin etkin bir biçimde gelişimini kolaylaştırarak, milliyetçiliğin büyümesinde yaşamsal önemlerine açıklık getirmiştir (Innis, 2006, s. 253). Zira Ahmet Cevdet Paşa'nın dediği gibi “matbaa medeniyetin anasıdır. (Ümm-i medeniyet)” İnsanlığın en büyük buluşu olan matbaa Avrupa'da reform hareketlerine büyük katkıda bulunmuştur nitekim Martin Luther medeni harflerin ve matbaa makinesinin icadını İncil'in dünyanın her tarafına yayılmasına yarayan ilahi bir lütuf olarak tanımlamıştır (Kut ve Türe, 1996, s. 3). Baskı sanatının mühür baskı biçimi Eskiçağ uygarlıklarınca bilinmekte olup klişe basım san'atı ise Uzakdoğu'da VIII. Yüzyılda kullanılmaktaydı. XI. Yüzyılın ortalarında ise, yine Uzakdoğu'da müteharrik harfli matbaa kullanılmıştır. Uzak Doğu'da gelişen gerek klişe gerekse müteharrik harfli matbaanın Avrupa'ya ulaşp ulaşmadığı bilinmemekle birlikte klişe baskının XIV. Yüzyıl başlarında; müteharrik harfli baskının ise XV. yüzyıl ortalarında Avrupa'da kitap çoğaltma ve basma yöntemi olarak kullanıldığı bilinmektedir. Şimdiki belge ve bilgilere göre; Türkiye'ye matbaa Doğudan değil, Batı'dan gelmiştir. Nitekim, Gutenberg'in ünlü 42 satırlık İncili basım tarihi olan 1456'dan 38 yıl sonra 1494'te İstanbul'da İspanya'dan göçe zorlanan Yahudiler tarafından- kitap basıldığı bilinmektedir. Musevilerin 1492 (H.898) tarihinde Türkiye'ye geldikleri vakit beraberlerinde matbaa getirdiklerini Avram Galanti'nin Türkler ve Yahudiler adlı eserinde yer almaktadır. Azınlıklardan. Ermeniler ise, 1565 yılında, Rumlar da XVII. Yüzyılda İstanbul matbaalarında eserler basmışlardır (Gerçek, 1939, s. 68; Ersoy, 1979, ss. 59-66).

Osmanlı tarihinde Avrupa'dan şuurlu bir şekilde iktibasların yapıldığı tarih lale devri olarak adlandırılan ve ilk Türk matbaasının kullanıldığı bilindiği 1718-1730 tarihlerini kapsamaktadır. Osmanlı Devleti'nin ilk resmi matbaası 1729 yılında çalışmaya başlamış ve ilk kitabı basmıştır (Ersoy, 1979, s. 59-66). Türkiye'de matbaadan bahsetmek demek İbrahim Mütteferika'yı anmak demektir. İbrahim Mütteferika Erdel'in Koloszvar şehrinde (bugünkü Romanya'da Cluj şehrinde) dünyaya gelmiştir. Doğum tarihi olarak 1670 ile 1674 aralığında bir tarih var sayılmaktadır ve ailesi bilinmemektedir. İbrahim Müteferrika'ya ün kazandıran en önemli şey

matbaacılığıdır. İbrahim Müteferrika matbaayı Yirmisekiz Çelebi Mehmet Efendi'nin oğlu Mehmet Sait Efendi ile birlikte kurmuştur (Korkmaz, 1999, s. 288; Altuntek, 1993, s. 196; Adıvar, 1991, s. 168; Kurt ve Türe, 1996, ss. 5-6; Beydilli, 2019; Ersoy, 1979, ss. 59-66; Gerçek, 1939, s. 74). Müteferrika matbaasının açık olduğu süre içinde (1728 -1742) toplam 23 cilt tutan 17 eser basılmıştır. Bu kitapların 11 tanesi tarih, 3 tanesi dil ve diğer 3 tanesi de coğrafya, mıknaatıs ve askerlik üzerinedir (Altuntek, 1993, s.196). Pul basımı özellikli olup teknik itibariylede matbaacılığın ayrı bir koludur. Pul basımı Ülkemizde 160 yıl öncesine dayanmaktadır. 13 Ocak 1863 tarihinde tedavüle çıkarılan ilk Türk pulu (Tuğralı Pullar) iptidai de olsa, taşbaskısı, (Litografi) usulü ile Türkiye’de tab’edilmiştir (Akoba, 1963, s. 39). Osmanlı Pulları (1863-1922) dönemini kapsayan yıllar arasında Osmanlı Pullarının basım işlemini gerçekleştiren matbaalar ve bu matbaalarda basılan emisyonlar aşağıda sırası ile başlıklar halinde verilerek ilerleyen bölümlerde teze konu olan pullar açıklandığında detaylı olarak açıklanacaktır. Osmanlı Devleti’nde pul basımı yapan matbalar, Darphane-i Amire (İstanbul), Poitevin Matbaası (Paris-Fransa), Maliye Nezareti (İstanbul), H. Mehendizian Matbaası (İstanbul), Duyunu Umumiye Matbaası (İstanbul), Arşak Garoyan Matbaası (İstanbul), Serviçen Matbaası (İstanbul), Bradbury, Wilkinson Co. Matbaası (Londra-İngiltere), K.K. Staatsdruckerei Wien’dir. (İsfil, 2016, s.1-99).

3.5.1. Matbaacılıkta Kullanılan Bazı Terim ve Kavramlar

Bir basım işleminde kullanılacak kâğıt türünden renk sayısına kadar bütün özellikler belirlendikten sonra, basılacak olan metaryale dahil edilecek görsel unsurların sırasını ve yerleşimini düzenleyen, tipografik unsurlara (yazı puntosu, karakter, sütun genişliği vb.) uygun bir çalışma yapmak zorunludur. Yapılan ön hazırlıklar basım anlamında sürecin önemli kısmını oluşturmaktadır. Matbaacılıkta kullanılan birçok terim ve kavram vardır bunlardan bazıları aşağıda sıralanmıştır (Matbaa Marketi, 2023; Renk Matbaa, 2024).

Arka verme: Basılı yüzeyde mürekkebin kurumaması halinde üzerine gelen ikinci tabaka kağıdın yüzeyini kirletmesine neden olur. Bu da kağıdın ön yüzeyinin, koyu baskının arka dağılımıyla kağıdın yüzeyini kirletmesidir.

Baskı: Kâğıt ya da başka metaryallerin üzerine Film, kalıp, klişe vs. kullanılarak yapılan her çeşit imaj transferine denilmektedir.

Baskı Provası: Bir işin, basıldığı zaman nasıl görüneceğini kestirme yöntemidir. Prova, son çoğaltmada kullanılacak olan gerçek Kâğıt, mürekkep setleri ve görüntüler ile çalışan baskıdan alınan bir örnektir. Günümüzde digital prova sistemleriyle baskı öncesi renkli prova alınabilmektedir.

Bıçak: Kağıtı ölçülendirerek kesmek için kullanılan makine (Giyotin). Özel kesimli malzemeler için kullanılan genelde lazer ile oyularak şekillendirilmiş ahşap tabana çakılan keskin çelik parçalardan oluşan kesim şablonu.

Çiftleme (ayarsızlık): Flulaşma ya da gölgelenme olarak görünen baskı hatası. Kauçuk basınçları, kötü ayar, kauçuk üzerindeki mürekkep yoğunluğu, kazanların paralelliklerinde oluşan bozulma ya da Kâğıt transfer sorunlarından kaynaklanabilir.

Çözünürlük: Bir imajın net ve keskin olması durumudur.

Degrade: Tramin geçişleri belli etmeyecek şekilde belirli iki noka arasında artması ya da azalması Vinyet de denir.

Erkek klişe: Çökertme ya da kabartma işlemleri sırasında basınç tarafında yer alan klişedir.

Fersude: Baskı ve baskı sonrası işlemlerde, genelde hazırlık aşamasında oluşan ve başka bir şekilde kullanılması mümkün olmayan bozuk Kâğıtlar.

Fligran: Kâğıt içerisinde yer alan ve genelde Kâğıt yapımında su yoğun iken oluşturulan damga

Forma: Bir kitabın, kataloğun veya broşün 4-8-16 vb. sayfalardan oluşan parçası olacak şekilde en küçük baskılı ve katlanmış kâğıt şeklindedir. Matbaacılıkta kullanılan temel hesaplama birimlerinden birisi olup, sekiz ön, sekiz arka olmak üzere 16 sayfadan oluşan bölümdür. Tabaka kağıtın saat yönünde üç kez katlanması ile elde edilir. Baskı hesabı, 4, 8, 16 ve 32...sayfa şeklinde 4'ün katları olarak planlanır. 4 sayfalık planlama çeyrek forma, 8 sayfalık planlama yarım forma ve 16 sayfalık planlama tam forma olarak ifade edilir. (Matbaa Marketi, 2023).

Gölgelenme: Bir tabakanın önündeki görüntülerin arkasında da oluşması. Mekanik ya da kimyasal olabilir, yarattığı sarılaşma nedeniyle kimyasal olanına kontak sarılaşma (Contact Yellowing) da denir.

Gölgeli tram: Nokta etrafında bazen oluşan hafif ve dağınık gölge istenen bir durum değildir. Genelde keskinliği az olan yumuşak tramlarda oluşur.

Gri balans: Cyan (Mavi), Sarı (Yellow) ve Magenta (Kırmızı) tramlarının doru bir şekilde basılarak oluşturdukları nötr gri.

Gri bileşen değişimi (GCR): Renk ayrımı esnasında Cyan, Yellow ve magenta içerisindeki gri tonların siyahın tramı ile değiştirilmesi.

Gri skala: Film ve kontak kameralarda kalibrasyon için kullanılan siyahtan beyaza giden basamaklı gri tram skalası.

Kabartmalı (embos) lak: Genelde baskı sonrası uygulama olarak kullanılmaktadır, vurgulanmak istenen logo, obje ve marka gibi grafiklere parlaklık ve embos (gofre) efekti vererek daha belirgin ve göz alıcı hale getirmektedir.

Kâğıt makas payı: Ofset baskı makinasının kağıdı tutma payıdır. Tabladan gelen kağıdı salıngaç makasları, baskı silindiri üzerindeki makasa verir. Baskı silindiri ile kauçuk silindiri arasından preslenerek geçen kağıta baskı yapılmış olur. Bırakılan bu paya baskı yapılmaz. Silme işlerde bu pay mutlaka bırakılmalıdır.

Kırım: Tabaka halindeki basılı materyalin elle ya da makine ile katlanarak forma haline getirilmesi işlemidir. Dört temel kırım tekniğinden söz edilebilir. Yatay, dikey, akardeon ve Z kırım.

Klişe: Baskıda kullanılmak amacıyla, üzerine kabartma resim, şekil, yazı çıkarılmış metal levhadır.

Menfi: Negatif

Müspet: Pozitif

Stereotipi: Bir sayfanın, bir formanın klişesini alarak basma ve çoğaltma usulüdür.

Tram: Film ya da kalıp üzerinde düzenli nokta sisli ile oluşturulan çizgilerdir.

Terekküp: Meydana gelme, birleşim anlamına gelmektedir.

İdeografi: Yazıda kelimenin harfleri gösterilmeden doğrudan doğruya fikri ifade eden işaret olarak tanımlanmakta olup kısaca Çince, Japonca gibi bazı yaşayan dillerdeki veya Antik Mısır dili gibi bazı ölü dillerdeki, harflerin bulunmadığı yazı sistemlerinde kullanılan, bir sözcüğü veya bir fikri temsil eden grafik semboldür. Terim Yunanca'da fikir anlamındaki idea sözcüğü ile yazmak anlamındaki grafo sözcüğünden türetilmiştir.

Estampaj: Çinko, bakır, tahta veya taştan yapılmış bir ana kalıp üzerinden resim basma ve çoğaltma yöntemidir.

Manuskript: El yazması, yazma kitap.

4. PTT PUL MÜZESİ

Türkiye'nin merkezinde Dünya çapında bir kültür merkezi olma özelliğini taşıyan PTT Pul Müzesi; Türkiye'nin başkenti Ankara'da Ulus'ta Anafartalar Mahallesi, Atatürk Bulvarı No: 13 üzerinde bulunan, 6950 Ada, 2 Parsel, Emlak ve Eytam Bankası Binasının restorasyon sonucu 2013 yılı Ekim ayında PTT Pul Müzesi adını alarak açılmıştır. Türkiye'nin ilk pul müzesi olma özelliğini taşımaktadır. PTT Pul Müzesinin açılış törenine katılan Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı Binali Yıldırım, PTT'nin 173. yıldönümünü kutladığını anımsatarak, "1,5 asırdan fazla. Bu kadar sürede insanların mutluluklarını, üzüntülerini, taşıdığı mektuplarla paylaşmanın ötesinde başka şeyler de yapıyor. Yaptığı şey nedir? 173 yıllık tarihi yaşatmak" diye konuştu. PTT Genel Müdürü Osman Tural da 1863 yılından beri basılan pulların depolarda durduğunu belirterek, "Bakanımıza bu konuyu arz ettiğimizde pulların sergilenmesi için düzgün bir mekanda pul müzesi oluşturulması talimatı verdi. 3 yıl önce bu binayı Ziraat Bankasından satın aldık. Sizin gösterdiğiniz çerçeve içinde modern ve tarihi yansıtan müze haline getirdik" diye konuştu (Anadolu Ajansı, 2013). Modern müzecilik anlayışı ile tasarlanan müze binasında Dünya Pulları, Osmanlı Devleti Pulları, Anadolu Hükümeti Pulları, Türkiye Cumhuriyeti Pulları ve 7 ayrı temadan oluşan Tematik Pullar sergilenmektedir. Ayrıca; Geçmişten Günümüze Posta, İstiklal Harbinde PTT ve Nostaljik PTT alanları da müzede yer alan bölümlerdir (PTT Pul Müzesi, 2023).

4.1. Müze Binası

Türkiye Cumhuriyeti'nde kurulan üçüncü banka, Emlak ve Eytam Bankasıdır. Türk halkının inşaat yatırımlarını desteklemek ve gerekli kredileri sağlayabilmek için Mustafa Kemal Atatürk'ün talimatları doğrultusunda 3 Haziran 1926'da Ankara'da kurulmuştur. Clemens Holzmeister tarafından Neo-klasik kural ölçülerinde inşa edilen yapı, bodrum üzerine üç katlıdır. Zemin kat üstteki iki kattan daha geniş bir alanı kaplamaktadır. Üst katlar güney yönünde, yani arkada geriye çekilmiştir ve çalışma alanlarının bir koridor boyunca sıralandıkları bir plan düzeni sergilemektedir. Planda simetriyi kuzey yönündeki merdiven bozmaktadır. Yapıya dışarıdan bakıldığında Holzmeister yapılarının ortak yanlarından biri olan neo-klasik mimarlığın üslup özelliklerinin izlendiği kurallara uygun biçimci bir yaklaşım gözlenmektedir (Arslanoğlu,

2010, s. 253). Simetrik ön kütlerde zemin katın ortadaki yedi aksı dışarıya taşmaktadır ve bu taşma birinci kat için balkon oluşturmuştur. Yapının ilk olarak orta kütleli inşa edilmiş yan kanatlar ve arkadaki ek kısım zamanla yapıya eklenmiştir. Bir ve ikinci katlarda dış yüzeyleri mermerle kaplı olan bu yedi akslık bölümün geniş saçığını yine mermerden, daire kesitli sekiz sütunun taşıdığı görülmektedir. Bu yüksek sütunlu düzen kamu yapılarının ön düzleminde görülen giriş motifinin varyantı olup ayrıca ön kütlerde simetri yanlardaki bayrak direkleri ve pencere görünümlü çerçevelerle pekiştirilmiştir (Arslanoğlu, 2010, s. 253). Betonarme yapı malzeme olarak ön düzlemde yer alan sütunlarda Marmara mermeri kullanılmışken düzgün kesilmiş Ankara taşıyla kaplanmıştır. Bu tarihi bina PTT tarafından restore edilerek PTT Pul Müzesi'ne dönüştürülmüş ve 2013 yılında açılışı gerçekleştirilmiştir. 6000 orijinal puldan oluşan ülke koleksiyonuna ve 1500 parçadan oluşan dünya pulları koleksiyonunun bulunduğu Ankara PTT Pul Müzesi "Tarihe Tanıklık Eden Koleksiyonlar" sloganı ile açılan müzede; Osmanlı dönemi, Türkiye Cumhuriyeti dönemi, Tematik Koleksiyonlar, Kültür Varlıklarımız, Atatürk Temalı, Taşıt Temalı, Spor Temalı, Doğa Temalı, Tarih Temalı Turizm Temalı, Filateli ürün koleksiyonu, Filateli ürün koleksiyonu, Dünya pulları koleksiyonu, (Türkiye, Avusturalya, İtalya, Fransa, Mısır, A.B.D, Güney Afrika, Çin, İngiltere, Rusya, Hindistan, Brezilya) bodrum katta ise çocuk kulübü ve çocuk temalı pulların sergilendiği bir salon bulunmaktadır (PTT Pul Müzesi, 2023).

Zemin kat, Binaya girişin yapıldığı bu katta; geçmişten günümüze posta teşkilatında giyilmiş kıyafetlerin sergilendiği bölüm, PTT tarihinin anlatıldığı odalar, 3D sinema, kafeterya ve hediyelik eşya ve filatelik ürün satışının gerçekleştiği bölüm bulunmaktadır. Müzenin birinci katında kronolojik sıraya göre dizilmiş olan pullar yer almaktadır. Osmanlı, Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet dönemlerine ait pul koleksiyonları bu katta bulunmaktadır. İkinci katta, temalarına göre 7 bölüme ayrılmış pul koleksiyonları bulunmaktadır. Müzenin son katı olan üçüncü katta, Dünya Posta Birliği'ne üye 189 ülkeye ait pullar sergilenmektedir (PTT Pul Müzesi, 2023).

Şekil 4.1. PTT Pul Müzesi Vektörel Çizimi (PTT Pul Müzesi Arşivi).

Şekil 4.2. PTT Pul Müzesi Dış Görünüm. Görsel: (Kültür Portalı, 2023).

Şekil 4.3. PTT Pul Müzesi Haberleşme ve Posta Tarihi Bölümü.

Şekil 4.4. PTT Pul Müzesinden Bölümler.

4.2. PTT Pul Müzesinde Yer Alan Tasvirli Osmanlı Pulları Katalogu

Aşağıda PTT Pul Müzesinde yer alan tasvirli Osmanlı pulları katalogunda bulunan eserlere dair bilgilere yer verilerek Sanat Tarihi çerçevesinde yorumlanmıştır (İsfila, 2016).

Katalog No: 1.

Tuğralı Birinci Baskı Posta Pulları, İnce Kâğıt

(Tughra FirstPrinting Postage Stamps, Thin Paper)

Görsel 4.1. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	1863
Türü	Posta Pulu
Nominal Değer	2 Kuruş
Ölçüsü	
Rengi	Leylaki (Siyah baskı üzerine koyu mavi zemin boyama)
Dantelleri	Dantelsiz
Tabaka Pul Adedi	
Basımevi	Darbhane-i Amire / İmperial Mint / İstanbul
Basım Yöntemi	Litografi / Lithography /Taş Basması
Tasarımcı	Abdülfettah Efendi/Ensercioğlu Agop
Dönem	Sultan Abdülaziz

Pul etrafı çift cedvel çekilerek sınırlandırılmıştır. Pulun iç kısmında yatay olarak konumlandırılmış bir hilal vardır. Hilalin her iki uç kısmı kenarlarda yer alan cedveller ile birleşiktir. Kompozisyonun ana ekseninde yer alan hilal pulu yatay olarak ikiye bölmüştür. Hilalin içerisinde sülüs formda Osmanlıca “دولت عثمانیه پستالاری” “Devlet-i

Aliye-i Osmaniye" yazmaktadır. Ortada üstte hilalin çerçeve oluşturduğu boşluğa padişah tuğrası işlenmiştir. Pulun aşağı kısmında altta ortada bir levha içerisinde 2 rakamı yer alırken hemen sağında ise iki kelimesi yer almaktadır. Sol alt tarafında müşabih bir sargı içerisinde Kuruş kelimesinin yazıldığı görülmektedir. Tasarım, müstakbel Sultan Abdülaziz'in tuğrası (Türk egemenliğinin hanedanlık armaları) üzerinde bir hilal ve Osmanlı Türkçesinde "Büyük Osmanlı İmparatorluğu" anlamına gelen ulusal bir yazıt içermektedir ve bazı pullarda "Nazareti Maliye Devlet Aliye" veya "Hükümet Hazinesi" yazan bir kontrol şeridi bulunmaktadır. 2 kuruşluğun bordürü kırmızı 5 kuruşluğun mavi renktedir. (Pulhan,1958, ss. 50-52). Pul yüzeyinin üst bölüm sağ ve sol köşebentlerinde palmet motifine yer verilmiştir. Etrafı üç sıra çizgili bordür şeridi ile çevrelenmiş Pulun tasarımında, bitkisel süsleme ile oluşturulmuş simetrik desenler daire içine alınmış alanda helezonlar üzerine yerleştirilmiş yaprak ve hatâyî motifleriyle tekrarlanmıştır.

Katalog No: 2.

Tuğralı Birinci Baskı Posta Pulları, İnce Kâğıt

(Tughra FirstPrinting Postage Stamps, Thin Paper)

Görsel 4.2. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	1863
Türü	Posta Pulu
Nominal Değer	5 kuruş
Ölçüsü	
Rengi	Siyah baskı üzerine Pembe Zemin Boyama)
Dantelleri	Dantelsiz
Tabaka Pul Adadi	
Basımevi	Darbhane-i Amire / İmperial Mint / İstanbul
Basım Yöntemi	Litografi/ Lithography /Taş Basması
Tasarımcı	Abdülfettah Efendi/Ensercioğlu Agop
Dönem	Osmanlı

Pul etrafı çift cedvel çekilerek sınırlandırılmıştır. Pulun iç kısmında yatay olarak konumlandırılmış bir hilal vardır. Hilalin her iki uç kısmı kenarlarda yer alan cedveller ile birleşiktir. Kompozisyonun ana ekseninde yer alan hilal pulu yatay olarak ikiye bölmüştür. Hilalin içerisinde sülüs formda Osmanlıca “*نولت عثمانیه*” “Devlet-i Aliye-i Osmaniye” yazmaktadır. Ortada üstte hilalin çerçeve oluşturduğu boşluğa Sultan Abdülaziz'in tuğrası işlenmiştir. Pul yüzeyinin üst bölüm sağ-sol köşesinde palmet motifi yer almaktadır. Her iki palmet arasına serpiştirilen kıvrım dallar ile birleşmiştir. Etrafı üç sıra çizgili bordür şeridi ile çevrelenmiş Pulun tasarımında, bitkisel süsleme ile oluşturulmuş simetrik desenler daire içine alınmış alanda helezonlar üzerine yerleştirilmiş yaprak ve hatâyî motifleriyle tekrarlanmıştır.

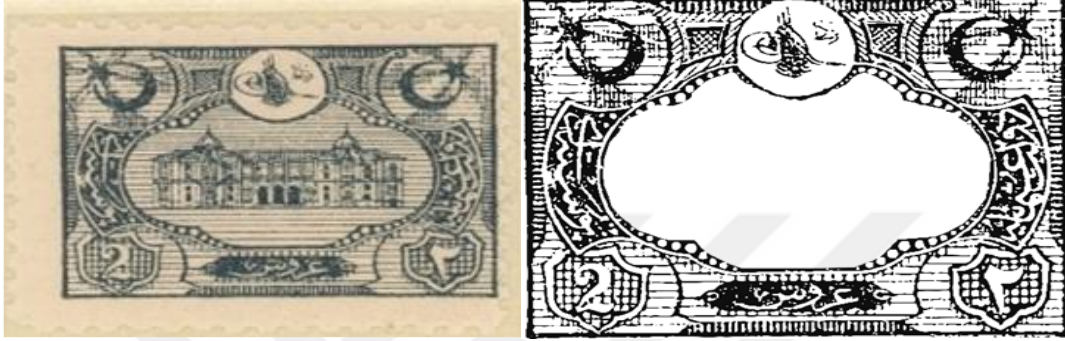
4.2.1. Yeni Postahane Resimli Sultan Reşad Tuğralı ve Ayyıldızlı Pullar (E. 14)

Sultan Reşad Tughra and Star & Crescent Stamps With The General Post Office New Building Picture

Katalog No: 3.

Yeni Postahane Resimli Posta Pulları

Postage Stamps With the General Post Office New Building Picture

Görsel 4.3.PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	14 Mart 1913
Türü	Posta Pulu
Nominal Değer	2 para, 5 para, 10 para, 20 para, 1 kuruş, 2 kuruş, 5 kuruş, 10 kuruş, 25 kuruş, 50 kuruş
Ölçüsü	[12]
Rengi	Zeytuni, Kahveremsi sarı, Yeşil, Pembe karmen, Deniz mavisi, Arduvaz, Kirli Mor, Kiremidi Kırmızı, Mersin Yeşili, kahverengi
Dantelleri	Kenarsız
Tabaka Pul Adedi	100
Basımevi	Duyun-u Umumiye / Dette Publique Ottomane / İstanbul
Basım Yöntemi	Tipografi / Typography /Zemin ve Üst Baskı
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pul'un merkezinde Büyük Postane yapı tasviri görülmektedir. Pulun genel kompozisyon özellikleri değerlendirildiğinde ana ekseninde yuvarlak beyzi etrafı noktalı şeritle çevrelenmiş bir şemsenin içerisinde yer alan yapı çizgisel olarak tasvir edilmiştir. Şemseyi iki eşit parçaya bölecek şekilde pulun tam üst bölümüne oturan yuvarlak bir madalyon içerisinde Sultan Reşad'ın tuğrası yer almaktadır. Ayrıca madalyonun olduğu padişah tuğrası geçme bordürlerle çevrelenmiştir. Pulun sağ ve sol üst köşesinde yarım

daire içerisine alınmış ay ve yıldız “☾☆” motifi bulunmaktadır. Yıldız betimlemesi ise yıldız kollarında etkiyi artırmak için zikzak biçiminde uzatılmıştır Pulun üst kısmında “پوستلری عثمانیه دولت” Devlet-i Osmaniyye Postaları ibaresi vardır. Pulun en alt bölümünde geçmeli tığın içerisinde Osmanlıca kuruş yazılıdır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüstür. Pulun sağ ve sol alt köşelerinde her iki salbekin içerisinde pulun nominal değerine “پارہ ۱۰” yer verilmiştir.

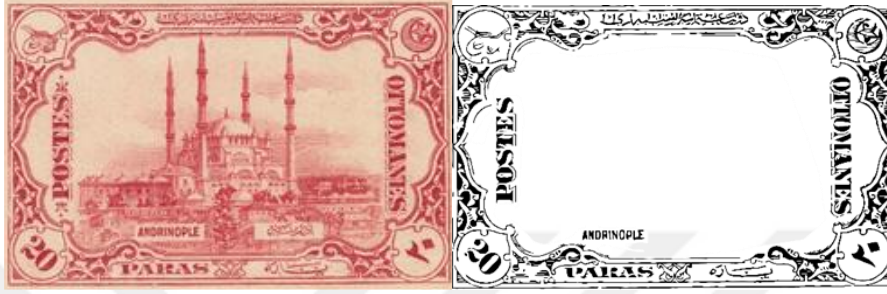
4.2.2. Londra Baskısı Sultan Reşad Tuğralı ve Ayyıldızlı Pullar (E. 15).

London Printing Stamps With Sultan Reşad Tughra and Star & Crescent

Katalog No: 4.

Edirne Hatıra Posta Pulları

Postage Stamps for the Commemoration of Andrinople

Görsel 4.4. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	23 Ekim 1913
Türü	Posta Pulu
Nominal Değer	10 para, 20 para, 40 para
Ölçüsü	[12]
Rengi	Yeşil, Kırmızı, Mavi
Dantelleri	[12]
Tabaka Pul Adedi	100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd.-Londra
Basım Yöntemi	Gravür/Engraving
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun merkezinde Selimiye Cami yapı tasviri görülmektedir. Pul kompozisyonunda oval salbekli ve dendanlı kenarları olan bir şemsenin içerisinde Selimiye Camii yapı görseli ön yüzeyi tamamen doldurmuştur. Yatay formda perfore edilmiş olan pulun her iki alt ve üst köşelerinde dendanlı köşebentler yer almaktadır. Sağ üst köşede yer alan dendanlı köşebentin içerisinde Sultan V. Mehmet tuğrası yer alırken sol üst köşebentin içerisinde içleri şerit çizgilerle bezenmiş ay ve yıldız “☾☆” yer almaktadır. Aynı şekilde yer alan alt köşebentlerde ise pulun nominal değeri sağda Latince “20 Paras” solda Osmanlıca pare (para) ٢٠ پارہ “20 Para” yazmaktadır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüstür. Pul yüzeyinin alt kısmında sağ ve sol tarafında yazı yazılması için bırakılan iki alanda sağ kısımda

Edirne'nin antik adı olan "Andrinople" yazısı yer alırken sol kısımda ise Osmanlıca "EDİRNE" ادرنه yazılışına yer verilmiştir. Pulun perfore edilmeden hemen önce içinde şemsenin ise dışında kalan bir hat boyunca pulu çevreleyen bordürün içerisinde iç içe geçmiş bitkisel motifler yer alırken pul yüzeyinin hemen en üst kısmında Üstte çerçeve içinde Osmanlıca "دولت عثمانیه" "پوستلری Devlet-i Osmaniyye Postaları" ibaresi yer almaktadır.

Katalog No: 5.

Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları

İstanbul Pictorial London Printing Postage Stamps

Görsel 5.5. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	14 Ocak 1914
Türü	Posta Pulu
Nominal Değer	2 para
Ölçüsü	[12]
Rengi	Şarabi
Dantelleri	[12]
Tabaka Pul Adedi	100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd.-Londra
Basım Yöntemi	Taş Basması ve Gravür / Lithography & Engraving
Tasarımcı	Mimar Muzaffer Bey
Dönem	Osmanlı

Pulun merkezinde Dikilitaş, Theodosius Dikilitaşı yer almaktadır. Pul kompozisyonunda şarabi rengi ve kare perforaj kullanımı gerçekten dikilitaşı ön plana çıkarmıştır. Renk seçimi yumuşak bir geçiş sağlamakla birlikte taşın rengi ile de antrasit oluşturmuş güzel bir etki yaratmıştır. Köşe şeritlerde serpm bezemede iç içe geçerek sarmal oluşturmuş rocailler zencirek çerçevenin içerisinde halkahlar yer almaktadır. Pul yüzeyinde sağ ve sol, alt ve üst köşelerde yer alan barok kıvrımlarının ayırdığı köşebentler yer almaktadır. Bu köşebentlerden sağ üstte olanının içerisinde Sultan V. Mehmet'in tuğrası yer alırken sol üst köşebentte ay ve yıldız “☾☆” betimlemesi vardır. Aynı şekilde

yer alan Sağ alt köşede latince “2” Sol alt köşede osmanlıca “٢” olarak pulun nominal değeri verilmiştir. Pulun üst bölümünde Osmanlıca “پوستلری عثمانیه دولت” Devlet-i Osmaniye Postaları” ibaresi yer alırken hemen alt kısmında ise Latince POSTES OTTOMANES yazısını görmekteyiz. Pulun alt sol kısmında ise pul görselini oluşturan Dikilitaş ibaresinin “ديکيلي طاش” Osmanlıca yazılışı yer almaktadır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüs ve rik’adır.

Katalog No: 6.

Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları

İstanbul Pictorial London Printing Postage Stamps

Görsel 4.6. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	14 Ocak1914
Türü	Posta Pulu
Nominal Değer	4 para
Ölçüsü	[12]
Rengi	Sepya
Dantelleri	[12]
Tabaka Pul Adedi	100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd.-Londra
Basım Yöntemi	Taş Basması ve Gravür/ Lithography & Engraving
Tasarımcı	Mimar Muzaffer Bey
Dönem	Osmanlı

Pulun merkezinde Çemberlitaş Sütunu diğer bir ismiyle Yanık Sütun yer almaktadır. Pul kompozisyonunda merkezde yer alan sütun yanlarda oluşturulmuş iki cedvel arasındadır. Bu iki cedvelle sınırlandırılmış hat yazı ile doldurulan her iki tabakanın bitiş

kısımında Türk kemeri motifi kullanılarak çerçeve verilmiştir ve çerçevenin dışında kalan bölümlerde yine sağ ve sol üst köşede iki yuvarlak madalyon yer almaktadır. Bunlardan sağ üst köşede yer alan madalyonun içerisinde Sultan V. Mehmet’in tuğrası yer alırken sol üst köşedeki madalyonun içerisinde ay ve yıldız “☾☼” motifi işlenmiştir. Pulun üst bölümünde yer alan Türk kemeri kısmının üzerinde çizgisel rocailler süsleme hakimdir. Pul yüzeyinin alt sağ ve sol kısmında cedvelle sınırlandırılmış alanın ortasında nominal değer rakamla “4” yazılmışken rakamın sağında ve solunda Latince “PARAS” ibaresi yer almaktadır. Üstte ise “4”, “4” ün iki yanında “Pare” پاره ibaresi vardır. Pul yüzeyinin sağ kısmında perforaj boyunca uzanan iki cedvel arasında kalan kısımda Osmanlı Postaları yazısı Latince “POSTES OTTOMANES” olarak yer alırken Solda çerçeve içerisinde yukarıdan aşağıya “پوستلری عثمانیہ دولت” Devlet-i Osmaniyye Postaları ibaresine yer verilmiştir. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüstür. Pul kompozisyonunu oluşturan görselin adı “Çemberli Taş” ibaresi Osmanlıca olarak “چمبری طاش” yazılmıştır.

Katalog No: 7.

Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları

İstanbul Pictorial London Printing Postage Stamps

Görsel 4.7. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	14 Ocak 1914
Türü	Posta Pulu
Nominal Değer	5 para
Ölçüsü	[12]
Rengi	Kahverengi
Dantelleri	[12]
Tabaka Pul Adedi	100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd.-Londra
Basım Yöntemi	Taş Basması ve Gravür / Lithography & Engraving
Tasarımcı	Mimar Muzaffer Bey

Dönem	Osmanlı
--------------	---------

Pulun merkezinde Kız Kulesi görseline yer verilmiştir Pul kompozisyonuna baktığımızda dikdörtgen olarak tercih edilen perforajın yapı ile uyumluluğu söz konusudur. Pulda yapıyı içinde bırakan bir çerçeve yer alırken çerçevenin üst kısmı rokoko üslupta dilimli yarı şemse ile tamamlanmıştır. Pul yüzeyinin çerçeve içerisinde kalan sağ ve sol kısımları zengin rumiler ve palmetli akrotler ile bezelidir. Diğer pullardan farklı olarak nominal değeri pulu üst kısmında yer alan madalyonlar içerisinde yer almaktadır. Sağ üstte latince “PARAS” ve sol üstte osmanlıca “Pare (Para)” پاره ibareleri vardır. Nominal değerin “Sağ üstte latince,5 sol-üst köşede osmanlıca “۵” yer aldığı sağ ve sol üst kısımda yer alan madalyonun hemen bitişiğinde rumili tam motif bir bezeme varken akabinde daha büyük boş zeminli her iki tarafta yer alan iki büyük madalyon vardır. Sağ kenarlıkta ve kenarlıkların tam ortasında yer alan madalyonda Sultan V. Mehmet’in Tuğrası yer alırken sol madalyonun içerisinde ay ve yıldız “☾☆” motifine yer verilmiştir. Yine pul yüzeyinin üst bölümünde yer alan dilimli şemsenin alt kısmında yapıyı tam ikiye kesecek eşitlikte sağ da Fransızca “POSTES OTTOMANES” solda ise osmanlıca “پوستلری عثمانیه دولت” Devlet-i Osmaniyye Postaları” ibaresi yer almaktadır. Pulda görselin alt bölümünde “Kız Kulesi” قلعه کبریا ibaresi yer almaktadır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüstür.

Katalog No: 8.

Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları

İstanbul Pictorial London Printing Postage Stamps

Görsel 4.8. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	14 Ocak 1914
Türü	Posta Pulu
Nominal Değer	6 para
Ölçüsü	[12]
Rengi	Koyu Mavi
Dantelleri	[12]
Tabaka Pul Adedi	100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd.-Londra
Basım Yöntemi	Taş Basması ve Gravür / Lithography & Engraving
Tasarımcı	Mimar Muzaffer Bey
Dönem	Osmanlı

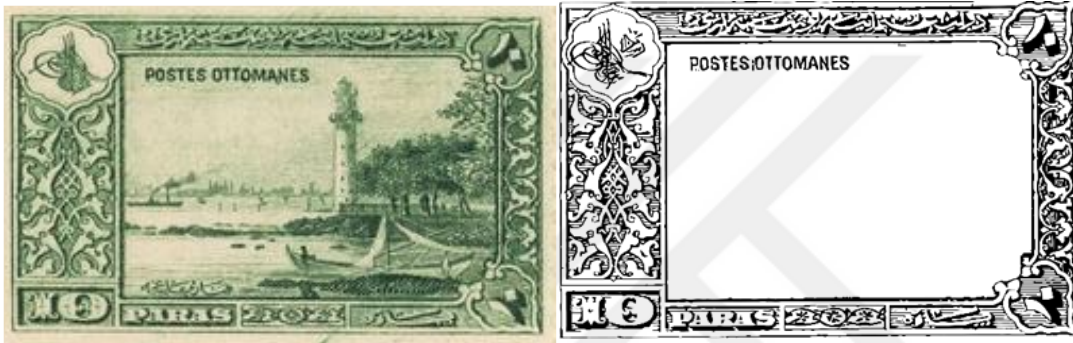
Pulun merkezinde Yedikule Surları yer almaktadır. Pul kompozisyonunda yüzeyin sağ ve sol her iki tarafında yer alan cedvel hat boyunca hatai bordürle bezelidir. Bordürün bittiği yerde rocailler tarzda kıvrımlarla sağ ve sol üst köşede oluşturulmuş köşebentlerin içerisinde nominal değerinin rakamsal ifadesi yer alırken “sağ üst köşede Latince 6 – sol üst köşede Osmanlıca sol üst köşede Osmanlıca ٦” köşebentlerin alt kısmında ise yazı ile “sağda Latince PARAS solda Osmanlıca pare (para) پاره” tekrarlanmıştır. Pulun alt kısmında ay ve yıldızın üzerinde yer alan her iki cetveli yassımsı kesen bir tabakanın içerisinde Osmanlıca “عثمانيه دولت” “پوستلری Devlet-i Osmaniyye Postaları” ibaresi yer alırken pulda görselin sonlandığı alt sağ

kenar bölümde yine bir boş bir tabaka da Fransızca POSTES OTTOMANES olarak yazılmıştır. Her iki alanı sınırlayan kalan kısımda ise büyük bir madalyon içerisinde yukarı dönük bir vaziyette ay ve yıldız “☾☆” motifi hacimli bir şekilde işlenmiştir. Yine madalyonun etrafında gelişli güzel serpilmiş rocailler kıvrımlı dallar yer almaktadır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüstür. Pul görselinin bittiği alt bölümde “Yedi Kule” بیدی قوله ibaresi Osmanlıca olarak yazılmıştır. Pulda Padişah Tuğrası yer almamaktadır.

Katalog No: 9.

Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları

İstanbul Pictorial London Printing Postage Stamps

Görsel 4.9. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	14 Ocak 1914
Türü	Posta Pulu
Nominal Değer	10 para
Ölçüsü	[12]
Rengi	Yeşil
Dantelleri	[12]
Tabaka Pul Adedi	100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd.-Londra
Basım Yöntemi	Taş Basması ve Gravür / Lithography & Engraving
Tasarımcı	Mimar Muzaffer Bey
Dönem	Osmanlı

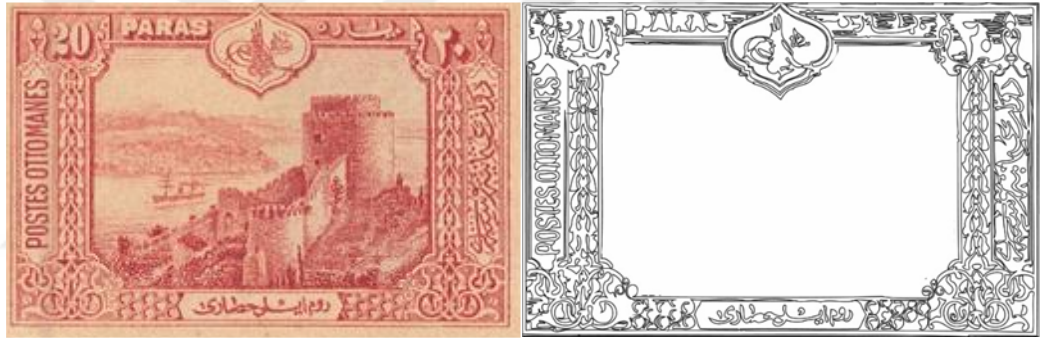
Pulun merkezinde Fenerbahçe Feneri'nin yer aldığı bir görsel kullanılmıştır. Pul kompozisyonunda sağ ve sol bölümler cedvel çekilerek kenar oluşturulmuştur. Her iki bölümde yer alan kenarlıkların içinde palmetli akroterler yoğun şekilde hakimdir. Özellikle sağ kenarlık daha geniş tutulmuştur. Sağ kenarlıkta palmetli süslemenin bittiği yerde üst köşede küçük kıvrımlarla bölünmüş rokoko üslupta bir şemse yer almaktadır ve şemsenin içerisine Sultan V. Mehmet'in tuğrası işlenmiştir. Sol üst kısımda ise rokoko tarzda bir dendan oluşturulmuş

köşebent içerisinde nominal değeri Osmanlıca “١٠” olarak yazarken sağ alt köşede ise Latince “10” yazılmıştır. Pul yüzeyinde yapının yer aldığı kompozisyonda boş bırakılan sağ köşede Latince “Postes Ottomanes” Osmanlı Postaları yazarken pul sınırının olduğu üst şeritte ince bir çizgi ile sınırlandırılmış alana ise aynı şekilde Osmanlıca “١٠” Devlet-i Osmaniyye Postaları” yazılmıştır. Yine pulun alt kısmında çizgisel şeritlerle bölünmüş üç kısmın sağ tarafında Latince “paras” yazarken Pulun alt sol köşesinde Osmanlıca پاره “Pare (Para)” ibareleri vardır. Pulun sonlandığı aşağı kısmın orta bölümünde nebati süsleme ile doldurulmuş sol tarafında ise Osmanlıca “Fenerbahçe” فنار باغچ yazısı yer almaktadır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüstür.

Katalog No: 10.

Londra Baskısı İstanbul Manzarahı Posta Pulları

İstanbul Pictorial London Printing Postage Stamps

Görsel 4.10. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	14 Ocak 1914
Türü	Posta Pulu
Nominal Değer	20 para
Ölçüsü	[12]
Rengi	Kırmızı
Dantelleri	[12]
Tabaka Pul Adedi	100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd.-Londra
Basım Yöntemi	Taş Basması ve Gravür/ Lithography & Engraving
Tasarımcı	Mimar Muzaffer Bey
Dönem	Osmanlı

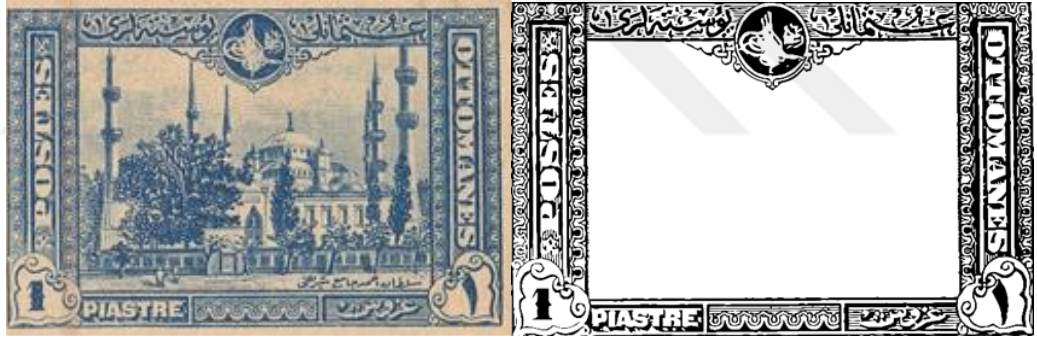
Pulun merkezinde Rumeli Hisarına yer verilmiştir. Pul kompozisyonunda kare olarak perfore edilen pulun kenarları birbirine geçme hatı motiflerinden oluşan bordürle süslenmiştir.

Süslemeli bordürün dışında kalan sağ ve sol kenarlıklardaki açık zemine kırmızı renklerle sağ tarafta Latince POSTES OTTOMANES sol tarafta ise Osmanlıca “پوستہا رى عثمانیہ دولت” Devlet-i Osmaniyye Postaları” ibaresine yer verilmiştir. Perforaj boyunca devam eden şerit üst kısımda barok tarzda zilbahar şemseyi andıran dendan kompozisyonu ortalayacak şekilde konumlandırılmış olup dendanın içerisinde Üstte ortada (Sultan 5. Mehmet Reşad) Padişah tuğrası yer almaktadır. Yine geçmeli bordürlerin bittiği sağ ve sol kenarlıklarda rokoko tarzda kıvrım dallar yer almaktadır. Pulun Sağ üst köşede latince 20 – Sol üst köşede osmanlıca 20 ۲۰, yine üstte çerçeve içerisinde sağda Latince PARAS, solda Osmanlıca pare (para) پاره ibareleri yer almaktadır. Pulun alt kenarlığında bir plaka içerisinde beyaz zemine kırmızı renk ile Osmanlıca olarak pulda yer alan görselin adı “Rumeli Hisarı روم / یلی حصاری” yer almaktadır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüstür.

Katalog No: 11.

Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları

İstanbul Pictorial London Printing Postage Stamps

Görsel 4.11.PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	14 Ocak1914
Türü	Posta Pulu
Nominal Değer	1 Kuruş
Ölçüsü	[12]
Rengi	Mavi
Dantelleri	[12]
Tabaka Pul Adedi	100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd.-Londra
Basım Yöntemi	Taş Basması ve Gravür/ Lithography & Engraving
Tasarımcı	Mimar Muzaffer Bey
Dönem	Osmanlı

Pulun merkezinde Sultanahmet Cami-i Şerifi, görseline yer verilmiştir. Camii pulun içini doku kaybı olmayacak şekilde doldurulmuştur. Mimari yapıyı en güzel şekilde ortaya koyması bakımından dikdörtgen perforaj kullanımı yerindedir. Yapı görselini çevreleyen sağ ve sol bordürlerde geometrik bezeme hakimdir iç içe geçmiş içerdeki çerçevelerin sağındakinde mavi zemin üzerine beyazla “POSTES” yazarken sol kısmında ise Fransızca olarak “OTTOMANES” yazmaktadır. Pulun en üst kısmında yapının da merkezine gelecek şekilde bir madalyon yer almaktadır ve madalyonun içerisinde Padişah Sultan V. Mehmet’in tuğrası yer almaktadır. Tuğranın sağında Osmanlıca “عثمالي” postaları, sol üstte çerçeve içerisinde tuğranın solunda Osmanlıca پوستلری “Osmanlı” ibaresi yer almaktadır. Pulun sağ ve sol köşebentlerinde dendanlı barok tarzda kıvrım dallarla süslenmiş sadberklerin içerisinde Sağ alt köşede Latince 1 ve altta yanında PIASTRE, sol alt köşede Osmanlıca 1 ve yanında pare (para) پارە olarak nominal değerine yer verilmiştir. Pul görselinin alt sol bölümünde Osmanlıca “Sultan Ahmed Cami-i Şerifi” سلطان أحمد جامع شريفی ibaresi yer almaktadır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüstür.

Katalog No: 12.

Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları

İstanbul Pictorial London Printing Postage

Görsel 4.12. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	14 Ocak 1914
Türü	Posta Pulu
Nominal Değer	1 1/2 Kuruş
Ölçüsü	[12]
Rengi	Karmen ve Siyah
Dantelleri	[12]
Tabaka Pul Adedi	100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd.-Londra
Basım Yöntemi	Taş Basması ve Gravür/ Lithography & Engraving
Tasarımcı	Mimar Muzaffer Bey
Dönem	Osmanlı

Pul'un merkezinde Abide-i Hürriyet heykeli görseline yer verilmiştir. Ana ekseninde barok tarzda iki c kıvrımın birleşmesi ile oluşan üçgenin merkezine yapı görseli yerleştirilmiş iki yay şekilde birleşen üçgenin sağ ve sol iç kenarlarına ve Osmanlıca olarak 1 ½ غروش, Sağ üst köşede Latince 1 ½ hemen altında iç tarafta "پوستلری عثمانیہ دولت", osmanlı Devlet-i postaları karşısında, Fransızca PLASTRE, bunun altında iç tarafta Fransızca POSTES OTTOMANES "Osmanlı Postaları" ibaresi yer almaktadır. Pul kompozisyonunda ana ekseninde iki çizginin üçgen oluşturarak birleştiği en uç noktaya abide etkileyici şekilde konumlandırarak görsel etkiyi güçlendirmektedir. Pulun

kenarları ardışık sıralanan ve tekrarlanan simetrik kıvrık dal bordürü ile çevrelenmiştir. Pul da görseli içerisine alan barok yayın dışında kalan sağ ve sol köşelerde yuvarlak madalyon içerisinde beyaz zeminde kırmızı renkle pulun nominal değeri verilmiştir. Pulun alt sağ ve sol kısmında ise kırmızı zemin üzerine kare çerçeve ile sınırlandırılmış kartuş paftalara “altta her iki köşede ⑆☆” ay ve yıldız motifi beyaz şekilde işlenmiştir. Bu kartuşların içerisinde tığ ve noktalama çizgi çekme şeklinde süsleme yapılmıştır. P

ulun alt kenar kısmında ortada yer alan çerçeve içerisinde Abide-i Harbiyye *أبدء حربیہ* ibaresi yer almaktadır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüstür.

Katalog No: 13.

Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları

İstanbul Pictorial London Printing Postage Stamps

Görsel 4.13. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	14 Ocak1914
Türü	Posta Pulu
Nominal Değer	1 ¾ Kuruş
Ölçüsü	[12]
Rengi	Gri ve Kırmızı Kahve
Dantelleri	[12]
Tabaka Pul Adedi	100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd.-Londra
Basım Yöntemi	Taş Basması ve Gravür / Lithography & Engraving
Tasarımcı	Mimar Muzaffer Bey
Dönem	Osmanlı

Pul’un tam merkezinde Süleymaniye Cami-i Şerifi ön cephesinden bir kesit görsel olarak kullanılmıştır. Pulun kenarlarında her iki tarafında iç içe geçmiş geometrik motiflerle bezeli çift

zencireklerle oluşturulmuş bodrürün içerisinde Süleymaniye Camii mukarnas kavsaralı cümle kapısı bir motif gibi kullanılmış bu da pulda mimari-plastik etkiyi güçlendirmektedir. Pulun her iki kenarında yer alan bu mukarnas kavsaralı motifin içine yerleştirilmiş uçlarında salbek olan oval ve dendanlı şemsenin içerisinde üst bölümde lale motifi yer alırken alt bölümde karanfil veya anemon motifini anımsatan süsleme yer almaktadır. Bu iki çiçeği ince kıvrımlı lotuslu palmet bordürler sarmalaşmıştır. Şemseye alt kısımda saplarla bağlı olan hatai motifler yer almaktadır. Yine pulun her iki üst köşesinde kartuş faftaların içerisinde lale motifine yer verilmişken alt köşebentlerde karanfil motifi ile süslenmiştir. Sağ ve sol üst köşede mavi zemin üzerinde” ay ve yıldız “☾☆” motifi tasvir edilirken alt köşelerde ise nominal değeri yer almıştır. Pulun üst bölümünde orta kısmında görseli sınırlayan çerçeve içerisine Osmanlıca “پوستطرى عثمانیه دولت” Devlet-i Osmaniyye Postaları” ibaresi yazmaktadır. Aynı şekilde çerçevenin başlangıç bölümü ve görselin içine gelecek şekilde görsele “C” kıvrımı ile barok etki yaratacak açık zemin üzerine gri renk ile Fransızca POSTES OTTOMANES “Osmanlı Postaları” ibaresi yer almaktadır. Pulun nominal değerinin yer aldığı sağ alt kenar köşede kartui içerisinde Fransızca PİASTRE ibaresi yer alırken aynı şekilde sol kartuşda ise Osmanlıca quruş “عروش” yazmaktadır. Pulun alt bölümünde ise Osmanlıca “Süleymaniye Cami-i Şerifi جامع شریفی سلیمانیة” ibaresine yer verilmiştir. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüstür.

Katalog No: 14

Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları

İstanbul Pictorial London Printing Postage Stamps

Görsel 4.14.PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	14 Ocak1914
Türü	Posta Pulu
Nominal Değer	2 Kuruş
Ölçüsü	[12]
Rengi	Yeşil ve Siyah
Dantelleri	[12]
Tabaka Pul Adedi	100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd.-Londra
Basım Yöntemi	Taş Basması ve Gravür/ Lithography & Engraving
Tasarımcı	Mimar Muzaffer Bey
Dönem	Osmanlı

Pul'un tam merkezinde Hamidiye Gemisi görseli kullanılmıştır. Pula bakıldığında ilk olarak barok çizgilerle oluşturulmuş bir şemsenin kompozisyonun ana hatlarını oluşturduğunu görmekteyiz. Orta kısma yerleştirilen Hamidiye Kruvazörünün hemen üstünde eğimli bir biçimde Osmanlıca “پوستلری عثمانیه دولت” Devlet-i Osmaniyye Postaları” yazısı yer alırken aynı hizada alt kısımda ise Fransızca olarak POSTES OTTOMANES “Osmanlı Postaları” ibarenin kullanımı görülmektedir. Pulda yer alması zorunlu olan bu ibareler süslemenin bir parçası gibi oldukça şık kullanmışlardır. Ekseni yatay olarak ikiye bölen şemsenin iki uç kısmında içe yönelik oluşan her iki salbekin içerisinde beyaz zemin üzerine gölgelendirme suretiyle yine aynı renkte ay ve yıldız“☾☆” motifi işlenmiştir. Pulda şemseyi içine alan dış bordür tekrar eden sivilize nebati motiflerle pulu çerçevelemiştir. Görselin dışında kalan alanda çizgiler

çekilerek tıglama işi süsleme vardır. Üst sağ ve sol köşede şemsenin kıvrımları sebebi ile oluşan açıklıkta nominal değerlerine “sağ üst köşede Latince 2, sol üst köşede Osmanlıca ٢” yer verilmişken her iki alt kısımda ise sağ alt köşede Fransızca piatres, sol alt köşede Osmanlıca “guruş” غروش yazmaktadır. Pul görselini oluşturan görselin adı Osmanlıca olarak حميديه قرووازوري “Hamidiye Kruvazörü” yazılmıştır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüstür.

Katalog No: 15.

Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları

İstanbul Pictorial London Printing Postage Stamps

Görsel 4.15. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	14 Ocak1914
Türü	Posta Pulu
Nominal Değer	2 1/2 Kuruş
Ölçüsü	[12]
Rengi	Turuncu ve Zeytuni Yeşil
Dantelleri	[12]
Tabaka Pul Adedi	100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd.-Londra
Basım Yöntemi	Taş Baskısı ve Gravür/ Lithography & Engraving
Tasarımcı	Mimar Muzaffer Bey
Dönem	Osmanlı

Pul’un tam merkezinde Rumeli Hisarı, Kandilli ve Boğazici görseline yer verilmiştir. Pula bakıldığında manzara görseli kullanımının oval bir madalyon içerisinde verildiği görülmektedir. Manzaranın bu şekilde pul da işlenmesi pula bir yağlıboya tablosu görünümü kazandırmaktadır. Oval kullanıma uygun olarak pulun sağ ve sol alt ve üst köşesinde zorunlu ibareleri yerleştirmek için yine yuvarlak küçük madalyonlar

kullanılmıştır. Pulun ana eksenini oluşturan oval madalyonun dışında kalan bölümlerde rumi ve hataillerden oluşmuş palmet sarmallar bezeme olarak kullanılmıştır. Sağ ve sol üst köşede yer alan madalyonların içerisine kırmızı zemine beyaz olarak ay ve yıldız“☾☆” motifi işlenmişken alt sağ ve sol madalyonların içerisinde nominal değerleri yer almaktadır. Osmanlı postaları ibaresi de oval madalyonla aynı şekilde oval olarak madalyonun içinde kalacak şekilde en üstte manzaranın boş alanına Fransızca olarak POSTES OTTOMANES “Osmanlı Postaları” ibaresi yer alırken pulun üst kısmında bir tabaka içerisinde Osmanlıca “پوستطرى عثمانیه دولت” Devlet-i Osmaniyye Postaları” yazmaktadır. Pulun alt köşe bölümünde madalyonun dışında bir tabaka içinde kırmızı zemine beyaz renkte sağ tarafta Fransızca piatres, hemen yanında sol bölümde ise Osmanlıca “گروش” yazmaktadır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüstür.

Katalog No: 16.

Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları

İstanbul Pictorial London Printing Postage Stamps

Görsel 4.16. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	14 Ocak 1914
Türü	Posta Pulu
Nominal Değer	5 Kuruş
Ölçüsü	[12]
Rengi	Koyu Leylaki
Dantelleri	[12]
Tabaka Pul Adedi	100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd.-Londra
Basım Yöntemi	Taş Basması ve Gravür/ Lithography & Engraving
Tasarımcı	Mimar Muzaffer Bey
Dönem	Osmanlı

Pulun merkezinde Beyazıt Meydanı (İstanbul Üniversitesi Kapısı) görseline yer verilmiştir. Pul kompozisyonuna baktığımızda perspektif vurgusu dikkat çekmektedir. Pulu çevreleyen bir çift çizgili cedvel yer almaktadır cedvelin sağ ve solunda iki sarmal örgülü zencirek vardır zencireklerin alt bitiş kısmında iki tane oval madalyon madalyonlardan uzanan barok çizgiler her iki madalyonun içerisinde pulun nominal değerleri sağdakinde Laticesi “5” yer alırken soldaki madalyon içerisinde Osmanlıcası “5” yazılmıştır. Görseli bir yay biçiminde çevrenen en üst kısımda yayın birleşme noktasında üst cedvele bitişik olan salbek içinde Padişah “Sultan V. Mehmet Reşad” Tuğrasına yer verilmiştir. Salbekin her iki yanında oluşan beyaz zeminli boş tabakanın sağ kısmında Fransızca olarak POSTES OTTOMANES “Osmanlı Postaları” ibaresi yer alırken sol kısmında ise yine beyaz zemine koyu leylaki renkte Osmanlıca “عثمانيه دولت” Devlet-i Osmaniyye Postaları” yazmaktadır. En altta çerçeve içerisinde sağda latince piastres yazarken en altta çerçeve içerisinde solda osmanlıca “guruş” غروش yazmaktadır. Görselin bitiminde aşağıda meydanın zemin bölümüne gelecek şekilde konumlandırıran yazıda

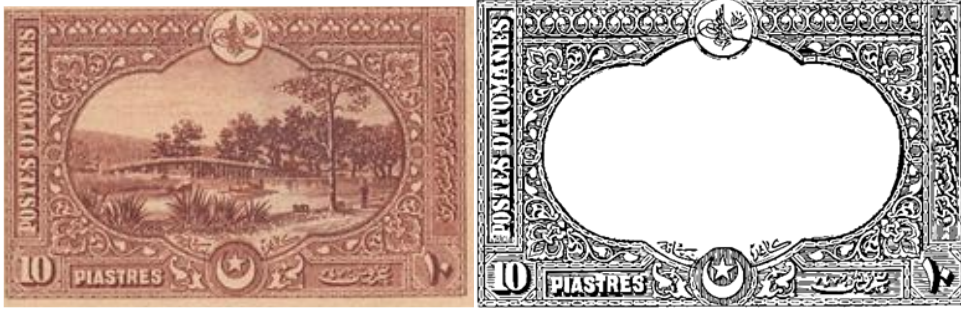
ise Osmanlıca Beyazıd Meydanı *بایزید میدانی* yazmaktadır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüstür.

Katalog No: 17.

Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları

İstanbul Pictorial London Printing Postage Stamps

Görsel 4.17. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	14 Ocak1914
Türü	Posta Pulu
Nominal Değer	10 Kuruş
Ölçüsü	[12]
Rengi	Kırmızı Kahverengi
Dantelleri	[12]
Tabaka Pul Adedi	100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd.-Londra
Basım Yöntemi	Taş Basması ve Gravür/ Lithography & Engraving
Tasarımcı	Mimar Muzaffer Bey
Dönem	Osmanlı

Pulun tam merkezinde Kâğıt hane görseline yer verilmiştir. Pulda kullanılan manzarayı ön plana çıkarmak için görsel yuvarlak beyzi etrafı zencirekle çevrelenmiş bir şemsenin içerisine yerleştirilmiştir. Şemsenin etrafında yer alan zencirek dikdörtgen perforajlı pulun dört tarafında çevrelemiştir. Şemseyi ikiye bölecek şekilde üst ve alt kısımlarda yer alan iki küçük madalyon mevcuttur. Bu madalyonlar yarım kısmı yine zencirekle çevrili olup pulun üst kısmında yer alan madalyonda beyaz Zemin üzerine kırmızı renkte işlenmiş Padişah V. Mehmet’in tuğrası yer almaktayken aşağıda yer alan madalyonun içerisinde ise kahverengi Zemin üzerine beyaz renkte ay ve yıldız “☾☆” motifi işlenerek renk bakımından kontrast etkisi yaratılmıştır. Pulun sağ ve sol kenarlarında oluşturulmuş tabakalarda sağ kısımda kahverengi-kırmızı Zemin üzerine beyaz renle Fransızca POSTES OTTOMANES “Osmanlı Postaları” ibaresi yer alırken sol kısımdaki tabakada yine koyu Zemin üzerine beyaz renklerle Osmanlıca “پوستہ لری عثمانیہ دولت” Devlet-i Osmaniyye Postaları” yazmaktadır. Tabakaların sonlandığı sağ ve sol alt kısımda

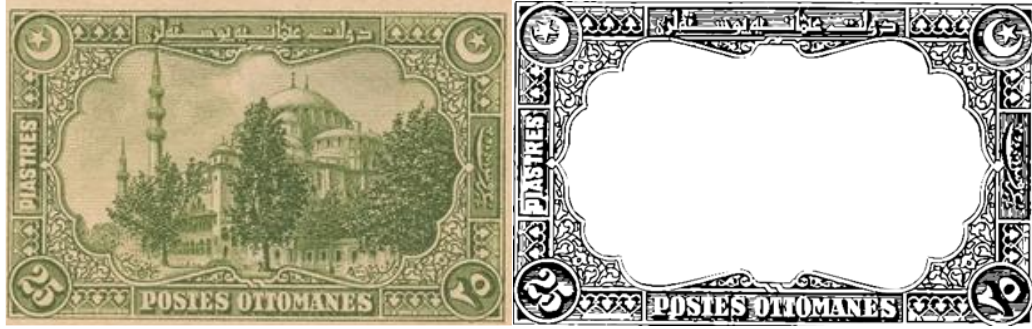
oluşturulan geometrik yüzey deseninin içerisinde nominal değerleri Sağ altta Latince “10” solden alt köşede osmanlıca “10 ۱۰” olarak yer almaktadır. Zencirek ve şemse arasında kalan yüzeyde şemsenin sağ, sol üst ve sağ sol alt kısımlarında zencirek köşelerine degecek şekilde sivilize edilmiş dört tane akantus yaprağı motifi vardır. Bu motiflerin arası ise rumi ve palmetlerle doldurulmuştur. Pulun üst kısmında iki zencirek arasında kalan bölüm ise lotus-palmet motifleri ile süslenmiştir. Pulun aşağı bölümünde kompozisyonu tam ortlayan madalyon içerisinde yer alan yukarı dönük ay ve yıldızın sağında Fransızca “Piatres” yazarken sol bölümde ise Osmanlıca “guruş” غروش yazmaktadır. Görselin içerisinde aşağı bölümde ay ve yıldızın sağ ve sol tarafında iki eğimli yay oluşturan çerçeve kavislerinde ise Osmanlıca Kağıd Hane کاغذخانه ibaresi yer almaktadır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüstür.

Katalog No: 18.

Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları

İstanbul Pictorial London Printing Postage Stamps

Görsel 4.18. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	14 Ocak 1914
Türü	Posta Pulu
Nominal Değer	25 Kuruş
Ölçüsü	[12]
Rengi	Zeytuni Yeşil
Dantelleri	[12]
Tabaka Pul Adedi	100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd.-Londra
Basım Yöntemi	Taş Basması ve Gravür/ Lithography & Engraving
Tasarımcı	Mimar Muzaffer Bey
Dönem	Osmanlı

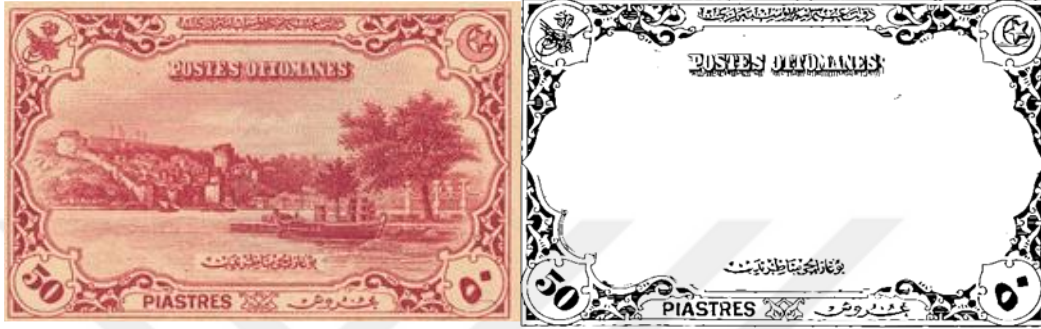
Pulun tam merkezinde Süleymaniye Camii görseline yer verilmiştir. Pulda görsel kenarları kıvrımlı kurdeleyi andıran bir çerçeve içerisine yerleştirilmiştir. Dikdörtgen pulun etrafı cedvelenmiştir. Sağ sol alt ve üst köşelerde cedvel ile sınırlandırılmış dört adet madalyon mevcuttur. Sağ ve sol üst köşelerde yer alan küçük madalyonların içerisine yeşil Zemin üzerine beyaz rankle ay ve yıldız “☾☆” motifi işlenmiştir. Aşağı kısımda sağ ve sol köşede yer alan madalyonların içerisinde ise Sağ alt köşede madalyon içerisinde Latince “25”, sol alt köşede yer alan madalyon içerisinde ise Osmanlıca “25 رۛ” yine yeşil Zemin üzerine beyaz renkte nominal değeri yer alırken Sağ kenarda Fransızca “Piatres” Sol kenarda Osmanlıca “guruş” غروش yazmaktadır. Pulun alt kısmında yer alan cedvelle bölüntülenmiş tabakada yeşil Zemin üzerine beyaz renk ile Fransızca POSTES OTTOMANES “Osmanlı Postaları” ibaresi Aynı şekilde pulun üst kısmında yer alan tabakada ise Osmanlıca “پوستلری عثمانیہ دولت” Devlet-i Osmaniyye Postaları” ibaresi işlenmiştir ibaresine yer verilmiştir. Pulda yer alan yapı görselini içine alan çerçevenin dış kısmında açıkta kalan yüzeylerde yoğun olarak rumi, palmet ve lotus

motiflerle süslenmiştir. Pulda tuğra yer almamaktadır. Görselin alt kısmında “Süleymaniye Cami-i Şerifi” سليمانية جامع شريفی Osmanlıca olarak yazılmıştır. Pulda bir süsleme öğesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından kufi’dir.

Katalog No: 19.

Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları

İstanbul Pictorial London Printing Postage Stamps

Görsel 4.19. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	14 Ocak 1914
Türü	Posta Pulu
Nominal Değer	50 Kuruş
Ölçüsü	[12]
Rengi	Şarabi Pembe
Dantelleri	[12]
Tabaka Pul Adedi	100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd.-Londra
Basım Yöntemi	Taş Basması ve Gravür/ Lithography & Engraving
Tasarımcı	Mimar Muzaffer Bey
Dönem	Osmanlı

Pulun tam merkezinde Rumeli Hisari Anadolu tarafından (Göksu) görseline yer verilmiştir. Pulda görsel kenarları kıvrımlı kurdeleyi andıran bir çerçeve içerisine yerleştirilmiştir. Pulun sağ ve sol alt ve üst köşelerinde armudi formda uçları içe gelecek şekilde kıvrımlı dört madalyon bulunmaktadır. Madalyonların etrafı birleşik rumi formlarda süslenmiştir. Pulun üst kısmında yer alan mdalyonlardan sağdakinin içerisine beyaz Zemine şarabi pembe renkle Padişah tuğrası işlenmişken solda yer alan madalyon içerisinde ise yine beyaz zemine şarabi pembe renk ile ay ve yıldız“☾☆” motifi işlenmiştir. Ay ve yıldızın içi ise tıglama tekniğiyle çizgisel olarak doldurulmuştur. Pulun alt kısmında her iki köşesinde yer alan madalyonların içerisine ise nominal değerleri Sağ altta Latince “50” sol alt köşede

osmanlıca 50 “ ٥٠ ” olarak yazılmıştır. Pulun yukarısında çerçevenin içinde kalacak şekilde Fransızca olarak Postes Ottomanes “Osmanlı Postaları” ibaresi yer almaktadır. Çerçevenin dışında pulu boyunca çevreleyen çift cedvel ile çerçeve arasında oluşturulan tabakada ise Osmanlıca “دولت عثمانیه پوستلری” Devlet-i Osmaniyye Postaları” ibaresi yer almaktadır. Aynı şekilde pulun alt kısmında ise boş bırakılan tabakaya Fransızca olarak “Piastres” yazarken Osmanlıca olarak غروش “gurus” yazmaktadır. Resmin altında pul görselinin bitiminde denizin üzerine Osmanlıca “Boğaziçi Menazırından “ بوغازچی مناظرندن ” yazısı işlenmiştir. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüstür.

Katalog No: 20.

Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları

İstanbul Pictorial London Printing Postage Stamps

Görsel 4.20. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	14 Ocak 1914
Türü	Posta Pulu
Nominal Değer	100 Kuruş
Ölçüsü	[12]
Rengi	Morumsu Mavi
Dantelleri	[12]
Tabaka Pul Adedi	100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd.-Londra
Basım Yöntemi	Taş Basması ve Gravür/ Lithography & Engraving
Tasarımcı	Mimar Muzaffer Bey
Dönem	Osmanlı

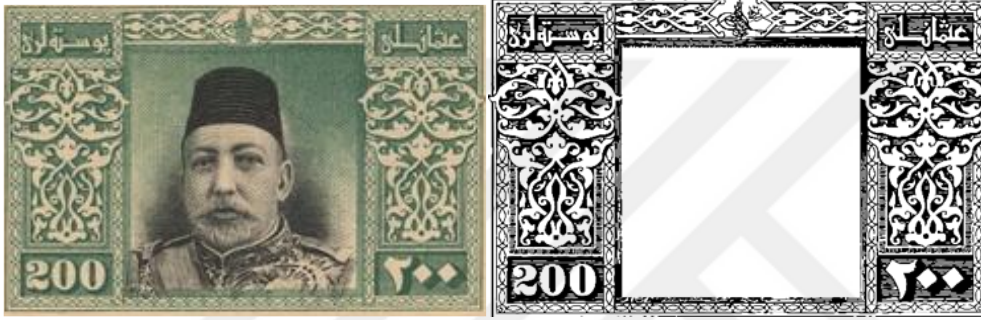
Pulun merkezinde III. Ahmet Çeşmesi görseline yer verilmiştir. Pul kompozisyonunda çeşmenin ön plana çıkması için görsel etrafı çift zencirek ile çevrelenmiş pulun etrafı çekilen bir cedvel ile sınırlandırılmıştır. Madayon dikdörtgen perforajın yukarı ve aşağı kısımlarda cedvel ile yekpare şekilde birleşmiştir. Madalyonun sağ ve sol kısımlarında dendanlı salbekli şemseler yer almaktadır. Sağ şemsenin içerisinde nominal değeri Latince “100” yazarken sol şemse de Osmanlıca “١٠٠” yazmaktadır. Şemselerin morumsu mavi zemini basit geometrik yüzey deseni ile süslenmiştir. Pul yüzeyinde madalyonun dışında kalan bölümler cedvelenmiş olup her iki kenarda sağda Fransızca “Piatres” solda ise Osmanlıca “عروش” gurusu yazmaktadır. Sağ ve sol kenarlıklarda yazının bitiminde ve başlangıç bölümlerinde hatalı dalların uzandığı dört adet çarkıfelek motifi görülmektedir. Pulun alt bölümünde madalyonun sağ açıklığında Fransızca olarak POSTES OTTOMANES “Osmanlı Postaları” ibaresi yer alırken sağ ve sol üst köşelerde Sol üst köşede Osmanlıca “نولت عثمانیه پوسطلری” Devlet-i Osmaniyye Postaları” ibaresine yer verilmiştir. Bu anlamda yazının pulda geçmesi zorunlu

ibarelerin pul kompozisyonuna göre konumlandırıldığı anlaşılmaktadır. Madalyonun yapıyı da içine alan bölümünde en üst köşede ve madalyonun tam ortasına gecelek şeklinde açık zemine yine morumsu mavi ile çekilmiş Padişah tuğrasına yer verilmiştir. Pul görselini çevreleyen madalyonun alt bölümünde madalyonun formunda eğimli olarak Osmanlıca “Sultan Ahmed Çeşmesi ” چشمه سي سلطان احمد yazısı yazılmıştır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüstür.

Katalog No: 21.

Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları

İstanbul Pictorial London Printing Postage Stamps

Görsel 4.21. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	14 Ocak 1914
Türü	Posta Pulu
Nominal Değer	200 Kuruş
Ölçüsü	[12]
Rengi	Yeşil ve Siyah
Dantelleri	[12]
Tabaka Pul Adedi	100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd.-Londra
Basım Yöntemi	Taş Basması ve Gravür/ Lithography & Engraving
Tasarımcı	Antranik Efendi
Dönem	Osmanlı

Pulun merkezinde Sultan Reşad portresine yer verilmiştir. Pul kompozisyonunda dikdörtgen perforaj çift zencireklerle bölünmüş ve ortaya Padişahın portresi yerleştirilmiştir. Üst kısım pul kenarlığı cedvellenenek sınırlandırılmıştır. Portre dikdörtgen perforajın içerisinde kare bir alana ve ana eksene yerleştirilmiştir. Sağ ve sol kenarlıklar zencireklerle çevrelenmiştir. Pulun üst kısmında sağ ve sol da çift zencireklerle oluşturulmuş tabakalarda yeşil zemin üzerine beyaz renkte Sol üst köşede Osmanlıca “Osmanlı” عثمانلي, Sağ üst köşede Osmanlıca “پوسته لری”

“Postaları” yazısı yer almaktadır. Pulun alt kısmında kenarlıkların sağında yeşil zemin üzerine beyaz renkle nominal değeri Latince “200” yazarken solunda bu değerin Osmanlıca “٢٠٠” yazıldığı görülmektedir. Bir padişah resminin ilk defa bir pulda tasvir edilmiştir. Sultan Reşat fesli ve sakallı bir şekilde görülmektedir. Portrenin arka zemini basit geometrik bezeme ile doldurulmuştur. Portrenin her iki kenarında yoğun tepelik rumi desenleri ile ortabağ rumi etrafında hataillerle merkezden fişkırان helezon şekilde kıvrım dallarla süslüdür. Portrenin bitiminde pulun üst kısmında çift cedvellenmiş kenarlıkta yeşil zemin üzerine beyazla yapılan desenler ve eksenini tam ortalayacak şekilde konumlandırılmış Padişah tuğrası görülmektedir. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından kufi’dir.

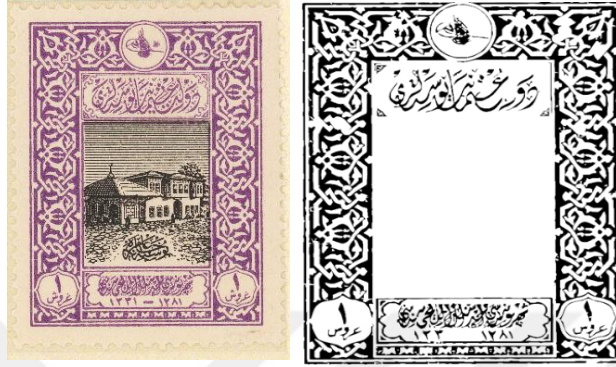
4.2.3. Hatıra Pulları (1916 Yılı) (E. 19)

Commemorative Stamps (Year 1916)

Katalog No: 22.

1916 Şehir Postası'nın 50. yılı Hatıra Pulları

The 50th Anniversary of the City Post

Görsel 4.22. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	29 Mart 1916
Türü	Hatıra Pulu
Nominal Değer	5 para, 10 para, 20 para, 1 kuruş, 5 kuruş
Ölçüsü	[12]
Rengi	Yeşil, Karmen, Deniz Mavisi, Mor ve Siyah, Açık Kahverengi ve Siyah
Dantelleri	[12½], [13¼]
Tabaka Pul Adedi	100
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Tipografi/ Typography /Zemin ve Üst Baskı
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun merkezinde ilk ahşap Postahane-i Amire binası görseline yer verilmiştir. Pulda kare perforaj iç içe aralıklarla cedvellenerak kare formda çerçevelenmiştir. Yapı, kompozisyonun merkezine yerleştirilmiştir. Pul da yer alan Postahane-i Amire binası etrafı beyaz zemin üzerine koyu renklerle oluşturulmuş merkezden kenarlara doğru yayılmış bulut motifleri ile doldurulmuştur, bulut motifinin bitiminde cedvelin sınır oluşturduğu aşağı kısımda beyaz zemin üzerine görselin zemini bulut tekniği ile beyaz zemine koyu tonlarla Osmanlıca “Postahane-i Amire” “پوسته‌خانه عامره” yazmaktadır. Pulu çevreleyen bir dış bir iç cedvelin arasında yoğun olarak sitalize edilmiş düzenli olarak birbirine geçme oluşturan geometrik ve bitkisel süsleme hakimdir. Görselin üst ve alt köşesinde tabakalar yer almaktadır bu tabakalardan aşağıda olanda beyaz zemin üzerine

mor renkle geçilmiş Osmanlıca“١٢٣١-١٢٨١” 1231- 1281 yılları Yazmaktadır. Üst kısımda yine aynı şekilde çerçeve içinde beyaz zemin üzerine mor renkle Osmanlıca “دولت عثمانیه پوستلری” Devlet-i Osmaniyye Postaları” ibaresi yer almaktadır. Pulun üst kısmında tabakanın bitiminde küçük bir madalyon içerisinde Sultan V. Mehmet’in tuğrası bulunmaktadır. Pulun alt kısmında her iki cedvelin arasında kalan aşağı köşelerde yer alan iki kartuş içerisine beyaz zemine mor renkle pulun nominal değeri Osmanlıca “1 guruş” “غروش ١” yazılmıştır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından divani’dir.

4.2.4. Viyana Baskısı Pullar (1916 Yılı ve 1917 Başı) (Emisyon 20)

Vienna Printing Stamps (Year 1916&Beginning of 1917)

Katalog No: 23.

Dolmabahçe Sarayı Resimli Posta Pulları

Dolmabahçe Palace Pictorial Postage Stamps

Görsel 4.23. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	15 Kasım 1916
Nevi	Posta Pulu
Nominal Değer	10 kuruş
Ölçüsü	[12½]
Rengi	Koyu Yeşil, Gri Kâğıt Üzerine
Dantelleri	Dantelsiz çift
Tabaka Pul Adedi	100
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Bakır Levhaya Baskı / Copper-plate printing
Tasarımcı	Antranik Efendi
Dönem	Osmanlı

Pulun tasarımında, Sultan Reşad portresi ve Yıldız Sarayı görseline yer verilmiştir. Pul kompozisyonunda dikdörtgen perforaj kullanılmıştır. Yüzeyin sol kısmında uçlarında salbekler olan bir dandanın içerisinde Sultan V. Mehmet Reşad portresi yer alırken pulun orta kısmına ise Yıldız Sarayı görseli kullanılmıştır. Pulun üst kısmında bir kuşak oluşturacak biçimde yarım dairede kahverengi zemin üzerine beyaz renkle Osmanlıca “دولت عثمانیه پوستانلری” Devlet-i Osmaniyye Postaları” ibaresi yer almaktadır. Yarım dairenin etrafı tıglama nokta ve çizgisel motiflerle doldurulmuştur. Pulun sağ kenarında ve portrenin bitiştikten itibaren olan sol kenarında basit geometrik desenlere yer verilmiştir. Pulun alt bölümünde sağ tarafta salbeğin köşesinden sola doğru uzanan tabakada kahverengi zemin üzerine beyaz boya ile Osmanlıca “guruş” “غروش” yazısı yer alırken tabakanın uç kısmı ile bitişik devam eden diğer ucunda dandanlı bir madalyon

yer almaktadır. Bu küçük madalyonun içerisinde koyu kahverengi zemin üzerine beyaz renkle Osmanlıca nominal değeri ۱۰ “10” yazılmıştır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüs’tür.

Katalog No: 24.

Sultan Reşad Portreli Posta Pulları

Sultan Reşad Portrait Postage Stamps

Görsel 4.24. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	6 Şubat 1917
Nevi	Posta Pulu
Nominal Değer	50 kuruş
Ölçüsü	[12½]
Rengi	Koyu Yeşil, Sarımsı Kâğıt Üzerine
Dantelleri	Dantelsiz
Tabaka Pul Adedi	100
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Bakır Levhaya Baskı / Coppar- plate printing
Tasarımcı	Antranik Efendi
Dönem	Osmanlı

Pulun merkezinde, Sultan Mehmet Reşad portresine yer verilmiştir. Pul kompozisyonunda portre kullanımına uygunlukta kare perforaj tercih edilmiştir. Barok tarzda kıvrımlı bir madalyonun yine “C” kıvrımı oluşturacak biçimde dıştan ve her iki taraftan çevrelenmiştir. Sultan V. Mehmet Reşat fesli ve sakallı portresi tercih edilmiştir. Pul kenarları tekrar eden bir tiğ bir nokta düzeninde pulu çevrelemiştir. Koyu yeşil zemin üzerine beyaz renk kullanılarak yapılan iç yüzeydeki daha silik ve baskın şekilde devam

eden çizgilerle oluşturulan süsleme tüm pul zeminine hakimdir. Pulun aşağı kısmında yassı ve köşeleri içe bükülmüş kıvrım dallarla bezeli bir madalyon içerisinde koyu yeşil zemine beyaz renkle pulun nominal değeri Osmanlıca “ ٥٠ ” “50” yazılmıştır. Hemen aşağısında yer alan tabakada ise “guruş” “ غروش ” yazısı yer almaktadır. Pulun üst kısmında portrenin bitiminde yassı formda bir tabaka içerisine yeşil zemine beyaz renk ile Osmanlıca “دولت عثمانیه پستہلری” “Devlet-i Osmaniyye Postaları” yazmaktadır Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüs’tür.

Katalog No: 25.

10 p Evlad-ı Şüheda Vergisi Pulu,

10 p Stamps for Tax for War Orphans

Görsel 4.25. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	20 Şubat 1917, 5 Mart 1917
Nevi	Posta Pulu
Nominal Değer	10 Para
Ölçüsü	[12½]
Rengi	Kirli Erguvani
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Bakır Levhaya Baskı / Copper- plate printing
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun tasarımında, çocuklarıyla vedalaşan askerin, onları eşine emanet edişigörseline yer verilmiştir. (Pulhan,1978, s.46-47). Pulda çigizel bir tasarımın tüm kompozisyona hakim olduğu görülmektedir. Ana eksende iki oval c kıvrımı ile oluşturulmuş madalyonun içerinse yerleştirilmiş

görsel figürlerin bitiminde madalyonun iç kısmında kalan beyaz zemine kirli Erguvani renkte Osmanlıca “دولت عثمانیه پوسترلی” “Devlet-i Osmaniyye Postaları” ibaresi yazılmıştır. Oval madalyonun bitiminde pulun üst kısmında iki tane yanlarda daha küçük bir tanesi tam orta kısımda yandakilere nazaran daha büyük hilal şeklinde birer madalyon, hilalin yaylarının keşitiği noktaya beş köşeli yıldız yerleştirilmiştir. Bu madalyon ve yıldızlar beyaz Zemin üzerine kirli erguvani renkle yazılmıştır. Üst bölümde yer alan hilal ile oluşturulmuş kesişim noktasına yıldız getirilmiş madalyonun içerisine beyaz zemine kirli erguvani renk ile Padişah tuğrası işlenmiştir. Madalyonun sağında ve solunda uçları bombeli şekilde çizilmiş bir tabaka vardır bu tabakanın her iki yanında beyaz Zemin üzerine kirli erguvani renkte Osmanlıca “Evlad-ı Şüheda virgüsü (vergisi)” “اولاد شهداء ویرکوسی” yazmaktadır. Pulun üzerinde yer alan hilal ile oluşturulan madalyonun sağ ve sol yanında nispeten daha küçük olan her iki madalyonun içerisinde tavana asılı izlenimi veren beyaz Zemin üzerine yine kirli erguvani renk ile işlenmiş avizeler yer almaktadır. Pulun en alt kısmında pulda yer alması zorunlu ibareler altta sağ ve sol her iki köşede osmanlıca “10” “۱۰” nominal değeri işlenmiştir. Pulun ortabölümünde madalyonlar oluşturularak beyaz Zemin üzerine kirli erguvani ile Osmanlıca Pare “Para” “پاره” yazmaktadır. Pulun alt kısmında sağ ve sol köşede yer alan madalyonların pul yüzeyine dönük tarafları hatayı tarzda kıvrım dallarla bezelidir. Pulun sağ ve sol kenarlarında yer alan ve kaideleri, başlık ve gövdeleriyle Sütunların pulda süsleme ögesi olarak kullanıldığı görülmektedir. Pulun her iki kenarında, simetrik olarak Beyaz zemin üzerine kirli erguvani ile çizilen sütunlar pula mimari-plastik bir izlenim kazandırmaktadır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüs’tür.

Katalog No: 26.

25 k Posta Pulu Pulu,

25 k Postage Stamps

Görsel 4.26. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	5 Mart 1917
Nevi	Posta Pulu
Nominal Değer	25 kuruş
Ölçüsü	[12½]
Rengi	Karmen, Sarımsı Kâğıt Üzerine
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Bakır Levhaya Baskı / Copper-plate printing
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun tasarımında, silahını yere dikey olarak tutmuş nöbetçi bir asker arkasında dalgalanan Türk Bayrağı hemen ön kısımda ise yatay ve dikey olarak yerleştirilmiş mermilerin yer aldığı bir görsel kullanılmıştır. Pul kompozisyonunda kullanılan görselin sağ ve sol uçları kenarlıkları yatay kesen bir hilal içine alındığı görülmektedir. Oluşturulan hilalin üst kısmında hilali keserek içine taşan ay ve beş köşeli yıldız ile tamamlanan bir madalyon madalyonun içerisine beyaz Zemin üzerine Karmen renk ile işlenmiş Padişah tuğrası görülmektedir. Pulun aşağı kısmında Karmen Zemin üzerine beyaz çizgilerle oluşturulmuş bir tabakanın içerisinde yine beyaz zemine Karmen renk ile Osmanlıca “دولت عثمانیه پوسـتلری” “Devlet-i Osmaniyye Postaları” ibaresi yazmaktadır. Pulun aşağı kısmında

sağ ve sol kenarında nominal değeri beyaz Zemin üzerine Karmen renk ile Osmanlıca “25” “۲۵” “guruş” “غروش” yazılmıştır. Pulun üst zemini yıldızlı (altı kollu yıldız) geometrik desen ile karmen zemin üzerine beyaz renk ile süslenmiştir. Görseli içine alan yarım hilal renk almasıyla ile tekrar eden süslemesi kompozisyona hareket katmıştır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüs’tür.

4.2.5. Sürşarjlı veya Sürşarjsız Viyana Baskısı Pullar (1917-1918) (E. 22)

Vienna Printing Stamps, Overprinted or Not (1917-1918)

Katalog No: 27.

Viyana Baskısı Nonemi Pullar

Vienna Printing Not Issued Stamps

Görsel 4.27. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	Mart 1917
Nevi	Nonemi Pul
Nominal Değer	2 Para
Ölçüsü	[12½]
Rengi	Yeşilimsi Mavi
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Tipografi/ Typography /Zemin ve Üst Baskı
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun tasarımında, cephede konuşlanmış askerler ve devrilmiş bir araba ön düzlemde arabanın tekerinin yer aldığı bir görsel kullanılmıştır. Pulda pulun konusunu oluşturan görsel barok formda kıvrımlı bir madalyonun içerisinde verilmiştir. Dikdörtgen

perforajlı pul görselin dışışnda kalan sağ ve sol üst köşede silitize edilmiş çelenk motififinin içinde ay ve yıldız “☾☆” motifi yeşilimsi mavi zemine beyaz renkle işelnmiştir. Pulun üst orta kısmında bir tabaka içerisinde beyaz zemine yeşilimsi mavi renkle Osmanlıca “Zaferden sonra- Seddül Bahır” طغردن صكره سد البحر yazmaktadır. Aynı hızada alt kısımda ise armudi bir madalyonun içerisinde Padişah tuğrası beyaz Zemin üzerine yeşilimsi mavi renkle çekilmiştir. Pulun alt kısmında sağ ve sol kenarlıklarda yine armudi madalyonların içerisinde yeşilimsi mavi renkle beyaz Zemin üzerine pulun nominal değerleri “2” غروش ۲ “guruş” Osmanlıca yazılmıştır. Pul kenarları rokoko formda kıvrım dallar ve tekrarlanan karanfili andıran naturalist çiçek motifleri ile süslenmiştir. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından celi divani’dir.

Katalog No: 28.

Viyana Baskısı Nonemi Pullar

Vienna Printing Not Issued Stamps

Görsel 4.28.PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

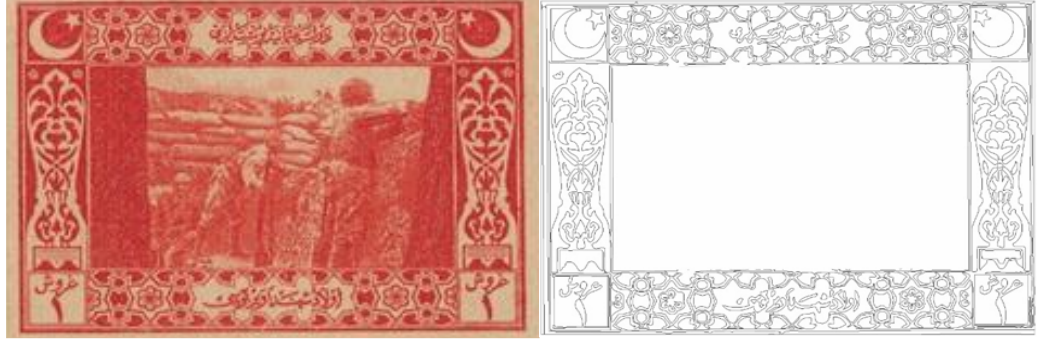
Tedavül Tarihi	Mart 1917
Nevi	Nonemi Pul
Nominal Değer	20 Para
Ölçüsü	[12½]
Rengi	Koyu Pembe
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Tipografi/ Typography /Zemin ve Üst Baskı
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Katalog no: 25 de yer alan pul nominal değeri değiştirilerek tekrar basılmıştır. “1915 yılı Mart ayından itibaren Posta ve Telgraf Nezareti’nin gelirlerinden yararlanılarak, posta ve telgraf ücretlerinden alınan ek bir vergi ile Nezaret bütçesine dokunmadan şehit çocuklarının eğitimleri için gereken paranın sağlanması amacına yönelik yürürlüğe giren karnameye göre, şehit çocuklarına güvenli bir gelecek hazırlanması için yatılı okullar yapılarak, buralarda hem barınma hem de eğitim ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla, bütçeye eklenen paranın savaş şartları altında yetersiz kalması nedeniyle sadece posta ve telgraf ücretlerine ek vergi konulmamış, aynı zamanda alkollü içecekler, tütün ve sigaradan Evlad-ı Şüheda Vergisi adı altında bir vergi alınması kararlaştırılmıştır. Bu uygulamayla birlikte Posta ve Telgraf ve Telefon Nezareti, hilalin içinde Evlad-ı Şüheda Vergisi ibaresini taşıyan altı köşeli yıldızla birlikte ortada 1331 tarihinin yer aldığı bir sürşarj hazırlatıp, Nezaret depolarında mevcut bulunan bazı eski pullara bu sürşarjı uygulatarak tedavüle çıkarmıştır. 1916 yılında bu pulların tükenmesi üzerine depolarda bulunan daha eski pullar kullanılarak bu kez yıldızı beş köşeli olmak kaydıyla diğerleri gibi Arşak Garoyan Matbaası’nda sürşarjlanarak kullanıma sunulmuştur. 1917 yılında, Viyana’da bastırılarak tedavüle çıkarılan özel hazırlanmış duygusal bir resimle süslü Evlad-ı Şüheda Vergisi pulları üzerinde çocuklarıyla vedalaşan askerin, onları eşine emanet edişi resmedilmiştir. Pulun üst kısmında ise Devlet-i Osmaniye Postaları Evlad-ı Şüheda Pulu ibareleri bulunmaktadır” (PTT, 2009, s. 35).

Katalog No: 29.

Viyana Baskısı Nonemi Pullar

Vienna Printing Not Issued Stamps

Görsel 4.29. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	Mart 1917
Nevi	Nonemi Pul
Nominal Değer	1 Kuruş
Ölçüsü	[11½], [12½]
Rengi	Bayrak Kırmızısı
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Tipografi/ Typography /Zemin ve Üst Baskı
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun tasarımında, cephede etrafa bakan ayakta oturmuş vaziyette ellerinde silahları olan askerler görseli kullanılmıştır. Pul kompozisyonuna bakıldığında dikdörtgen perforaj kullanılmıştır. Görsel üst sağ ve sol kenarında cedvel çekilerek çerçevenin içine alınmıştır. Pulun üst kısmında altı kollu yıldızlarla oluşturulmuş geometrik bezeme ile bezenmiş olup ardı sıra bir birini takip eden üç yıldız kolları birleştirilerek oluşturulan açıklığa beyaz Zemin üzerine kırmızı renkle Osmanlıca “دولت عثمانیه پوستملری” “Devlet-i Osmaniyye Postaları” ibaresi vardır. Pulun yukarıda bölümünde sağ ve sol köşelerde yer alan kartuşlarda birbirlerine dönük kırmızı zemin üzerine beyaz renkle ay ve yıldız “☾☼” motifi işlenmiştir. Pulun sağ ve sol kenarlıklarında kare bir kaide üzerine konumlanmış silitize edilmiş rokoko tarzda süslememli bir vazo ve vazunun içerisinde silitize rocailler bitki ve naturalist çiçekler yer almaktadır. Pulun alt kenarında yer alan süsleme üst kenardaki ile aynı şekilde tekrar edilmiş boşluk kısımda ise Osmanlıca “Evlad-ı Şüheda Virgüsü” “اولاد شهداء ویرکوسی” yazmaktadır. Pulun alt bölümünde sağ ve sol köşede ise

kartuşların içerisinde Osmanlıca pulun nominal değeri “guruş 1 عُروش” yazılmıştır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüs’tür.

Katalog No: 30.

Viyana Baskısı Nonemi Pullar

Vienna Printing Not Issued Stamps

Görsel 4.30. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	Mart 1917
Nevi	Nonemi Pul
Nominal Değer	5 Para
Ölçüsü	[11½], [12½]
Rengi	Kahve Kırmızı
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Tipografi/ Typography /Zemin ve Üst Baskı
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun merkezinde, Enver Paşa ile II. Wilhelm'in savaş alanını teftişi görseli kullanılmıştır. (Burak Pul Evi, 1984, s.115). 1917 yılında parasal sorunlardan kaynaklı olarak basılan bu pul tabakalarının arkasına kalın ve sarımtırak bir Kâğıt yapıştırılarak yeniden dantel açılmış ve Kâğıt para olarak kullanılmıştır. (Burak Pul Evi,1984, s.115). Pul süsleme bakımından Katalog No: 27 de sunulan teyzinatın aynısıdır. Pulun alt kısmında yer alan sağ ve sol köşelerde armudi formda dairenin içerisine kahve kırmızı renk ile beyaz zemine işlenen nominal değeri Osmanlıca pare “para” پاره “5” ۵ yazılmıştır. Katalog no:27 de yer alan pul yeşilimsi mavi renkte basılmışken bu pul kahve kırmızı renkte basılmıştır.

Katalog No: 31.

Viyana Baskısı Nonemi Pullar

Vienna Printing Not Issued Stamps

Görsel 4.31. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	Mart 1917
Nevi	Nonemi Pul
Nominal Değer	10 Para
Ölçüsü	[12½]
Rengi	Yeşil
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Tipografi/ Typography /Zemin ve Üst Baskı
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

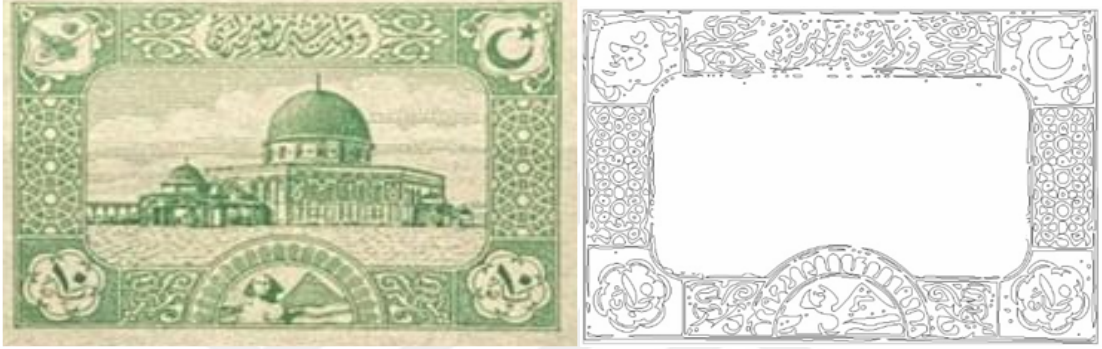
Pulun tasarımında, Hipodrom Meydanı görülmektedir. Ön planda Dikilitaş ve arka planda Ayasofya Camii olan görsel kullanılmıştır. Pul kompozisyonunda dikdörtgen perforajın kenar bordürleri rokoko ve naturalist bezemelerle yeşil zemin üzerine yoğun bir şekilde beyaz renk ile bezenmiştir. Sağ ve sol üst köşede çift şerit madalyon içerisinde ay ve yıldız “☾☆” motifi işlenmişken yine her iki madalyon arasında kalan zemini yoğun şekilde naturalist bezemeli geometrik şeritlerle bölüntülenmiş yeşil zemine beyaz renklerle Osmanlıca “دولت عثمانیه پوسٹہ لری” Devlet-i Osmaniyye Postaları” yazmaktadır. Pulun alt kısmında her iki köşede çift şerit küçük madalyonların içinde beyaz zemine yeşil renk ile nominal değerleri ve osmanlıca pare “para” ۱۰ “10” پارہ Yazılmıştır. Pulun alt kısmı her iki madalyon arasında kalan tabaka yoğun olarak naturalist üslupta çiçek

dalları ile bezeli olup beyaz bir zemine Osmanlıca “سلطان احمد ميدانى” “Sultan Ahmed Meydanı” yazmaktadır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından Kufi’dir.

Katalog No: 32.

Nonemi Tur-u Sina Pulları

Mount Sinai Not Issued Stamps

Görsel 4.32. Töğay: Osmanlı posta pulları koleksiyonu (Özel koleksiyon)

Tedavül Tarihi	1917
Nevi	Nonemi Pul
Nominal Değer	10 para
Ölçüsü	[12½]
Rengi	Yeşil
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Gravür / Engraving
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun tasarımında, Kubbetü’s Sahre görseli kullanılmıştır. Pul kompozisyonunda dikkörtgen perforajın içine yerleştirilmiş görselin etrafı köşelerden bombeli bir çerçeve ile çevrelenmiştir. Pulun sağ ve sol üst köşelerinde kıvrımlı küçük madalyonlar yer almaktadır bu madalyonlardan sağdakinde beyaz zemin üzerine yeşil renk ile Sultan V. Mehmet’in tuğrasına yer verilmişken sol üst köşedeki madalyonun içerisine ise yine beyaz zemine dışa dönük bir biçimde ay ve yıldız “☾☆” motifi işlenmiştir. Pulun üst kısmında iki madalyon arasında kalan tabakada beyaz zemin üzerine yeşil renk ile Osmanlıca “دولت عثمانیه پوسططری” “Devlet-i

Osmaniyye Postaları” yazmaktadır. Pulun alt kısmında, köşelerde yeşil zemin beyaz bir çizgiyle küçük kartuşlar oluşturmuş bu kartuşların görsele gelen kısmı içe eğimli bir yay oluşturulacak şekilde kapatılmıştır. Bu karelerin içerisinde sağda ve solda yeşil zemin üzerine birer çarkıfelek motifi içerisinde pulun nominal değeri Osmanlıca pare “para” ١٠ “10” پارہ yazılmıştır. Pulun alt kısmında her iki kartuşun arasında kalan tabaka da yarım daire dairenin etrafı beyaz Zemin üzerinde tekrar eden yeşil tığ motiflerle güneşi andırmakta olup dairenin içerisinde ön planda Firavun ve arka planda görünen Mısır Piramiti tasvirine yer verilmiştir. Pul kenar bordürleri adeta yapının kubbesine bir gönderme olarak geometrik yüzey desenlerinden biri olan çokgenlerle süslenmiştir. kompozisyon bu şekilde tamamlanmıştır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüs’tür.

Katalog No: 33.

Nonemi Tur-u Sina Pulları

Mount Sinai Not Issued Stamps

Görsel 4.33. Togay: *Osmanlı posta pulları koleksiyonu* (Özel koleksiyon)

Tedavül Tarihi	1917
Nevi	Nonemi Pul
Nominal Değer	20 para
Ölçüsü	[12½]
Rengi	Şarabi
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Gravür / Engraving
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun tasarımında, Cephede savaşan askerlerin olduğu görsel kullanılmıştır. Pul kompozisyonu katalog no:32 kubbetü's Sahre görselinin yer aldığı yukarıda açıkladığımız pul ile aynı süsleme özelliklerine sahiptir. Pulun üst kısmında Osmanlıca “پوستہ لری عثمانیہ دولت” “Devlet-i Osmaniyye Postaları” yazmaktadır. Pulun alt bölümünde sağ ve sol köşelerde Osmanlıca “20 pare” “۲۰ پارہ” nominal değeri yazmaktadır.

Katalog No: 34.

Nonemi Tur-u Sina Pulları

Mount Sinai Not Issued Stamps

Görsel 4.34. Togay: Osmanlı posta pulları koleksiyonu (Özel koleksiyon)

Tedavül Tarihi	1917
Nevi	Nonemi Pul
Nominal Değer	1 kuruş
Ölçüsü	[12½]
Rengi	Deniz Mavisi
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Gravür / Engraving
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun tasarımında, filistin cephesinde elinde silahı ile yüzü hafif sağa dönük bir Türk askeri görsel olarak kullanılmıştır. Kare perforajın kullanıldığı pul da görsel yukardan ve kenarlardan cedvel ile çerçevelendirilmiştir. Pul perforajı boyunca dış kısmı ise çif cedvel çekilerek sınırlandırılmıştır. Görseli içine alan cedvel ile dış kısım cedvel arasında “ulama” adı verilen, birbirine bağlı kanca şeklinde kenarlık süslemesi hakimdir. Pulun üst kısmında görselin

de içine taşacak şekilde sınırı dış cedvele gelen bir madalyon madalyonu çevreleyen deniz mavisi renk ile içi beyaz bırakılarak çizilmiş bir hilal yer almaktadır. Madalyonun içerisine beyaz zemine deniz mavisi renk ile Padişah tuğrası çekilmiştir. Pulun alt kısmında sağında ve solunda yer alan palmiye yaprakları arasına yerleştirilmiş tabakada beyaz zemin üzerine Osmanlıca “دولت عثمانیه پوستلری” “Devlet-i Osmaniyye Postaları” yazmaktadır. Tabakanın alt kısmında palmiye yaprakları yatay ve dikey olarak gelişi güzel serpilmiş üç tane Mısır Piramiti perspektif gözetilerek konumlandırılmış ve sol köşede fiavunlara özgü bir başlık ile firavun tasvir edilmiştir. Pulun sağ ve sol kenarlarında yer alan kartuşlar içerisinde beyaz zemin üzerine deniz mavisi renk ile rakamla Osmanlıca “1” nominal değeri ve Osmanlıca “غروش” “gurus” ibaresi yer almakatdır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüs ve celi divani’dir.

Katalog No: 35.

Nonemi Tur-u Sina Pulları

Mount Sinai Not Issued Stamps

Görsel 4.35. Togay: *Osmanlı posta pulları koleksiyonu* (Özel koleksiyon)

Tedavül Tarihi	1917
Nevi	Nonemi Pul
Nominal Değer	5 kuruş
Ölçüsü	[12½]
Rengi	Koyu Mor
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Gravür / Engraving
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pul tasarımında, Sultan V. Mehmet Reşat portresi yer almaktadır. Pul teyzini Katalog no: 34 ile aynı şekildedir. Padişahın gövdesine gelecek şekilde oluşturulmuş genişçe bir tabaka her iki yanında tabakayı çevreleyen palmiye yaprakları ve yine alt kısımda Mısır Piramitleri ve Firevun figürü yer alırken tabakanın içerisinde Osmanlıca “دولت عثمانیه پوسترلری” “Devlet-i Osmaniyye Postaları” sağ ve sol köşelerde nominal değeri Osmanlıca ۵ “5” غروش “guruş” yazmaktadır. Bu pul aslında Padişahın hükümranlılığının bir temsilidir. Pulda Mısır Piramitleri ve Firavun aşağıda hemen onu kapatan tabakada

devlet ibaresi ve üzerinde tüm heybetiyle duran padişah yukarıda pulu ikiye bölecek şekilde bir hilal içine alınmış madalyonda Padişah tuğrası yer alırken tuğranın içinde olduğu madalyonu boylu boyuna çevreleyen hilalin içerisinde ise Osmanlıca “Tur-u Sina” “طور سنا” ibaresi yer almaktadır.

Katalog No: 36.

Nonemi Tur-u Sina Pulları

Mount Sinai Not Issued Stamps

Görsel 4.36. Togay: *Osmanlı posta pulları koleksiyonu* (Özel koleksiyon)

Tedavül Tarihi	1917
Nevi	Nonemi Pul
Nominal Değer	10 Kuruş
Ölçüsü	[12½]
Rengi	Turuncu Kırmızı
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Gravür / Engraving
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun tasarımında, Filistin cephesinden bir görünüm deve etrafında iki insan figürü arka kısmında bir minare yer almaktadır. Pul kompozisyonunda çok yoğun bir süsleme görselin dışında akalan alanın tamamında hakimdir. Pulun alanı çift zencirek ile çevrelenmiştir. Turuncu kırmızı renklerde açıklıklar bırakılarak teyzin edilmiştir. Pul görseli üstte ve altta cedvelle sınırlandırılırken sağ ve sol alt ve üst köşelerde görselin içine taşacak şekilde oluşturulmuş yuvarlak motiflerle çerçeve hareketlenmiştir. Bu bölümlerde desenlerin ön plana çıkması ton sürton yapılarak elde edilmiştir. Görselin iç kısmını sağ ve sol bendini sınırlandıran çerçeve alt ve üst hatta çekilen cedvelden daha yumuşak verilmiştir. Pulun üst kısmında görsel boyunca devam eden bir tabakanın içerisine turuncu kırmızı zemine beyaz renkle Osmanlıca “عثمانیه دولت” “Devlet-i Osmaniyye Postaları” yazmaktadır. Sağ sol alt ve üst köşelerde simetrik dilimli madalyonlar madalyonların etrafında aynı formda etkiyi güçlendirmek için

oluşturulmuş çelenk yukarı köşeden aşağı köşedeki madalyona bağlanan teyzinat bir s kıvrımı oluşturacak şekilde devam ettirilmiştir. Yukarıda sağ ve sol köşede yer alan bu madalyonların içerisine turuncu kırmızı zemine beyaz renkle ay ve yıldız “☾☆” motifi işlenmişken aynı şekilde alt kısımda yer alan sağ ve sol dilimli madalyonların içerisinde ise pulun nominal değeri Osmanlıca ١٠”10” rakam ile yazılmıştır. Pulun aşağı kısmında bırakılan tabakada Osmanlıca غروش “guruş” yazmaktadır. Bu tabakanın sağ ve sol tarafları ise beyaz zemin üzerine turuncu kırmızı renk ile natüralist dallarla bezelidir. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından kufidir.

Katalog No: 37.

Nonemi Tur-u Sina Pulları

Mount Sinai Not Issued Stamps

Görsel 4.37.Togay: *Osmanlı posta pulları koleksiyonu* (Özel koleksiyon)

Tedavül Tarihi	1917
Nevi	Nonemi Pul
Nominal Değer	25 Kuruş
Ölçüsü	[12½]
Rengi	Gri Mavi
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Gravür / Engraving
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun tasarımında, atlı ve yaya askerlerin (bir tabur ya da bir birlik olabilir) toplu halde bir yol boyunca dizildiği görsel yer almaktadır. Pul teyzini Katalog no: 32 ve 33 ile

aynı teyzindedir. Pulun alt kısmında sağ ve sol köşesinde Osmanlıca ٢٥ “25” ve غروش “guruş” yazmaktadır.

Katalog No: 38.

Viyana Posta Pulları

Vienna Postage Stamps

Görsel 4.38. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	1917-1918
Nevi	Nonemi Pul
Nominal Değer	2 para
Ölçüsü	[12½]
Rengi	Mor
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Tipografi ve Çelik Gravür / Typographie Steel-Engraving
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pul süsleme ve kullanılan görsel bakımından Katalog No: 27’de sunulan pulun aynısı olup katalog no: 27’deki gibi bu pul da 2 paralık bir puldur her iki pulda da renk farklılıkları olup farklı emisyonların pullarıdır.

Katalog No: 39.

Viyana Posta Pulları.

Vienna Postage Stamps

Görsel 4.39. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

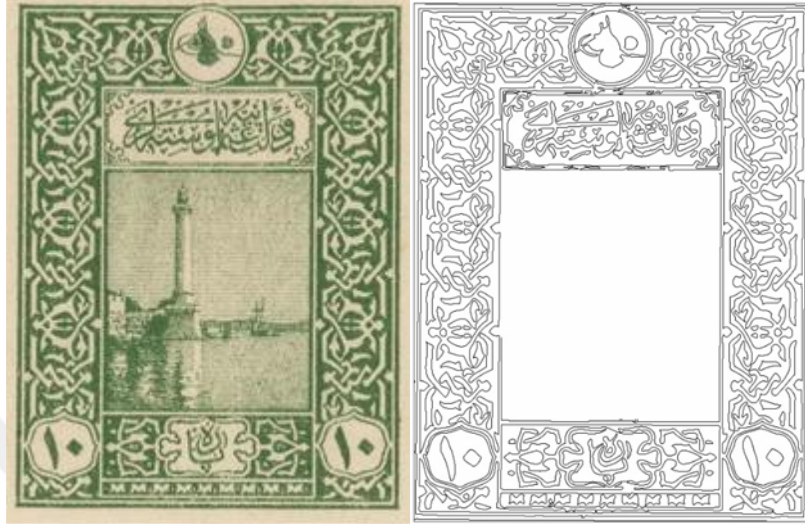
Tedavül Tarihi	1917-1918
Nevi	Nonemi Pul
Nominal Değer	5 para
Ölçüsü	[12 ½]
Rengi	Turuncu
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Tipografi ve Çelik Gravür / Typograhpy Steel-Engraving
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun merkezinde, Ortaköy Camii görseli yer almaktadır. Turuncu rengin hakim olduğu Pul kompozisyonu katalog no27 ve 38 de yer alan pullar ile aynı çerçeve ve fon kullanılmıştır.

Katalog No: 40.

Viyana Posta Pulları

Vienna Postage Stamps

Görsel 4.40. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	1917-1918
Nevi	Nonemi Pul
Nominal Değer	10 para
Ölçüsü	[12 ½]
Rengi	Yeşil
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Tipografi ve Çelik Gravür / Typographie Steel-Engraving
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulda, Ahırkapı Feneri görseline yer verilmiştir. Pul, ilk ahşap Postahane-i Amire binası görselinin yer aldığı katalog no:22'deki pul kompozisyonu ile aynı olsa da pulun alt kısmında yer alan süsleme farklılık göstermektedir. Pulun aşağısında tabaka içerisinde Osmanlıca pare “para” پاره yazmaktadır. Pulun sağ ve sol kenarlıklarında aşağı bölümde armudi formda madalyon içerisinde Osmanlıca “10” ۱۰ pulun nominal değeri yazılmıştır.

Katalog No: 41.

Viyana Posta Pulları

Vienna Postage Stamps

Görsel 4.41. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

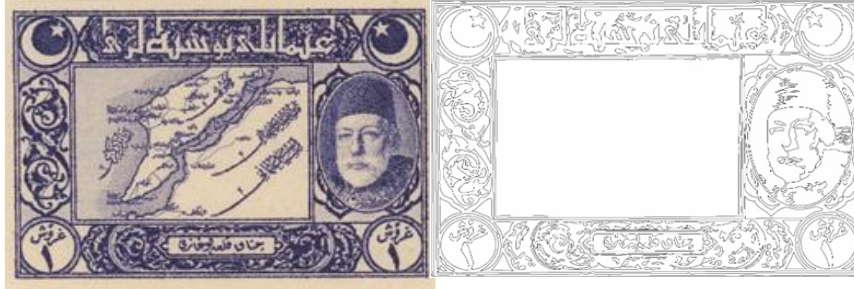
Tedavül Tarihi	1917-1918
Nevi	Nonemi Pul
Nominal Değer	20 para
Ölçüsü	[12 ½]
Rengi	Karmen
Dantelleri	
Tabaka	100 / 100
Pul Adedi	
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Tipografi ve Çelik Gravür / Typographie Steel-Engraving
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun tasarımında, Âbide-i Hürriyet görseline yer verilmiştir. Pul kompozisyonuna bakıldığında katalog no:26'da yer alan pul kompozisyonu ile aynı süslemeye sahip olup renk ve nominal değerleri farklıdır. Pulun sağ ve sol kenarında dikey tabaka içerisine Osmanlıca “20”۲۰ yazılmış sayının hemen altına ise sülüs tarzda pare “para” پاره yazılmıştır.

Katalog No: 42.

Viyana Posta Pulları

Vienna Postage Stamps

Görsel 4.42. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	1917-1918
Nevi	Nonemi Pul
Nominal Değer	1 kuruş
Ölçüsü	[12 ½]
Rengi	Morumsu Mavi
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Tipografi ve Çelik Gravür / Typographie Steel-Engraving
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun tasarımında, Çanakkale haritası ve Sultan V. Mehmet Reşat'ın portresi yer almaktadır. Pul görselinin olduğu bölüm dört taraftan cedvellenenek sınırlandırılmıştır. Pulun sol kenar kısmı sağ taraftan geniş tutularak bir madalyon içerisine padişahın baş kısmı gelecek şekilde yerleştirilmiştir. Pulun dış kısımda çift cedvel ile çevrelenmiş olup dış cedvel ve görseli içine alan iç cedvel arasında kalan dört kenarlığın sol kısmında padişah portresi yer alırken sağ kenarda sarmal kıvrımların 's' ve 'c'ler oluşturduğu rocailler süsleme ile süslenmiştir. Sağ ve sol alt köşelerde çift çemberli iki madalyon madalyonların içerisine beyaz zemine morumsu mavi renkle işlenmiş Osmanlıca “1” ‘guruş’ pulun nominal değeri yer alırken sağ ve sol üst köşelerde ise morumsu mavi zemin üzerine işlenen ay ve yıldız “☆” motifi yine çift çerçeveli madalyonların içerisine alınarak bezenmiştir. Pulun üst kısmında her iki madalyon arasında kalan zemin süslemeli tabakada Osmanlıca “دولت عثمانیه پوسته‌لری” “Devlet-i Osmaniyye Postaları” İbaresini yer alırken pulun alt kısmında her iki madalyon arasında kalan yukarıdaki ile aynı

tekrar eden zemin süslemeli tabakada da Osmanlıca “جناق قلعة بوغازی” “Çanakkale Boğazı” yazmaktadır. Alt kısımda sağdan sola dört sıra uzunca yazılı olan Osmanlıca yazısında “Asyayı Osmani اسیای عثمانی, Kal’ayı Sultani قلعه عثمانی, Gelibolu کلیولی ve Adalar Denizi اطهرلر دکیزی” yazmaktadır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından kufi ve sülüs’tür.

Katalog No: 43.

Viyana Posta Pulları

Vienna Postage Stamps

Görsel 4.43. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	1917-1918
Nevi	Nonemi Pul
Nominal Değer	50 Para
Ölçüsü	[12 ½]
Rengi	Morumsu Mavi
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Tipografi ve Çelik Gravür / Typographie Steel-Engraving
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

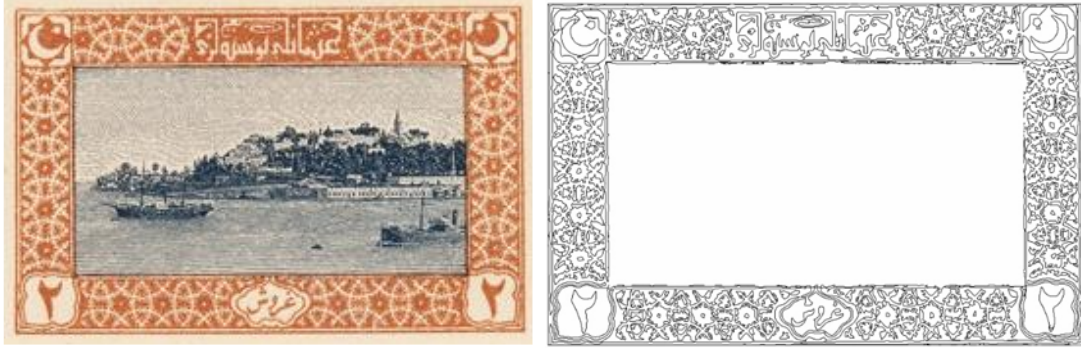
Pulun tasarımında, Çanakkale Boğazını içine alan çizgisel bir harita ve haritanın üzerinde boğazın ve toprak parçasının üzerine gelecek şekilde ay ve yıldız motifi işlenmiştir. Pul kompozisyonunda hilal bir tepenin arasında doğuyor görünümündedir. Görseli içine alan yer yer kıvrımlı dilimli çerçeve pulun sağında ve solunda köşelere kadar uzanmaktadır. Pulun üst kısmında ekseni ikiye bölecek şekilde çift çerçeveli bir madalyonun içinde beyaz zemine

morumsu mavi renkle Padişahın tuğrası işlenmiştir. Dikdörtgen ferforaj çift cedvelle bölünerek üst kısımda tuğranın yer aldığı madalyonun sağ ve sol şeridinde beyaz zemin üzerine Osmanlıca “دولت عثمانیه پوستلری” “Devlet-i Osmaniyye Postaları” yazmaktadır. Yine cedvellerle bölünmüş üst sağ ve sol köşelerde yer alan kartuşların içerisine mavimsi yeşil zemine tam yukarı bakacak şekilde konumlandırılmış ay ve yıldız “☾☆” motifi işlenmiştir. Pulun sağ ve sol kenarlık gövdelerinde daha öncede süslemede kullanıldığını gördüğümüz bir mimari öge olan akantus düzende kaidesi başlığı ve gövde kısmı yivli sütunlar yer almaktadır. Pulun alt bölümünde sağ ve sol köşede cedvel çekilerek sınırlandırılmış iki kartuş içerisinde beyaz zemin üzerine morumsu mavi renkle pulun nominal değeri rakanla ve Osmanlıca ٥٠ "50" pare “para” پارہ olarak yazılmıştır. Pulun alt bölümünde iki kartuş arasında yer alan tabakada yoğun bitkisel motifler olup orta kısmında hilal içine alınmış rumi sarmallar görülmektedir. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından sülüs’tür.

Katalog No: 44.

Viyana Posta Pulları

Vienna Postage Stamps

Görsel 4.44. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

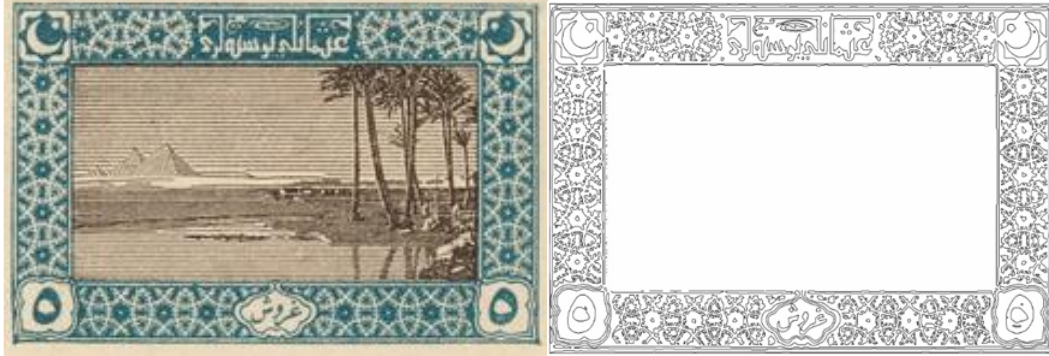
Tedavül Tarihi	1917-1918
Tür	Nonemi Pul
Nominal Değer	2 Kuruş
Ölçüsü	[12 ½]
Rengi	Mavi ve Turuncu Kahverengi
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Tipografi ve Çelik Gravür / Typographie Steel-Engraving
Tasarımcı	Sébah & Joaillier Fotoğrafi
Dönem	Osmanlı

Pulun tasarımında, Sarayburnu, Marmara Denizi, (Haliç Körfezi) görseline yer verilmiştir. Pul kompozisyonunda manzara resmi cedvellenmiş alanın içine yerleştirilmiştir. Pulun kenar bordürleri turuncu kahverengi zemin üzerine beyaz renk ile işlenen yıldızlı geometrik motiflerle bezelidir. Pulun üst kısmında sağ ve sol köşelerde oluşturulmuş yıldızlı geometrik kartuşun içerisine turuncu kahverengi zemin üzerine beyaz renkle her ikisi de içe dönük biçimde ay ve yıldız “☾☆” motifi işlenmiştir. Pulun alt bölümü köşe kısımlarda yer alan lale biçiminde salbeklerin içerisinde beyaz zemin üzerine turuncu kahverengi ile pulun nominal değeri Osmanlıca “٢ ” “2” yazılmıştır. Pulun üst köşesinde turuncu kahverengi zemin üzerine beyaz renkle Osmanlıca “نولت عثمانیه پوستلری” “Devlet-i Osmaniyye Postaları” yazmaktadır. Pulun alt kısmında yer alan kartuş içerisine beyaz zemine turuncu kahverengi ile Osmanlıca “غروش” “guruş” yazmaktadır. Pulda bir süsleme ögesi olarak yer alan yazı, çeşidi bakımından kufi’dir

Katalog No: 45.

Viyana Posta Pulları

Vienna Postage Stamps

Görsel 4.45. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	1917-1918
Nevi	Nonemi Pul
Nominal Değer	5 Kuruş
Ölçüsü	[12 ½]
Rengi	Mavi Yeşil ve Siyah
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	K.K. Staatsdruckerei Wien
Basım Yöntemi	Tipografi ve Çelik Gravür / Typographie Steel-Engraving
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun tasarımında, Mısır Piramitleri (Mısır Ehramı) görseline yer verilmiştir. Pul kompozisyonu katalog no:44'deki pul kompozisyonu ile aynı teyzinata sahip olup renk ve nominal değerleri farklıdır. Pul alt kenarı her iki köşesinde armudi formda yer alan salbeğin içerisinde Osmanlıca “5” yazarken pulun altında cedvelle sınırlandırılmış kenarlığın orta kısmında yer alan salbeğin içerisinde ise beyaz zemine koyu mavi renk ile Osmanlıca “guruş” yazmaktadır.

4.2.6. Osmanlı İmparatorluğu'nun Son Pulları (1910-1922) (E. 24)

Last Stamps of The Ottoman Empire (1920 to 1922)

Katalog No: 46.

Londra Baskısı Posta Pulları

London Printing Postage Stamps

Görsel 4.46. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	Mart-Nisan 1910
Nevi	Posta Pulu
Nominal Değer	5 para
Ölçüsü	[10/3], [12]
Rengi	Kahvemsî Turuncu
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd. London
Basım Yöntemi	Taş basması ve Gravür / Lithography & Recess Printing
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun tasarımında, Kız Kulesi görseline görseline yer verilmiştir. Pul katalog no 7 'deki pul kompozisyonu ile aynı süsleme özelliklerine sahip olup renk bakımından farklılık göstermektedir.

Katalog No: 47.

Londra Baskısı Posta Pulları

London Printing Postage Stamps

Görsel 4.47. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

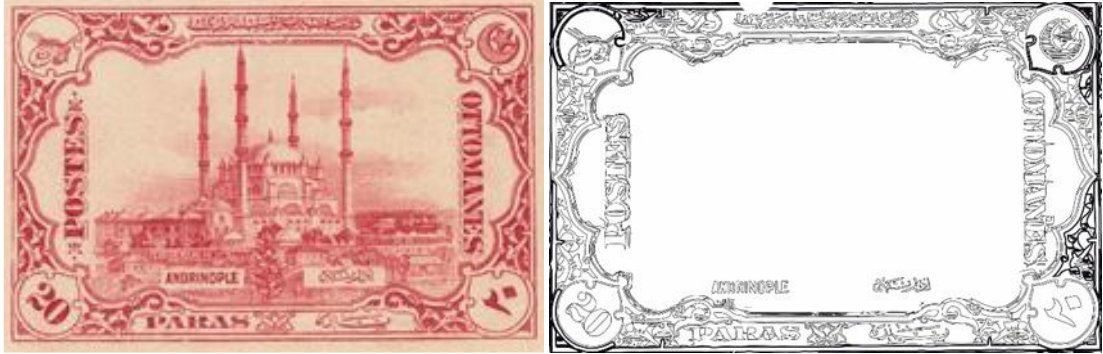
Tedavül Tarihi	Mart-Nisan 1910
Nevi	Posta Pulu
Nominal Değer	10 para
Ölçüsü	[10/3], [12]
Rengi	Yeşil
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd. London
Basım Yöntemi	Taş basması ve Gravür / Lithography & Recess Printing
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun tasarımında, Yedikule Surları görseline görseline yer verilmiştir. Pul katalog No 9 'deki pul kompozisyonu ile aynı süsleme özelliklerine sahiptir.

Katalog No: 48.

Londra Baskısı Posta Pulları

London Printing Postage Stamps

Görsel 4.48. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

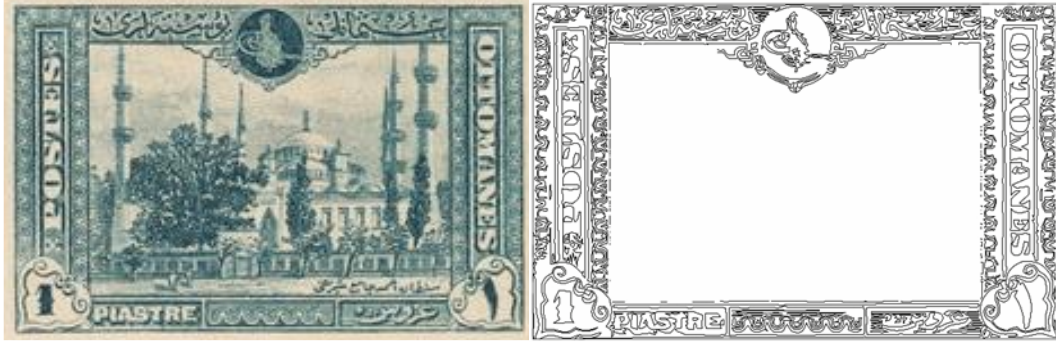
Tedavül Tarihi	Mart-Nisan 1910
Nevi	Posta Pulu
Nominal Değer	20 para
Ölçüsü	[10/3], [12]
Rengi	Karmen
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd. London
Basım Yöntemi	Taş basması ve Gravür / Lithograhpy & Recess Printing
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun tasarımında, Selimiye Cami yapı tasviri yer almaktadır. Pul katalog No 4 'deki pul kompozisyonu ile aynı teyzinata sahiptir.

Katalog No: 49.

Londra Baskısı Posta Pulları

London Printing Postage Stamps

Görsel 4.49. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

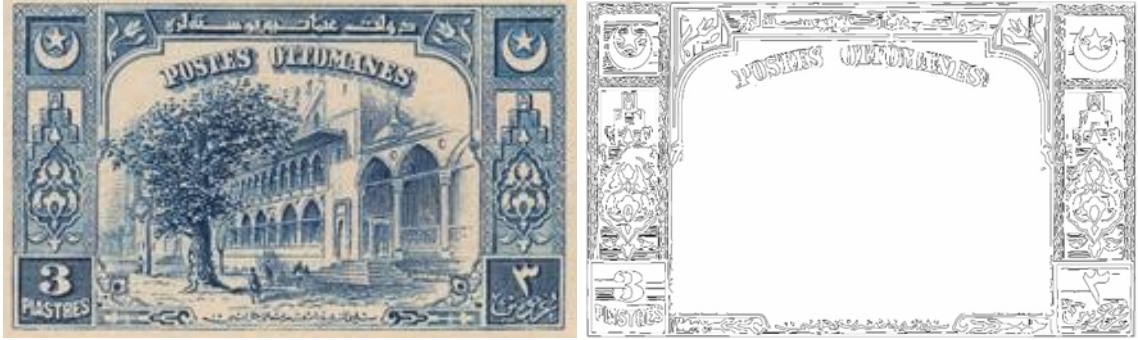
Tedavül Tarihi	Mart-Nisan 1910
Nevi	Posta Pulu
Nominal Değer	1 Kuruş
Ölçüsü	[10/3], [12]
Rengi	Yeşilimsi Mavi
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd. London
Basım Yöntemi	Taş basması ve Gravür / Lithography & Recess Printing
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun tasarımında, Sultanahmet Camii, görseline yer verilmiştir. Pul katalog No 11 'deki pul kompozisyonu ile aynı süsleme özellerine sahiptir.

Katalog No: 50.

Londra Baskısı Posta Pulları

London Printing Postage Stamps

Görsel 4.50. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	Mart-Nisan 1910
Nevi	Posta Pulu
Nominal Değer	3 Kuruş
Ölçüsü	[10/3], [12]
Rengi	Deniz mavisi
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd. London
Basım Yöntemi	Taş basması ve Gravür / Lithography & Recess Printing
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun tasarımında, Süleymaniye Camii ön cephesinden bir kesit görseli kullanılmıştır. Pul katalog No 13 'deki pul kompozisyonu ile aynı süsleme özelliklerine sahiptir. Ancak nominal değeri farklıdır.

Katalog No: 51.

Londra Baskısı Posta Pulları

London Printing Postage Stamps

Görsel 4.51. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

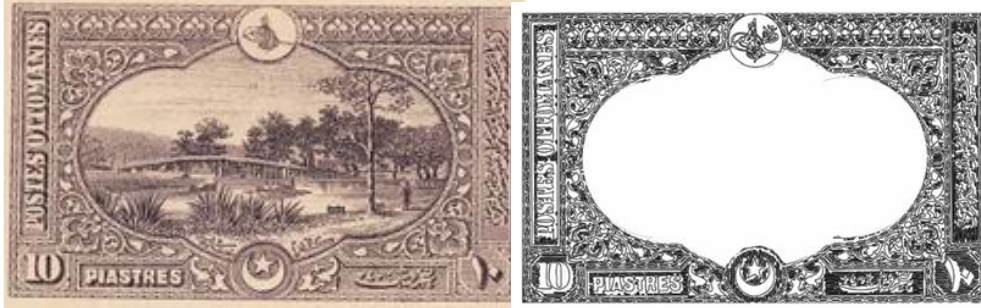
Tedavül Tarihi	Mart-Nisan 1910
Nevi	Posta Pulu
Nominal Değer	5 Kuruş
Ölçüsü	[10/3], [12]
Rengi	Arduvaz Gri
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd. London
Basım Yöntemi	Taş basması ve Gravür / Lithography & Recess Printing
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun tasarımında, orta kısımda Rumeli Hisarı, Kandilli ve Boğazici görseline yer verilmiştir. Pul katalog No 15 'deki pul kompozisyonu ile aynı süsleme özelliklerine sahiptir. Ancak nominal değeri farklıdır.

Katalog No: 52.

Londra Baskısı Posta Pulları

London Printing Postage Stamps

Görsel 4.52. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	Mart-Nisan 1910
Nevi	Posta Pulu
Nominal Değer	10 Kuruş
Ölçüsü	[10/3], [12]
Rengi	Kirli Mor
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd. London
Basım Yöntemi	Taş basması ve Gravür / Lithography & Recess Printing
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun tasarımında, orta kısımda Kâğıt hane görseline yer verilmiştir. Pul katalog No 17 'deki pul kompozisyonu ile aynı süsleme özelliklerine sahiptir.

Katalog No: 53.

Londra Baskısı Posta Pulları

London Printing Postage Stamps

Görsel 4.53. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	Mart-Nisan 1910
Nevi	Posta Pulu
Nominal Değer	25 Kuruş
Ölçüsü	[10/3], [12]
Rengi	Kirli Pembemsi Mor
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd. London
Basım Yöntemi	Taş basması ve Gravür / Lithography & Recess Printing
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun tasarımında, orta kısımda Süleymaniye Camii görseline yer verilmiştir. Pul katalog No 18 'deki pul kompozisyonu ile aynı süsleme özelliklerine sahiptir.

Katalog No: 54.

Londra Baskısı Posta Pulları

London Printing Postage Stamps

Görsel 4.54. PTT Pul Müzesi Osmanlı Pulları Arşivi

Tedavül Tarihi	Mart-Nisan 1910
Nevi	Posta Pulu
Nominal Değer	50 Kuruş
Ölçüsü	[10/3], [12]
Rengi	Açık Kahverengi
Dantelleri	
Tabaka Pul Adedi	100 / 100
Basımevi	Bradbury, Wilkinson & Co., Ltd. London
Basım Yöntemi	Taş basması ve Gravür / Lithograhpy & Recess Printing
Tasarımcı	
Dönem	Osmanlı

Pulun tasarımında, Rumeli Hisari Anadolu tarafından (Göksu) görseline yer verilmiştir. Pul katalog No 19 'deki pul kompozisyonu ile aynı süsleme özelliklerine sahiptir.

5. DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

5.1. Pul Emisyon Özellikleri

Tez konusunu oluşturan Osmanlı Dönemi Manzaralı Posta Pulları Pulhan ve İsfila katalogları referans alınarak oluşturulmuştur. Her bir emisyonda basılan manzaralı pullar sırasıyla katalogda tasvir edilmiştir. Aşağıda emisyonlar ile ilgili açıklamalar verilmiştir.

5.1.1. İlk Türk Pullarımız Olan Osmanlı Dönemi Tuğralı Pullar

Görsel 5.1. Tuğralı Pullar (İsfila, 2016, s.3).

Osmanlı İmparatorluğunda ilk posta pulu Posta Nezareti'nin kuruluşundan 23 yıl sonra Sultan Abdülaziz Döneminde (1861-1876), 15 Mart 1862 tarihli bir fermanla, 13 Ocak 1863'te kullanılmaya başlanmıştır. İlk Osmanlı pulu, Darphane-i Amire Baş Mühürçüsü Abdülfettah Efendi ile Eksercioğlu Agah Efendi tarafından tuğra ve desenlerle yapılmıştır. (Pulhan, 1968, s.98).

Tuğralı pullar sekiz adettir. İlk pul beyaz kâğıt üstüne siyah taş baskısıyla hazırlanmıştır. Hazırlanan bu pulların üzerine boya süngerlerle çekilmiş ve pulların renklendirme işlemi anilin boya ile teker teker yapılmıştır. (Aktaş, 2023). Pul da resim kullanılmadığından Sultan Abdülaziz'in imzasını temsil eden tuğrası ile ince motifler yer almıştır. Bu nedenle bu pullara "Tuğralı Pul" adı verilmektedir. (Pulhan, A. N. 1958, s.50; Akoba, 1963. s.32-33; Burak Pul Evi., 1984. S,17; Turgut., 2018, s.37).

Tuğralı Pullar Osmanlının ilk Pullarıdır ve üç baskı olarak çıkarılmıştır. Birinci emisyon ince kâğıt üzerine normal baskı, ikincisi yine ince Kâğıt üzerine tetbeş baskı iken, üçüncü emisyon kalın Kâğıt üzerine tetbeş baskı olarak basılmıştır. (Pulhan, 1968, s.98) İlk Türk pulları üzerinde 1920'lerden beri çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalardan araştırmacı Adolf Passer'e göre Tuğralı tabakalar 12x12 tabakadaki pul sayısı olup 144 adettir. Bu pullar tabakalara düz bir biçimde dizilmiştir. Bu nedenle üzerlerine sonradan çekilen kontrol şeridi bazı pulların alt kenarında veya üst kenarında görülmektedir. Tabakada yer alan pulların ayırma çizgileri pullar ile yakın temas halindedir bunun sebebi ise pulların üst üste ve yakın dizilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu pullar bir sıra düz bir sıra ters olarak basılmıştır. Buna ise tetbeş denilmektedir. (Birbirine ters olarak basılmış iki pula denir. Bunlar baş başa ters, yan yana ters ve ayak ayağa ters basılmış olabilir) (Pulhan, A. N. 1958, s.50, Akoba, 1963. s.32-33., Burak Pul Evi., 1984. S,17; T. Turhan., 2018, s.37).

Tuğralı pullarda renk farkları önemlidir. Her üç emisyonunda da renk farkları mevcuttur. Bunun sebebi pullarda boyama sırasında kullanılan mürekkeplerin yanlış orantılarda karıştırılmasıdır (Kuyaş, 1979). Birinci Emisyonun pul renkleri, **20 para**, açık koyu ile koyu gri, Mavimtrak gri, yeşilimtrak gri, beyazımsı gri, arduvaz, leylaki renk ile mor renk arasındaki muhtelif renk farklılıkları, kırmızımsı Kâğıt üzerine noktalı gri. **2 kuruş**, açık mavi ile koyu mavi tonları, beyazımtırak mavi, açıktan koyuya kadar yeşilimtrak mavi, saksonya mavisi, açıktan koyuya kadar mavimtrak yeşil, sarımtırak, kumlu mavi, yeşil. **5 kuruş**, açık pembe ile koyu pembe, açık karmen ile koyu karmen, kırmızımsı Kâğıt üzerine pembedir (İsfila,2016 s.1- Burak Pul evi, 1988).

Görsel 5.2. Tuğralı Pullar (İsfila, 2016, s. 1-3)

Görsel 5.3. Tuğralı Pullar, ikinci baskı, 1 kuruş, dörtlü blok, tetbeş (Turkish Postal History, Tuğralı Pullar).

Pulların bütün tirajlarında sıralar arasında ufki (yatay) olarak bulunan renkli şerit veya kontrol bordürü yer almaktadır. Bordürde Osmanlıca “عليه دولت ليه ما نظارت” “Nezareti Maliyei Devleti Aliye” yazmaktadır (Pulhan, 1958, s.53; Akoba, 1963, s.33).

5.1.2. Londra Baskısı Sultan Reşad Tuğralı ve Ayyıldızlı Pullar

14 Ocak 1914’de Osmanlı Devleti 17 puldan oluşan bir seri tedavüle sunmuştur. İlk resimli pulların basımından önce birçok sanatçıdan teklif ve eskiz çalışmaları alınmıştır. Burada bahsedilen pullarda manzara ve tasvirlerin yer almasıdır. Görselinde ilk defa bir çizimin yer aldığı pul 1898 Teselya serisidir. Pulun alt kısmında Teselya Köprüsü bir çizgisel formda yer betimlenmiştir. (Passer, 1938, s. 94). 14 Ocak 1914’de 17 puldan oluşan bu seride seçilmeyen pul tasarımlarının eskiz örnekleri mevcuttur. (Bkz, tablo 9). Bu seride ilk defa bir Osmanlı padişahının portresi bir pula basılmıştır. Bu seri ile ilk defa cami (Edirne Selimiye Cami hatıra pulları hariç), abide, savaş gemisi, tarihi eser ve şehir görüntüleri ve özellikle bir padişahın resmi Osmanlı pullarında görülmektedir. Pulların düzenlenmesi Abide-i Hürriyet Heykeli’nin mimarı olan Mimar Muzaffer Bey tarafından gerçekleştirilmiştir. Pulların üzerlerinde yer alan Osmanlıca ibareler ise Hattat Mehmet Bey tarafından yazılmıştır. Hazırlanan tasarımların seçilmesi ve onaylanması dönemin Posta ve Telgraf Bakanı Oskan Mardikyan Efendi tarafından yapılmıştır. Koleksiyonda ayrıca 1914’te basılan Osmanlı pullarının yer aldığı bir de pul karnesi bulunmaktadır. Bu seri ana temalarının dışında nakışları, yazıları ve baskısı ile de dünya çapında ilgi gören bir seridir. Oskan Efendi bu seri ile Türk filatelisine birçok yenilik getirmiştir (Pulhan. 1958, s.112; Burak Pul Evi, 1984, s.124; Dadyan, 2018, s. 74-81).

“Oksan Efendinin zamanına ait birinci Londra Serisi, resimlerin ve teyzinin birçok yönden o gün olduğu gibi bugün de Türk pulları içinde birinci derecede üstünlüktedir. Bununla birlikte o seriyle beraber bastırılan kabartma pullu kartpostallar, adi ve içi astarlı taahhütlü mektup zarfları, cevaplı kart letirler, gazete sargısı, muhtelif kıymette pulları havi pul karneleri O’nun zamanının zikre ve takdire şayan eserlerindendir” (Tanrıkut, 1968, s. 735).

Bu seri o zamanların ünlü fotoğrafçıların “Sebah & Joaillier” fotoğrafları kullanılarak gravür tekniği ile Londra’da Bradbury W. Wilkinson & Co. Ltd. firması tarafından bastırılmıştır. Her ne kadar bu seriye 1. Londra serisi denilse de bu seri Londra’da Bradbury W. Wilkinson firması tarafından basılan ilk seri değildir. 23 Ekim 1913 gününde çıkartılan Edirne - Selimiye Cami hatıra pulları Londra’da bu matbaada basılan ilk Türk pullarıdır (Dadyan, 2018, s. 74-81).

Bradbury Wilkinson firması Avrupa’nın köklü matbaa şirketlerinden biridir. Birçok ülkenin Kâğıt paralarını, tahvillerini ve pullarını pasmıştır. Varlığını 1990’lı yıllara kadar sürdürebilmiş olan bu şirket Osmanlı Devletinin 1908 yılına kadar bütün banknotlarını da basmıştır. 1908 yılından sonra Osmanlı Devletinden banknot basma konusunda herhangi bir iş alamayan bu firma 1913 yılında bastığı Edirne serisiyle Osmanlı Devleti ile tekrar ticarete başlamıştır (Dadyan, 2018, s. 74-81).

Pulların çerçevesini oluşturan nakışların ve yazıların gravüre edilmesini Bradbury Wilkinson firması ellerindeki en kabiliyetli ustaya, başgravürcü C.A. Tyler’a vermiştir. Pulların içlerindeki resimler ise başka ustalar tarafından hazırlanmıştır.

1913 Edirne Hatıra Serisi Posta Pulları Londrada (Bradbury, Wilkinson & Co.) matbaasında Taydus usulü ile basılmıştır. Osmanlı Pullarında ilk defa karşımıza çıkan Camii, Abide, Kruvator ve özellikle de bir padişahın resmi Devrin Posta ve Telgraf Bakanı Oskan Mardikyan Efendinin getirdiği bir yeniliktir. Resim ve konuların seçimi ise Mimar Muzaffer Bey’in nakışları ile Hattat Mehmet Bey’in Türkçe yazıları pulların baskısında son derece başarılı olup filateli aleminde dünya çapında ilgi gören cazip bir seridir (Burak Pul Evi, 1984, s.124).

5.1.3. Hatıra pulları (1916 Yılı)

Şehir postasının kuruluşunun (1866) 50. Yıldönümü hatırası dolayısıyla 29 Mart 1916 yılında 5 puldan oluşan seri Viyana’da bastırılarak tedavüle sunulmuştur. Pulda

Hatice Valide Turhan Valide Sultan Sebili yanında, ilk ahşap Postahâne-i Âmire binasının çizimine yer verilmiştir (Osmanlı Posta Tarihi, 2023).

1916 tarihli posta pulunda gösterilen ahşap "Postahâne-i Âmire" binası ile, 1892'de inşa edilmiş kagir binayı karşılaştırıldığında, cephe hareketlerinin-çıkmaların benzediği görülmektedir. Ahşap binan, pulun tedavüle sunulduğu tarihten 26 sene önce bir yangında yok olmuştur. Yeni Cami avlusundaki ahşap bina, daha önce Evkaf Nezaret'i'ne (Vakıflar) ait olup, cizye vergisinin alındığı bir yapıdır. Hayvanların sığımasına uygun bir avluya sahip olması, şehir ticaretine ve sahile yakın bir yerde bulunması sebebiyle "Postahane-i Âmire"ye dönüştürülmüştür. Bu binanın alt katı, gişelere ve işlem yerlerine, üst katı da Posta Nezareti dairesi ile İdari kalemlere ayrılmıştı. Yeni Cami Meydanı geniş olduğundan Rumeli'den her biri 130 hayvanla ve 40 Jandarma gözetiminde gelen postanın alınıp verilmesi bakımından kolaylık sağlamaktaydı. Hatta önceleri Yeni Cami Meydanında salı günü kurulmakta olan pazar, aynı gün postanın sevkinden dolayı sıkışıklığa sebebiyet vermemesi için Pazartesilere alınmıştır (Çita, 2013).

Görsel 5.4. ilk ahşap Postahâne-i Âmire binasından görünümüler (Bilgili, 2022).

5.1.4. Viyana baskısı pullar (1916 Yılı ve 1917 başı)

Bu seri Viyana'da Avusturya Devlet Matbaasında bastırılmıştır. Pulların arkalarında Avusturyalıların kullandıkları zambak vardır ve çıkması zor olduğundan dikkatlice temizlenmesi için sıcak sudan iki defa geçirilmesi gerekmektedir (Pulhan, 1958, s. 137).

Osmanlı İmparatorluğunun Almanya safında I. Dünya Savaşına girmesinden sonra 1914 Londra serisinin devamı gelmediğinden posta pulu ihtiyacını gidermek için

sürekli olarak sürşarjlı pul emisyonları basılarak karşılanmıştır. 1916 da Viyana’da bastırılan İstanbul’da Posta İhdasının 50. Yılı ve Dolmabahçe serileri başarılı olduğu için viyana’da bastırılması için pul siparişleri verilmiştir. 10 paralık Evladı Şüheda viyoye pul ve Viyana serisi ismi ile tedavüle sunulan pulların dışındaki pullar tedavüle çıkarılmamıştır. Pek çoğu sürşarjlanarak postada kullanılırken söz konusu pullar ise para olarak kullanılmıştır. (Burak Pul Evi, 1984, s.115). Viyana’da tab edilen pullar sıcak su ile temizlenmelidir (Pulhan, 1958, s. 151).

5.1.5. Nonemi Tur-u Sina pulları

Tur-u Sina’nın Osmanlılar için önemi inancın da ötesindeydi. Mart ve Nisan 1917’de İngilizler bu bölgeye iki büyük çıkartma gerçekleştirdi fakat aradaki asker ve mühimmat farkına rağmen Osmanlı ordusu her iki çıkartmayı da püskürtebilmiştir. Bunun üzerine Tur-u Sina yani Sina Dağı, Osmanlı pullarına da karşımıza çıkmaktadır. Avusturya Devlet Matbaası tarafından basılan 6 pulluk bu seri, yarımadanın İngilizler tarafından işgal edilmesi üzerine tedavüle konulamamıştır. Tedavüle sunulmayan 20 paralık şarapkırmızısı pul ilk olarak 10 para ve 25 kuruş gibi büyük forma olarak orta resmin dört bir yanında “Turusina” veya “çölde inşaat” yazıları bulunacak şekilde düşünülmüş keza 25 kuruşlukta “Turusina” veya “çölde nakliyat” yazıları denenmiş, Reşat portreli pulun eseleri 23.3x35.5 mm ölçüsünde hazırlanarak kabul edilen ve basılan nonemiler 23.7x34.45 mm tatbik edilmiştir. 10 kuruşluk pulun muhtelif renk eselerinin alt bordür süslemesinde orta kısmında “Turusina” kenarlarında “kuruş” yazısı varken “Turusina” ismi kazınmış kuruş sözcüğü de ortaya alınarak teyzinatta değişikliğe gidilmiştir. Avusturya Devlet Matbaası’nda kartonlara yapıştırılmış ve albümlere monte edilmiş 500 kadar Turusina serisinin P.T.T. Nezareti tarafından mebuslara ve devlet ileri gelenlere hediye edildiği bilinmektedir (Burak Pul Evi. 1984. s.117). Mağlubiyetin ardından Tur-u Sina pullarının tedavüle sokulmasından vaz geçilerek basılan pullar toplatılıp, Sirkeci’deki Posta Telgraf ve Telefon Nezareti’nin kalorifer dairesinde yetkili bir heyetin nezareti altında imha edildi. Hiç tedavüle sokulmayan ve imha edilen bu seriden sadece yüz kopya zamlı olarak geride kalmıştır (Dadyan, 2018 87).

5.1.6. 10 p Evlad-ı Şüheda Vergisi Pulu

II. Dünya Savaşı dönemi kabinesinde hem Posta Telgraf ve Telefon hem de Eğitim bakanı olan Ahmet Şükrü Bey vekalet ettiği Posta ve Telgraf Nezareti'nin gelirlerinden yararlanılarak, posta ve telgraf ücretlerinden alınan ek bir vergi ile Nezaret bütçesine dokunmadan şehit çocuklarının eğitimleri için gereken paranın sağlanması amacına yönelik bir kararnamenin çıkmasını sağlamıştır. 1915 yılı mart ayından itibaren yürürlüğe giren kararname ile şehit çocukları için yatılı okullar yapılarak, buralarda hem barınma hem de eğitim ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla, bütçeye eklenen paranın savaş şartları altında yetersiz kalması nedeniyle sadece posta ve telgraf ücretlerine ek vergi konulmamış, aynı zamanda alkollü içecekler, tütün ve sigaradan Evlad-ı Şüheda Vergisi adı altında bir vergi alınması kararlaştırılmıştır. Bu uygulamayla birlikte Posta ve Telgraf ve Telefon Nezareti, hilalin içinde Evlad-ı Şüheda Vergisi ibaresini taşıyan altı köşeli yıldızla birlikte ortada 1331 tarihinin yer aldığı bir sürşarj hazırlatıp, Nezaret depolarında mevcut bulunan bazı eski pullara bu sürşarjı uygulatarak tedavüle çıkarmıştır. 1916 yılında bu pulların tükenmesi üzerine depolarda bulunan daha eski pullar kullanılarak bu kez yıldızı beş köşeli olmak kaydıyla diğerleri gibi Arşak Garoyan Matbaası'nda sürşajlanarak kullanıma sunulmuştur (Burak Pul Evi, 1984, s.110-111).

5.1.7. Osmanlı İmparatorluğu'nun son pulları (1910-1922)

Londra'da Bradbury W. Wilkinson Matbaasında bastırılan bu seri için daha öncesinde basılmış olan Londra serisi klişeler kullanılmıştır. 20 para olan pul için Edirne Hatıra pulu kullanılmışken diğer valörler için ise 1. Londra serisine ait 8 adet pul taslağından Sultan Reşad'ın tuğrası kaldırılmış yerine Sultan VI. Mehmet'in tuğrası eklenmiştir. Bu seri 1. Londra serisinde kullanılan renklerin dışında farklı renklerle basılmıştır. Bu pullar yalnızca İstanbul'da kullanılmış olup tedavüle sunulmasından birkaç ay sonra Ankara Hükümeti Posta idaresi yeni sürşarjlı pulları kullanmaya başlamıştır ve bu ikinci Londra serisinden arta kalan büyük bir pul stoğu imha edilememiş 1930'da Tayyare Cemiyeti tarafından satılmıştır (Burak Pul Evi, 1984, s.124).

5.2. Pul Basım Evleri

Pul basımı birtakım özellikleri ve teknik açıdan farklılıkları nedeniyle matbaacılığın farklı bir koludur ve Ülkemizde 160 yıl öncesine dayanan bir tarihe sahiptir. 18 Ocak 1863 tarihinde tedavüle sunulan ilk Türk pulu (Tuğralı Pullar) Darphane-i Amire’de taş baskısı (Litografi) baskı yöntemi ile Türkiye’de tab edilmiştir. (Akoba, 1963, s.39). 18 Ocak 1863’ten günümüze Türkiye’de pul basımı yapan mabâalar sırasıyla şu şekildedir; Darphane-i Amire (İstanbul), H. Mehendizian Matbaası (İstanbul), Düyunu Umumiye Matbaası (İstanbul), Darphane Matbaası (İstanbul), Arşak Garoyan Matbaası (İstanbul), Serviçen Matbaası (İstanbul), Babalık Gazetesi Matbaası (Konya), Ahmet Nazmi Matbaası (İstanbul), İkdam Matbaası (İstanbul), Sanayii Nefise Matbaası (İstanbul), Damga Matbaası (İstanbul), Hakimiyeti Milliye Matbaası (Ankara), Yenigün Matbaası (Ankara), Çankaya Matbaası (Ankara), Devlet Matbaası (İstanbul), Ulus Matbaası (Ankara), Güzel Sanatlar Matbaası (Ankara), Alâeddin Kral Matbaası (Ankara), Tekel Matbaası (İstanbul), Kağıt ve Basım İşleri A.Ş. Matbaası (İstanbul), Klişçilik ve Matbaacılık T.A.Ş. Matbaası (İstanbul), Milli Eğitim Basımevi (İstanbul), Zerbank (T.C. Ziraat Bankası) Matbaası (Ankara), Renk İş Basımevi (İstanbul), Yeni Desen Limited Ortaklığı Matbaası (Ankara), Pulhan Matbaası (İstanbul), Pulhan Matbaası (İstanbul), Güzel Sanatlar Matbaası (İstanbul), Yıldız Matbaası (Ankara), Apa Ofset Matbaası (İstanbul), Tifdruk Matbaacılık Sanayii A.Ş Matbaası (İstanbul). (Akoba, 1963, s.39-47). Görülmektedir ki yüz yıl içerisinde ülkemizde pul basımı yapmış matbaa sayısı 31’dir.(Akoba,1963, s.47) Türk pulu basmış yabancı matbaalar ise sırasıyla şu şekildedir; Poitevin Matbaası (Paris-Fransa), Bradbury, Wilkinson Co. Matbaası (Londra-İngiltere), Österreichische Staatsdruckerei (Avusturya Devlet Matbaası, Viyana-Avusturya), İ.G.A. Barabino Giaeve Matbaası (Cenova-İtalya), Courvoisier s. A. Matbaası (La Chaux de Fonds-İsviçre), Almanya Devlet Matbaası (Berlin-Almanya), Thomas De La Rue Company Limited Matbaası (Londra-İngiltere), İ.P.S. (Istituto Poligrafica Della Stato) İtalya Devlet Matbaası (Roma-İtalya), Harisson-Sons Ltd. Matbaası (Londra-İngiltere) olmak üzere yüz yıl içerisinde ülkemizde pul basımı yapmış matbaa sayısı 9’dur (Akoba,1963, s.49-50).

Tablo 5.1. (1863-1921) Osmanlı Pulları, Pul Emisyon ve Matbaaları (İsfilâ, 2016, s.1-99).

Emisyon Adı	Matbaası
1. Tuğralı 13 Ocak 1863	Darphanei Amire (İstanbul)
2. Ayyıldızlı (Duloz) (I. Tip) 1865	
3. Ayyıldızlı (Duloz) (II. Tip) 1867	Poitevin Matbaası (Paris-Fransa)
4. Ayyıldızlı (Duloz) (III. Tip) 1868	Maliye Nezareti (İstanbul)
5. Ayyıldızlı (Duloz) (IV. Tip) 1874	H. Mehendizian Matbaası (İstanbul)
6. Ayyıldızlı (Duloz) (V. -VI Tip) 1876	Duyunu Umumiye Matbaası (İstanbul)
7. Aylı (Ampir) 1876	Duyunu Umumiye Matbaası (İstanbul)
8. Tuğralı ve İmparatorluk Armalı (1892)	Duyunu Umumiye Matbaası (İstanbul)
9. Teselya Ordusu Posta Pulları 1898	Duyunu Umumiye Matbaası (İstanbul)
10. Küçük Tuğralı ve Ayyıldızlı 1901	Duyunu Umumiye Matbaası (İstanbul)
11. Şualı, Küçük Tuğralı ve Ayyıldızlı 1905	Duyunu Umumiye Matbaası (İstanbul)
12. Sultan Abdulhamit Tuğralı ve Ayyıldızlı 1908	Duyunu Umumiye Matbaası (İstanbul)
13. Sultan Reşad Tuğralı ve Ayyıldızlı 1909	Duyunu Umumiye Matbaası (İstanbul)
14. Sultan Reşad'ın Makedonya Seyahatı Hatırası Sürşarjlı Pullar 1911	Duyunu Umumiye Matbaası (İstanbul)
15. Yeni Postahane Resimli Sultan Reşad Tuğralı ve Ayyıldızlı 1913	Duyunu Umumiye Matbaası (İstanbul)
16. Londra Baskısı Sultan Reşad Tuğralı	Bradbury, Wilkinson Co. Matbaası (Londra-İngiltere)
17. Sürşarjlı Harb Emisyonu Pulları 1915	Arşak Garoyan Matbaası (İstanbul)
18. Sürşarjlı Harb Emisyonu Pulları 1916	
19. Hatıra Pulları (1916)	Arşak Garoyan Matbaası (İstanbul)
20. Viyana Baskısı 1916 ile 1917 başı	K.K. Staatsdruckerei Wien

21.	Sürşarjlı Harb	
Emisyonu Pulları 1917		
22.	Sürşarjlı veya	
Sürşarjsız Viyana Baskısı Pulları (1917-1918)		K.K. Staatsdruckerei Wien
23.	Sürşarjlı Hatıra ve	
Posta Pulları 1919		
24.	Osmanlı	
İmparatorluğu'nun Son Pulları 1920-1922		Bradbury, Wilkinson Co. Matbaası (Londra-İngiltere)

5.2.1. Pul Baskı Teknikleri

Osmanlı İmparatorluğunda 1 Ocak 1863 tarihinde Agah Bey'in çalışmalarıyla ilk Osmanlı pulları Topkapı Sarayı avlusunda yer alan Darphane-i Amire'de basılmıştır. (Pulhan,1958, s.50, Dadyan, 2018, s.44). İlk Osmanlı pullarının basılması için gerekli teknoloji mevcut olmadığından bu pullar ilkel bir ortamda basılmıştır. (Dadyan, 2018, s.44). Daha çok sigara kağıdı olarak kullanılan pelür kağıtların üzerine basılan ilk pullar öncelikle siyah olarak basılmış, renklendirmesi ise elle tek tek yapılmıştır. Nominal değerlerinin belirgin olması maksadıyla sulandırılmış anilin boya ile sünger veya pamuk kullanılarak tabakalar halinde farklı renklerde boyanan pulların bir kısmında bu durum yer yer beyazlıklara yol açmıştır. (Pulhan,1958, s.52, Dadyan, 2018, s.46, Burak Pul Evi, 1984, s.14). Postada Pul kullanımının artması ile birlikte pul basımının gerekliliği anlaşılmakta olup Ocak 1864'de posta pullarının basımı için bir makinenin teminine karar verilerek Darphane-i Amire'de görevli Ensercioğlu Agop Efendi, bu makine için gerekli tezgahları hazırlamakla görevlendirilmiştir (Dadyan, 2018, s.47). Osmanlı tarihinin ikinci pulu olan Ay Yıldızlı Pullar, Paris'te, kendi adıyla anılan bir baskı tekniği icat eden Mr. Duloz tarafından yeniden düzenlenerek Poitevin Matbaasında basılmıştır. (Dadyan, 2018, s.49). İlk olarak Paris'te basılan Duloz pulları kalıpları daha sonra İstanbul'a getirilerek Hovhannes Mühendisyan Efendi tarafından Maliye Nezareti Matbaasında yeni emisyonları basılmıştır. Bu pullar üzerinde yer alan ay yıldız motifinden dolayı Ay Yıldızlı Pullar yahut ilk baskısını gerçekleştiren Mr. Duloz'un adıyla Duloz Pulları olarak anılmaktadır (Pulhan,1958, s.60, Dadyan, 2018, s.49, Burak Pul Evi, 1984, s.21).

Osmanlı İmparatorluğunda 1863 ila 1922 yılları arasında çıkartılan pul emisyonları ve basım teknikleri şunlardır;

Tablo 5.2. (1863-1921) Osmanlı Pulları, Pul Emisyon ve Basım Teknikleri (İsfila, 2016, s.1-99).

Emisyon Adı	Pul Basım Tekniği
1. Tuğralı 13 Ocak 1863	Litografi/Taş Basması
2. Ayyıldızlı (Duloz) (I. Tip) 1865	Tipografi/Zemin ve Üst Baskı
2. Ayyıldızlı (Duloz) (II. Tip) 1867	Tipografi/Zemin ve Üst Baskı
3. Ayyıldızlı (Duloz) (III. Tip) 1868	Tipografi/Zemin ve Üst Baskı/Taş Basması
4. Ayyıldızlı (Duloz) (IV. Tip) 1874	Tipografi/Zemin ve Üst Baskı/Taş Basması
5. Ayyıldızlı (Duloz) (V. -VI Tip) 1876	Zemin Üst Baskı ve Sürşarj Tipografi
6. Aylı (Ampir) 1876	Tipografi
7. Tuğralı ve İmparatorluk Armalı (1892)	Tipografi
8. Teselya Ordusu Posta Pulları 1898	Tipografi
9. Küçük Tuğralı ve Ayyıldızlı 1901	Tipografi
10. Şualı, Küçük Tuğralı ve Ayyıldızlı 1905	Tipografi
11. Sultan Abdulhamit Tuğralı ve Ayyıldızlı 1908	Tipografi
12. Sultan Reşad Tuğralı ve Ayyıldızlı 1909	Tipografi
13. Sultan Reşad'ın Makedonya Seyahatı Hatırası Sürşarjlı Pullar 1911	Tipografi
14. Yeni Postahane Resimli Sultan Reşad Tuğralı ve Ayyıldızlı 1913	Tipografi
15. Londra Baskısı Sultan Reşad Tuğralı	Gravür
16. Sürşarjlı Harb Emisyonu Pulları 1915	Tipografi
17) Sürşarjlı Harb Emisyonu Pulları 1916	Tipografi
18) Hatıra Pulları (1916)	Tipografi

19)	Viyana Baskısı 1916 ile 1917 başı	Bakır Levhayla Baskı
20)	Sürşarjlı Harb Emisyonu Pulları 1917	Tipografi
22)	Sürşarjlı veya Sürşarjsız Viyana Baskısı Pulları (1917-1918)	Tipografi
23)	Sürşarjlı Hatıra ve Posta Pulları 1919	Tipografi
24)	Osmanlı İmparatorluğu'nun Son Pulları 1920-1922	Tipografi

5.3. Pul Bezeme Özellikleri

Osmanlı'nın ilk pulları basılmış, hızla tedavüle girmiş, halk arasında benimsenerek ve her geçen gün artan bir şekilde kullanılmaya başlanmış olmasına rağmen devrin padişahı Sultan Abdülaziz bu durumdan memnun değildir. Zira kendisi de bir ressam olan Sultan Abdülaziz, Osmanlı pullarının ilk emisyonunu pek beğenmemiş daha zarif ve kaliteli pulların basılmasını düşünmüştür (Dadyan, 2018, s.49). Bunun için padişah bizzat kendisi bazı pul eskizleri hazırlayarak bu çizimleri devrin ünlü hattatlarından Vahdeti Şevket Bey'e göstererek kalıplara hakketmesini istemiştir. Bu nedenle Şevket Bey Londra'ya gönderilerek pul kalıplarının hazırlanması sırasında bizzat bulunmuştur. Görülmektedir ki Osmanlı pul basımına önem vererek estetik kaygı gütmüştür. Sultan Abdülaziz ile birlikte, pul tasarımları da değiştirilmiş ve artık renkli pullar kullanılmaya başlanmıştır. Bu pullarda ise özellikle tasarımlar daha fazla detaylandırılmış olup ayrıca pullara Osmanlıca metinler eklenmiştir. Böylelikle basılan pullar estetik anlamda daha özgün ve sanatsal bir üslup kazanmıştır (Pullar, 2024).

Osmanlı posta pulları, bezemeleri dönemin sanatsal ve kültürel, sosyal ve ekonomik özelliklerini yansıtmaktadır. Bu sayede pullar Osmanlı'nın estetik ve kültürel mirasını görsel bir araç olarak belgelemektedir. Posta pullarında Osmanlı hat sanatının etkileri görülmektedir. Yazılar genellikle Osmanlıca harflerle yazılmış olup, pul süsleme ögesi olarak kullanılmıştır. Osmanlı posta pullarında Sultan tuğraları, başlı başına bir pulu oluştururken bazen de pulun köşebentlerinde yer alan birer süsleme ögesi olmuştur.

Osmanlı Devleti, Batılılaşma hareketleri ile birlikte pul tasarımlarında İmparatorluğun başkentine ait birçok yapı ve manzaraların görsellerini kullanarak aynı zamanda başkentin tanıtımını da içeren pul basımına başlanmıştır (Pullar, 2024).

5.3.1. Pulda manzara ve mimari eser tasvirleri

Osmanlı tarihinin ilk resimli pulları, Ocak 1913'teki Mahmud Şevket Paşa kabinesinde Posta Telgraf ve Telefon Nazırı tayin edilen Oskan Mardikyan Efendi'nin nazırlığı döneminde 1914 yılında Londra'daki Bradbury Wilkinson Co. Tarafından basılarak tedavüle sunulmuştur. Bu nedenle ilk resimli Osmanlı pulları Londra Serisi olarak da anılmaktadır (Dadyan, 2018, s.74-79). Bu seri ile ilk defa cami (Edirne Selimiye Cami hatıra pulları hariç), abide, savaş gemisi, tarihi eser ve şehir görüntüleri ve özellikle bir padişahın resmi Osmanlı pullarında görülmektedir (Dadyan, 2018, s.74-79). 1913 Londra serisi ile birlikte (Devlet-i Osmanniye Postaları pul defteri) başlıklı defterler yaptırılmıştır. Aynı şekilde Londra'da içi astarlı taahhütlü mektup zarfları da yaptırılmıştır (Tanrıkut, 1968, s. 364). Pulların düzenlenmesi Abide-i Hürriyet Heykeli'nin mimarı olan Mimar Muzaffer Bey tarafından gerçekleştirilmiştir. Pulların üzerlerinde yer alan Osmanlıca ibareler ise Hattat Mehmet Bey tarafından yazılmıştır. Hazırlanan tasarımların seçilmesi ve onaylanması dönemin Posta ve Telgraf Bakanı Oskan Mardikyan Efendi tarafından yapılmıştır (Dadyan, 2018, s.74-79) Osmanlı posta pullarında Dikilitaş, Çemberlitaş, Kız Kulesi, Yedikule, Fenerbahçe, Rumelihisarı, Sultanahmed Camii, Abide-i Hürriyet, Süleymaniye Camii, Kandilli, Beyazıt Meydanı, Kağıthane, Üçüncü Ahmed Çeşmesi ve Boğaziçi gibi İstanbul'un anıtsal eserleri yanı sıra Kubbetü's Sahra, gibi mimari ve manzara yer almıştır. Tanzimat'ın tesiriyle birlikte Batı tarzı yaşam Pera bölgesinde benimsenerek günümüzde İstiklal caddesi olarak anıla bölgede 1845'den itibaren fotoğraf stüdyoları açılmaya başlanmıştır (Casaretto, 2023, s. 1). Londra serisinde yer alan fotoğraflar "Sebah & Joaillier" fotoğraf stüdyosundan temin edilmiştir. Osmanlı pullarında, dönemin simgesel yapılarının, (cami ve külliye, saraylar ve çeşmeler, abideler ve İstanbul'dan manzaralar) yer alması imparatorluğun gücü ve kültürel mirasını temsil etmektedir. "Belirli bir döneme ait mimari temalı posta pulları, çoklu bağlamlarıyla birlikte incelendiğinde, devlet tarafından arzulanan, üretilen ve hatırlanmak istenen mimari hafızanın derin, katmanlı ve kapsamlı bir görsel atlasını sunmaktadır." (Kocaili, 2024, s.6). Pullarda mimari öğelerin yanında tasarımlarda stilize edilerek işlenmiş ay ve yıldız motifine, Sultan tuğrasına yer verilmesi hakimiyet anlayışına yapılan

göndermelerdir. Osmanlı pullarında mimari tasvirler, yalnızca yapıların görselleri değil, aynı zamanda Osmanlı sanatının detaycı ve süslemeci yaklaşımını da yansıtmaktadır. Hem filatelistler hem de tarihçiler için Osmanlı pulları, mimari genişliğin ve kültürel belleğin küçük fakat etkili birer unsurlarıdır.

5.3.2. Pulda portre ve insan figürü

Tarihteki ilk portre aynı zamanda ilk “Selfie”dir ve 1850 yılından itibaren Pera’da açılan fotoğraf stüdyolarının temel amaçları kabin portre çekimleridir (Casaretto, 2023, s. 25). Osmanlı tarihinin ilk resimli pulları, olan 1914 yılında serisi ile birlikte pullarda yalnızca mimari yapı tasvirleri ve manzaralar değil aynı zamanda bir padişahın (Sultan Reşad portresi) resmi Osmanlı pullarında görülmektedir (Dadyan, 2018, s.74-79). Viyana Baskısı Pullarında yine Sultan Reşat Portresi yer alırken aynı zamanda 10 p Evlad-ı Şüheda Vergisi Pulunda insan figürü yer almaktadır. Pullarda yer alan padişah portreleri Antranik Efendi’nin eserleridir. Sultan II. Abdülhamid, Sultan V. Mehmed Reşad ve Sultan Vahdeddin dönemlerinde saraydan gelen siparişler doğrultusunda padişah portreleri yapan ressam Antranik, aynı zamanda fotoğrafçı ve hakkâk olarak da bilinmektedir (Küçükhasaköylü, 2015). Viyana baskısı pullarda asker figürleri, cephede yer alan askerler, Enver Paşa gibi figürler pullarda kullanılmıştır. Pul da yer yer fotoğraf olarak yer alan insan figürleri yer yer de stilize edilerek görülmektedir. 1917 yılında, Viyana’da bastırılarak tedavüle çıkarılan özel hazırlanmış duygusal bir resimle süslü Evlad-ı Şüheda Vergisi pulları üzerinde çocuklarıyla vedalaşan askerin, onları eşine emanet edişi resmedilmiştir (PTT, 2009.s.35).

Türk pullarında kadın figürünün yer aldığı ilk puldur. Çocuğu ile birlikte cepheye eşini uğurlayan bir Türk kadınının görselde yer alması “kadın figürü” olmasının yanında toplumda kadının rolüne dikkat çekmesi bakımından da anlamlıdır (Tarlakazan, 2018 s. 724).

Osmanlı İmparatorluğu’nda 15. Yüzyıl ile birlikte başlayan padişah portreciliği devam ettirilmiş ve böylece gelenek halini almıştır. Ancak bu portreler minyatür tekniğindedir ve çoğunlukla Sultan Osman’dan başlayarak bütün Osmanlı padişahlarının portresini içeren portre albümleri içinde yer almaktadırlar (Renda, G ve İnankur, Z., nd). 19. Yüzyıl itibariyle portre dizilerinin farklı tekniklerde yapıldığı ve İstanbul’da bu tür albümleri hazırlayan yerli atölyelerin olduğu görülmektedir. Yağlıboya padişah portreleri 18. yüzyıldan sonra yaygınlaşmıştır. II. Mahmud, gerçekleştirdiği kıyafet

devriminden sonra yeni giysileriyle görüldüğü yağlıboya portrelerini devlet dairelerine astırmıştır (Renda, G ve İnankur, Z., nd).

Posta pulu, yayınlandığı ülkeyi, hükümeti, üzerindeki sembolik unsurlarla da iktidarın ideolojisini temsil etmektedir (Elal, 2018, s.23). Posta pullarında insan figürleri, bir bakıma sanatsal, kültürel ve politik mesajları iletmek amacıyla kullanılmıştır. Osmanlı pullarında ise insan figürleri pek fazla değildir. Bu durumun temel sebebi, İslam sanatında figüratif anlayışın kısıtlılık getirmesidir. XIX. Yüzyılın sonundan bu döneme kadar yapılan bilimsel çalışmalarda İslam sanatında canlı varlıkların tasvir edilmesi sorunu işlenmiştir (Grabar, 2010 s.67). Ancak bu durum, batılılaşma ve Batı'nın etkisinin artmasıyla birlikte etkisini kırmıştır.

5.3.3. Bitkisel ve geometrik bezeme

Sanat tarihinde Türk Nakış Sanatına ve Nakkaşlarına ait bilgilere ulaşılmasında güçlük çekilmektedir. Türk Nakış Sanatı ile diğer sanatlara ait vesikalar çoğunlukla Topkapı Sarayı Hazîne-i evrakındadır. Saray teşkilâtında “*Ehl-i Hiref*” isimli cemâat, hem güzel ve tezyin “*sanat*” hem hîrfet “*zanaat*” mensuplarından oluşmaktaydı. Bunlar sarayın her türlü sanat ve hîrfet ihtiyaçlarını karşılamışlardır. Bu teşkilât içinde nakkaşlar, mücellîdler, zemişancılar... ayrı ayrı cemâatler halinde çalışmışlardır. Nakış Tarihi Vesikaları, (Meriç, 1952, s. 85-88). “Nakkaş” kelimesi, bu günkü “ressam” kelimesinin anlamlarından daha kapsamlı bir mana ifade etmektedir. Ressamlar, siyahkalemler müzehhipler, musavvirler, şebihnüvisler, tarrâhlar, meclisnüvisler. Cedvelkeşler, rengzenler, duvar nakkaşları... "hepsi "Nakkaş" zümresindendirler (Meriç, 1952, s. 85-88). Nokta, çizgi ve yüzeyin oluşturdukları geometrik şekillerin belli kaideler çerçevesinde düzenlenmesi ile birlikte İslam sanatının estetik süsleme öğeleri olarak bezemelerde önemli yer tutan geometrik kompozisyonlar oluşmuştur ve Geometrik şeritlerin, zemin üstünde ayırdığı kapalı bölmeler, form ifadesinde, kompozisyonun ayrılmaz parçası haline gelmektedir. İslam dünyasında, Selçuklu ve Osmanlı eserlerinde karşılaşılan bu kompozisyonlar, çokgenler, yıldızlar ve haçlardan oluşan topluluğun karmaşık görsel etkisine sahiptirler (Mülayim, S. 1982 s.51-53). Türk bezeme sanatında süsleme unsurları süslenecek yüzeyin her tarafını doldurmaz aksine bilinçli bir şekilde sade ve boş bırakılarak bezenir. Bazen yüzeyin tamamında, ortada bütün inceliği ve zarafetiyle dikkat çeken küçük bir “gül” veya “kevkebe” ye tesadüf olunur, bazen kornişin yalnız köşelerinde birer yaprak görülür. Şemseler tam yerine konularak tezyinat israf

edilmemiş olur (Arseven, CE. 1927, s.340). Osmanlı sanatı, Selçuklu sanatından daha sade ve aşırı süsten uzak, fakat çok daha estetik bir sanattır ve Osmanlı Devleti'nde diğer sanat dallarına paralel olarak süsleme sanatları da önemli ölçüde gelişme göstermiştir. Türk süsleme sanatında geometrik motifler Kare, dikdörtgen, üçgen, daire, poligon, baklava ve yıldız gibi geometrik formların birleşmesiyle oluşan ve evrenin sonsuzluğunu simgeleyen motifler olarak kullanılmıştır (Demiriz, 2018).

Osmanlı bezeme sanatı stilize ve geleneksel formlarla çiçek formları ile birlikte hayali ve gerçekçi zengin bir floraya sahip olmuştur ki Osmanlı sanatında geleneksel bitki formlarının 16. Yüz yıldan itibaren zamanla sanatta gerçeklik akımının etkisiyle doğadaki görünümüne yakın bir şekilde tasvir edilmiştir (Demiriz,2019 s.15).

Pul süslemelerinde; klasik rumi formları, çiçek formları (Hatayi), palmet bordürleri, lotus palmet, merkezi kompozisyonlar ve geometrik yıldız motifi gibi klasik süsleme öğelerinin yanı sıra Batılılaşma etkisi ile birlikte Osmanlı sanatına giren üsluplar pul tasarımlarında görülmektedir. Batılılaşma etkisiyle birlikte Osmanlı süslemelerinde klasik form terkedilerek daha ince kısmen daha zerafetli, desen, motif ve kompozisyonların yerine daha büyük çiçekler, buketler, sepet, saksı veya vazo, içinde karışık demetler, kurdele benzeri motifler geçmiş ve süslemelere hakim olmuştur (Aksoy, 1977). Türk Süsleme Sanatında Rokoko Üslubunda Kullanılan motifler, stilize edilmeksizin, gerçeğe uygun olarak gösterilmiştir. Dişli yapraklarda “s” ile “c” kıvrımlar şeklinde oluşturulmuş kompozisyonlar pullarda özellikle kenarlıklarda süsleme ögesi olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Klasik Osmanlı süsleme form ve üslupları ile Batı etkisi ile oluşturulmuş motifler pullarda birlikte görülmektedir.

5.3.4. Pulda kullanılan yazı unsuru

Osmanlı posta pullarında, Türkçe harflerle beraber yabancı harf ve kelimelerde yer almıştır. Posta pullarında yabancı kelimelerin olması Devletin bağımsızlık ve haysiyetine aykırı bir durum olarak eleştirilmiştir. “Hele ki azamet (büyüklük) ve bağımsızlığına sahip olan bir devletin, hiçbir hükümet tarafından yalnızca önerilen değil, kabul edilmesi bile mümkün olmayan bir aşağılanma, bizim posta pullarımızda alenen yer almıştır. Bu durum, Türkçe harf ve kelimelerle birlikte yabancı harf ve kelimelerin bulunması meselesidir. Bunun nasıl bir zorunluluk veya çıkar gereği kabul edildiğini yemin ederim ki hükümet bile bilmemektedir. Biz şu kadarını biliyoruz ki, daha sonraki görevi Reji nezdinde duyuni umumiyye Müfettişliği olan Tıngıroğlu Yaver Paşa'nın, Posta Nezareti'nde (Posta

Bakanlığı'nda) görev yaparken Avrupalılara bir nezaket göstergesi olarak bazı şeyleri bir cemile (iyilik) niyetiyle sunduğu bilinmektedir. Ancak, bu gibi şahısların, kendilerini milli kimlikten koparıp mezheplerinde temsil eden yani Ermeniliği aşağılarken Katolikliği öne çıkaran bir tür haline getirdikleri fiilleri, Osmanlı milletinin şan ve haysiyetini ihlal eden eylemler olarak görülmelidir (Tanrıkut, 1984, s. 364).

Osmanlı posta pullarında Viyana'da bastırılan pulların hepsinde dikkat çeken bir durum bulunmaktadır. Bu pullarda yazı ve rakamlarda sadece eski Türkçe kullanılmıştır. 1876'dan itibaren bakıldığında Ampir pullarında yazı ve rakamlar Arap ve Latin harfleri ile Türkçe ve Fransızca olarak karşımıza çıkmaktadır. 1892 armalı pullarda ve devamındaki serilerde yalnızca nominal değerlerini ifade eden yazı ve rakamlar iki dilde kalmıştır. Bu durum ise Londra Baskısı, Edirne Hatıra ve 1914 sürekli posta ve takse serilerinde değişiklik göstererek nominal değer yer aldığı ibare dışında "POSTES OTTOMANES" ya da "CHIFFRE TAXE" gibi ifadeler eklenmiştir. Viyana baskısı pullarında Fransızca'nın tamamen kaldırılmış olması bir millileşme akımının belirtisidir. (Burak Pul Evi, 1984. s.115).

Dolmabahçe serisinde yazılar tamamen eski Türkçe olduğu halde nominal değerleri Latin ve Araf harfleri kullanılarak yazılmıştır. 50 kuruşluklarda Sultan Reşat'ın tuğrasının kaldırıldığı da göze çarpan diğer bir husustur (Burak Pul Evi, 1984. s.115).

Katalog Bölümünün Hüsn-i Hat Sanatı Bağlamında Değerlendirmesi, (Efe, C. Mustafa, Röportaj, 2024).

Osmanlı tasvirli posta pulları üzerinde yer alan hatlar hakkında genel değerlendirme yaptığınızda ne söylersiniz?

"Katalog bölümünde görmüş olduğumuz ve 1868 yılından 1910 yılına kadar basımı gerçekleşmiş olan pullar üzerinde yer alan, hususen hüsn-i hat sanatı açısından değerlendirilecek yazılara baktığımızda öncelikle üstün bir sanatsal yaklaşım görmekteyiz. Hat sanatı tarihi incelendiğinde özellikle 18. ve 19. yüzyıllar "hat sanatının altın çağı" olarak nitelendirilmektedir. Pulların basıldığı dönemlerde yaşayan hattatların bu pulların güzelliğindeki etkisi çok büyüktür. Zira pul tasarımı yapan zevatın doğrudan devrin hattatlarından birisine sipariş verdiği ve pul üzerinde yer alacak ibareleri eli kalem tutan bir sanatkara yazdırdığı anlaşılmaktadır. Pullar üzerinde "istifli" veya "satır" şeklinde görülen metinler genellikle celi sülüs formunda hazırlanmış olan çok nadide tasarımlardır. Ayrıca devrin meşhur hattatlarına yazdırıldığı da anlaşılmaktadır. Bazı pullar üzerinde dîvânî, kûfî, nesih ve ta'lik yazı çeşitleriyle hazırlanmış tasarımlar göze çarpmaktadır.

Pullarda yer alan Padişah Tuğraları hakkına ne söylersiniz?

“Tuğrakeş” diye isimlendirilen ve padişah tuğraları çekmekle vazifeli hattatlardan Abdulfettah Efendi, Sami Efendi gibi meşhur hattatların çektikleri tuğralara özellikle rastlamaktayız. Sultan Reşad tuğrası Sami Efendi’nin bir şaheseridir ve hüsn-i hat sanatı tarihi bakımından da çok önemlidir. Tasarımı ona ait olmasa da mahir hattat Abdulfettah Efendi tuğralar alanında şaheser denebilecek eserler ortaya çıkarmıştır. Zaman zaman bir yapı kitabesinde zaman zaman bir kitap cildinde bazen de burada gördüğümüz gibi posta pulları üzerinde tuğralarına rastlamaktayız.

Dönemin hattatları ve pul tasarımları için değerlendirmeniz nasıl olurdu?

Posta pulunun tasarımını yapanların, özellikle Mimar Muzaffer Bey’in, her zaman kaliteli sanatkarlarla çalıştığı gözlemlenmiştir. Pulların üzerinde yazı için ayrılan bölümler de özenle seçilmiş ve yazının formuna zarar gelmeyecek şekilde alanlar hazırlanmıştır. Ayrıca numaralar da yine hattatların elinden çıkmış gibi görünmektedir. Şüphesiz taş baskı için kalıpların bir kereye mahsus alınmış olması muhtemeldir ama ilk hallerinin muhakkak bir hattat tarafından yazıldığı açıktır. Posta pulları için bu derece zevkli tasarımlar yapılmış olması ve yaşayan hat sanatkarlarının bu alanda kullanılarak “her işi liyakat sahibi kişilere tevdi etme” ahlakının yaygın olması her alanda olduğu gibi bu alanda da üstün başarı getirmiştir.

Sonuç olarak bireysel bir akılla tasarlanan posta pulları kolektif bir anlayışla üretilmiş ve hattat, müzehhib, mimar, ressam, renk ayırmacı, baskı uzmanı ve diğer birçok meslek grubu da posta pullarının meydana gelmesine katkı sunmuştur. Katalog kısmında yer alan tüm pullar üzerindeki tuğralar, sülüs, nesih, ta'lik, kûfî ve dîvânî yazılar tüm özellikleriyle hüsn-i hat sanatının zirve dönemini yansıtmakta ve kusursuz görünmektedir. Not: Sami Efendi’nin talebesi olan Nazif Efendi’den mezun olmuş Hamid Aytaç Beyefendi, Hüseyin Kutlu Hoca’ya icazet vermiştir. Hüseyin Kutlu’dan icazet almış olan Prof Dr. Fevzi Günüş’ün icazet verdiği 9 talebeden bir tanesi olarak ben, icazetimi 16 yıl önce rahmetli hocamın elinden almıştım. Bu silsile bin küsür yıldır kesilmeden “icazet” geleneği sayesinde yaşamaktadır.

“Mustafa Cemil Efe, Hüsn-i Hat Sanatkârı, Saygılarımla, 24 Kasım 2024, Üsküdar.”

KAYNAKLAR

- Adıvar, A. A. (1991). *Osmanlı Türklerinde İlim*. Remzi Kitapevi.
- Ağaoğulları, M. Z. & Papuçcuoğlu M. B. (2016). *İşfila 2016 Türk Pulları Kataloğu 1863-2015*. GD Ofset Matbaacılık ve Tic. San. A.Ş.
- Akalan, G. (2000). *Gravür*. Kale Seramik Sanat Yayınları.
- Akan, M., & Kuran, T. (2019). Türkiye'de Postanın Miktotarihi 1920-2015. İş Bankası Kültür Yayınları.
- Akan, M. (2008). Aero Espresso Italiana S.A. Türk Filateli Akademisi.
<http://turkfilateliakademisi.org/index.php/aero-espresso-italianas-a/#more-244>
- Akoba, M. M. (1963). *Türkiye’de Pul ve Pulculuk*. Ceylan Yayınları.
- Aksoy, Ş. (1977). *Kitap Süslemelerinde Türk Barok-Rokoko Üslubu*. Kültür Sanat, 6,126-136.
- Aktaş, N. (2023). Osmanlı Dönemi Tuğralı Pulların Sanat Tarihi Çerçevesinde Değerlendirilmesi [Zoom Sunumu]. Batman Üniversitesi I. Uluslararası Öğrenci Kongresi Bildirisi, Batman Üniversitesi.
- Akurgal, E. (1999). *Anadolu Uygarlıkları*. Net Turistik Yayınları.
- Akyol, B. (2006). *Tipografik Pul Tasarımlarının İncelenmesi ve Cumhuriyetin 100. Yılı Tipografik Pul Tasarımı*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi.
- Altuntek, N. S. (1993). İlk Türk Matbaasının Kuruluşu ve İbrahim Müteferrika. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. 10(1), 191-204.
- Anadolu Ajansı. (2013,22 Ekim). *PTT Pul Müzesi Açıldı*.
<https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/ptt-pul-muzesi-acildi/209928>.
- Anameriç H., & Rukancı, F. (2011). *Posta Pullarında Başkent Ankara*. Vekam Yayınları.
- Arseven, C.E. (1927) “Türk Sanatında Teyzinat”, *Hayat Mecmuası*, C. I, S. 20, Ankara.
- Arslanoğlu, İ. (2010). *Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı 1923-1938*. Bilge Kültür Sanat.
- Atatürk Ansiklopedisi, (2011). *Posta Telgraf ve Telefon İdaresi (PTT)*.
<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/posta-telgraf-ve-telefon-idaresi-ptt/>.
- Baumann, F. (2016). [‘Views of Constantinople’ were the first Turkey saw on its regular-issue postage stamps \(linns.com\)](https://linns.com).

- Becer, E. (2008). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Dost Kitabevi.
- Begiç, H. N., & Çelebilik, G. (2015). Kültürel Zenginliklerimizin Posta Pullarıyla Tanıtılmasına Dair Bir Çalışma; Pul Sanatçısı Pınar OLGAC'ın "Türk Kadın Başlıkları". *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(12).
- Berger, J. (2016). *Görme Biçimleri*. Metis Yayınları.
- Berk, A. (2008, 07 Ocak). Bir Parça Pul Işığı. *Gezgin Dergi*.
<https://gezgindergi.com/pullar-ve-seyahat/>
- Berk, N. & Turani, A. (1980). *Başlangıcından Bugüne Çağdaş Türk Resim Sanatı*. Remzi Kitabevi.
- Beydilli, K. (2019). Müttefferika Matbaası. *TDV İslâm Ansiklopedisi*.
<https://islamansiklopedisi.org.tr/muteferrika-matbaasi>.
- Bilgili, S.Ö. [@Seda_Ozen]. (2022, 22 Haziran). Osmanlı İmparatorluğu'nda posta teşkilatının kurulduğu 1840 yılından itibaren Yeni Cami avlusu posta hizmetlerinde merkez olmuş X. https://x.com/Seda_Ozen/status/1541022779411161088.
- Bir A. & Kaçar M. *Nur-ı Didem Kızım Hâmidem*. (2007). *Dünden Yarına Haberleşmenin Serüveni*. Yapı Kredi Yayınları. İstanbul.
- Bulut, B. (2021). Ahidnâme-i Hümayûnların Genel Özellikleri ve 83/1 Rusya Ahidnâme Defterinden Örnek Bir Ahidnâme Tahlili. *Türkiye Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi* (6), 91-107. <https://doi.org/10.46236/jovosst.887194>.
- Burak Pul Evi. (1984). *Spasyalize Türk Pulları Kataloğu*. Burak Pul Evi Yayınları.
- Can, Ş. (2008). *Gravür Çukur Baskı Teknikleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi.
- Canpolat, C. (2018). Atatürk'ün dudağına ismini yazan sanatçı: Şükrü Ertürk. 6. *Uluslararası Matbaa Teknolojileri Sempozyumu*, 1-3 Kasım, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa.
- Crowley, D., & Heyer, P. (2014). *İletişim Tarihi: Teknoloji-Kültür-Toplum* (Çev. Berkay Ersöz). Siyasal Kitabevi.
- Çorapçıoğlu, M. Y. (1999). *Uluslararası Osmanlı Posta Tarihi Sergisi (6-9 Aralık)*. Osmanlı Devleti'nin 700. Kuruluş Yıldönümü Kataloğu. Başbakanlık Basımevi.
- Dadyan, D. (2018). *Babamın Pulları: Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti Pul Koleksiyonu* (1st ed.). MLS Holding A.Ş.
- Demir, T. (2005). *Türkiye'de Posta Telgraf ve Telefon Teşkilatının Tarihsel Gelişimi (1840-1920)*. Ankara: PTT Genel Müdürlüğü.

- Demiriz, Y. (2019). *Osmanlı Kitap Sanatında Doğal Çiçekler*, Hayalperest Yayınevi.
- Demiriz, Y. (2018). *İslam Sanatında Geometrik Süsleme*, Hayalperest Yayınevi.
- Dots per inch. (2023, 12 Ağustos). Wikipedia'da. https://tr.wikipedia.org/wiki/Dots_per_inch.
- Duman, V. (2008). *Toplama Merakı*. Fersa Matbaacılık.
- Düzenli, Ş. (1998). *İletişim Aracı Olarak Pulun Önemi, Cumhuriyet Dönemi, Cumhuriyet Konulu Posta Pullarının incelenmesi ve Cumhuriyet'in 75. Yıldönümü Anma Serisi Pul Tasarımı Önerileri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi.
- Cemil, E. (2024, 24 Kasım). *PTT Pul Müzesinde Yer Alan Tasvirli Osmanlı Posta Pullarının Katalog Bölümünün Hüsn-i Hat Sanatı Bağlamında Değerlendirmesi*. Röportaj.
- Elal, B. (2018). *1945-1961 Dönemi Posta Pullarında Propaganda ve Ulusal Kimlik: Değişimler, Süreklilikler*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). T.C. Maltepe Üniversitesi.
- Emek, U. (2003). Posta Hizmetlerinin Serbestleştirilmesi. *İktisat ve Toplum Dergisi*, (33), 99 – 105.
- Embamatbaa, (2022). Erişim adresi: <https://www.embamatbaa.com/temel-kavramlar-matbaa-terimler-sozlugu.html>.
- Ersoy, O. (1979). Türkiye'ye matbaanın girişi. *Türk Kütüphaneciler Derneği, Basım ve Yayıncılığımızın 250. Yılı Bilimsel Toplantısı Bildirileri*. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Casaretto, F. (2023). *Aile Arşivinden Sebah& Joaillier Fotoğrafhanesi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Filateli Sözlük. (2016). *Filateli Terimler Sözlüğü*. chrome-extension://efaidnbmninnbpcajpcglclefindmkaj/https://www.filateli.gov.tr/docs/2016_filateliterimler.pdf.
- Filateli Pul Galerisi. *Filateli Nedir*. https://filateli.com.tr/?sayfa=yeni_baslayan
- Frewer, D. (2002). Japanese Postage Stamps as Social Agents: Some Anthropological Perspectives, *Japan Forum* 14(1), 1-19.
- Gerçek, S. N. (1939). *Türk Taş Basmacılığı*. Devlet Basımevi.
- Girgin & Giritlioğlu. (2009). "Türkiye'nin Tanıtımında Posta Pulları", *Standard Ekonomik ve Teknik Dergi*, (563) s. 96-101.
- Göktürk. G.Ş. (2020). *Tasarımda Tipografi Nedir?* Markut. <https://markut.net/sayi-2/tasarimda-tipografi-nedir/>

- Gül, M. (1997). Bir Telgraf Memurunun İfadesiyle Mütareke Döneminde İstanbul-Anadolu Haberleşmesi. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 8(38). S.427-432.
- Güllü, R. E. (2020). 19-20. Yüzyıllarda Avrupa’da ve Türkiye’de Askerî Posta Güvercini Kullanımı. *Belleten*, 84(1175–1218). <https://doi.org/10.37879/belleten.1175>.
- Güzhan, S. (2014). *Posta ve pulun tarihçesi*. Kdıköy Filateli. <https://www.kadikoyfilateli.org/posta-ve-pulun-tarhes> 23.01.2017 .
- Grabar, O. (2010). *İslam Sanatının Oluşumu*, Kanat Kitap.
- Innas, H. A. (2006). *İmparatorluk ve İletişim Araçları*. Ütopya Yayınevi.
- Kahraman, A. (2011). Taş Basması Taş kalıplarla yapılan baskı ve bu teknikle basılmış eser. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. <https://islamansiklopedisi.org.tr/tas-basmasi> .
- Kaplan, M. A., & Koç, A. (2020). Sanatsal Bir Uygulama Örneği Olarak Baskı Tekniklerinde Kahramanmaraş’ın Görsel Belleği. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 10(1), 114-136.
- Keskin, İ. (2017). 1831-1920 Yılları Arasındaki Türkiye’deki Litografi (Taşbaskı) Sanatı. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 38, 9–20.
- Kızılırmak, B. (2020). Banknot Gravür Tekniği: Taille-Douce. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*. 7(60), 107-109.
- Kızılırmak, B., & Ayan, H. M. (2021). Banknot Üretiminde Kullanılan Gravür Tekniğinin (Taille-Douce) Lisansüstü Baskı resim Dersinde Uygulanabilirliğinin Ölçülmesi. *Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi*, 5(1), 78–102.
- Kocaili, E.B. (2024). *Postadaki Mimarlık: 1950’ler Türkiye’sinin Mimari Temalı Posta Pulları aracılığıyla Devletin İletişimi ve Propagandası*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi.
- Korkmaz, Ş. (1999). İbrahim Müteferrika ve İlk Türk Matbaası. *Dini Araştırmalar*, 2(5), 288.
- Kut, T., & Türe, F. (1996). *Yazmadan Basmaya: Müteferrika, Mühendishane*. Yapı Kredi Yayınları.
- Kuyaş, T. (1979). İlk Türk Pulları. *Yeni Koleksiyon Dergisi*. <https://www.turkishpostalhistory.com/index.php/tr/m-articles/m-ottoman-empire/m-otto-stamps/20-tughra-stamps>.
- Küçükasköylü, N. (2015). 19. Yüzyıl Osmanlı Sarayı’ndan Bir Ressam: Antranik Efendi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3 (12), 116-125.
- Küçüköner, H. (2012). *Gravür Sanatı Tarihi ve Modern Uygulamalar* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi.

- Kültür Portalı (nd). *PTT Pul Müzesi-Ankara. Nisan 2023’de*
<https://www.kulturportalı.gov.tr/turkiye/ankara/gezilecek/yer/ptt-pul-muzesi>
adresinden alındı
- Lâf Sözlük. (2020, 10 Ekim). *Fotogravür Nedir? Ne Demektir?*
<https://www.lafsozluk.com/2013/02/fotogravur-nedir-ne-demektir.html>.
- MatbaaMarketi, (2009-2024). *Matbaa Terimleri Sözlüğü*.
<https://matbaamarketi.com/matbaa-kutuphanesi/matbaa-terimleri-sozlugu/>
- Meriç, R.M. (1952). Nakış Tarihi Vesikaları. *AÜ İlâhiyat Fakültesi Yıllık Araştırmalar Dergisi, I* (4), 31-46.
- Müderresoglu, F. (1993). 16. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu’nda İnşa Edilen Menzil Külliyyeleri. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Mülayim, S. (1982). Geometrik Kompozisyonların Çözümlemesine Bir Yaklaşım. *Sanat Tarihi Dergisi. 1*(1), s.51-63.
- Okan, A. (2003). *The Ottoman Postal and Telegraph Services in the Last Quarter of 19th Century*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Boğaziçi Üniversitesi.
- Osmanlı Posta Tarihi, (nd). *Pullar*. 9 Eylül 2023’de
<https://www.osmanlipostatarihi.org/posta/detay/2> adresinden alındı.
- Ögel, B. (2000). *Türk Kültür Tarihine Giriş* (Cilt 6). Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Passer, A. (1938). *The Stamps of Turkey*, The Royal Philatelic Society, London.
- Renda, G & İnankur, Z. (nd). *İmparatorluktan Portreler “Suna ve İnan Kırâç Vakfı Koleksiyonu”*. 10 Ekim 2023’de
<https://artsandculture.google.com/story/oAUBAzPlBB4A8A?hl=tr> adresinden alındı.
- Renk Matbaa, (2020). <https://www.renkmatabaa.com/matbaa-terimleri-sozlugu/>
- Perker, A. U. (1984). *Osmanlı Dönemi Türk Pullarına Giriş*. Kurtuluş Yayınevi.
- PTT Genel Müdürlüğü. (2007). *Geçmişten Günümüze Posta*. Cem Web Ofset.
- PTT Genel Müdürlüğü. (2009). *İstiklal Harbimizde PTT*. PTT Genel Müdürlüğü Yayınları.
- PTT AŞ. (2016). *2016 Filateli Terimler*. PDF (www.filateli.gov.tr).
- PTT A.Ş. Genel Müdürlüğü (2020). *Değerli Kağıtlar Daire Başkanlığı Değerli Kağıtlar İşletme Prosedürü 5.6.3.2/a bendi*. Doküman No: DKD. PR 04, İlk yayın Tarihi:16.07.2018, Revizyon Tarihi: 14.12.2020.

- PTT A.Ş. Genel Müdürlüğü (2020). *Değerli Kağıtlar Daire Başkanlığı Filateli İşletme Prosedürü 5.6.3.2/a bendi*. Doküman No: DKD. PR 01, İlk yayın Tarihi:16.07.2018, Revizyon Tarihi: 14.12.2020.
- PTT A.Ş. Genel Müdürlüğü, Değerli Kağıtlar Daire Başkanlığı. (2021). *Filateli ve Kişisel Pul Eğitim Kitapçığı*. PTT Matbaası.
- PTT Pul Müzesi (2023). *Osmanlı Pulları Arşivi*. Ankara.
- PTT Pul Müzesi. (2023). *PTT Pul Müzesi*. <http://www.pttpulmuzesi.gov.tr/>.
- Pulhan, A. N. (1958). *Türk Pulları Kataloğu VII*. Pulhan Matbaası.
- Pulhan, A. N. (1968). *Türk Pulları Kataloğu XI*. Pulhan Matbaası.
- Pulhane, *Osmanlı Dönemi Posta Pulları*, 10 Mayıs 2023' de <https://www.pulhane.com/PulSayfaları/K2020-2024.html>. Adresinden alındı.
- Pulko 2006, (2005). *Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti Pulları Kataloğu*. Pulko Yayınevi.
- Sezer, F. (2019). Posta Hizmetleri Sektörünün Etkinliği: Bir Literatür İncelemesi. *İşletme Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 199-220.
- Şehitoğlu, M. (2012). *Millî Mücadelede Telgraf Muhaberatı: 1918–1922*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi.
- Şimşeker, O. (2007). *Matbaa Sektöründe Kullanılan Temel Baskı Sistemleri ve Kullanım Alanları*. II. Uluslararası Matbaa Teknolojileri Sempozyumu. Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi, İstanbul, s.291-301.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2011). *Matbaa Teknolojisi: Tipoda Gofre*. Ankara. chromeextension://efaidnbmnnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Tipoda%20Gofre.pdf
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2014). *Grafik ve Fotoğraf Çukurbaskı*. Ankara. chromeextension://efaidnbmnnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/%C3%87ukur%20Bask%C4%B1.pdf.
- Tanrıkut, A. (1968). *Türkiye Posta ve Telgraf ve Telefon Tarihi ve Teşkilat ve Mevzuatı, Cilt II*.
- Tanrıkut, A. (1984). *Türkiye Posta ve Telgraf ve Telefon Tarihi ve Teşkilat ve Mevzuatı, Cilt I*. Efem Matbaacılık.
- Tarlakazan, B. E. (2018). Pul Tasarımlarında Osmanlı'dan Günümüze Kadın Figürü. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 7(46), 711-727

- Tarihin ilk pulu: Penny Black (nd). Tasarım başarısı: Kraliçe Victoria'nın başı, İlk Penny Black'in basımı. 10 Ocak 2022'de <https://www.postalmuseum.org/collections/highlights/the-first-ever-stamp-the-penny-black/> adresinden alındı.
- Ters Çita. (2013, 13 Ocak). *Postahane-i Amire*. Blogger.com. <https://terscita.blogspot.com/2013/01/postahane-i-amire.html>
- Togay, U. (2023). *Osmanlı Pulları Arşivi*. Özel Koleksiyon.
- Turgut, T. (2018). *Osmanlı İmparatorluğu Posta Tarihi*. Alfa Basın Yayın Dağıtım.
- Turkish Postal History. (nd). *İlk Türk Pulları*. Yeni Koleksiyon Dergisi. Kasım 2023'de <https://www.turkishpostalhistory.com/index.php/en/m-articles/m-ottoman-empire/m-otto-stamps> alınmıştır.
- Tuna, T. (1977). “Dünyanın ilk posta pulu”, *Hayat Tarih Mecmuası*, .3, 94-95.
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü, <https://sozluk.gov.tr/>.
- Ünal H. (2017). *Ofset Baskı ve Baskının Gerçekleşmesi, II. Uluslararası Matbaa Teknolojileri Sempozyumu, Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi, Matbaa Eğitimi Bölümü, İstanbul*. <https://www.makaleler.com/ofset-baski-nedir-calisma-prensibi-nasildir>
- Yazıcı, K. (2014). Tarih Öğretiminde Posta Pullarının Kullanılabilirliğine Bir Örnek “100 Posta Pulu ile Türk Tarihinden Bir Kesit -1863-1950 Yılları Arası”. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(16) s. 176-199.
- Yazıcı, N. (1985). *Tanzimat Döneminde Osmanlı Haberleşme Kurumu*. Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi (Cilt 6). İletişim Yayınları.
- Yazıcı, N. (1995). *Tanzimat Döneminde Osmanlı Posta Örgütü*. Tanzimattan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi, 6, 1636-1652. İletişim Yayınları.
- Yalın, İ. (2019, 13 Ekim). *Her Pul Bir Ansiklopedi Maddesidir*. T24. <https://t24.com.tr/yazarlar/irfan-yalin/her-pul-bir-ansiklopedi-maddesidir,24108>
- Yücel, M. (1991). *Haberleşme Teorisi (Analog)*. Damla Ajans Matbaası.

EKLER

EK-1 Pul Lügatı (Pulhan, 1958 S.15-17).

TÜRKÇE	İNGİLİZCE	ALMANCA	FRANSICA
Açık (Renk)	Light	Hell	Clair
Açıklık	Space	Zwischentaum	Ecpace
Ada	İsland	İnsel	Île
Âdi	Usual, Ordinary	Gewöhnlich	Ordinaire
Âdi (kâğıt)	Simple, Ordinary, Paper wove	Einfach	Simple, uni (Papier)
Ağırlık	Weight	Gewicht	Poids
Alan (bir şey)	Addressee	Empfangen	Destinataire
Amatör fiyatı	Fancy Price	Liebhaber preis	Prix d'Amateur
Antiyer (tam)	Entire	Ganzsache	Entier
Apklaç	Ofiset	Abklatsch	Décalque
Arka taraf	Back	Rückseite	Verso
Asker	Army, Soldier	Soldat, Militar	Militairene, Soldat
Avrupa harici mem.	Oversea	Übe see	Outremer
Az (İnce)	Limited	Gering	,Miince
Bakır klişe ile baskı	Copper-plate printing	Kupferdruck	En taille uce
Bakır üzerine hak	Line- engraved	Kupferstich	Gravure
Baş	Hed	Kopf	Tête
Birinci baskı	First printing	Erstdruck	Premir tirage
Birbirine bitişik	Belonging together	Zusammenhange nd	Appartenat ensemble
Birbirine bitişik üç parça	Strip of three	Dreierstreifen	Bande detrois
Bir renkli	One - coloured	Einfarbig	D'une seo couleur
Büst	Bust	Brustbild	Effigie, buste
Borsa	Bourse, market exchange	Börse	Bors
Boyut	Size	Format	Format
Beyaz	White	Weiss	Blanc

Cetvel	Reference list, statement	Aufstellung	Liste, able
Cevap İlmühaberi	Reply coupon	Antwortschein	Coupon de réponse
Çerçeve	Frame	Finfassung	Cadre
Çerçeveli (tamam)	With foll margins	Vollrandig	Marges entières
Çift	Pair	Paar	Paire
Çifte baskı	Double-impression	Doppeldruck	İmprimé a double
Çelik üzerine hak	Steel-plate linee graving	Stahlstich	Gravure sur acier
Cumhuriyet	Free state	Freistaat	République
Çizgi	Stroke	Strich	Trait
Dahili	İnland	Inland	İntérieur du pays
Daire	Circles	Ringe	Cercles
Damgalı (müstamel)	Used, cancelled obliterated	Gebraucht, gestempelt	Oblitéré, use
Damgasız (zamlı)	Mint	Postfrisch	Neuf avec gomme
Damgasız	Unused	Ungebraucht	Ueuf
Dantel	Perforation	Zahnung	Dentelure
Damga	Postmark, cancellation mark	Stempel	Marque postale
Damga pulu	İnland revenue	Stempelmarke	Marque postale
Dantelli gayri-muntazam	Badly centred	Verzahnt	Mal Centré
Danteli muntazam	Centred	Zentriert	Centre
Dantel hatası	Fault of perforation	Fehlzahnung	Erreur de perforation
Danteli kusurlu	Fault of perforation	Zahnungsfehler	Denteulre défectueux
Dantelli	Perforated	Gezahnt	Dentéle
Dantelsiz	İmperforate	Geschnitten, ungezahnt	Non dentelé
Dantel ölçüsü	Perforation gauge	Zahnungsmesser	Odontometr e
Dar	Narrow	Schmal	Etroit
Değer	Value	Wert	Valeur
Değiştirme	Alteration	Anderung	Changemen t
Dergi (mecmua)	Magazine, review	Zeitschrift	Magazine, revue
Dikkat	Beware of	Vorsicht	Seméfier
Donuk	Dull, faded	Matt	Mat, terne
Dokunulmak	Touched	Berührt	Touché

Düzgün	Smooth	Glatt	Lissé, satiné
Ecnebi Postası	Foreign office abroad	Auslander ,auslandspostamt	Etrange Bureau de poste a l'étranger
Expertes Tarifesi	Expres postage	Eilporto	Port pour lettres expres
El ile basılan damga	Handstamp	Handstempel	Cachet a main
Emisyon	Issue	Ausgabe	Émission
Ender	Rare	Seltener	Rare
Erör (Hatalı)	Error	Abart	Erreur
Eski	Old	Alt	Ancien, vieux
Fena basılmış	(Printers) waste	Ausschuss	Maculature
Fena	Bad	Schlecht	Mal fait
Fevkâlede parça	Superb copy	Prachtstück	Pièce magnifique
Fiat	Price	Preis	Prix
Filigran	Watermark	Wasserzeichen	Filigrane
Gemi	Ship, Steamer	Schiff	Bateau, vaisseau
Gül kurusu	Mangenta	Rotlila	Magenta
Geniş	Wide	Breit	Large
Geniş kenarlı	With wide margins	Breitranding	Grandes marges
Gizli	Secret	Geheim	Secret
Gümüşü	Silver	Silbern	Argent
Gönderen	Sender	Absender	Envoyeur
Gönderme k	To forward	Absender	Expédier
Gün	Day	Tage	Jour
Güzel	Fine	Schön	Beau
Haberci	Messenger	Bote	Messenger
Hafif fark	Shade	Abtönung	Nuance
Hakkedil miş	Engraved	Gestochen	Gravé
Hakkâk	Engraver	Stecker	Graveur
Harf	Letter, type	Buchstabe	Lettre
Hatıra	Commemorat ive	Gedenk	Commémér atif
Hassas	Fugitive	Empfindlich	Délicat
Hayır pulları	Goodness	Wohlthatigkeit, marken	Timbres de,bienfaisance
Havale (Posta)	Money-order	Postanweisung	Mandat de poste
Hava postası	Air mail	Flugpost	Poste aerienne

İğne	Pin	Nadel	Aiguilles
İğne ucu	Pin prick	Nadelstich	Trou d'épingle
İlân	Publication, advertisement	Bekanntmachung	Avis
Işık	Thin	Licht	Aminci
İkinci baskı	Reprint, reimpression	Nachdruck	Réimpression
İmha edilmiş	Destroyed	Vernichtet	Détruit
İnce	Thin, sigleined	Dünn	Mince, maigre
İpek Kâğıt	Tissue paper	Seidenpapier	Papier pelure
İsim (ad)	Name	Name	Nom
İptal (damgalı)	Cancellation	Abstemplung	Oblitération
İptal	Cancellation	Entwertung	Oblitération
İşaret	Mark	Kennzeichen	Caractère, propriété
İşgal	Occupation	Besetzung	Occupation
İzahat	Statement	Angabe	Information
İzale etmek, dağıtmak	Remove	Entternen	Ecarter
Talik (yazı)	İtalic	Kursiv	Italique
Işık	Thin	Licht	Aminci
Kalın	Thick	Dick	Gras
Karmen	Carmine	Karmin	Carmin
Kalp	False, forget	Falsch	Faux
Kâğıt	Paper	Papier	Papier
Kanun	Law	Gesetz	Loi
Kırmızı	Red	Rot	Rouge
Katlanma, bükülme	Slight crease	Bug	Léger pli
Karışık renk	Mixed colour	Misch farbe	Couleur méléc
Karışık dantel	Compound perforation	Mischzahnung	Dentelure combinée
Kenar parça	Margin	Rand	Bord, marge
Kesik	Cut	Schnitt	Coupe
Konu	Subject	Gegenstand	Sujets
Koyu	Dark	Dunkel	Fonce
Kirli	Smudgy	Schmutzig	Sale
Kimyevi	chmeically	Chemisch	Chimiquement
Kral	King	König	Roi
Kırık (kırılma)	Broken, cracked	Gebrochen	Cassé
Kısa	Short	Kurz	Court

Kıymetli	Rare, scarce	Selten	Rare
Kıymet	Value	Wert	Valeur
Kontrol	Control	Kontroll	Contrôle
Köşe	Corner	Ecke	Coin
Küçük	Mail, small	Klein	Petit
Kuşe kağıdı	Chalky paper	Atlasdruckpapier, kreidepapier	Papier couché
Kusurlu	Defective	Mangelhaft	Défectueux
Koleksiyon	Collection	Sammlung	Collection
Katalog	Catalogue	Bücherverzeichnis	Catalogue
Leke	Sport	Fleck	Tache
Lekeli	Spoty	Befleckt	Tachoux
Leylaki	Lilac	Lila	Lilas
Litografi	Lithography	Steindruck	Lithographie
Lüks parça	Extremely beautiful	Kabinettstück	Pièce de luxe
Mahalli	Local	Örtlich	Local
Mat	Pale	Matt	Pale
Mahkeme	Court	Gericht	Tribunal
Matbaa	Printing office	Druckerei	Imprimerie
Matbua	Printed matter	Drucksache	Imprimée
Matbua pulu	Newspaper stamps	Zeitungsmarke	Timbre pour journaux
Matlûba muvafik	Satisfactory	Einwandfrei	Irréprochable
Mektup	Letter	Brief	Lettre
Memleket	County	Land	Pays
Mevzu	Subject	Gegenstand	Sujets
Memur	Official	Beamter	Fonctionnaire
Memaliki ecnebiye	Foreign	Ausland	Etranger
Mesafe	Distance	Abstand	Distance
Mimari	Architectural	Baukunst	Architecture
Muvakkat	Provisional	Behelf	Provisoire
Murabba (kare)	Square	Quadrat	Carré
Muntazam dantelli	Centered	Zentriert	Centre
Mor	Violet	Violett	Violet
Mühür	Seal	Siegel	Cachet
Millet	Nation	Nation	Nation
Mübadele	Change	Wechsel, austausch	Change

Mürekkep	İnk	Tinte	Encre
Müstemleke	Colony	Kolonie	Colonie
Nısıf	Half of	Hälfte	Moitié
Nokta	Dot, stop	Punkt	Point
Noktalı	Dotted	Punktiert	Pointillé
Ofset baskı	Printed by rubberstamp	Gummidruck	İmression offset
Orta parça	Centre piece	Mittelstück	Piece de milieu
Orta	Medium	Mittel	Mediocre
Osmanlı	Ottoman	Osmane	Ottoman
Oval (beyzi)	Oval	Eirund	Oval
Para	Money	Geld	Argent
Para farkı	Agio, premium	Aufgeld	Agio, prime
Parça	Fraction, piece	Bruch	Fraction, piece
Parakende	Detailed	Einzel	Détaillé
Peşin	Cash	Bar	Comptant
Plân	Design	Entwurf	Dessin
Plânş hatası	Flaw in plate	Plattenfehler	Défectuosité de planche
Plânş (kalıp)	plate	Platte	Planche
Portre	Portrait	Bildnis	Effigie
Postahane	Post office	Postamt	Bureau de poste
Posta damgası	Postmark	Poststempel	Marque postale
Posta gişesi	Counter	Postschalter	Guichet
Posta pulu	Postage stamps	Briefmarke	Timbre-poste
Posta ücreti	Postage	Frankatur	Port
Prens	Prince	Fürst	Prince
Prova	Proof	Korrekturabzüge	Épreuves
Pul defteri	Booklet of stamps	Markenheft	Carnet de timbres
Ranverse (ters basılma)	İnvertend	kopsfstehend	Renversé
Renk farkı	Difference of colourshade	farbenuntercehiend	Naunce, différence de couleur
Renk hatası	Error of colour	Farbabart	Erreur de coulour
Renk	Colour	Farbe	Couleur

Reklam	Advertiseme nt	Reklame	Réclam
Renkli baskı	Coloured print	Buntdruck	İmpression de couleur
Renksiz	Colourless	Farblos	İncoloré, blanc
Renk tonu	Shade	Farbton	Nuance
Resim	İllustration	Abbildung	Réproductio n en image, figure
Resimli taraf	On front	Bildseite	Recto
Resmî	Officiel, service	Amtlich, dienst	Officiel de service
Reisicum hur	President	Prasident	Président
Resmî pul	Officiale stamp	Dienstmarke	Timbre de service
Romen (yazı)	Roman type	Antiqua (schrift)	Romain
Rulo baskı	Rotary press printing	Walzendruck	İmpression par rouleau
Sağ	Right	Rechts	À droite
Sahra postası	Fieldpost	Feldpost	Poste de campagne
Satış	Sale	Verkauf	Vente
Seçme	Selected	Ausgewählt	Choisi
Sekiz köşe	Octagon	Achteck	Octogone
Senei devriye	Jubilee	Jubliäum	Jubilé
Seri (takım)	İn sets	Satz	Série
Sergi	Exhibition	Ausstellung	Exposition
Sevkiyat	Forwarding	Beförderung	Expédition
Sipariş	Order	Auftrag	Ordre
Sınai	İndustrial	İndustrie	İndustriel
Sıyrık	Worn	Abgenutzt	Usé
Sol	Left	Links	À gauche
Soluk	Fade	Fahl	Terne
Sonuncu	Last	Letzte	Dernier
Stok	Stock	Bestand	Quantité restante
Sürşarj (sonradan ilave)	Surcharge, overprint	Aufdruck	Surcharge
Sürşarj	Surcharge	Überdruck	Surcharge
Şayanı dikkat	Remarkable	Auffällig	Marguant, frappant

Şehir postası	Local post	Stadtpost	Poste locale
Şekil	Size, shape	Format	Format
Şimendüfer	Railrod, railway	Bahn	Chemén de fer
Taahhütlü	Registered	Eingescriben	Recommen dé,
Tabaka (yaprak)	Sheet	Bogen	Feuille
Tabaka danteli	Harrow perforation	Bogenzählung	Dentelure par feuilles
Tabaka filigranı	Sheet watermark	Bogenwasserzeichen	Filigrane de la feuille
Tabaka kenarı	Margin of sheet	Bogenrand	Marge de feuille
Tabaka köşesi	Corner of sheet	Bogenecke	Coin de feuille
Takaba şeklinde	Arched	Bogenförmig	En arch
Tabaka tertibi	Setting	Bogenanordnung	Arrangemet , composition des feuilles
Tabaka kenarında olan pul	Specimen showing margin	Randsstück	Timbre avec marge
Tabii manzara	Landscape	Ansicht	Paysage
Tab'i baskı	İmpression	Druck	İmpression
Tab'ı mikdarı	Number issued	Auflage-höhe	Chiffre de tirage
Tab'ı hatası	Misprint, error	Druckfehler	Erreur typographique
Tab'ı usulü	Process of printing	Druckverfahren	Manière d'impression
Taç	Crown	Krone	Couronne
Tahta damga	Woodout stamp	Holzstempel	Cachet de bois
Taklit	Forgery, imitation	Nachahmung	Contrefaçon , imitation
Taklit edilmiş	Faked	Gefälscht	Truqué
Takse	Postage due	Nachporto	Taxe
Takse pulu	Postage due stamp	Portomärke	Timbre taxe
Tamirli	Repaired	Ausgebessert	Réparé
Tanzim etmek	Classify	Klassifizieren	Classer
Tarama	Shading-line	Schraffur	Hachure

Taş baskısı	Lithography	Steindruck	Lithographie
Tarih	Date	Datum	Date
Tek	Single	Ein	Unigue
Tedavüle çıkış	Date of issue	Ausgabe datum	Date d'émission
Tecrübe	Proof	Probe	Essai
Tedavüle çıkarılmayan	Not issued	Unverausgabt	Non émis
Tedavülde olmayan	Withdrawn, absolute	Ausser kurs	Supprimé
Temiz	Clear	Sauber	Propre, net
Ters	Inverted	Verkehrt	Renversé
Tet-beş	Téthe-bèche	Kehrdruck	Téthe-bèche
Tetkikat	Research	Forschung	Investigation, recherché
Ticaret	Trade	Handel	Commerce
Tipografi	Letterpreps printing	Buchdruck	Typographie
Türkçe	Turkish	Türkisch	En Turc
Uydurma	Bogus, swindle	Schwindel	Fraude
Ücret	Fee	Gebühr	Taxe
Ücretsiz	Free	Franko (frei)	Port payé
Üç köşe	Three corner	Dreieck	Tri cate
Vasati	Average	Durchschnitts	Moyen
Vapur	Steamer	Dampfschiff	Bateau à vapeur
Vazıh	Distinet	Deutlich	Distinet
Valör	Value	Wert	Valeur
Vesika	Voucher	Belegstück	Pièce justificative
Yağlı	Oily	Fettig, ölig	Huileux
Yıl (sene)	Year	Jahr	An
Yıldönümü	Anniversay	Jahrestag	Anniversaire
Yaprak	Sheet	Blatt, bogen	Feuille
Yapıştırmak	To paste, to affix	Aufkleben	Coller
Yarım	Half	Halb	Demi
Yarı, yırtık	Tear	Riss	Fente
Yeni	Mint	Postfrisch	Neuf
Yeni baskı	Reprint	Neudruck	Réimpression
Yeşil	Green	Grün	Vert
Yıkanmış	Cleaned	Gewaschen	Lavé
Yıldız	Star	Stern	Étoile

Yerli	Native	Einheimisch	İndigène
Yumurta sarısı rengi	Yolk- coulored	Dottergelb	Jaune d'oeuf
Yukarıya doğru	Upward	Aufwärts	En haut
Yüzüncü yıldönümü	Centenary	Hundertjahrteier	Centenaire
Yüksek	High	Hoch	Haut
Yuvarlak	Round	Kugelrund	Ronde
Yükseklik	Height	Höhe	Hauteur, en haut
Zam	Advance surplus	Aufschlag	Surtaxe
Zamk	Gum	Gummi	Gomme
Zamklam ak	Gum	Gummierung	Gommé
Zamksız	Without gum	Ungummiert	Sans gomme
Zamk çatlağı	Cracked by gum	Brüchig (gummi)	La gomme se fendillé
Zarf	Cover	Briefumschlag	Envelope
Zarf parçası	Letter	Briefstück	Fragment de letter
Zarf üstünde	On cover, on entire	Auf brief	Sur letter
Zemin baskısı	Ground-tint, network	Unterdruck, netz	Burelage
Zümrüdi yeşil	Emerald	Smaragd	Emeraude
Zikzak	Zigzag rouleteed	Zickzackförmig	En zigzag

EK-2 Renkler (Pulhan, 1958 S.15-17).

Türkçe	İngilizce	Almanca	Fransızca
Al	Scarlet	Scharlach	Éarlete
Altınsarı	Golden	Golden	Or
Bakırrengi	Copper	Kupfer	Cuivre
Barutî	Slate	Schiefer	Ardoise
Beyaz	White	Weiss	Blanc
Deniz mavisi	Ultramarine	Ultramarin	Outremer
Donuk	Dull	Stumpf	Terne
Etrengi	Flesh-coloured	Fleischfarben	Chair
Gri	Grey	Grau	Gris
Gümüşü	Silver	Silbern	Argent
Gülkurusu	Magenta	Rotlila	Magenta

Havaimavi	Bluish	Blaulich	bleuâtre
Kahverengi	Brown	Braun	Brun
Karmen	Carmine	Karmin	Carmin
Kiremit kırmızısı	Brick-red	Ziegelrot	Brique
Kırmızı	red	Rot	Rouge
Koyu	Dark	Dunkel	Force
leylâki	Lilac	Lila	Lilas
Mat	Pale	Matt	pâle
Mavi	Blue	Blau	Bleu
Mor	Violet	Violett	Violet
Pembe	Rose	Rosa	Rose
Sarı	Yellow	Gelb	Jaune
Siyah	Black	Schwarz	Noir
Soluk	Pale	Blass	pâle
Şamua	Chamois	Saemisch	Chamois
Turuncu	Orenge	Orange	Orange
Yeşil	Green	Grün	Vert
Yumurta sarısı	Yolk-coloured	Dottergelb	Jaune d'oeuf
Zeytunî	Olive	Olive	Olive
Zümrüdiyeşil	emerald	Smaragd	Émeraude

EK-3 İSFİLA Kataloğunda Yer Alan Basılmış Osmanlı Posta Pulları (946 adet pul), (İsfila, 2016).

TEDAVÜL TARİHİ	KONUSU	NOMİNA L DEĞERİ	SER İ ADEDİ	DANTELLER İ
1862	Tuğralı Birinci Baskı Posta Pulları	2k ; 5k	2	Dantelsiz
1863	Tuğralı İkinci Baskı Posta Pulları	20p ; 1k ; 2k ; 5k	4	Dantelsiz
1863	Tuğralı Kırmızı Kahve Takse Pulları	20p ; 1k ; 2k ; 5k	4	Dantelsiz
1863	Tuğralı Kiremidi Takse Pulları	20p ; 1k ; 2k ; 5k	4	Dantelsiz
1863	Tuğralı Kahverengi Takse Pulları	20p ; 1k ; 2k ; 5k	4	Dantelsiz
1863	Tuğralı Pullar Üçüncü Baskı	20p ; 1k	2	Dantelsiz

1865	Ayyıldızlı (Duloz) Posta Pulları I. Tip	10p ; 20p ; 20p ; 1k ; 1k ; 2k 5k ; 25k	8	Kenarsız
1865	Ayyıldızlı (Duloz) 10 p Turuncu Kahve Takse Pulu	10p	1	Kenarsız
1865	Ayyıldızlı (Duloz) Takse Pulları I. Tip	20p ; 1k ; 2k ; 5k ; 25k	5	Kenarsız
1867	Ayyıldızlı (Duloz) Posta Pulları II. Tip	10p ; 20p ; 1k ; 25k	4	Kenarsız
1867	Ayyıldızlı (Duloz) Posta Pulları II. Tip	2k ; 5k	2	Kenarsız
1867	Ayyıldızlı (Duloz) Takse Pulları II. Tip	1k ; 2k ; 5k ; 25k	4	Kenarsız
1867	Ayyıldızlı (Duloz) 20 p Açık Kahverengi Takse Pulu	20 p	1	Kenarsız
1868	Ayyıldızlı (Duloz) Posta Pulları III. Tip	10p ; 20p ; 1k ; ; 2k 5k ; 25k	6	13 ¼
1868	Ayyıldızlı (Duloz) Takse Pulları III. Tip Çerçeve ve Sürşarjı Kiremidi	20p ; 1k ; ; 2k 5k ; 25k	5	13 ¼
1868	Ayyıldızlı (Duloz) Takse Pulları III. Tip Çerçeve ve Sürşarjı Kahverengi	20p ; 1k ; ; 2k 5k ; 25k	5	13 ¼
1869	Ayyıldızlı (Duloz) 5 k Gri Posta Pulu III. Tip	5k	1	13 ¼
1870	Ayyıldızlı (Duloz) Takse Pulları III. Tip Düzensiz Dantel 5-11½ Çerçeve ve Sürşarjı Kiremidi	20p ; 1k ; 2k	3	5-11½
1870	Ayyıldızlı (Duloz) Takse Pulları III. Tip Düzensiz Dantel 5-11½ Çerçeve ve Sürşarjı Kahverengi	20p ; 1k ; 2k	3	5-11½
1869-1871	Ayyıldızlı (Duloz) Posta Pulları III. Tip Düzensiz Dantel 5- 11½	10p ; 20p ; 1k ; 5k	4	5-11½
1871	Ayyıldızlı (Duloz) Posta Pulları III. Tip Düzensiz Dantel 5- 11½	10p ; 10k ; 2k	3	5-11½
1872	Ayyıldızlı (Duloz) 5 k SarımsıKahverengi Takse Pulu III. Tip Düzensiz Dantel 5-11½ Çerçeve ve Sürşarjı Kiremidi	5k	1	5-11½
1872	Ayyıldızlı (Duloz) Takse Pulları III. Tip Düzensiz Dantel 5-11½ Çerçeve ve Sürşarjı Kahverengi	5k ; 25k	2	5-11½
1872	Ayyıldızlı (Duloz) 25 k Kiremidi Kırmızı Posta Pulu III.	25k	1	5-11½

	Tip Düzensiz Dantel 5-11½			
1872	Ayyıldızlı (Duloz) 5 k Mavi Posta Pulu III. Tip Düzensiz Dantel 5-11½	20p	1	5-11½
1873	Ayyıldızlı (Duloz) Posta Pulları III. Tip Dantel 12, 12½	10k ; 2k	2	12, 12½
1873	Ayyıldızlı (Duloz) 10 p Erguvani Kahverengi Posta Pulu III. Tip Dantel 12	10p	1	12
1873	Ayyıldızlı (Duloz) 10 p Sarımsı Bej Posta Pulu	10p	1	12
1874	Ayyıldızlı (Duloz) 10 p Morumsu Pembe Posta Pulu IV. Tip	10p	1	Dantelsiz
1875	Ayyıldızlı (Duloz) Posta Pulları IV. Tip	10p ; 10p	2	13 ¼
1875	Ayyıldızlı (Duloz) 20 p Yeşil Posta Pulu IV. Tip	20p	1	13 ¼
1875	Ayyıldızlı (Duloz) 1k Sarı Posta Pulu IV. Tip	1k	1	13 ¼
1875	Ayyıldızlı (Duloz) 1k Sarı Posta Pulu IV. Tip	1k	1	13 ¼
1876	Sürşarjlı Ayyıldızlı (Duloz) Posta Pulları V. Tip	¼ Pre / 10p ; ½ Pre / 20p ; ¼ Pre / 20p ; 2 Pres / 2k ; 5 Pres / 5 k	5	13 ¼
1876	Ayyıldızlı (Duloz) Posta Pulları VI. Tip	5k ; 25k	2	13 ¼
1876	Ayyıldızlı (Duloz) 1k Turuncu Sarı Posta Pulu VI. Tip	1k	1	13 ¼
1876	Ayyıldızlı (Duloz) 10 p Leylaki Pembe Posta Pulu VI. Tip	10p	1	13 ¼
1877	Ayyıldızlı (Duloz) 20 p Yeşil Posta Pulu VI. Tip	20p	1	13 ¼
1881	Ayyıldızlı (Duloz) 2 k Et rengi Posta Pulu VI. Tip	2k	1	13 ¼
1882	Ayyıldızlı (Duloz) 20 p Açık Bej Posta Pulu VI. Tip	20 p	1	13 ¼
27.09.1876	Aylı (Ampir) Posta Pulları	10p ; 20p ; 50p ; 2k ; 5k ; 25k	6	13 ¼
01.04.1879	Sürşarjlı Aylı (Ampir) 10p Matbua Pulu	10p	1	13 ¼
Mart/1880	Aylı (Ampir) Posta Pulları	20p ; 1k	2	13 ¼
13.04.1881	Aylı (Ampir) Posta Pulları	5p ; 1k	2	13 ¼
13.03.1884	Aylı (Ampir) 10p Posta Pulu	10 P	1	13 ¼

13.05.1884	Aylı (Ampir) Posta Pulları	10p ; 20p ; 1k	3	13 ¼
4 Temmuz/188	Aylı (Ampir) Posta Pulları	10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k ;	5	11½
13.02.1886	Aylı (Ampir) Posta Pulları	5p ; 25k	2	13 ¼
01.04.1886	Aylı (Ampir) Posta Pulları	5p ; 2k ; 5k ; 25k	4	13 ¼
13.03.1888	Aylı (Ampir) Posta Pulları	5p ; 2k ; 5k ; 25k	4	13 ¼
13.03.1988	Aylı (Ampir) Posta Pulları	20p ; 1k ; ;2k	3	13 ¼
17.06.1890	Aylı (Ampir) Posta Pulları	10p ; 20p ; 1k ; 2k ; 2k ; 5k	6	13 ¼
Haziran/1891	Elbasması Sürşarjlı Aylı (Ampir) Matbua Pulları (Siyah Sürşarj)	10p ; 20p ; 1k ; 2k ; 5k	5	13 ¼
Haziran/1891	Elbasması Sürşarjlı Aylı (Ampir) Matbua Pulları (Mavi Sürşarj)	10p ; 20p ; 1k	3	13 ¼
Haziran/1891	Elbasması Sürşarjlı Aylı (Ampir) Matbua Pulları (Kırmızı Sürşarj)	10p ; 20p ; 1k	3	13 ¼
11 Şubat-10 Mart 1892	Tuğralı ve İmparatorluk Armalı (Armalı Ampir) Posta Pulları	10p ; 20p ; 20p ; 1k ; ;2k 5k	6	13 ¼
10.03.1892	Tuğralı ve İmparatorluk Armalı (Armalı Ampir) Takse Pulları	20p ; 1k ; ;2k	3	13 ¼
10.03.1892	ElBasması Sürşarjlı Tuğralı ve İmparatorluk Armalı (Armalı Ampir) Matbua Pulları	10p ; 20p ; 1k ; 2k ; 5k	5	13 ¼
1893	Sürşarjlı Tuğralı ve İmparatorluk Armalı (Armalı Ampir) Matbua Pulları	10p ; 20p ; 20p ; 1k ; ;2k 5k	6	13 ¼
1897	5 P/10 P Sürşarjlı Tuğralı ve İmparatorluk Armalı (Armalı Ampir) Posta Pulu	5 p/10 p	1	13 ¼
1897	5 P/10 P Sürşarjlı Tuğralı ve İmparatorluk Armalı (Armalı Ampir) Matbua Pulları	5 p/10 p	1	13 ¼
1901	Tuğralı ve İmparatorluk Armalı (Armalı Ampir) 20 P Takse Pulu	20 p	1	13 ¼
21.04.1898	Teselya Ordusu Posta Pulları	10p ; 20p ; 1k ; 2k ; 5k	5	13 ¼
14.03.1901	Küçük Tuğralı ve Ayyıldızlı Pullar Dahili Posta Pulları	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k ; 25k ; 50k	8	13 ¼
14.03.1901	Sürşarjlı Dahili Matbua Pulları	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k	6	13 ¼
14.03.1901	Takse Pulları	10p ; 20p ; 1k ; ;2k	4	13 ¼

14.03.1901	Harici Posta Pulları	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k ; 25k ; 50k	8	13 ¼
14.03.1901	Sürşarjlı Harici Matbua Pulları	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k	6	13 ¼
1905	Dahili Posta Pulları	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; 5k ; 25k ; 50k	7	12
1905	Sürşarjlı Dahili Matbua Pulları	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; 5k	5	12
1905	20 p Harici Posta Pulu	20p	1	12
1905	Sürşarjlı 20 p Harici Posta Pulu	20p	1	12
01.09.1905	(Şuahi, Küçük Tuğralı ve Ayyıldızlı Pullar) Posta Pulları	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 2½k ; 5k ; 25k ; 50k	10	[12], [12x13½], [13½] [13½x12]
01.09.1905	Sürşarjlı Matbua Pulları	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k	6	[12], [12x13½], [13½] [13½x12]
01.09.1905	Takse Pulları	1k ; ;2k	2	[12], [12x13½], [13½] [13½x12]
01.09.1905	Sürşarjlı Harici Posta Pulları	10p ; 20p ; 1k ; ;2k	4	[12], [12x13½], [13½] [13½x12]
14.03.1908	(Sultan Abdülhamid Tuğralı ve Ayyıldızlı Pullar) Posta Pulları	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 2½k ; 5k ; 10k ; 25k ; 50k	10	[12], [12x13½], [13½] [13½x12]
14.03.1908	Sürşarjlı Matbua Pulları	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k	6	[12], [12x13½], [13½] [13½x12]
14.03.1908	Sürşarjlı Harici Posta Pulları	10p ; 20p ; 1k ; ;2k	4	[12], [12x13½], [13½] [13½x12]
14.03.1908	Takse Pulları	1k ; ;2k	2	[12], [12x13½], [13½] [13½x12]
17.12.1908	Meşrutiyet'in İlanı Hatıra Pulları	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k	5	[12], [12x13½], [13½] [13½x12]
Aralık/1909	(Sultan Reşad Tuğralı ve Ayyıldızlı Pullar) Posta Pulları I. Kalıp	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 2½k ; 5k ; 10k ; 25k ; 50k	10	[12], [12x13½], [13½] [13½x12]
Aralık/1909	Sürşarjlı Matbua Pulları I. Kalıp	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k	5	[12], [12x13½], [13½] [13½x12]
Aralık/1909	Sürşarjlı Harici Posta Pulları I. Kalıp	10p ; 20p ; 1k ; ;2k	4	[12], [12x13½], [13½] [13½x12]
Aralık/1909	Takse Pulları I. Kalıp	1k ; ;2k	2	[12], [12x13½], [13½] [13½x12]
1910	Posta Pulları II. Kalıp	5p ; 10p ; 20p ; 1k	4	[12], [12x13½], [13½] [13½x12]
1910	Sürşarjlı Matbua Pulları II. Kalıp	5p ; 10p	2	[12], [12x13½], [13½] [13½x12]
1910	Sürşarjlı Harici Posta Pulları II. Kalıp	10p ; 20p ; 1k	3	[12], [12x13½], [13½] [13½x12]
1910	1 k Takse Pulu II. Kalıp	1k	1	[12], [12x13½]
10.06.1910	2 P/5 P Sürşarjlı Pul	2 p/5 p	1	[12], [12x13½]
1911	2 P Posta Pulu	2 p/	1	[12]
11.06.1911	Sultan Reşad'ın Makedonya Seyahati Sürşarjlı Hatıra Pulları	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k ; 25k ; 50k	8	[12], [13 ¼]
	1901 Sürşarjlı Dahili Matbua Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k	6	

	1901 Harici Posta Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k ; 25k ; 50k	8	
	1901 Sürşarjlı Harici Matbua Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k	6	
	1905 Posta Pulları Üzerine	2½k ;10k	2	
	1911 2 P Posta Pulu Üzerine	2p	1	
	II-Manastır Sürşarjı /1901 Dahili Posta Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k ; 25k ; 50k	8	
	1901 Dahili Matbua Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k	6	
	1901 Harici Posta Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k ; 25k ; 50k	8	
	1901 Sürşarjlı Harici Matbua Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k ;	6	
	1905 Posta Pulları Üzerine	2½k ;10k	2	
	1911 2 P Posta Pulu Üzerine	2p	1	
	III-Üsküb Sürşarjı / 1901 Dahili Posta Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k ; 25k ; 50k	8	
	1901 Sürşarjlı Dahili Matbua Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k	6	
	1901 Harici Posta Pulları Üzerine	Posta	8	
	1901 Sürşarjlı Harici Matbua Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k	6	
	1905 Posta Pulları Üzerine	2½k ;10k	2	
	1911 2 P Posta Pulu Üzerine	2p	1	
	IV - Priştina Sürşarjı 1901 Dahili Posta Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k ; 25k ; 50k	8	
	1901 Sürşarjlı Dahili Matbua Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k	6	
	1901 Harici Posta Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k	6	
	1901 Sürşarjlı Harici Matbua Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k	6	
	1905 Posta Pulları Üzerine	2½k ;10k	2	
	1911 2 P Posta Pulu Üzerine	2p	1	
14.03.1913	Yeni Postahane Resimli Sultan Reşad Tuğralı ve Ayyıldızlı Pullar / Yeni Postahane Resimli Posta Pulları	2p ; 5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k ; 10k ; 25k ; 50k	10	[12]
14.03.1913	Sürşarjlı Yeni Postahane Resimli Harici Posta Pulları	10p ; 20p ; 1k ; ;2k	4	[12]
1913	Postahane Resimli Harici Nonemi Takse Pulları	2p ; 5p ; 10p ; 20p	4	[12]

14.03.1913	Postahane Resimli Takse Pulları	1k ; 2k	2	[12]
23.10.1913	Londra Baskısı Sultan Rşad Tuğralı ve Ayyıldızlı Pullar/ Edirne Hatıra Posta Pulları	10p ; 20p ; 40p	3	[12]
1914	Sürşarjlı Edirne Takse Pulları	2p/10 p ; 5p/20p ; 10p/40p ; 20p/40p	4	[12]
14.01.1914	Londra Baskısı İstanbul Manzaralı Posta Pulları	2p ; 4p ; 5 p ; 6 p ; 10 p ; 20 p ; 1k ; 1½ k ; 1¾ k ; 2k ; 2½ k ; 5k ; 10k ; 25k ; 50k ; 100k ; 200k	17	[12]
14.01.1914	Yıldız Sürşarjlı Harici Posta Pulları	10 p ; 20 p ; 1k ; 1¾ k ; 2k	5	[12]
01.02.1914	Londra Baskısı Takse Pulları	5p ; 20p ; 1k ; 2k	4	[12]
23.07.1914	1 K/1½ K Sürşarjlı 10 Temmuz Milli Bayram	1 k/1½ k	1	[12]
01.10.1914	İmtiyazat-ı Ecnebiye'nin Lağvı Sürşarjı Hatıra Pulları	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; 2k ; 5k ; 10k	7	[12]
1915	Sürşarjlı Elgazi Hatıra Pulları	10 k/100k ; 25 k/200 k	2	[12]
30.09.1915	Ay ve Altı Köşeli Yıldız Sürşarjlı Posta Pulları / 1892 Tuğralı ve İmparatorluk Arması (Arması Ampir) Posta Pulları Üzerine	5k 10p ; 2k ;	3	[12], [12x13½], [13½] [13½x12]
	1983 Sürşarjlı Tuğralı ve İmparatorluk Arması (Arması Ampir) Matbua Pulları Üzerine	10p ; 2k	2	
	1987 5 P/10 P Sürşarjlı Tuğralı ve İmparatorluk Arması (Arması Ampir) Matbua Pulu Üzerine	5 P/10 P	1	
	1901 Dahili Posta Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; 2k ; 5k ; 25k	7	
	1901 Sürşarjlı dahili Matbua Pulları Üzerine	5p ; 20p ; 5k	3	
	1901 Harici Posta Pulları Üzerine	5p ; 1k ; 2k ; 5k ; 25k	5	
	1901 Sürşarjlı Harici Matbua Pulları Üzerine	10p	1	
	1905 Posta Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; 2k ; 2½k 5k ; 10k ; 25k ;	9	
	1905 Sürşarjlı Matbua Pulları Üzerine	5p ; 2k ; 5k	3	
	1905 Sürşarjlı Harici Posta Pulları Üzerine	10p ; 2k	2	
	1908 Posta Pulları Üzerine	2k ; 2½ k ; 5k ; 10k ; 25k	5	
	1908 Sürşarjlı Matbua Pulları Üzerine	2k ; 5k	2	

	1908 Sürşarjlı Harici Posta Pulları Üzerine	2k	1	
	1909 Posta Pulları I. Kalıp Üzerine	2k ; 2½ k ; 5k ; 10k ; 25k	5	
	1909 Sürşarjlı Matbua Pulları I. Kalıp Üzerine	5p ; 5k	2	
	1909 Sürşarjlı Harici Posta Pulları I. Kalıp Üzerine	2k	1	
	1910 Posta Pulları II. Kalıp Üzerine	5p ; 20p ; 1k	3	
	1910 Sürşarjlı Harici Posta Pulları II. Kalıp Üzerine	20p ; 1k	2	
	1913 Yeni Postahane Resimli Posta Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k ; 10k ; 25k ;	8	
	1913 Sürşarjlı Yeni Postahane Resimli Harici Posta Pulları Üzerine	10p ; 20p ; 1k ; ;2k	4	
30.09.1915	Ay ve Altı Köşeli Yıldız Sürşarjlı Evlad-ı Şüheda Vergisi Pulları / 1905 Posta Pulları Üzerine	10p ; 10k	2	
	1905 Sürşarjlı Harici Posta Pulları Üzerine	10p	1	
	1908 Posta Pulları Üzerine	10p ; 5k	2	
	1908 Sürşarjlı Harici Matbua Pulları Üzerine	10p	1	
	1909 Posta Pulları I. Kalıp Üzerine	10p	1	
	1909 Posta Pulları I. Kalıp Üzerine	5k	1	
	1910 Posta Pulları II. Kalıp Üzerine	10p ; 20p ; 1k	3	
	1910 Sürşarjlı Matbua Pulları II. Kalıp Üzerine	10p	1	
	1910 Sürşarjlı Harici Posta Pulları II. Kalıp Üzerine	10p ; 20p ; 1k	3	
	1913 Yeni Postahane Resimli Posta Pulları Üzerine	10p ; 1k	2	
1913	1913 Sürşarjlı Yeni Postahane Resimli Harici Posta Pulları Üzerine	10p	1	
29.02.1916	Ay ve Beş Köşeli Yıldız Sürşarjlı Evlad-ı Şüheda Vergisi Pulları / 1892 Tuğralı ve İmparatorluk Armalı (Armalı Ampir) Posta Pulları Üzerine	10 p/20 p	1	[12], [12x13½], [13½] [13½x12]
	1983 Sürşarjlı Tuğralı ve İmparatorluk Armalı (Armalı Ampir) Matbua Pulları Üzerine	10 p/20 p	1	

	1901 Dahili Posta Pulları Üzerine	1k ; 5k	2	
	1901 Sürşarjlı Harici Matbua Pulları Üzerine	5k	1	
	1905 Posta Pulları Üzerine	10 p/20 p ; 1k ; 5k	3	
	1905 Sürşarjlı Harici Posta Pulları Üzerine	10 p/20 p ; 1k	2	
	1908 Posta Pulları Üzerine	10k	1	
	1908 Sürşarjlı Harici Posta Pulları Üzerine	20p	1	
	1909 Posta Pulları I. Kalıp Üzerine	10k	1	
	1910 Posta Pulları I. Kalıp Üzerine	20p ; 1k	2	
	1910 Sürşarjlı Harici Posta Pulları II. Kalıp Üzerine	20p ; 1k	2	
	1913 Yeni Postahane Resimli Posta Pulları Üzerine	20p ; 1k ; 10k	3	
	1913 Sürşarjlı Yeni Postahane Harici Posta Pulları Üzerine	20p	1	
	1916 Şehir Postası'nın 50. yılı Hattı Pulları Üzerine	10p ; 20p ; 1k ; 5k ;	4	
29.02.1916	Ay ve Beş Köşeli Yıldız Sürşarjlı Posta Pulları 1892 Tuğralı ve İmparatorluk Armalı (Armalı Ampir) Posta Pulları Üzerine	10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5k	5	[12], [12x13½], [13½] [13½x12]
	1893 Sürşarjlı Tuğralı ve İmparatorluk Armalı (Armalı Ampir) Matbua Pulları Üzerine	10p ; 20p ; 5k ;	3	
	5 p/10 p Sürşarjlı Tuğralı ve İmparatorluk Armalı (Armalı Ampir) Posta Pulu Üzerine	5 p/10 p	1	
	5 p/10 p Sürşarjlı Tuğralı ve İmparatorluk Armalı (Armalı Ampir) Matbua Pulu Üzerine	5 p/10 p	1	
	1901 Dahili Posta Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 10 k/25 k ; 10 k/50 k ; 25k ; 50k	9	
	1901 Sürşarjlı Dahili Matbua Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k	5	
	1901 Harici Posta Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 5 k/25 k ; 10 k/25 k ; 25k	8	
	1901 Sürşarjlı Harici Matbua Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k	4	
	1905 Posta Pulları Üzerine	5p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 2½ k ; 10 k/25 k ; 10 k/50 ; 25k ; 50k	9	

	1905 Sürşarjlı Matbua Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k	4	
	1905 Sürşarjlı Harici Posta Pulları Üzerine	10p ; 20p ; 1k	3	
	1908 Posta Pulları Üzerine	2½ k ; 10 k/25 k ; 10 k/50 k ; 25k ; 25 k/50 k	6	
	1908 Sürşarjlı Matbua Posta Pulları Üzerine	2k	1	
	1908 Sürşarjlı Harici Posta Pulları Üzerine	2k	1	
	1909 Meşrutiyet'in İlanı Hatıra Pulları Üzerine	5p	1	
	1909 Posta Pulları I. Kalıp Üzerine	2k ; 2½ k ; 5k	3	
	1909 Sürşarjlı Harici Posta Pulları I. Kalıp Üzerine	2k	1	
	1910 Posta Pulları II. Kalıp Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k	4	
	1910 Sürşarjlı Matbua Pulları II. Kalıp Üzerine	5p	1	
	1910 Sürşarjlı Harici Posta Pulları II. Kalıp Üzerine	1k	1	
	1913 Yeni Postahane Resimli Posta Pulları Üzerine	5p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 10 k/50 k ; 25k ; 50k	7	
	1913 Sürşarjlı Yeni Postahane Resimli Harici Posta Pulları Üzerine	1k	1	
	1913 Edime Hatıra Posta Pulları Üzerine	10p ; 20p ; 40p	3	
	1914 Sürşarjlı Edime Takse Pulları Üzerine	10 p/2 p/10 p ; 20 p/5 p/20 ; 40 p/10 p/40 ; 40 p/20 p/40p	4	
	1914 1 k/1½ k Sürşarjlı 10 Temmuz Milli Bayram Hatıra Pulu Üzerine	1 k/1½	1	
	1916 Şehir Postası'nın 50. yılı Hatıra Pulları Üzerine	5k	1	
03.03.1916	"Tur-u Sina" Sürşarjlı Hatıra Pulları	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; 5k	5	[12], [12x13½], [13½] [13½x12]
29.03.1916	Şehir Postası'nın 50. Yılı Hatıra Pulları	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; 5k	5	[12], [12x13½]
23.07.1916	"10 Temmuz 1332" Sürşarjlı Milli Bayram Hatıra Pulları	10p ; 20p ; 1k ; ;2k ; 2½ k	5	[12], [12x13½], [13½] [13½x12]
15.11.1916	Viyana Baskısı Pullar (1916 Yılı ve 1917 Başı) Dolmabahçe Sarayı Resimli Posta Pulları	10k	3	[12 ½]
06.02.1917	Sultan Reşad Portreli Posta Pulları	50k	3	

20.02.1917	10 p Evlad-ı Şüheda Vergisi Pulu	10p	1	
05.03.1917	25 k Posta Pulu	25k	1	
25.02.1917	Sürşarjlı Harp Emisyonu Pulları (1917 Yılı) PTT Sürşarjlı Posta Pulları / 1865 Ayyıldızlı (Duloz) Posta Pulları I. Tip Üzerine	20p ; 20p ; 1k ; 1k ; 2k ; 5k	6	[5-11½], [11½], [12], [12 ½], [13½] [13½x12]
	1865 Ayyıldızlı (Duloz) Takse Pulları I. Tip Üzerine	20p ; 1k ; 2k ; 5k ; 25k	5	
	1861 Ayyıldızlı (Duloz) Posta Pulları I. Tip Üzerine	5k	1	
	1868 Ayyıldızlı (Duloz) Posta Pulları III. Tip Üzerine	2k	1	
	1868 Ayyıldızlı (Duloz) Takse Pulları III. Tip Çerçeve ve Sürşarjı Kahverengi Üzerine	5k	1	
	1872 Ayyıldızlı (Duloz) 25 k Kiremidi Kırmızı Posta Pulu III. Tip Düzensiz Dantel 5-11½	25k	1	
	1872 Ayyıldızlı (Duloz) 5 k Mavi Posta Pulu III. Tip Düzensiz Dantel 5-11½	5k	1	
	1875 Ayyıldızlı (Duloz) Posta Pulları IV. Tip Üzerine	10p	1	
	1876 Sürşarjlı Ayyıldızlı (Duloz) Posta Pulları V. Tip Üzerine	¼ Pre / 10p ; ½ Pre / 20p ; ¼ Pre / 50p	3	
	1876 Ayyıldızlı (Duloz) 1 K Turuncu Sarı Posta Pulu VI. Tip Üzerine	1k	1	
	1876 Ayyıldızlı (Duloz) 10 P Leylakı Pembe Posta Pulu VI. Tip Üzerine	10p ; 10p	2	
	1877 Ayyıldızlı (Duloz) 20 P Yeşil Posta Pulu VI. Tip Üzerine	20p	1	
	1881 Ayyıldızlı (Duloz) 2 K Et Rengi Posta Pulu VI. Tip Üzerine	2k	1	
	1882 Ayyıldızlı (Duloz) 20 P Açık Bej Posta Pulu VI. Tip Üzerine	20p	1	
	1876 Aylık (Ampir) Posta Pulları Üzerine	50p ; 2k ; 25k	3	
	1881 Aylık (Ampir) Posta Pulları Üzerine	5p	1	

1884 Aylı (Ampir) 10 P Posta Pulu Üzerine	10p	1	
1884 Aylı (Ampir) Posta Pulları Üzerine	10p	1	
1884 Aylı (Ampir) Posta Pulları Üzerine	2k ; 5k	2	
1886 Aylı (Ampir) Posta Pulları Üzerine	5p ; 2k ; 5k ; 25k	4	
1888 Aylı (Ampir) Posta Pulları Üzerine	5k	1	
1888 Aylı (Ampir) Takse Pulları Üzerine	1k ; 2k	2	
1892 Tuğralı ve İmparatorluk Armalı (Armalı Ampir) Posta Pulları Üzerine	20p ; 2k	2	
1892 Tuğralı ve İmparatorluk Armalı (Armalı Ampir) Takse Pulları Üzerine	20p ; 1k ; 2k	3	
1893 Sürşarjlı Tuğralı ve İmparatorluk Armalı (Armalı Ampir) Matbua Pulları Üzerine	20p ; 1k	2	
1901 Dahili Posta Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; 2k ; 5k ; 10 k/50 k ; 25k	8	
1901 Sürşarjlı Dahili Matbua Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; 2k ; 5k	6	
1901 Harici Posta Pulları Üzerine	5p ; 20p ; 1k ; 2k ; 5k ; 10 k/50 k ; 25k	7	
1901 Sürşarjlı Harici Matbua Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 2k	4	
1905 Posta Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; 2k ; 2½ k ; 5k ; 10k ; 10 k/50 k ; 25k	10	
1905 Sürşarjlı Matbua Pulları Üzerine	5p ; 5p ; 10p ; 20p ; 1k ; 2k ; 5k	7	
1905 Sürşarjlı Harici Posta Pulları Üzerine	10p ; 20p ; 1k ; 1k ; 2k	5	
1908 Posta Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 2k ; 2½ k ; 10 k/50 k ; 25k	6	
1908 Sürşarjlı Matbua Pulları Üzerine	5p	1	
1908 Sürşarjlı Harici Posta Pulları Üzerine	10p ; 1k ; 2k ; 2k	4	
1908 Meşrutiyet'in İlanı Hatıra Pulları Üzerine	5p	1	
1909 Posta Pulları I. Kalıp Üzerine	1k ; 2k ; 2½ k ; 5k ; 10k	5	

	1909 Sürşarjlı Harici Posta Pulları I. Kalıp Üzerine	1k ; 2k	2	
	1910 Posta Pulları II. Kalıp Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k	4	
	1910 Sürşarjlı Harici Posta Pulları II. Kalıp Üzerine	10p ; 1k ; 1k	3	
	1913 Yeni Postahane Resimli Posta Pulları Üzerine	5p ; 10p ; 20p ; 1k ; 2k ; 5k ; 10k	7	
	1913 Sürşarjlı Yeni Postahane Resimli Harici Posta Pulları Üzerine	10p ; 1k ; 2k	3	
	1913 Edime Hatıra Posta Pulları Üzerine	10p ; 40 p	2	
	1914 Sürşarjlı Edime Takse Pulları Üzerine	10 p/2 p/10 p ; 20 p/5 p/20 ; 40 p/10 p/40p ; 40 p/20 p/40p	4	
	1914 1 k/1½ k Sürşarjlı 10 Temmuz Milli Bayram Hatıra Pulu Üzerine	1 k/1½	1	
	1917 Sultan Reşad Portreli Posta Pulları Üzerine	50k ; 50k ; 50k	3	
1917	1917 25 k Posta Pulu Üzerine	25k	1	
	Rumeli Şarki Pulları Üzerine	20p ; 5p ; 10p ; 20p	4	
1917	Viyana Baskısı Nonemi Pullar	2p ; 20p ; 1k	3	
18.08.1917	5 p/1 k Sürşarjlı Posta Pulu	5 p/1 k	1	
10.09.1917	5 p/2 k Sürşarjlı Posta Pulu	5 p/2 k	1	
21.09.1917	10 p/20 p Sürşarjlı Posta Pulu	10 p/20 p	1	
1917	Viyana Baskısı Nonemi Pullar	5p ; 10p	2	
1917	Nonemi Tur-u Sina Pulları	10p ; 20p ; 1k ; 5k ; 10k ; 25k ;	6	
1917-1918	Viyana Posta Pulları	2p ; 5 p ; 10 p ; 20 p ; 1k ; 50p ; 2k ; 5k	8	[11½], [11½x12½], [12 ½], [12 ½x11½]
27.06.1918	5 k/2 p Sürşarjlı Posta Pulu	5 k/2	1	[11½], [12 ½]
01.08.1918	2 p/5 P/1 k Sürşarjlı Pul	2 p/5 P/1 k	1	[12 ½]
21.01.1919	Mütareke Hatıra Pulları	20 p ; 1k ; 1k ; 1k ; 50p ; 2k ; 2½ k ; 5k ; 2k ; 2k ; 50k ; 50k	13	[11½], [11½x12½], [12], [12 ½]
1919	5 k/2 p Sürşarjlı Matbua Pulu	5 k/2 p	1	[12]
03.07.1919	Sultan Vahideddin'in Cülusu Hatıra Pulları	2p ; 5 k/2 p ; 5 p ; 10 p/2 p ; 10 p/5 p ; 10 p ; 20 p ; 20 p ; 1k ; 1k ; 60 p/50 p ; 60 p/2k ; 2k ; 2k ; 2½ k ; 5k ; 10k ; 10 k/20 p ; 25k ; 35 k/1 k ; 50k ; 50k ; 100 k/10 p ; 250 k/25 k	24	[11½], [12], [12 ½]
04.02.1910	Cülus Yıldönümü Hatıra Pulları	20 p ; 1k ; 60 p/10 p ; 25k	4	[11½], [12 ½]

1920	5 p/4 p Sürşarjlı Matbua Pulu	5 p/4 p	1	[12]
Mart/Nisan 1920	Londra Baskısı Posta Pulları	5 p ; 10 p ; 20 p ; 1k ; 3k ; 5k ; 10k ; 25k ; 50k	9	[10¾], [12]
1921	Sürşarjlı Posta Pulları	30 p/10 p ; 60 p/10 p ; 4½ k/1 k ; 7½ k/3 k	4	[12]
1922	7½ k/3 k Kırmızı Sürşarjlı Posta Pulu	7½ k/3 k	1	[12], [12 ½]

EK-4 Pulların içerisindeki resimleri hazırlayan ustalar (Passer, 1938, Burak Pul Evi, 1984, İsfila, 2016, Pulko, 2006, Bahadır Pulevi, 2006).

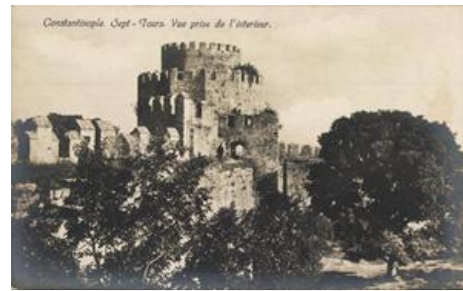
H. Lauchi	2 para	Dikilitas	Sebah & Joaillier
J.E. Syson	4 para	Cemberlitas	Sebah & Joaillier
J. Potts	5 para	Kizkulesi	Sebah & Joaillier
J.E. Syson	6 para	Yedikule	Sebah & Joaillier
A.B. Hill	10 para	Fenerbahce	Sebah & Joaillier
J.E. Syson	20 para	Rumeli Hisari	Sebah & Joaillier
A.B. Hill	1 kuruş	Sultanahmet	Sebah & Joaillier
A.B. Hill	1 ½ kuruş	Hurriyet Sehitleri Abidesi	Sebah & Joaillier
J.E. Syson	1 ¾ kuruş	Süleymaniye Camisi	Sebah & Joaillier
A.B. Hill	2 kuruş	Hamidiye Gemisi	Bilinmiyor
J. Potts	2 ½ kuruş	Rumeli Hisarı ve Kandilli, Boğazici	Sebah & Joaillier
J.E. Syson	5 kuruş	Seraskerat (İst Üniversitesi Kapısı)	Sebah & Joaillier
A.B. Hill	10 kuruş	Kâğıt hane	Sebah & Joaillier
J.E. Syson	25 kuruş	Süleymaniye Camisi	Sebah & Joaillier
J. Potts	50 kuruş	Rumeli Hisari Anadolu tarafından (Göksu)	Sebah & Joaillier
W.B. Downey	100 kuruş	Sultanahmet Çesmesi	Sebah & Joaillier

Enrique Vaquer	200 kuruş	Sultan Reşad	Sebah & Joaillier
-------------------	--------------	--------------	-------------------

EK-5 Londra Baskısı Sultan Reşad Tuğralı ve Ayyıldızlı Pulların kartpostalları
(Baumann, F. 2016).

EK-6 Osmanlı Pul Eskizlerinden Örnekler (PTT, 2007, s. 376-377).

	Pul Eskizi, Osmanlı Arması Çizim 1919-1921 (PTT Genel Müdürlüğü, Sirkeci PTT Müzesi).
	Pul Eskizi, Ressam Halit. Türk Bayrağı Çizim 1919-1921 (PTT Genel Müdürlüğü, Sirkeci PTT Müzesi).
	Pul Eskizi, Mustafa Efendi, Kız Taşı, Çizim (PTT Genel Müdürlüğü, Sirkeci PTT Müzesi).
	Pul Eskizi, Mustafa Efendi. Cami Manzaralı Çizim 1919-1921 (PTT Genel Müdürlüğü, Sirkeci PTT Müzesi).